

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava

Kaavaselostus 23.5.2005

Julkaisu A: 16

ISBN 951-766-087-1

ISSN 1237-993x

Julkaisua voi tilata Etelä-Pohjanmaan liitosta

Puh. 020 124 4100

Faksi 020 124 4150

www.epliiitto.fi

Kannen kuvat:

Alajärven kaupunki

Kuortane, Ruonan kylä, Knuuttilan talo, kuva Helena Teräväinen

Painopaikka: Kauhavan kirjapaino Oy

Painosmäärä: 800 kpl

Seinäjoki 2005

ETELÄ-POHJANMAAN MAAKUNTAKAAVA KAAVASELOSTUS

SISÄLLYS

ESIPUHE	3
JOHDANTO	4
1 SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT	5
1.1 Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava-alue	5
1.2 Kaavoitustilanne	7
1.3 Väestö	7
1.4 Elinkeinot.....	9
1.5 Sukkulointi.....	12
1.6 Palvelurakenne.....	12
1.7 Yhteys- ja huoltoverkostot.....	13
1.8 Ympäristön tila.....	19
1.9 Luonnonsuojelu ja virkistys.....	24
1.10 Kulttuuriympäristö ja maisema-alue.....	26
1.11 Maanpuolustus.....	29
1.12 Erillisselvitykset.....	29
2 MAAKUNTAKAAVAN TAVOITTEET	31
2.1 Maankäyttö- ja rakennuslaki lähtökohtana	31
2.2 Maakuntasuunnitelman antamat tavoitteet maakuntakaavalle.....	31
2.3 Seutukaavamääräyksessä asetetut tavoitteet	32
2.4 Aluekehittämisestä tulevat tavoitteet	32
2.5 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.....	33
2.6 ESDP:n tavoitteet ja suuntaviivat	34
2.7 Maakuntakaavoituksen strategiset tavoitteet ja kehittämistoimet.....	34
2.8 Tavoitteista teemoiksi	35
3 MAAKUNTAKAAVAPROSESSI	38
3.1 Maakuntakaavaprojektin organisaatio	38
3.2 Osallistuminen ja vuorovaikutus.....	38
3.3 Prosessin kuvaus	39
3.4 Vaihtoehtoiset suunnitelmat.....	41
3.5 Voimassa olevan seutukaavan kumoaminen	42
4 MAAKUNTAKAAVAN SISÄLTÖ	44
4.1 Sisältökuvaus teemoittain	44
4.2 Maakuntakaavan oikeusvaikutukset	48
4.3 Kehittämisperiaatemerkinnät ja niihin liittyvät määräykset	50
4.4 Kohde- ja viivamerkinntät	61
4.5 Aluevarausmerkinnät ja -määräykset.....	80
4.6 Osa-alueiden erityisominaisuuksia kuvaavat merkinnät ja -määräykset	85
4.7 Koko maakuntakaavaa koskeva yleinen suunnittelumääräys ja maakuntakaavan merkintöjä koskeva indeksillä osoitettu ehdollinen rakentamisrajoitus	93
4.8 Piirtämistekniset- ja pohjakarttamerkinntät	93

5	MAAKUNTAKAAVAN VAIKUTUKSET	94
5.1	Yhteenveto kaavan vaikutusten arvioimiseksi suoritetuista selvityksistä	94
5.2	Kilpailukykyinen maakuntakeskus, elinvoimaiset seutukunnat ja kunnat verkottuvat keskenään.....	94
5.3	Alue- ja yhdyskuntarakenteen eheyttäminen	96
5.4	Eteläpohjalainen kulttuuriympäristö ja -maisema	96
5.5	Luonnonympäristö ja virkistys	97
5.6	Yhteysverkkojen toimivuus	98
5.7	Sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset.....	99
6	MAAKUNTAKAAVAN SUHDE MUIHIN SUUNNITELMIIN	103
6.1	Maakuntakaavan suhde aluerakennemalliin 5b	103
6.2	Maakuntakaavan suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin.....	103
6.3	Maakuntakaavan suhde naapuriliittojen maakuntakaavoitukseen	110
6.4	Maakuntakaavan suhde Etelä-Pohjanmaan maakuntasuunnitelmaan 2020.....	110
6.5	Maakuntakaavan suhde Etelä-Pohjanmaan maakuntaohjelmaan 2000–2006 ...	111
6.6	Maakuntakaavan suhde Länsi-Suomen ympäristöohjelmaan 2006.....	111
7	MAAKUNTAKAAVAN TOTEUTTAMINEN	112
7.1	Maakunnan suunnittelujärjestelmä toteuttajana.....	112
7.2	Kilpailukykyinen maakuntakeskus, elinvoimaiset seutukunnat ja kunnat verkottuvat yhteistyöhön.....	112
7.3	Alue- ja yhdyskuntarakenteen eheyttäminen	112
7.4	Kulttuuriympäristö ja –maisema.....	113
7.5	Luonnonympäristö ja virkistys	113
7.6	Yhteysverkkojen toimivuus	114
8	MAAKUNTAKAAVAN SEURANTA	115
8.1	Seurannan mittareista.....	115
8.2	Kilpailukykyinen maakuntakeskus, elinvoimaiset seutukunnat ja kunnat verkottuvat yhteistyöhön.....	116
8.3	Alue- ja yhdyskuntarakenteen eheyttäminen	117
8.4	Eteläpohjalainen kulttuuriympäristö ja -maisema	117
8.5	Luonnonympäristö ja virkistys	118
8.6	Yhteysverkkojen toimivuus	118
	LIITE I MAA-AINESTEN OTTAMISALUEET	120
	LIITE II KALLIOKIVIAINEKSEN OTTAMISALUEET	121
	LIITE III POHJAVESIALUEET	122
	LIITE IV MAAKUNNALLISESTI MERKITTÄVIÄ RAKENNETUN KULTTUURIYMPÄRISTÖN KOHTEITA	124

ESIPUHE

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava on laadittu uuden maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti sovittamalla valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita yhteen paikallisten ja alueellisten tarpeiden kanssa. Kaavalla vahvistetaan Etelä-Pohjanmaan alueidenkäytön ja aluerakenteen kehittämisen pääperiaatteet ohjeeksi yksityiskohtaisemmalle suunnittelu- ja kehittämistyölle. Maakuntakaava muodostaa kokonaiskaavan, joka sisältää yhteensä viisi teema-aluetta.

Maankäyttö- ja rakennuslain 25§ mukaan maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia on osoitettu vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on ollut tarpeen.

Maakuntakaava sisältää kaavakartan ja siihen liittyvät kaavamääräykset sekä kaavaselostuksen. Maakuntakaavan selostuksessa on perusteltu maakuntakaavassa esitettyjä ratkaisuja, annettu yksityiskohtaisempia tietoja kaavan varauksista sekä esitetty toteuttamiseen liittyviä suosituksia. Maakuntakaavaa tullaan toteuttamaan liiton muiden suunnitelmien ja edunvalvontatyön kautta. **Maakuntakaava kumoaa Ympäristöministeriön vahvistaman Etelä-Pohjanmaan seutukaavan kokonaisuudessaan.**

Etelä-Pohjanmaan liiton hallitus käynnisti kaavan laadintaprosessin kokouksessaan 15.3.1999. Samalla päätettiin koota luottamushenkilöistä, seutukuntien edustajista ja liiton työntekijöistä koostuvat ohjaus- ja projektiryhmä linjaamaan kaavan laadintatyötä. Ryhmät pitivät kaavaprosessin aikana yhteensä 29 kokousta. Lisäksi seutukuntiin muodostettiin erilliset seutuyhteistyöryhmät, jotka ovat osallistuneet aktiivisesti kaavan laadintaprosessiin sen eri vaiheissa. Kaavan varsinaisesta laadinnasta vastasi kaavatiimi, joka koostui maakuntasuunnittelun vastuualueen vakinaisista työntekijöistä vahvistettuna määräaikaisilla projektityöntekijöillä. Kuntien, muiden viranomaisten, yritysten ja järjestöjen edustajat sekä yksityiset kansalaiset ovat aktiivisesti osallistuneet ja antaneet oman panoksensa maakuntakaavan valmisteluun.

Esitämme Etelä-Pohjanmaan liiton puolesta kiitokset aktiivisuudesta kaikille kaavan valmisteluun osallistuneille.

Seinäjoki 1.12.2003

Tapio Liinamaa
Maakuntavaltuuston
puheenjohtaja

Esa Latva-Rasku
Maakuntajohtaja

Seppo Rinta-Hoiska
Maakuntasuunnittelujohtaja

JOHDANTO

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakunnan suunnitteluun kuuluvat maakuntasuunnitelma, muuta alueiden käytön suunnittelua ohjaavan maakuntakaava ja maakuntaohjelma.

Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Maakuntakaava on yleispiirteisempi kuin aiempi seutukaava. Maankäyttö- ja rakennuslaki määrittelee, että aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin on tarpeen alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka kun on sovitettava yhteen useamman kuin yhden kunnan alueiden käyttöä. Maakuntakaavassa käsitellään siten mm. yhdyskuntarakenteen kehittämistä, seudullisia verkostoja sekä osoitetaan luonnonsuojeluun, kulttuuriympäristöön ja virkistykseen liittyvien tarpeiden aluevarauksia. Maakuntakaava vahvistetaan muista kaavamuodoista poiketen ympäristöministeriössä.

Maakuntakaava edustaa myös tavallaan maakuntasuunnitelman kartallista esitystä. Maakuntasuunnitelmassa on määritelty maakunnan kehittämisen, ja samalla maakuntakaavan, keskeiset tavoitteet. Maakuntasuunnitelman alueidenkäytöllisten tavoitteiden toteuttamiseksi maakuntakaavaprosessissa sitoudutaan maakunnan yhteiseen kehityskuvaan ja sen toteuttamiseen. Monet maakuntakaavassa esitetyt kehittämisperiaatteet on nähtävä yhteistoiminta- ja aiesopimuksena, jota maakunnan eri tahot sitoutuvat noudattamaan.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa määrätään, että viranomaisten on alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä suunnitellessaan ja päättäessään niiden toteuttamisesta paitsi otettava maakuntakaava huomioon, myös edistettävä sen toteutumista ja katsottava ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista. Tämä koskee niin kunnan ja valtion viranomaisia kuin aluekehitysviranomaisia, ml maakunnan liitto, ja valtion liikelaitoksia.

Maakuntakaavaprosessin kanssa samanaikaisesti, mutta erillisessä prosessissa ja eri päätöksellä kumotaan voimassa oleva seutukaava. Maakuntakaavan vahvistamispäätös ja seutukaavan kumoamispäätös alistetaan erikseen ympäristöministeriön vahvistettavaksi. Osa seutukaavan aluevarauksista siirretään maakuntakaavassa vahvistettaviksi.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava on ns. kokonaismaakuntakaava, joka on valmisteltu vuoden 2000 keväällä esillä olleen osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisesti avoimessa vuorovaikutusprosessissa. Kunnat edustajineen ovat olleet mukana prosessissa aktiivisesti. Maakuntavaltuusto ja -hallitus ovat käsitelleet kaavaa valmisteluvaiheessa useaan eri kertaan antaen siihen arvokasta palautetta. Maakuntakaavan luonteeseen kuuluu se, että sen täydentäminen ja tarkistaminen on jatkuva prosessi.

1 SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT

1.1 Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava-alue

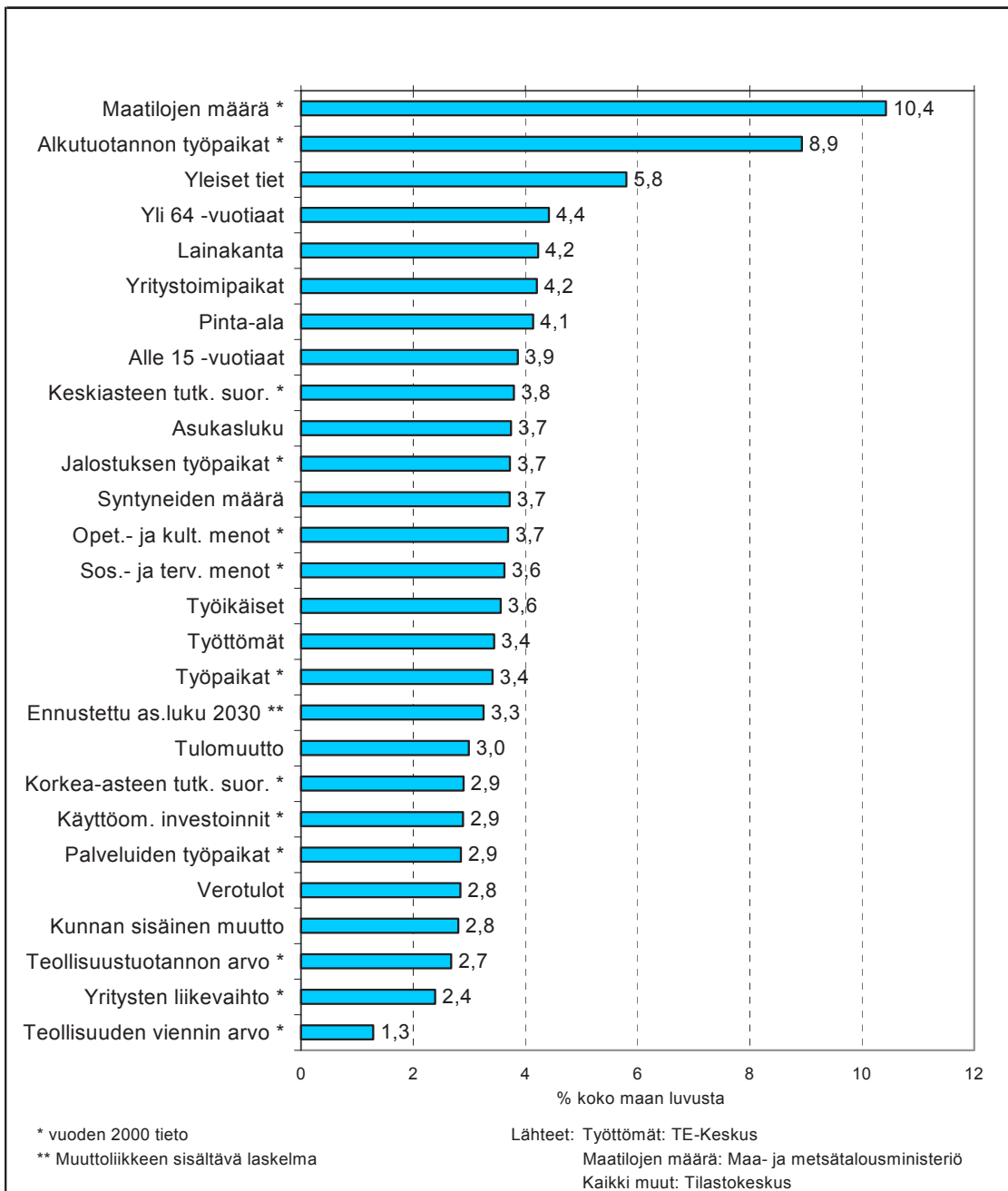
Kaavoitettava alue on Etelä-Pohjanmaan maakunta, johon kuuluu 27 kuntaa. Niistä muodostuvat seutukunnat: Härmänmaa, Järviseutu, Kuusiokunnat, Eteläiset ja Pohjoiset Seinänaapurit sekä Suupohja. Maakunnan kokonaispinta-ala on 13 459 km², josta vettä 539 km². Merkittävimmät Selkämereen laskevat jokilaaksot ovat Isojoki, Teuvanjoki ja Närpiönjoki. Merenkurkkuun laskee Kyrönjoki, jonka valuma-alue on 4 923 km² eli hieman yli 1/3 maakunnan pinta-alasta. Merkittävimmät Perämereen laskevat joet ovat Lapuanjoki, Purmonjoki ja Ähtävänjoki. Ähtärinjärven valuma-alue kuuluu Kokemäenjoen vesistöalueeseen ja sillä on siten välitön yhteys Pirkanmaan maakuntaan.

Etelä-Pohjanmaan seutukunnat ja kunnat

Maakuntakaavan toiminnallinen vaikutusalue muotoutuu työssäkäynnin perusteella. Etelä-Pohjanmaan naapurimaakunnat ovat Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjanmaa ja Satakunta. Työssäkäynti on vilkkainta Pohjanmaan maakunnan suuntaan. Muiden naapurimaakuntien kanssa se jää hyvin vähäiseksi. Suupohjasta rannikolle tapahtuva sukkulointi on lähes yksisuuntaista, kun sitä vastoin Seinänaapurialueen ja rannikon välinen työssäkäyntiliikenne on voimakasta molempiin suuntiin.

Etelä-Pohjanmaan maakuntaprofiili

Perinteisen keskus-vaikutusalue –ajattelun rinnalle on viime vuosina noussut verkostojattelu, jossa keskeistä on eri keskusten ja keskusseutujen välisen vuorovaikutuksen tiivistäminen kaikkien verkoston osien hyväksi. Hallinnollisten alueiden sijaan alue- ja yhdyskuntarakenteissa korostuvat ulkoiset yhteydet ja toiminnalliset virrat.

Kaupunkiseutujen välisistä verkostoyhteyksistä muodostuu kokonaisia yhteistoimintavyöhykkeitä eli kehityskäytäviä. Seinäjoen kaupunkiseudun ja Etelä-Pohjanmaan kannalta keskeisiä ovat Via Finlandia –käytävä valtatie 3:lla, itä-länsisuuntainen Keski-Pohjola–Pietari –käytävä Vt 18:sta ja Atlantti–Karjala –kehityskäytävä Vaasa-Kuopio-Joensuu akselilla.

1.2 Kaavoitustilanne

Seutukaavoitus

Etelä-Pohjanmaan liitto sai 1.2.1995 ympäristöministeriöltä uuden seutukaavamääräyksen. Etelä-Pohjanmaan seutukaava pohjautuu Vaasan läänin seutukaavaliiton koko entisen Vaasan läänin alueelle laatimaan kolmivaiheiseen seutukaavaan. Virkistys- ja luonnonsuojelualueita koskeva vaihekaava 1 on vahvistettu valtioneuvostossa 30.7.1981. Asutusrakennetta koskeva vaihekaava 2 on vahvistettu ympäristöministeriössä 26.9.1988 ja 15.6.1990. Vaihekaava 3, joka käsittelee luonnonvaroja ja liikennettä, on vahvistettu ympäristöministeriössä 11.4.1995. Seutukaava perustuu 1970- ja 1980-luvuilla tehtyihin perusselvityksiin.

Liiton toiminnan pääpaino oli 1990-luvun lopulla aluekehitystyössä. Osa aluekehitystoimista on ollut sellaisia, että niiden voidaan katsoa edistäneen seutukaavan toteuttamista. Seutukaavan toteuttamista on edistetty myös lausunnotmenettelyn kautta. Vuonna 1998 ja erityisesti 1999 varauduttiin uuden maankäyttö- ja rakennuslain voimaantuloon, jolloin myös aloitettiin Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan valmistelevat työt.

Tähän kuului myös perusselvitys Etelä-Pohjanmaan seutukaavan ajantasaisuudesta, joka tehtiin kysymällä kirjallisesti kuntien mielipiteitä. Aluevarausten poistoehdotuksia tuli kaikkiaan noin 20 kpl. Ehdotukset koskivat muun muassa lähiulkoilualueita ja virkistyskeskuksia, taajamatoimintojen reservialueita, asutusalueita, turpeenottoalueita ja tärkeitä pohjavesialueita. Vastaavasti lisäsehdotuksia tuli kaikkiaan noin 75 kpl. Lisäsehdotukset koskivat osin samoja alueita kuin poistoehdotukset. Esityksiä saatiin muun muassa virkistys-, suojelu-, asutusrakenne, luonnonvara- vedenhankinta-, kulttuurimaisema- ja liikennealueiden osalta.

Muut ehdotukset koskivat lähinnä pienempiä aluerajausten tarkistuksia ja erilaisia ehdotuksia uusista alueista ja mahdollisuuksista ottaa jotakin muuta mukaan kaavaan. Kuntien haluamat tarkistukset ja kaavoitusprosessin aikana tulevat muut asiat on otettu huomioon maakuntakaava laadittaessa. Ne asiat, jotka seutukaavasta on haluttu siirtää maakuntakaavaan, on käsitelty prosessin aikana.

Kuntien kaavoitustilanne

Ainoana ympäristöministeriön vahvistamana kaavamuotona maakuntakaava on voimassa alueella niin kauan kuin oikeusvaikutteinen yleiskaava (aiemmin vahvistettu yleiskaava) tai kunnan hyväksymä asemakaava tulee voimaan. Maakuntakaavan laadintavaiheen kuntakierroksilla on korostettu maakuntakaavan ohjaavaa vaikutusta kunnan omaan kaavoitukseen ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden välittymistä sitä kautta.

Länsi-Suomen ympäristökeskuksen antamat Etelä-Pohjanmaata koskevat kaavoitustiedot 28.8.2001: Vahvistettuja yleiskaavoja on Nurmossa, Kurikassa ja Kauhavalla. MRL:n mukaisia oikeusvaikutteisia yleiskaavoja on Teuvan Parrassa, Töysän Tuurissa ja Lappajärven keskustassa. Vahvistettuja ranta-alueiden osayleiskaavoja on Evijärvellä, Lehtimäellä, Soinissa ja Kauhajoella.

1.3 Väestö

Väestöjakauma

Etelä-Pohjanmaan maakunnan väkiluku oli 31.12.2001 194 542 henkilöä, joka on 3,8 % Suomen väestöstä. Aukastiheys oli 14,5 as/km², eli hieman pienempi kuin Suomessa keskimäärin (17,0 as/km²). Tiheimmin asuttua on Pohjoisten Seinänaapureiden alue (37,7 asukasta/maa-km²). Harvinta asutus on Kuusiokuntien alueella (9,3 asukasta/maa-km²). Etelä-Pohjanmaan väestö jakautuu muuta maata tasaisemmin koko maakunnan alueelle. Asutus on hajakeskittynyt jokilaaksoihin ja

lukuisiin pieniin keskuksiin. Maakuntakeskuksessa Seinäjoella asuu 15,5 % maakunnan väestöstä. Seinäjoen–Nurmon kaupunkiseudulla asuu yli 20 % maakunnan väestöstä.

Väestöstä asui vuonna 1995 taajamissa 66,2 %. Taajama-asutuksen osuus oli suurin Seinänaapurien alueella (74,5 %). Haja-asutusväestön suhteellinen osuus oli suurin Kuusiokunnissa, jonka väestöstä taajamissa asui 51,3 % väestöstä. Taajamat sijaitsevat pääosin hajallaan maakunnan alueella ja ne ovat kooltaan varsin pieniä. Kantatien 67 ja valtatie 19 varteen on muodostunut yhtenäinen taajamien ketju, jossa kuitenkin on katkoksia mm. Kurikan ja Kauhajoen välillä sekä Lapuan pohjoispuolella.

Ennustettu väestökehitys vuoteen 2030

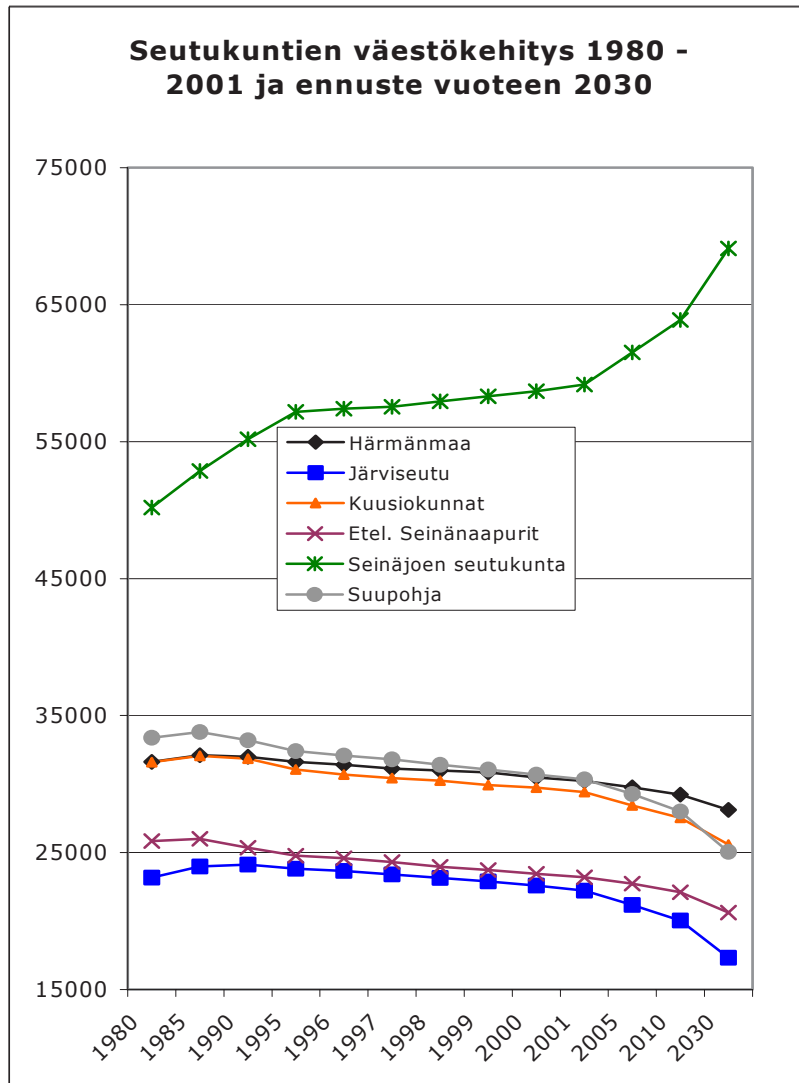
Maakunnan väestö on vähentynyt maakunnassa vuosina 1980–1999 yhteensä 20 kunnassa. Asukasmäärä on pysynyt ennallaan tai kasvanut tänä ajanjaksona seitsemässä kunnassa. Vuosina 1995–2000 väestömäärä väheni maakunnassa noin 5 000 hengellä. Viimeisten kahden vuoden aikana muuttoliike on kuitenkin vähentynyt. Alkuvuonna 2003 Etelä-Pohjanmaan väkiluku kasvoi ennakkotietojen mukaan 194 245:een henkeen. Vuotuinen muuttotappio on ollut 1990-luvun jälkipuoliskolla kaksinkertainen verrattuna vuosikymmenen alkupuoleen. Erityisesti ylemmän keskiasteen koulutuksen hankkineet nuoret ovat muuttaneet pois maakunnasta. Maakuntakeskus Seinäjoki ei ole kyennyt pysäyttämään alueen poismuuttoa.

Etelä-Pohjanmaan väestönkehitys tulee muuttoliikkeen huomioon ottavan ennusteen mukaan olemaan aleneva. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan väestömäärä vähenisi noin 15 000 asukkaalla vuoteen 2030 mennessä. Kuntakohtaisessa tarkastelussa ainoastaan Seinäjoki ja Nurmo sekä Töysä olisivat väestöltään kasvavia kuntia. Yli viidenneksen väestömäärästään menettäisi viisi kuntaa. Ennusteen mukaan väestö tulee vähenemään erityisesti Kuusiokuntien, Suupohjan ja Eteläisten Seinänaapurien alueella. Kun tarkastelussa otetaan huomioon myös muuttoliike, ainoa väkilukuaan kasvattava seutukunta on Pohjoiset seinänaapurit, jonka väestön arvellaan lisääntyvän noin 5,7 % vuosien 1998–2030 aikana.

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan vuoteen 2030 mennessä Etelä-Pohjanmaan väkiluku tulisi omavaraistarkastelun perusteella hieman kasvamaan nykyisestä. Maakuntasuunnitelman päätaivoitteena onkin väestömäärän vakiinnuttaminen 200 000 asukkaaseen omavaraistarkastelun avulla. Tällöin keskeinen haaste on poismuuttoa vähentävät ja paluumuuttoa edistävät toimet.

Muuttoliikkeen osalta Etelä-Pohjanmaa on tyypillinen väestönluovutusalue. Viime vuosina alueen negatiivinen muuttotase on voimistunut. Vuoden 1998 aikana maakunnan väestö väheni noin 1000:lla, mikä on hieman vähemmän kuin parina edellisellä vuotena. Muutto seutukunnista pois on ollut viimeisten vuosien aikana vajaan 300 henkilön luokkaa seutukuntaa kohden. Pohjoiset Seinänaapurit ovat lisänneet väestöään 150 henkilön verran vuosittain. Vuosien 2000 ja 2001 aikana muuttoliike on selvästi hidastunut. Kun muuttajia ovat pääasiassa aktiivi-iässä olevat ihmiset, on pitkään voimakkaana jatkuva muuttotappio yhdistettynä alhaiseen syntyvyyteen merkittävä maakunnan elinvoimaisuutta uhkaava tekijä.

Etelä-Pohjanmaan väestön huoltosuhte oli vuonna 2000 1,50 (yhtä työssäkäyvää kohden 1,50 huollettavaa). Suomen keskiarvo oli tuolloin 1,32. Vuosina 1995–2010 Etelä-Pohjanmaan huoltosuhteen arvioidaan kehittyvän hieman parempaan suuntaan. Vuosina 2010–2030 eläkeläisten osuuden arvioidaan kaksinkertaistuvan, mikä johtaa huoltosuhteen selvään heikkenemiseen ja väestörakenteen nopeaan muutokseen.

Tilastokeskus 2005

1.4 Elinkeinot

Kehityssuunta

Etelä-Pohjanmaa on päässyt nauttimaan ICT-sektorin (informaatio- ja kommunikaatioteknologia) vetämästä talouskasvusta keskimääräistä vähemmän. Syynä on maakunnan elinkeinorakenteen painottuminen perinteisille elintarvike-, metalli ja puutoimialoille. Toisaalta, kun sama ICT-sektori on todistettu pääsyylliseksi nyt hidastuvaan talouskehitykseen, muodostaa elinkeinorakenteemme pitävän puskurin nopeille suhdanneheilahteluille.

Koska ilmeisesti Etelä-Suomessa työvoiman kysyntä tulee heikkenemään, jäänee maakunnan muutotappio tulevina vuosina aikaisempaa pienemmäksi. Etelä-Pohjanmaan maaseutu on edelleen suurimmaksi osaksi asuttua, mutta 700–800 asukkaan vuotuinen menetys on todellinen uhka maaseudun elinvoimaisuuden säilymiselle.

Aktiivitulojen lukumäärän ennustetaan edelleen vähenevän. Maatilojen muulla yritystoiminnalla voitaneen korvata tästä työpaikkamenetyksestä vain osa. Vaikka muuta yritystoimintaa harjoittavien tilojen osuus kaikista tiloista kasvaa edelleen, on näiden tilojen kokonaismäärän ripeimmän kasvun vaihe sivuutettu.

Työttömyys tulee edelleen laskemaan, mutta laskuvauhti hidastuu. Pitkäaikaistyöttömyyden arvioidaan pysyvän edelleen varsin hyvin kurissa. Työvoiman kysyntä uusilla avoimilla työpaikoilla mitattuna palanee vuoden 2000 noin 900 työpaikan tasolle. Yritykset tulevat kohtaamaan myös rekrytointiongelmia.

Yritysten omat t&k-panostukset ovat Etelä-Pohjanmaalla olleet pienestä yrityskoosta johtuen vaatimattomat. Jatkossakaan panostukset eivät kasvusta huolimatta yllä edes maan keskimääräiselle tasolle. Tekesin rahoituksesta osuutemme on ollut hieman korkeampi. Osuus on vaihdellut t&k-toimintaan panostavien yritysten pienestä lukumäärästä johtuen jonkin verran vuosittain. Aktivointitoiminta tehostuu alueellisen teknologiastrategian toimeenpanon myötä. Teknologiastrategian täysipainoinen toteuttaminen edellyttää kuitenkin keskuskeskusten resurssien vahvistamista.

Vientiyritysten määrä on kasvanut viime vuosina vuosittain noin 10:llä. Kaikkiaan runsaasta 10 000 yrityksestämme vain nelisen prosenttia (250) harjoittaa vientiä. TE-keskuksen kansainvälistymisstrategian toimeenpano tulee lähivuosina nopeuttamaan jonkin verran vientiyritysten määrän kasvua. Koska yritysten kansainvälistyminen tapahtuu entistä useammin vientiveturiin verkostoitumalla, tulee välillistä vientiä harjoittavien yritysten määrä kasvamaan selvästi suoraa vientiä harjoittavien kasvua voimakkaammin.

Etelä-Pohjanmaan tuotannolliset kivijalat 2010

TE-keskuksen Tilastokeskukselta hankkima yritysten liikevaihto-, palkkasumma- ja vientiaineisto osoittaa, että teollisuutemme yleinen kehitys on ollut talouden taantumasta huolimatta vakaata. Yrityksemme ovat kyenneet kasvattamaan markkinaosuuksiaan niin kotimaassa kuin viennissäkin. Koko teollisuutemme viennin indeksi (vuosi 1995=100) maaliskuussa 2001 oli 204,3, kun se koko maassa oli 177,0. Vuodesta 1997 alkaen teollisuutemme vienti on kasvanut muuta maata nopeammin.

Elinkeinorakenteellamme on kolme kivijalkaa: elintarvikeklusteri, metalli- ja puuala.

Aluetalouden näkökulmasta tärkein toimialamme on elintarviketoimiala. Mittava elintarviketuotanto mahdollistaa voimakkaan alkutuotannon maakunnassa. Laaja perustuottajakunta puolestaan ylläpitää elävää maaseutua. Kolmen viime vuoden aikana elintarviketeollisuus on kasvattanut liikevaihtoaan 13 %, palkkasummaansa 19 % ja vientiään peräti 38 prosenttia. Elintarviketeollisuuden 4,6 mrd. markan liikevaihdosta 0,74 mrd. markkaa tulee tällä hetkellä viennistä. Elintarvikejalostuksen keskeisinä tulevaisuuden kehittämishaasteina ovat oikeanlaisen raaka-aineen saannin turvaaminen, tuotekehitys, keskisuuren yrityskannan vahvistaminen sekä laadun varmistaminen tuotantoketjun kaikissa osissa.

Koko metalliteollisuuden liikevaihto on tällä hetkellä vajaat 6 mrd. markkaa ja se on kasvanut viimeisten kolmen vuoden aikana kolmanneksella. Valtaosa tästä liikevaihdosta syntyy metallirakenteiden (2,9 mrd. mk) sekä koneiden ja laitteiden (2,0 mrd. mk) valmistuksesta. Molempien alatoimialojen liikevaihdon ja viennin kehitys ovat olleet koko maan kehitystä ripeämpää. Metalliteollisuudessa kehittämisen painopisteenä on toimialan klusterikehityksen vahvistaminen sekä t&k-toiminnan ja kansainvälistymisen edistäminen.

Puualalla kehitys on ollut kaksijakoinen. Koko alan liikevaihto Etelä-Pohjanmaalla on 2,7 mrd. markkaa. Siitä 1,8 mrd. markkaa on mekaanisen puunjalostuksen liikevaihtoa ja loput 0,9 mrd markkaa huonekaluteollisuuden liikevaihtoa. Mekaanisessa puunjalostuksessa erityinen merkitys on rakennuspuusepäntuotteiden valmistuksella. Viennin osuus mekaanisen puunjalostuksen liikevaihdosta on 37 prosenttia ja huonekaluteollisuuden liikevaihdosta 13 prosenttia. Vuodesta 1995 mekaanisen puunjalostuksen vienti on kasvanut runsaalla 40 prosentilla. Huonekaluteollisuudessa kasvu on ollut vähäisempää. Tulevaisuudessa puualalla tarvitaan erityisesti yritysten yhteistyötä vahvistavan klusterikehityksen ja puun jatkojalostuksen tukemista mm. alueellisen teknologiastrategian toimeenpanon avulla.

Maakunnallisen innovaatorakenteen kehitys

Etelä-Pohjanmaan alueellinen innovaatiotoiminta on ottanut mittavia kehitysaskelita viime vuosina. Seinäjoen elintarvikealan osaamiskeskus Foodwest on tehostanut merkittävästi toimintaansa, Seinäjoen aluekeskusohjelma ePohjanmaa ja siihen liittyvä älyteknologia ovat tulleet hyväksytyksi aluekeskusohjelmaksi ja puualan innovaatorakenne on selkeytyneessä. Yksi tärkeimmistä hankkeista on maakunnan tutkimus- ja innovaatio-ohjelmaan sisältyvän tutkimusprofessoriverkoston synnyttäminen ja vakiinnuttaminen. Useat maakunnan kunnat yritykset ja oppilaitokset ovat olleet merkittävänä rahoittajana mukana tämän perinteiset toimialarajat ylittävän innovaatiojärjestelmän luomisessa ja kehittämisessä.

Vuonna 2003 valmistunut Seinäjoen teknologia- ja innovaatiokylä tarjoaa tilat niin tutkimusprofessoreille ja heidän tutkimusryhmilleen kuin myös uuden teknologian yritysten hautomotoiminnalle ja IT-alan ammattikorkeakoulutasoiselle koulutukselle. Alueellisia innovaatiopalveluja monipuolistavat ja palvelujen saatavuutta parantavat lisäksi uudet seudulliset teknologiakylät, jotka monipuolistavat ja parantavat innovaatiopalveluita.

Etelä-Pohjanmaan TE-keskus
Toimintaympäristöanalyysilomake: historia, nykytila ja ennusteet

Indikaattori	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2006	Koko maa 2000	Koko maa 2006
Väestömäärä	197 703	196 795	195 594	194 505	193 447	192 186	189 865	5 181 264	5 521 948
Nettomuuttoliike	-987	-885	-1 184	-920	-880	-1 070	-920	2 539	3 090
Nettomuutto syrjäisellä ja ydinmaaseudulla (MMWTK)	-801	-680	-1085	-736	-703	-856	736		
Alue BKT:n muutos- %	-0,51	-0,43	-0,70	-0,70	-0,65	-0,60	-0,50		
Alue BKT:n muutos- %	4,9	3,6	2,6	2,0	1,9	2,4	2,7	5,8	3,5
Työllisyysaste	63,3	64,0	64,2	65,0	65,8	67,0	70,0	66,9	70,0
Rekrytointiongelmat (TMWTK)	24	25	22	24	25	27	27	29	
Työttömät yht. kpl	12 287	11 282	10 320	9 653	9 343	8 893	8 400	321 119	
Pitkäaikaistyöttömät kpl	2 413	2 139	1 974	1 843	1 850	1 840	1 800	88 968	
Uudet avoimet työpaikat	855	934	900	972	900	950	1 000	24 109	
Työvoiman tarjontapotentialin muutos (tiedot alkusyksystä)									
Yrityskannan muutos (TK)	171	94	150	120	120	140	160		
T&k-panokset (%-osuus koko maasta) (Tilastokeskus)	0,6	0,8	0,8	0,8	0,9	1,0	1,1		
T&k-panokset (%-osuus koko maasta) (Tekes)	1,3	2,9	1,6	1,0	1,3	2,0	2,2		
Vientiyriyten määrän muutos	5	10	10	11	13	15	17		
Tukea saavat tilat	9 772	9 315	8 820	8 589	8 245	7 916	7 599	77 353	57 500
Maatilojen muu yritystoiminta % tiloista Tike	24	24	25	25	26	27	30	23	32
Lisäksi TE-keskus esittää alueen keskeisten toimialojen/ klustereiden kehitysenusteet									

Matkailu

Matkailu on voimakkaasti kasvava elinkeino. Tulo- ja työllisyys selvityksen perusteella matkailutuiloilla on oletettua selvästi suurempi merkitys alueen työllisyyteen ja talouteen. Sillä on myös merkitystä maaseudun kulttuurielämän ylläpitäjänä ja säilyttäjänä. Oikeilla markkinointi- ja kehittämistoimenpiteillä tulee vahvistaa olemassa olevien yritysten säilyminen ja uusien syntyminen. Matkailuelinkeinon eri osa-alueiden osaamista löytyy runsaasti mm. alueen oppilaitoksista.

Etelä-Pohjanmaalla on ainutlaatuisia maisemakokonaisuuksia kuten Ilmajoen ja Kauhavan-Lapuan Alajokien lakeudet. Sen jokimaisemaa, metsästysmaita ja rikasta talonpoikaiskulttuurista rakennuskantaa ei ole kuitenkaan vielä osattu riittävästi hyödyntää matkailussa. Matkailun vetureja ovat Lappajärvi (järvi ja kylpylähotelli), Ähtäri eläinpuistoineen, Härmänmaa kuntokeskuksineen ja Power-Park -puistoineen sekä Suupohja monipuolisine luontomatkailukohteineen.

1.5 Sukkulointi

Maatalousyhteiskunnan muuttuminen teollisuus-, palvelu- ja edelleen tietoyhteiskunnaksi on muuttanut työpaikkarakennetta siten, että työpaikat ovat keskittyneet suurimpiin kaupunkeihin ja taajamiin. Vaikka asutusrakenne on muuttunut samansuuntaisesti, on sen muutos ollut hitaampaa. Työpaikkojen ja asumisen epätasainen jakautuminen tasapainottuu sukkuiloinnin eli kuntien välisen työssäkäynnin avulla.

Vuonna 1999 Etelä-Pohjanmaan työllisestä työvoimasta työskenteli oman kunnan ulkopuolella 19 527 henkilöä (25,5 %). Etelä-Pohjanmaan kuntiin suuntautuva tulosukkulointi jäi hieman vähäisemmäksi (17 205 henkilöä). Nettosukkulointi eli lähtö- ja tulosukkuiloinnin erotus jäi näin ollen miinusmerkkiseksi (-2 322). Etelä-Pohjanmaalta siis käydään maakunnan ulkopuolella enemmän töissä kuin mitä muista maakunnista tulee työntekijöitä tänne.

Sukkulointi keskittyy merkittävältä osin Seinäjoen seudulle. Kaikki yli 200 henkilön sukkuilointivirrat tapahtuvat maakuntakeskuksen ja lähikuntien välillä. Muualla asuvat miehittävät Seinäjoen työpaikoista 39,8 %. Nurmossa jo lähes joka toiseen työpaikkaan on palkattu ulkopaikkakuntalainen (48 %). Kolmas merkittävä tulosukkuiloitinkunta on Ylihärmä, jossa työskentelevistä kaksi viidesosaa (40,3 %) ylittää kunnanrajan työmatkallaan. Vähäisin merkitys tulosukkuiloinnilla on Isojoelle ja Jurvalle (n. 10 % työpaikoista muualla asuvilla).

Maakuntarajan ylittävä sukkuilointi on vilkkainta Pohjanmaan maakuntaan päin. Työntekijävaihto muiden naapurimaakuntien kanssa jää melko vähäiseksi. Suupohjasta käydään paljon Pohjanmaan maakunnan alueella töissä (878 henkilöä). Sieltä käy kuitenkin vastavuoroisesti huomattavasti vähemmän työntekijöitä Suupohjassa. Seinänaapurialueen ja rannikon välinen työssäkäyntiliikenne on voimakasta molempiin suuntiin, sillä satoja ihmisiä kulkee maakuntarajan yli ristiin. Maakuntarajan ylittävä työssäkäynti on vilkkasta myös Härmänmaalta rannikolle (lähes 300 henkilöä).

1.6 Palvelurakenne

Etelä-Pohjanmaan palvelutarjonnalle on ominaista palveluiden tasainen jakautuminen koko maakunnan alueelle. Seutukuntien väliset erot eivät ole suuria. Jokaisessa seutukunnassa on vähintään yksi ylemmän seutukuntatason palvelukeskittymä. Maakunnan palvelutarjonnan keskuksena on Seinäjoen kaupunkiseutu ja Seinänaapurialue. Vuoden 1999 palvelukartoituksessa Seinänaapureita käsiteltiin yhtenä kokonaisuutena. Seinänaapureiden palvelutarjonta on kaikissa palveluryhmissä muuta maakuntaa monipuolisempaa ja korkeatasoisempaa. Palvelutarjonnan erot eteläisten (Jalasjärvi, Kurikka ja Peräseinäjoki) ja pohjoisten (Ilmajoki, Nurmo, Seinäjoki ja Ylistaro) Seinänaapurien välillä ovat merkittäviä. Seinäjoen ohella Seinänaapurialueen palvelukeskittymiä ovat Kurikka ja Ilmajoki.

Härmänmaalla on kaksi tasavahvaa keskusta: Kauhava ja Lapua. Härmänmaa profiloituu teollisuusseutukuntana. Palveluista erityisesti tukkukauppa- ja liikennepalvelut ovat runsaammat kuin maakunnassa keskimäärin. Myös kulttuuripalvelut ovat kattavat. Seutukunnan palvelutarjontaan vaikuttavat hyvät liikenneyhteydet maakuntakeskukseen.

Järviseutu on säilynyt elinkeinorakenteeltaan pitkään hyvin maatalousvaltaisena. Kaupallisista palveluista matkailun merkitys on korostunut viime vuosina. Kehitystä ovat tukeneet seutukunnan lii-

kunta- ja kulttuuripalvelut. Vähittäiskaupan osalta erityisesti Alajärven palveluvarustus on hyvä. Seutukunnan sisällä Alajärvi nousee ylemmän seutukuntatason palvelukeskittymäksi.

Kuusiokuntien keskuksia ovat Alavus ja Ähtäri, jotka kuuluvat ylempiin seutukuntatason palvelukeskittymiin. Seutukunnan alueella terveydenhuoltopalvelut ovat poikkeuksellisen kattavat. Vähittäis- ja tukkukaupan palvelutarjonta on runsasta. Erityisesti Töysän Tuurin kylä muodostaa palvelutarjonnaltaan monipuolisen kauppakeskittymän. Kuusiokuntien palvelutarjonnan erityispiirteisiin kuuluu myös luontomatkailu sekä liikunta- ja urheilumatkailu.

Suupohjan koulutustarjonta on varsin monipuolista. Koulutuksen tavoin muukin palvelutarjonta on keskittynyt pääosin Kauhajoelle. Suupohjan kakkoskeskus on Teuva. Seutukunnan kulttuuri- ja liikuntapalvelut ovat monipuolisia. Kauhajoella on jonkin verran tukkukauppaa. Uusia vahvuustomialoja ovat informaatioteknologiaan ja matkailuun liittyvät palvelut.

Koko maakunnan palveluvarustuksesta puuttuvia palveluita on melko vähän. Hallintopalveluista Etelä-Pohjanmaalta puuttuvat mm. lääninhallinnon palvelut sekä käräjäoikeutta ylemmän oikeusasteen palvelut. Koulutuspalveluista maakunnassa ei ole omaa yliopistoa tai teknillistä korkeakoulua. Myös hotelli- ja ravintola-alan korkean asteen opetustarjonta puuttuu.

1.7 Yhteys- ja huoltoverkostot

Tieverkko

Etelä-Pohjanmaan saavutettavuus maitse Suomen sisällä on varsin hyvä. Huomattavimmat tieyhteyspuutteet pääteillä ovat maakunnasta itään suuntautuvalla valtatiellä 18 välillä Seinäjoki–Jyväskylä ja etelään kantatiellä 44 välillä Kauhajoki–Honkajoki. Lisäksi kantatiellä 68 väli Ähtäri–Lehtimäki on puutteellinen ja osin kantatie 63 välillä Kauhava–Ylivieska. Seinäjoen seudulla suurin yhteyspuute on pohjoinen ja itäinen ohitustie, joiden tarpeellisuuden yhä enenevässä määrin toi esille Seinäjoen seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman tie- ja katuverkkoselvitys. Myös valtatie 19 ruuhkaisuus Lapuan suuntaan ja kantatien 67 ruuhkaisuus Ilmajoen suuntaan ovat ongelmallisia. Osa tieyhteyksistä terminaaleihin on puutteellisia. Alemmalla tieverkolla kelirikko aiheuttaa vuosittain suuria ongelmia.

Maakunnassa on suhteellisen tiheä tieverkko, jossa paikallisteiden ja muun alempiasteisen tieverkon asema korostuu. Alierakenteen hajanaisuus vaikeuttaa liikenteen järjestämistä alueella. Auto liikenteessä korostuvat alueen sisäiset liikennevirrat suuren sukkulointiliikenteen vuoksi ja maakunnan läpi kulkevat merkittävät liikennevirrat. Etelä-Pohjanmaan liikennettä leimaa asutusrakenteen hajakeskitetty ja nauhamainen luonne.

Etelä-Pohjanmaan liiton alueella erikoiskuljetusten verkkoon nykyisin kuuluvat seuraavat tieosuudet: Valtatiellä 3 välit Vaasa–Huissi, Ilmajoki–Hämeen tiepiirin raja, kantatiellä 67 väli Kurikka–Ilmajoki ja valtatiellä 18 väli Seinäjoki–Ylistaro.

E- ja TEN-tieverkkoihin kuuluu Etelä-Pohjanmaan liiton alueella pelkästään valtatie 3. Tien jatkeena on meritie Vaasasta Merenkurkun ylitse Uumajaan. Runkotieverkkoon kuuluu Etelä-Pohjanmaan alueelta valtatie 3 ja 18. Runkotieverkkoon ollaan ehdottamassa myös vt 19.

Etelä-Pohjanmaalla yleisiä teitä on noin 4500 km, josta valta- ja kantateitä on yli 800 km, seututeitä noin 700 km ja yhdysteitä noin 3 000 km. Kuntien katuja ja kaavateitä on noin 1 000 km ja yksityisiä teitä noin 4800 km. Yleisten teiden verkko on Etelä-Pohjanmaalla suhteessa muun maan keskiarvoon tiheämpi – 338 m/maa-km² (muu maa 238 m/maa-km²). Etelä-Suomessa yleisten teiden tieverkon tiheys on yli 400 m/maa-km². Yleisten teiden pituus asukasta kohden Etelä-Pohjanmaalla on noin 23 m/as, muun maan keskiarvon ollessa noin 14 m/as.

Etelä-Pohjanmaan alueen päällystettyjen teiden kunto on selvästi alle maan keskitason ja tiet ovat keskimääräistä nopeammin vaurioituvia.

Tiehallinnon toimesta on vuoden 1999 aikana tarkistettu yleisten teiden liikenne-ennuste. Vaasan tiepiirissä aluksi kasvu on reilun kahden prosentin vuosivauhtia, mutta pienenee tällä vuosituhanen ensimmäisellä vuosikymmenellä 1,3 %:iin ja alle 1 %:iin vuoden 2010 jälkeen. Vuoden 2020 jälkeen kasvua on enää 0,4 % vuodessa. Toteutunut yleisten teiden liikenteen kasvu on ollut tähän mennessä ennustettua vähäisempää. Tieliikenteen kasvun ennustetaan Vaasan tiepiirin alueella olevan hieman pienempää kuin keskimäärin koko maan alueella.

Kevyen liikenteen väylillä varustettuja yleisiä teitä oli Etelä-Pohjanmaan alueella 1.1.2000 yhteensä noin 267 km, josta Seinänaapurikuntien alueella noin 132 km. Kuntien kevyen liikenteen väyliä on Etelä-Pohjanmaan alueella yhteensä 291 km (1.1.1998), joista Seinänaapurien alueella 157 km. Kevyen liikenteen määrät vaihtelevat suuresti yleisten teiden varsilla. Vilkkaimmilla kevyen liikenteen väylille on arvioitu noin 2 000 (Nurmo valtatie 19) ja hiljaisimmilla reiteillä alle 100 käyttäjää vuorokaudessa. Kevyen liikenteen väylien määrää lisätään liikenneturvallisuussyistä ensisijaisesti kylien ja koulujen kohdalla.

Rataverkko

Valtakunnallisesti merkittäviä ratoja etelästä pohjoiseen kulkevan pääradan lisäksi ovat talvisatamiin kulkevat Seinäjoki–Kaskinen ja Seinäjoki–Vaasa rata. Kaskisten radalla on vain tavaraliikennettä. Seinäjoen ohella Lapua ja Kauhava ovat pääradan liikenteen välisasemia. Päärata Helsinki–Seinäjoki–Oulu on osa yleiseurooppalaista TEN-verkkoa. Seinäjoen – Haapamäen rata ei kuulu valtakunnallisesti merkittävään rataverkkoon.

Nopea rataverkko yhdentää Etelä-Pohjanmaan ja Suomen lähemmäksi Euroopan talouden ydinalueita ja Itämeren piirin kehittyvää yhteistyöaluetta. Elinkeinoelämän kansainvälinen kilpailukyky vahvistuu (Ratahallintokeskus, Julkaisu A: 1/2000, s. 59).

Tampere–Seinäjoki välillä suurin sallittu nopeus on 160 km/h ja Seinäjoki–Oulu välillä 140 km/h ja rataosien nopeustavoite on 200 km/h kallistuvakorisisilla junilla. Tavoitteena on myös poistaa Seinäjoki–Oulu väliltä tasoristeykset vuoteen 2010 mennessä. Muilla rataosuuksilla Vaasaan, Ähtäriin ja Kaskisiin sallitut nopeudet ovat alhaisempia.

Lentoasemat

Valtakunnallisesti merkittäviksi lentoasemiksi on esitetty kaikkia raskaan ja/tai säännöllisen lentoliikenteen (mukaan lukien sotilasilmailun tarpeet) käyttöön tarkoitettuja lentoasemia ja lennonvarmistusjärjestelmiä.

Etelä-Pohjanmaan henkilöliikenteen lentoyhteyksiä palvelee Seinäjoen lentoasema, jolla on kapasiteettia hoitaa matkustajamääriltään merkittäviä lentoyhteyksiä. Ongelmana on kiitotien lyhyys, mikä estää suurien lentokoneiden käytön. Parhaillaan on käynnissä lentoaseman laajennus, joka mahdollistaa esim. toimivat turvatarkastukset. Työ valmistuu vuoden 2003 kuluessa.

Poikittaissuuntaisissa lentoyhteyksissä on puutteita. Vaasan lentoasema jo toimivine suorine kansainvälisine ja liityntäyhteyksineen palvelee myös Etelä-Pohjanmaan henkilöliikennettä. Kauhavalalla sijaitseva lentoasema on puolustusvoimien käytössä, mutta se palvelee osaksi myös alueen henkilöliikennettä.

Pienlentokenttiä on Alajärvellä, Alavudella ja Kauhajoella. Kantatiellä 66 ja Vt 19:lla Kauhava-Vuorenmaa tieosuudella on lentokoneiden varalaskupaikka.

Joukkoliikenne

Joukkoliikenteen palvelutaso vaihtelee nykyisin Etelä-Pohjanmaan maakunnan eri osissa huomattavasti. Pääteiden varsilla palvelutaso on hyvä johtuen suurempien kaupunkikeskusten välisestä liikenteestä. Maakunnan syrjäisemmissä osissa ns. linjaliikenteen osuus on koko ajan vähenemässä. Vähäliikenteisimmillä alueilla palvelulinjaliikenne ja kutsujoukkoliikenne tulevat yleistymään. Muutamissa kunnissa näitä liikennemuotoja on jo olemassa. Seinäjoen seudun liikennejärjestelmätyn yhteydessä on käynnistetty neljä joukkoliikennettä koskevaa erillistä projektia. Raideliikenteen hyödyntäminen sisäisessä joukkoliikenteessä on vähäistä, vaikka rataverkko on maakunnan alueella kattava.

Reittiliikenteen runko muodostuu yrittäjävetoisesta linjaliikenneluvun hoidetusta liikenteestä, jota läänin ja kuntien ostama liikenne täydentää. Vuonna 2001 Etelä-Pohjanmaan toiminta-alueella oli voimassa 57 joukkoliikennelupaa ja 353 taksilupaa. Seinäjoen seutulippualueella myytiin matkoja yhteensä 49 816 kpl.

Seinäjoella on Suomen ensimmäinen matkakeskus, jolla on yhdessä alueellisen tason liikennejärjestelmän ja maakunnan verkostoitumisen kanssa myös laajempaa alueellista merkitystä.

Liikenneturvallisuus

Vaasan tiepiirin yleisillä teillä ja kevyen liikenteen väylillä viime vuosina tapahtuneiden henkilövahinkoihin johtavien onnettomuuksien (heva) ja kääntymisonnettomuuksien määrä on ollut suurempi kuin koko maassa keskimäärin. Muuta maata vähemmän sattui ohitus- ja peräänajo-onnettomuuksia. Poliisin ilmoittamista kevyen liikenteen heva-onnettomuuksista lähes 80 % sattuu taajaman ulkopuolella.

Etelä-Pohjanmaalla kuolee vuosittain eniten ihmisiä 100 000 asukasta kohden. Maakunnan vertailuluku on 11,4 (viimeinen viiden vuoden jakso). Muissa Länsi-Suomen maakunnissa vastaavat luvut ovat: Satakunta 10,4, Keski-Suomi 10,2, Varsinais-Suomi 8,8 ja alhaisempia lukuja ovat: Pohjanmaa 6,7, Keski-Pohjanmaa 6,5 ja Pirkanmaa 6,4. Länsi-Suomessa vertailuluku on 8,6 joka puolestaan on korkeampi verrattaessa läänejä keskenään.

Tietoliikenne

Tietoliikenneverkot voivat tasoittaa haittoja, joita pitkät välimatkat ja harva asutus aiheuttavat syrjäisille Etelä-Pohjanmaan alueille. Monilla aloilla korkealaatuisten tietoliikennepalvelujen saataavuus kohtuullisin hinnoin on kehityksen ratkaiseva edellytys. Tavoitteena on kattavien tietoliikenneyhteyksien luominen koko maakuntaan. Osittain nämä yhteydet jo toimivat, mutta liikesalaisuuk-sien vuoksi tarkkaa tietoa ei ole verkon eri osien kapasiteeteista.

Etelä-Pohjanmaan liiton vuonna 1998 julkaiseman PARADDIS -tietoyhteiskuntahankkeen raportin mukaan tietoyhteiskuntakehitys on Etelä-Pohjanmaalla vielä alkuvaiheessa. Maakunnassa ei ole yhtä ainoaa keskusta tietoyhteiskunta-asioissa, vaan jokaisesta seutukunnasta löytyy osaamista. Kehittyneimpiä alueita ovat Alajärvi, Kauhajoki ja Seinäjoki. Etelä-Pohjanmaalla on ollut käynnissä erillisselvitys tietoliikenneverkosta. Selvitys valmistui vuonna 2001. Seutukuntaokohtaiset laaja-kaistaverkkohankkeet valmistuvat vuoteen 2006 mennessä.

Energiaverkostot

Etelä-Pohjanmaalla energiahuolto perustuu tuonti- ja kotimaisiin polttoaineisiin, voimalaitoksiin, kattavaan sähkönsiirtoverkkoon ja polttoaineen kuljetuksiin. Uusiutuvien energiavarojen käyttö on lisääntynyt viime vuosina merkittävästi ja sitä tullaan valtiovallan taholta kannustamaan tulevaisuudessa entistä enemmän. Valtakunnan energiapolitiikka kärsii pitkäjänteisyyden puutteesta, joka vaikeuttaa myös maakunnallisten ratkaisujen tekoa.

Maakunnan omavaraisuusaste sähkön tuotannossa on 65 %. Sähköstä 80 % tuotetaan turpeella Vaskiluodon Voiman voimalaitoksessa Seinäjoella. Vesivoimalla tuotetaan sähköstä 10 %. Vesivoimalaitoksia on maakunnassa yhdeksän kappaletta ja ne sijaitsevat Alajärvellä, Alavudella, Evi-järvellä, Kurikassa, Lapualla, Nurmossa, Peräseinäjoella, Seinäjoella ja Ähtärissä. Sähkönjakelusta huolehtivat paikalliset sähköyhtiöt 0,4–2 kV:n jännitetasolla. Maakunnan alueverkkotoiminnasta huolehtivat pääasiassa Etelä-Pohjanmaan Alueverkko Oy ja Oy Herrfors Ab 110 kV:n jänniteta-solla. Kantaverkosta huolehtii maakunnassa ja koko Suomessa yksinoikeudella Fingrid Oyj 400 kV:n ja 220 kV:n jännitetasolla. Sähkön suurimmat kuluttajaryhmät ovat kotitaloudet (35 %) ja te-ollisuus (24 %). Maatalous ja palvelut kuluttavat kumpikin 15 % ja julkinen sektori 11 %.

Kotimaisten energialähteiden nykykäyttö ja maksimipotentiali (Etelä-Pohjanmaan liitto 1998)

Polttoaine	Nykykäyttö GWh/a	Maksimipotentiali GWh/a
Turve	3 500	36 000
Energiapuu	100	600
Vilja		2 000
Olki		800
Ruokohelpi		600
Palava jäte		120
Biojätteet		20
Puhdistamolijätteet		12
Yhteensä	3 600	40 152

Kotimaisten energialähteiden kilpailukyky lämmöntuotannossa riippuu lähinnä kilpailevien polttoaineiden hinnoista ja polttolaitteiden investointikustannuksista. Polttoaineiden hinnat riippuvat myös mm. hankintamääristä. Maaseutualueet tarjoavat merkittäviä mahdollisuuksia hyödyntää uusiutuvia energiamuotoja: auringon, tuulen ja veden tuottamaa energiaa, biomassan ja suurten kaupunkien lähellä jopa kaupunkijätteiden avulla tuotettavaa energiaa. Tämä avaa mielenkiintoisia mahdollisuuksia monipuolistaa taloutta ja tuottaa energiaa kuormittamatta ympäristöä. Nämä em. tekijät on jatkossa mahdollista hyödyntää ja käyttää resurssit tehokkaasti hyväksi.

Etelä-Pohjanmaalla tuotetun turpeen markkina-arvo on noin 25-35 milj. € vuodessa. Turveteollisuus työllistää maakunnassa ympärivuotisesti noin 170 henkilöä. Tuotannon ollessa huipussaan heinä-elokuussa työllistyy noin 600 henkilöä. Tuotannon määrän ennustetaan kasvavan 4 % vuodessa. 1 MW turvevoimalaitoksen työllistävä vaikutus on noin 55,5 henkilötyövuotta. Turpeenkäyttö on viime vuosina vähentynyt johtuen lähinnä sähkömarkkinoiden vapautumisesta, vuoden 1997 lakimuutoksesta ja Haapaveden turvevoimalan peruskorjauksesta. Turpeella on kuitenkin merkittävä rooli Suomen energiantuotannossa. Pietarsaaren voimalaitos (2 000 000 MWh = 1 400 000 m³ turvetta) hankkii turvetta ja metsähaketta/puuta noin 80 km:n säteeltä, mm. Järviseudulta.

Vaskiluodon Voima Oy omistaa turvelaitoksen Seinäjoella. Laitoksen sähköteho on 125 Mw ja kaukolämpöteho 100 Mw sekä polttoaineteho runsaat 300 Mw. Laitos käynnistyi syksyllä 1990 ja on 31.12.2001 mennessä käyttänyt kotimaisia polttoaineita noin 21 000 Gwh. Tästä polttoturpeen osuus on 93 % ja puun noin 7 %. Polttoainetarve vaihtelee vuosittain laitoksen kilpailutilanteesta johtuen 1 600–2 500 Gwh. Energiamäärä vastaa 2 000 000–3 000 000 m³ turvetta vuodessa. Turve hankitaan Seinäjoen ympäristökunnista 20–70 km etäisyydeltä keskimääräisen ajomatkan ollessa noin 50 km.

Vesihuolto (vedenotto, talousveden johtaminen, jäteveden kokoaminen ja jätevedenkäsittely)

Etelä-Pohjanmaalla noin 95 % asutuksesta on vesijohtoverkon piirissä ja 59 % liittynyt viemäriverkostoon. Valtakunnalliset keskiarvot ovat vesijohdon osalta 89 % ja viemäriin 80 %. Talousveden hankinta perustuu pohjaveteen. Alueen jokivesien suojeleminen on vesihuollon kannalta merkittävää, sillä mm. Vaasan vesilaitos käyttää raakavetenään Kyrönjoen vettä ja Pietarsaaren vesilaitos Ähtävänjoen vettä. Nurmon kunta käyttää pienehkön määrän Nurmonjoen vettä käyttöveden valmistukseen teollisuudelle.

Etelä-Pohjanmaalle on pohjavesien vaihtelevan laadun ja epätasaisen maantieteellisen jakautumisen takia rakennettu poikkeuksellisen laaja ylikunnallinen vedenhankintayhteistyö. Kuortaneen ja Kauhajoen merkittävät pohjavesialueet ja niiltä vedenkulutuskeskittymiin rakennetut runkovesijohdot ovat koko maakunnan asutukselle ja elinkeinoelämälle korvaamattomia ja siksi maakuntakaavassa erityishuomion arvoisia.

Etelä-Pohjanmaalla on myös ylikunnallista jätevesiyhteistyötä. Osa Nurmon jätevesistä puhdistetaan Lapualla ja osa Seinäjoella, Töysän jätevedet Alavudella. Härmien yhteisen jätevedenpuhdistamon toteuttaminen Alahärmän Volttiin on lupakäsittelyvaiheessa. Selvitettävänä on Lehtimäen ja Kuortaneen tulevaisuuden jätevesiratkaisu, jossa todennäköisin vaihtoehto on rakentaa siirtoviemäri Kuortaneelta Lapualle.

Etelä-Pohjanmaan kokonaisedun nimissä on tärkeää, että kuntarajat ylittävää vesihuoltoyhteistyötä jatkossakin vahvistetaan ja laajennetaan aina missä se vain on teknistaloudellisesti ja ympäristönäkökohdat huomioiden perusteltua. Vedenhankinnassa painopiste tulee olemaan pohjavesialueiden suojelussa, lisävedenhankinnassa teollisuuden laajentumisedellytysten turvaamisessa, sekä erityistilanteiden talousveden saannin varmistamisessa. Jätevesihuollossa joudutaan merkittävästi nykyistä enemmän kohdentamaan voimavaroja haja-asutusalueen asutustihentymien, karjatalouden ja peltoviljelyn vesistökuormituksen vähentämiseen.

Jätehuolto

Valtakunnallisessa ja alueellisessa jätesuunnitelmassa vuoteen 2005 on asetettu tavoitteet jätteiden hyötykäytön lisäämiseksi jäteryhmittäin. Lähivuosien tärkeimpiä tavoitteita ovat jätteiden synnyn ehkäiseminen, jätteiden syntypaikkalajittelun ja markkinakelpoisten kierrätyspolttoaineiden kehittäminen sekä saastuneiden maa-alueiden kunnostaminen.

Etelä-Pohjanmaalla toimii kolme alueellista jätehuolto-yhtiötä, joiden jätekeskusalueet sijoittuvat maakuntaan. Nämä ovat Oy Botnariosk Ab Suupohjassa, Järviseudun Jätehuolto Oy Järviseudulla ja Lakeuden Jätekeskus Oy Seinänaapureiden, Härmänmaan ja Kuusiokuntien alueilla. Etelä-Pohjanmaan liiton alueen kunnista Alahärmä, Evijärvi ja Korttesjärvi kuuluvat Pietarsaassa toimivan Ekorosk Oy:n toimialueen piiriin.

Jätekeskusten on tarkoitus käsitellä yhtiöiden alueella ja mahdollisten yhteistyösopimusten puitteissa myös yhtiöiden lähialueilla syntyvät yhdyskuntien ja teollisuuden jätteet. Puhdistamolietettä ja saastuneita maita ei käsitellä kaikissa pisteissä.

Etelä-Pohjanmaan liiton alueen kunnissa toimi vuonna 2002 yhteensä 16 kaatopaikkaa. Lisäksi Ekorosk Oy:n alueella Evijärvellä on inertin (pysyvän, joka ei saastuta) purkujätteen vastaanotto-paikka. Vuoteen 2002 mennessä toiminta on alkanut Oy Botnariosk Ab:n ja Järviseudun Jätehuolto Oy:n jätekeskuksissa. Lakeuden Jätekeskus Oy:n osalta aloitus siirtynee valitusten johdosta aina vuoden 2005 puolelle. Nurmon kaatopaikka on saanut jatkoluvan vuoteen 2005 asti. Nurmoon kuljetetaan toistaiseksi lähikuntien jätteet. Tavoitteiden mukaisesti jätekeskusten toimintaa tukevat lukuisat jäteasemat ja ekopisteet sekä useat inertin jätteen vastaanottopaikat.

Suupohjan alueella toimiva Oy Botnariosk Ab on rakentanut uuden jätehuoltoalueen Teuvalle. Alueelle, kooltaan 24 ha, tulee siirtokuormausasema, rakennusjätteiden vastaanotto (lajittelu, murskaus), muiden hyötyjakeiden välivarastointi, lievästi saastuneiden maiden vastaanotto ja kaatopaikkakelpoisen jätteen vastaanotto. Energiajäte ja biojäte (ei kompostointia) toimitetaan sellaisenaan muualle käsiteltäväksi. Jatkossa lietteen ja biojätteen käsittely mahdollisesti toteutetaan alueella. Alueelle ei aiota rakentaa saastuneiden maiden käsittely- ja loppusijoituspaikkoja.

Järviseudun Jätehuolto-yhtiöön kuuluvat Alajärvi, Lappajärvi, Lehtimäki, Soini ja Vimpeli. Maakunnan ulkopuolelta yhtiöön ovat liittyneet Halsua, Kyyjärvi ja Perho. Kaatopaikka sijaitsee Alajärven Möksyn kylässä Millespakan alueella. Alueen kokonaispinta-ala on 31,4 ha. Järviseudun Jätehuolto-yhtiön käytännön toiminta on alkanut 1.1.1999, mistä alkaen yhtiö hoitaa osakaskuntien jätehuolto-velvoitteet. Osakaskuntien toteuttamat ekopisteet, hyötykäyttöasemat ja kaatopaikat ovat yhtiön hoidossa. Biojätteet aiotaan kuljettaa (jatkossa) Lakeuden Jätekeskus Oy:n laitokselle käsiteltäväksi. Alueelle ei aiota rakentaa saastuneiden maiden käsittely- ja loppusijoitusalueita.

Lakeuden Jätekeskus Oy on 14 kunnan omistama jätehuolto-yhtiö. Siihen kuuluvat Alavus, Kauhava, Kurikka, Lapua, Seinäjoki ja Ähtäri, Ilmajoki, Jalasjärvi, Kuortane, Nurmo, Peräseinäjoki, Töysä, Ylihärmä ja Ylistaro. Tällä hetkellä Lakeuden Jätekeskus Oy:n toiminta-alueella on käytössä viisi kaatopaikkaa: Ilmajoki, Jalasjärvi, Kuortane, Seinäjoki–Nurmo ja Ähtäri. Lisäksi toiminnassa on seitsemän jäteasemaa (suunniteltu kokonaismäärä 10 kpl) ja 220 ekopistettä (suunniteltu kokonaismäärä 300 kpl). Yhtiön toiminta-alueella asuu noin 134 000 asukasta jotka tuottavat yhdyskuntajätettä noin 56 000 t/v. Uudella jätehuoltoalueella on tarkoitus käsitellä alueen yhdyskuntien jätevedenpuhdistamojen lietteitä joko keskitetysti yhdessä yksikössä tai hajauttaen kahteen tai kolmeen pisteeseen. Puhdistamolietettä alueella syntyy 25 000 t/v. Toiminta alkaa valitusten johdosta uudessa jätekeskuksessa näillä näkymin vasta vuonna 2005.

Kurikan, Ylistaron ja Peräseinäjoen jäteasemat on perustettu vanhoille kaatopaikoille. Uudet jäteasemat on perustettu Ylihärmään, Alavudelle, Lapualle ja Töysään. Alahärmässä on kaksi jäteasemiin verrattavaa kohdetta; Kromavex Oy:n lannan kompostointi-piste ja Härmän Jätepalvelu Oy:n lajittelupiste. Uusia jäteasemia perustetaan teollisuusalueille tai niiden läheisyyteen. Jäteasemille kerätään ongelma-, paperi- ja muita tavallisia jätteitä sekä risu- ja haravajätteitä.

1.8 Ympäristön tila

Ilma

Etelä-Pohjanmaalla ilman laadun seurannassa ovat mukana vuodesta 1989 lähtien Ilmajoki, Nurmo ja Seinäjoki. Mitattavia epäpuhtauksia ovat rikkidioksidi, typpidioksidi, hiukkaset ja hengittävät hiukkaset.

Seinäjoen seudun päästöjä aiheuttavat paikalliset lähteet. Näistä merkittävin on Vaskiluodon Voima Oy:n turvevoimalaitos Kyrkösjärven rannalla. Muita merkittäviä päästöjen aiheuttajia ovat Atria Oyj, Neste Lämpö Oy ja Seinäjoen Energia Oy. Nesteen lämpökattilat vastaavat Suomen Rehu Oy:n ja Valio Oy:n energiantuotannosta. Neljä Seinäjoen Energian tuotantoyksikköä toimii Vaskiluodon Voima Oy:n varayksikköinä, viides vastaa jatkuvatoimisesti Seinäjoen sairaalan energiantuotannosta.

Lähinnä energiantuotannosta aiheutuvat Seinäjoen seudun rikkidioksidipäästöt ovat alhaiset ja niissä on tapahtunut pientä laskua 1990-luvulla. Typpioksidipäästöjen suurimmat aiheuttajat ovat liikenne ja turvevoimalaitos. Typpioksidipäästöt ovat 1990-luvulla pysyneet samalla tasolla. Hiukaspäästöt aiheutuvat lähinnä liikenteestä, Neste Lämpö Oy:n ja Seinäjoen Energia Oy:n energiantuotannosta. Hiukaspäästöt ovat vähentyneet 1990-luvulla lähes puolella.

Ilman laadun kannalta merkitystä on myös ammoniakkipäästöillä, joita aiheuttavat suurimmaksi osaksi karjatalous ja turkistarhaus. Alueellisesti suurimmat ammoniakkipäästöalueet Suomessa ovat Seinäjoen seutu ympäristöineen. Pohjanmaan turkistarhausalue (Järviseutu, Alahärmä, Ylihärmä) ja lähes koko Varsinais-Suomi.

Melu

Suurin melun lähde Etelä-Pohjanmaalla on tieliikenne. Vaasan tiepiiri on selvittänyt vuonna 1993 liikennemelua valta- ja kantateilla sekä muilla yleisillä teillä, joiden KVL > 2 000 ajon./vrk. Melualueista monet sijaitsevat taajamien keskusväylien varsilla, joiden melunsuojaus on usein maankäytön vuoksi epämielikästä tai mahdotonta. Tiepiirin kuntakäynneiltä saaman palautteen mukaan tieliikenteen melua ei pidetä vielä kovin suurena ongelmana. Toteutettuja melunsuojauksia on Alahärmässä, Peräseinäjoella ja Seinäjoella. Liikennemäärien perusteella melua esiintyy kantatien 67 varrella välillä Kurikka–Seinäjoki ja valtatie 19 varrella Lapuan suuntaan. Myös valtatie 3 ja 18 välillä Seinäjoki–Ylistaro sekä kantatien 66 välillä Alavus–Kuortane varrella melu on melko voimakasta.

Rautatieliikenteen melu on voimakkainta pääradan varrella. Erityisesti Seinäjoen ratapiha koetaan paikkakunnalla ongelmaksi. Melun häiritsevyys riippuu liikennetiheydestä ja käytettävistä junanopeuksista. Vuonna 2002 pääradan nopeuden nosto 160 km/h on lisännyt melua pääradan ympäristössä Seinäjoelta etelään.

Lentoliikenne aiheuttaa lentokenttien läheisyydessä hetkellisesti päivällä suuria meluhaittoja. Seinäjoen lentoaseman melualue on määritelty, mutta Kauhavan lentoasemalle ei ole vielä vastaavaa määrittystä tehty. Puolustuslaitos suorittaa mittaukset oman ohjelmansa mukaisesti. Melualue on tällä hetkellä määritelty Ilmasotakoulun omaan arvioon perustuen.

Valtioneuvoston vuonna 1992 antamien ympäristömelun ohjeiden tarkoituksena on ehkäistä meluhaittoja ja turvata ympäristön viihtyisyys. Niitä tulee soveltaa maankäytön, liikenteen ja rakentamisen suunnittelussa.

Ympäristömelun ohjearvot

Alue	Melun ekvivalenttitaso L (Aeq), enintään dB	
	Päivällä klo 7-22	Yöllä klo 22-7
Alue 1	55	50 1)
Alue 2	45	40 2)

Alue 1: Asumiseen käytettävät alueet, virkistysalueet taajamissa ja taajamien välittömässä läheisyydessä sekä hoito- ja oppilaitoksia palvelevat alueet

Alue 2: Loma-asumiseen käytettävät alueet 3), leirintäalueet, taajamien ulkopuoliset virkistysalueet ja luonnonsuojelualueet

- 1) Ei sovelleta oppilaitoksia palvelevilla alueilla. Uusilla alueilla ohjearvo on 45 dB
- 2) Ei sovelleta luonnonsuojelualueilla, joita ei erityisesti käytetä oleskeluun tai luonnon havainnoinnin yöllä
- 3) Taajamissa näille alueille voidaan soveltaa asuntoalueiden ohjearvoja

Metsät

Metsät ovat arvokkain luonnonvaramme. Metsien hoito ja hyödyntäminen on jo vuosikymmenet perustunut suunnitelmalliseen metsätalouteen. Nykyisin metsien käytön suunnittelussa otetaan yhä enemmän huomioon metsien käyttö muuhunkin kuin puuntuotantoon.

Etelä-Pohjanmaan metsätalousmaan pinta-ala on 1 009 800 ha. Metsätalousmaan osuus maa-alasta on yli 80 % Isojoella, Lehtimäellä, Soinissa ja Ähtärissä. Puuston vuotuinen kasvu metsämaalla on suurinta Ilmajoella, Jurvassa ja Ähtärissä. Pääosa metsämaasta on yksityisessä omistuksessa. Valtion omistus painottuu Soiniin ja Ähtäriin. Metsänomistuksen rakennemuutos on ollut muuta maata hitaampaa ja maanviljelijät omistavat metsistä vielä lähes puolet. Tilat on suurelta osin muodostettu sarkajaolla, mikä vaikeuttaa monin paikoin metsätalouden harjoittamista.

Soiden osuus metsätalousmaista on Etelä-Pohjanmaalla selvästi valtakunnan keskiarvoa korkeampi. Tärkein syy on maaston tasaisuus. Alueella on mäntymetsiä enemmän ja kuusimetsiä vähemmän kuin keskimäärin Etelä-Suomessa. Etelä-Pohjanmaan metsät ovat luonnostaan happamia ja metsämaiden puskurointikyky hapanta laskeumaa vastaan on selvästi huonompi kuin esimerkiksi Kaakkois-Suomessa. Kuuset ovat harsuuntuneempia kuin Etelä-Suomessa, mäntyjen harsuuntuneisuus on valtakunnan keskitasoa.

Viimeisen 10 vuoden aikana metsien hyödyntämisaste on ollut 80 %, viimeisen 3–4 vuoden aikana 90 % ja hyödyntämättä jäänyt vuotuinen kasvupotentiaali on ollut keskimäärin 700 000 m³. Metsä on turpeen jälkeen merkittävin maakunnallinen energiavara. Arvion mukaan maakunnasta voidaan taloudellisesti ja biologisesti kestävästi korjata 190 000 m³ energiapuuta vuodessa. Tämän hetkinen arvio kerättävästä energiapuumäärästä on 50 000 m³. Valtakunnallisen bioenergian tutkimusohjelman mukaan vuotuinen energiapuun teknistaloudellinen korjuupotentiaali on 317 000 m³, metsäkeskuksen arvion mukaan 500 000 m³.

Metsänuudistamisen yksi ulottuvuus on pellonmetsitys. Etelä-Pohjanmaalla sen määrä on viime vuosina ollut 700 ha/v. Maatalousviranomaisten pellonmetsitykselle asettama tavoite on Etelä-Pohjanmaalla 700 ha/v. Peltöjen laaja-alainen metsitys voi olla uhka eteläpohjalaiselle kulttuurimaisemalle.

Suot

Etelä-Pohjanmaa on turvemaakunta. Tiedossa oleva turvetuotannon kannalta käyttökelpoinen suo-ala on 40 200 ha. Polttoturvevarat ovat valtakunnan kolmanneksi suurimmat Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakuntien jälkeen. Maakunnan suurimmat tiedossa olevat polttoturvevarat sijaitsevat Kauhajoella, Isojoella, Jalasjärvellä, Lapualla ja Ähtärissä. Käyttökelpoinen polttoturvemäärä on

360 milj. m³. Kasvu- ja ympäristöturpeen tiedossa olevat käyttökelpoiset varat ovat 135 milj. m³ eli valtakunnan suurimmat. Potentiaaliset kasvuturvevarat sijaitsevat Suupohjan alueella. Etelä-Pohjanmaalla tulee poistumaan turvetuotannosta seuraavan viiden vuoden kuluessa 1 270 ha suota. Näiden alueiden jälkikäyttö tulee olemaan yksi tärkeä Etelä-Pohjanmaan ympäristönhoitokysymys.

Seutukaavassa on turvetuotantoon varattu 19 500 ha, pääosin polttoturvetuotantoon. Soilla on myös lukuisia muita käyttömuotoja kuten luonnonsuojelu, virkistyskäyttö, matkailu jne.

Pellot

Etelä-Pohjanmaalla on peltoa yhteensä 228 000 ha, mikä on 10,6 % valtakunnan peltopinta-alasta. Eniten peltoja on Härmänmaalla ja Suupohjassa. Lapua ja Kauhajoki ovat Etelä-Pohjanmaan peltovaltaisimmat kunnat, kummassakin yli 19 000 ha. Vähiten peltoja on Seinäjoella ja Suomenselän alueen kunnissa. Aktiiviviljojen keskipeltoala on 21 ha, kun se koko maassa on 23 ha. Luomuviljely on suurinta Kuusiokunnissa ja Järviseudulla. Suurimmat luomualat ovat Evijärvellä 244 ha ja Kauhajoella 227 ha. Siirtymävaiheessa luomuun olevaa peltopinta-alaa on eniten Töysässä ja Ilmajoella.

Etelä-Pohjanmaan pellot ovat kunnoltaan melko hyviä. Kyrönjoen keskiosassa on kuitenkin runsaasti happamia sulfaattimaita eli alunamaita. Ojitukset laskevat pohjavedenpintaa, jolloin alunamaiden rikki hapettuu ja muuttuu liukenevaan muotoon aiheuttaen vesistöjen happamoitumista.

Ongelman muodostaa myös karjanlannan suunnittelematon käyttö. Se aiheuttaa runsaasti turhaa ammoniakkin haihtumista ja ravinteiden huuhtoutumista vesistöihin. Kolmannen ongelman muodostaa yksipuolinen viljan, sokerijuurikkaan ja perunan viljely, joka tiivistää maata. Tyypillinen tällainen alue on mm. Lappajärven ympäristö. Etelä-Pohjanmaalla on myös runsaasti peltoja, joiden vesitalous ei ole kunnossa. Lisäksi noin 20 000 ha peltoa sijaitsee tulva-alueilla.

Vesistöt

Etelä-Pohjanmaalla on suhteellisen vähän vesistöjä, ne ovat pieniä ja matalia ja siten helposti pilaantuvia. Lisäksi alueella on paljon peltoja suhteessa vesistöihin ja peltoviljely on tehokasta. Ilmajoen, Jalasjärven ja Lapuan taajamille joet muodostavat tulvavaaran. Jokivesistöjen latva-alueita kuormittavat pääosin maa- ja metsätalous ja osin myös turvetuotanto. Jokilaaksoissa suurin kuormittava tekijä on maatalous. Etelä-Pohjanmaan länsi- ja keskiosissa Kyrönjoen keskiosan happamat sulfaattimaat eli alunamaat ovat huomattava vesistöjä happamoittava tekijä. Ne ovat syntyneet atlanttisella lämpökaudella (8 000–5 000 vuotta sitten) Litorinameren aikana ja sijaitsevat pääasiassa noin 60 metriä tason alapuolella.

Etelä-Pohjanmaan pintavesien käyttökelpoisuus on pääosin välttävä, tekojärvissä heikko. Suurimmista järvistä Evijärven tila on hyvä, Lappajärven ja Ähtärinjärvien tila on luokituksen mukaan tyydyttävä. Näissä järvissä on näkyvissä selviä rehevöitymisen merkkejä. Alajärven ja Teuvanjoen yläosan tila on heikko. Ainoastaan Uudellamaalla ja osin Varsinais-Suomessa on vesistöjen tila yhtä huono kuin täällä. Kuusiokuntien ja Suupohjan eteläosan pintavedet ovat happamoitumisherkempiä kuin muualla Etelä-Pohjanmaalla. Vesistöjen käyttökelpoisuus on jonkin verran parantunut 1990-luvulla.

Maankamara

Etelä-Pohjanmaan kallioperä kuuluu Pohjanmaan svekofenniseen liuskejaksoon, joka on syntynyt proteotsooisella kaudella 1 900 miljoonaa vuotta sitten. Liuskejakso rajoittuu kaakossa Keski-

Suomen syväkivialueeseen ja Vaasan–Härmän seudulla Vaasan graniittiin. Etelä-Pohjanmaan erikoisuus on Lappajärven meteoriittikraateri. Meteorin törmäys tapahtui 77 miljoonaa vuotta sitten Kärnänsaarella ja sen lähiympäristössä. Törmäyksen vaikutusalueen halkaisija on 15 km. Törmäyksessä syntynyt kivilaji kärnäitti on nimetty Etelä-Pohjanmaan maakuntakiveksi.

Länsi-Suomen liuskejakson läpi länsi-itäsuunnassa kulkee rauta-mangaanijakso, jonka tunnetuin rautamuodostuma on Ylistaron Vittinki. Seinäjoen eteläpuolella malmigeologian kohteena ovat olleet pitkään antimoni- ja kultamineraalit. Kalkkikiven merkittävimmät esiintymät sijaitsevat Vimpelin ja Alajärven rajalla ja Kurikan Myllykylässä.

Etelä-Pohjanmaan syväkivissä on paljon korukiviä ja alue on tunnettu aktiivisesta korukivitoiminnasta. Tunnetuimmat korukiviesiintymät ovat Kaatialan pegmatiitti Kuortaneella ja Haapaluoman pegmatiitti Peräseinäjoella. Etelä-Pohjanmaalta on löytynyt vähän taloudellisesti kannattavia malmiesiintymiä. Tällä hetkellä alueella ei ole toiminnassa yhtään malmikaivosta. Vimpelin kalkkivilouhos on alueelle tärkeä peltojen happamuusongelmien vuoksi.

Etelä-Pohjanmaan maaperää luonnehtivat kolme erilaista moreenityyppiä, jokilaaksojen savikot ja kolmentyyppiset harjut. Suupohjan erityispiirteenä on hienoainesmoreeni, ns. mäkisavimoreeni. Vettä läpäisemättömänä se suojaaa maaperää ja pohjavesiä tehokkaasti ilmansaasteita vastaan, mutta vaikeuttaa rakentamista ja maa-ainesten hyödyntämistä. Suupohjan alueen harjut ovat usein tämän mäkisavimoreenin peittämiä.

Eteläisten Seinänaapureitten, Järviseudun ja Kuusiokuntien itäosissa on luode-kaakko suuntaisia moreenimuodostumia, drumliineja. Ne elävöittävät maisemaa ja ovat rakennettavuudeltaan vaihtelevia riippuen moreenin hienoainespitoisuudesta.

Etelä-Pohjanmaan keskiosan harjut ovat pääasiassa matalia, savien ja hiesujen peittämiä ja niissä pohjaveden pinta on lähes maanpinnassa. Maakunnan itäosan harjut ovat selkeästi kohomuotoisia. Rakennettavuudeltaan harjut ovat erinomaista maapohjaa, mutta pohjavesi muodostaa ongelman maakunnan keskiosissa.

Jokilaaksot ovat pääasiassa savia ja hiesuja ja rakennettavuudeltaan vaikeita. Ne ovat myös eroosioherkkiä, erityisesti hieta- ja hiekkamuodostumien yhteydessä. Herkimmät tämäntyyppiset alueet sijaitsevat Isojoen valuma-alueella sekä Kauhajoen keski- ja eteläosissa.

Maaperän happamoituminen

Maaperä muodostaa uusiutumattomien luonnonvarojen ohella uusiutuvien luonnonvarojen kasvu-alustan. Fossiilisten polttoaineiden käytöstä aiheutuu hapan laskeuma, joka nopeuttaa maaperän pintaosan happamoitumista aiheuttaen uhkan metsämaiden viljavuudelle. Yhteenlaskettu rikki- ja typpilaskeuma ylittää kriittisen kuormituksen (0,5 g rikkiä neliömetrille vuodessa) Etelä- ja Keski-Suomessa ja osissa muuta maata. Etelä-Pohjanmaalla kokonaislaskeuman pitäisi vähentyä ainakin 20–40 % vuoden 1985 arvosta, jotta kriittinen kuormitus ei ylittyisi.

Pilaantuneet maa-alueet

Konkreettisen ongelman muodostavat pilaantuneet (ent. nimike saastuneet) maa-alueet. Useat niistä sijaitsevat tärkeillä pohjavesialueilla, joten niiden vaikutus voi olla huomattavasti laajempi ja merkittävämpi kuin mitä niiden koko antaisi olettaa. Etelä-Pohjanmaan alueella heti kunnostustarvetta vaativia kohteita on yhdeksän.

Yhteensä pilaantuneita maa-alueita on Etelä-Pohjanmaalla 163 kpl; eniten niitä on Lapualla (14 kpl), Teuvalla (13 kpl), Alajärvellä (9 kpl) ja Ilmajoella (9 kpl). Kestopuu Oy:n alue Ilmajoella on

suurin Suomessa toistaiseksi kunnostuksen kohteeksi tulleista pilaantuneista maa-alueista. Myös Soinin kirkonkylän vanha kaatopaikka on kunnostettu.

Maa-aineshuolto

Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamisprojektissa (Poski) on tarkasteltu Etelä-Pohjanmaan kiviaineskulutusta sekä sora- ja hiekkavarojen, kalliokiviainesvarojen että korvaavien materiaalien määrää ja niiden käyttöä rajoittavia tekijöitä, kuten vesihuoltoa ja suojelua. Joissakin kunnissa, esimerkiksi Lehtimäellä, on jo tehty koko kunnan kattavia suunnitelmia maa-aineston ja pohjavedenoton yhteensovittamiseksi.

Etelä-Pohjanmaan arvioitu kiviaineskulutus 30 vuodeksi eteenpäin on 42 milj. m³, kun kulutusarvona on käytetty 7 m³/as/v. Maaperän kiviainesvarat ovat 1 050 milj. m³, josta määrästä suurimmat varat ovat Kauhajoella (500 milj. m³), Isojoella (80 milj. m³), Kuortaneella (46 milj. m³), Alahärmässä (44 milj. m³), Kurikassa (41 milj. m³) ja Lehtimäellä (38 milj. m³).

Maa-aineshuoltoon soveltuvia maaperän kiviainesten ottoalueita on Etelä-Pohjanmaalla 47 kpl, josta murskauskelpoista ainesta on 0,3 milj. m³, soravaltaista ainesta 2,7 milj. m³ ja hiekkavaltaista ainesta 70 milj. m³. Alueita on lukumääräisesti eniten Kauhajoella 10 kpl, Ähtärissä 8 kpl, Nurmossa ja Soinissa 5 kpl. Näiden maaperän kiviainesalueiden laskennallinen riittävyys on 52 vuotta.

Poski-projektissa tutkitut kalliokiviainesvarat ovat 1 760 milj. m³. Rakennusmateriaaliksi kelpaavaa kalliokiviainesalueita on maakunnassa 75 kpl. Näiden alueiden massamäärät ovat A-luokka 0 m³, I-luokka 23 milj. m³, II-luokka 112 milj. m³ ja III-luokka 8 milj. m³. Alueita on lukumääräisesti eniten Töysässä 17 kpl, Alavudella 14 kpl, Alajärvellä 9 kpl ja Ähtärissä 6 kpl. Näiden kalliokiviainesalueiden laskennallinen riittävyys on 102 vuotta.

Pohjavedet

Etelä-Pohjanmaa on pohjaveden suhteen omavarainen. Useat pohjavesiesiintymät soveltuvat geologisista syistä huonosti vedenhankintaan. Savi- ja moreenipeitteisyys aiheuttavat ongelmia veden laadussa ja määrässä. Myös harjuja reunustavat sulfidisavet yhdessä happaman sateen kanssa happamoittavat pohjavesiä. Etelä-Pohjanmaan pohjavedet ovatkin tyypillisesti happamia ja sisältävät paikoin rautaa ja mangaania. Laadultaan parhaat pohjavesiesiintymät sijaitsevat maakunnan etelä- ja itäosissa. Suupohjan alueen erityispiirre, harjujen moreenipeitteisyys, suojelee pohjavesiä tehokkaasti ilman kautta tulevaa laskeumaa vastaan. Maakunnan tärkeiden (I lk) ja vedenhankintaan soveltuvien (II lk) pohjavesialueiden arvioitu antoisuus on 190 300 m³/d, mistä on nykyisellään käytössä 50 700 m³/d (25 %).

Pohjavesivarojen suhteen on kuitenkin suuria eroja eri seutukuntien ja kuntien kesken. Heikoin tilanne on Seinänaapureiden alueella sekä osassa Härmänmaan ja Järviseudun aluetta. Laadukasta pohjavettä on puolestaan runsaasti yli oman tarpeen Kauhajoella, Isojoella, Kuortaneella, Alajärvellä ja Lehtimäellä. Kuntakohtaisessa vedenkäytön ja kunnan alueella sijaitsevien pohjavesien tarkastelussa suurin pohjavesivajaus on Evijärvellä, Vimpelissä, Nurmossa ja Seinäjoella, ja pienempi vajaus Kauhavalla, Lapualla, Soinissa, Jalasjärvellä, Peräseinäjoella, Ylistarossa ja Teuvalla. Nykyisin Seinäjoki, Ilmajoki sekä osin Jalasjärvi ja Teuva saavat hyvälaatuista pohjavettä Kauhajoen pohjavesivaroista, Nurmo ja Kauhava Kuortaneen pohjavesivaroista. Vimpeliin pohjavettä johdetaan maakuntarajan yli Vetelistä. Yhdysvesijohdot Alajärveltä Soiniin ja Lappajärveltä Evijärvelle ovat rakenteilla. Jonkinasteisesta vesipulasta kärsivät maakunnassa Evijärvi sekä eräät kylät Ylistarossa, Teuvalla ja Soinissa.

Tärkeimmille pohjavesialueille on jo laadittu pohjavesien suojelusuunnitelmat. Siellä missä maa-aineksia otetaan rinnan pohjaveden kanssa tulisi laatia myös maa-ainesten oton yleissuunnitelmat.

Pohjavesien suojelusuunnitelmissa esitetään kootusti pohjavesiä uhkaavat riskitekijät, ja riskien torjumiseksi tarpeelliset suojaustoimenpiteet. Monesti suojaustoimenpiteiden toteutus on jäänyt puutteelliseksi. Pohjavesivarojen suurimmat uhat ovat yleensä maa-ainesten otto, taajamatoiminnot, teiden suolaus, vaarallisten aineiden kuljetukset, ja ilman kautta tuleva laskeuma. Ilmansaasteita luokun ottamatta kaikkia voidaan torjua maankäytöllisillä ratkaisuilla ja teknisillä suojaustoimenpiteillä.

Osaksi pohjavesien suojelun tarpeiden ja osaksi alueellisen maa-ainesinventoinnin (Poski-projekti) ohjaamana soran ja hiekan otto tulevat jatkossa keskittymään muutamille isoille ottoalueille. Jos samalla alueella on myös vedenhankintaa, maa-ainesten ottolupiin on sisällytettävä veden laadun suojelemiseksi riittävät määräykset. Tiehallinnon Vaasan piirin tavoite on yhden pohjavesialueen suojaus tiesuolan vaikutuksilta vuosittain. Vastaavan tyyppisin suojaus on myös perusteltua suojata vedenhankinnan kriittisimmät kohteet esim. taajamatoimintojen laajentumisen ja vaarallisten aineiden kuljetusten muodostamilta uhkilta.

Pohjaveden suojelusuunnitelmat ja maa-ainesten oton yleissuunnitelmat

Muodostuma	Kunta
Höyringinharju, Menkijärvi	Alajärvi
Ritolanmäki, Tastulanmäki, Pyylampi, Vajesoja, Hauta-ahonkangas	Alavus
Heitinkangas	Evijärvi
Koskue, Mustakangas, Mujunkangas	Jalasjärvi
Hyyänmäki, Pahalähde	Kauhajoki
Hietakangas, Änttikangas	Kortesjärvi
Lahdenkangas/Lappakangas A ja B	Kuortane
Hirvikangas	Lapua
Valkeiskangas A ja B, Multavaaru, Länsikylä, Valkealampi A ja B	Lehtimäki
Horonkylä	Teuva
Pöyhösenkangas A, B ja C	Ylihärmä
Lamminkangas, Kokkokangas	Ylistaro

1.9 Luonnonsuojelu ja virkistys

Virkistys- ja suojelualueet

Etelä-Pohjanmaan seutukaavan suojelualueet

Etelä-Pohjanmaan seutukaavassa on suojelualuevarauksia (SU, SU-1, SU-4, SL-1) yhteensä 12977,5 ha. Lisäksi pohjaveden suoja-alueita (SU-3) on yhteensä 2543 ha.

Suojeluohjelmat

Valtioneuvosto on vahvistanut useita suojeluohjelmia. Näitä ovat kansallis- ja luonnonpuistoverkon kehittämisohjelma (1978, 1980, 1985, 1988), soidensuojelun perusohjelma (1977, 1981), lintuvesiensuojeluohjelma (1982), lehtojensuojeluohjelma (1989), rantojensuojeluohjelma (1991) ja vanhojen metsien suojeluohjelma (1993, 1996). Seutukaavan useat suojelukohdevaraukset ovat samoja kuin suojeluohjelmissa. Suurimmat eroavuudet ovat soidensuojelun ja lintuvesien osalla. Etelä-Pohjanmaan luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet on kartoitettu. Harjunsuojeluohjelma (1980) ei ole varsinainen suojeluohjelma, koska sitä toteutetaan maa-aineslain kautta.

Komiteamietinnöt

Useat komiteamietinnöt täydentävät suojeluohjelmia ja turvaavat luonnon monimuotoisuutta. Etelä-Pohjanmaan kannalta merkittävimmät ovat erityissuojelua vaativat vesistöt ja maisema-alueityöryhmän esittämät arvokkaat maisema-alueet. Erityissuojelua vaativia vesistöjä ovat Etelä-Pohjanmaalla Ikkelänjoki (Kauhajoki) Kyrönjoen vesistöalueella, Kuninkaanjoki (Soini) Ähtävän-

joen vesistöalueella ja Lapväärtinjoen–Isojoen (Isojoki) koko vesistöalue sekä Pihlajaveden reitistön pohjoisosat Ähtärissä.

Natura 2000 -verkosto

Suomi on vuoden 1996 alussa toimittanut Euroopan yhteisön komissiolle alustavat tiedot valtion mailla sijaitsevista Natura 2000 -verkostoon ehdotettavista kohteista. Saman vuoden lokakuussa ja vuoden 1997 tammikuussa Suomi on täydentänyt ehdotustaan. Metsähallitus, Metsäntutkimuslaitos ja alueelliset ympäristökeskukset ovat vuoden 1997 alussa toimittaneet omat ehdotuksensa Ympäristöministeriöön.

Ympäristöministeriö on valmistellut edellä mainitun aineiston perusteella ehdotuksen asianosaisten kuulemista ja lausuntojen pyytämistä varten. Ministeriön apuna on ollut Natura 2000 -työryhmä, jossa eri tahot ovat olleet laajalti edustettuina. Nähtävillä olleesta Länsi-Suomen ympäristökeskukseen ehdotuksesta jätettiin muistutuksia yhteensä 1 910 ja lausuntoja yhteensä hieman yli 100 kappaletta. Lausuntojen ja muistutusten johdosta on nähtävillä olleeseen ehdotukseen tehty lukuisia muutoksia ja tarkistuksia. Valmistelun pohjalta syntyi Valtioneuvoston tarkistettu ehdotus.

Päätökset, joka valtioneuvosto teki 20.8.1998 ja 25.3.1999 Natura 2000 -verkoston hyväksymisestä, koskevat Etelä-Pohjanmaan osalta 55 kohdetta, joiden yhteispinta-ala on 31 700 ha. Täydennysehdotuksessa (7.11.2000) on mukana kahdeksan kohdetta. Suurimmat aluekokonaisuudet sijaitsevat Isojoen–Kauhajoen alueella. Tähän ehdotukseen tulee mahdollisesti vielä muutoksia, koska valtioneuvoston päätöksestä tehtiin lukuisia valituksia, joiden käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa on vielä kesken.

Virkistysalueet

Etelä-Pohjanmaan seutukaavassa on varattu alueita erityyppiseen virkistyskäyttöön. Merkinnällä VI-1 kuvatut alueet on varattu pääasiassa lähiulkoilua ja virkistyskeskuksia varten. Ne sijaitsevat yleensä taajamien läheisyydessä ja ovat helposti saavutettavissa. VI-2 -merkinnällä varustetut alueet on tarkoitettu pääasiassa tehokasta retkeilytoimintaa varten. Tällaiset alueet sijaitsevat kauempana taajamista ja ne ovat laaja-alaisia. Etelä-Pohjanmaan seutukaavassa on virkistysaluevarauksia (VI-1, VI-2) kaikkiaan 2 370,5 ha. Maa- ja metsätalousvaltaisia alueita (MM-2, MU), joilla on ulkoilun ja ympäristönsuojelun huomioon ottavaa maa- ja metsätaloutta sekä ulkoilun ohjaamistarvetta tai ympäristöarvoja, on yhteensä 1 785 ha.

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti tärkeä luonnon virkistyskäyttö on parhaiten turvattu Lauhanvuoren kansallispuistossa. Merkittävimmät virkistysaluekokonaisuudet sijaitsevat Suupohjan, Kuusiokuntien ja Järviseudun seutukunnissa. Seutukaavaan on merkitty liian vähän virkistystoiminnan aluevarauksia Järviseudulle ja Kuusiokuntiin (Evijärvi, Lappajärvi, Ähtärinjärvi) ajatellen näiden seutukuntien kehittämisstrategioita. Virkistysalueiden osalta seutukaava on toteutunut kohtalaisesti.

Reitistöt

Etelä-Pohjanmaalta on tehty Länsi-Suomen Allianssin yhteisen hankkeen, WFA-luonto-matkailu -hanke, reitistöselvitys seutukunnittain. Reitistöt tukevat luontomatkailuhankkeen tavoitteita ja määritelmää ja tukeutuvat kansallispuistoihin ja luonnonsuojelualueisiin sekä olemassa oleviin virkistys- ja matkailuyrityksiin.

Luonnon monimuotoisuus

Suojeluohjelmat turvaavat luonnon monimuotoisuutta. Sitä voidaan edistää toteuttamalla kaavojen suojelualuevaraukset, valtioneuvoston vahvistamat suojeluohjelmat, luontoa koskevat komiteamietinnöt ja Natura 2000 -verkosto. Seutukaavaan verrattuna näissä ohjelmissa on lehtojen osalla 100 %:n kattavuus ja soiden osalla noin 80 %:n kattavuus. Suurimmat kokonaisuudet luonnon monimuotoisuuden kannalta muodostavat Lauhanvuoren ja Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuistot.

Luonnon monimuotoisuuteen kuuluu myös uhanalaisten lajien eli häviämistä vaarassa olevien lajien suojeleminen, mikä on osa luonnon suojeleminen. Länsi-Suomen ympäristökeskuksen alueella on valtakunnallisesti erittäin uhanalaisia tai vaarantuneita lajeja 26: nisäkkäitä 3, lintuja 7, kaloja 1, perhosia 4, putkilokasveja 2, maksasammalia 1, lehtisammalia 2, suursieniä 3 ja jäkäliä 3 kpl. Tiedot uhanalaisista lajeista ovat monien eliöryhmien osalta vielä varsin puutteellisia.

Ekologinen vyöhyke muodostuu luonnon ydinalueista ja näitä alueita yhdistävistä ekologisista käytävistä. Luonnon ydinalueet ovat rauhallisia, laajoja, eläimistöille tärkeitä, tavanomaisen metsätalouden piirissä olevia metsä- tai jokialueita. Ekologiset käytävät ovat vaihtelevan levyisiä metsäkäytäviä tai -ketjuja sekä jokia, jotka ylläpitävät ydinalueiden toimintaa ja muodostavat leviämisteitä tai johtokäytäviä eläinten liikkua alueelta toiselle. Etelä-Pohjanmaan suojelualueet yhdessä Natura 2000 -verkoston kanssa muodostavat kohtalaisen selkeitä ekologisista yhteysvyöhykkeitä. Maakunnan suojelualueiden välille ja jokilaaksoihin voidaan hahmotella ekologisista vyöhykkeitä osana aluerakennetta. Asutusrakennetta on merkittävin yhteyksien este. Maakunnan itäosassa Suomenselällä turvetuotantoalueet osaksi pirstovat suojelualuekokonaisuuksia

1.10 Kulttuuriympäristö ja maisema-alue

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavassa kulttuuriympäristöllä käsitetään kulttuurimaisemaa, rakennettua kulttuuriympäristöä ja muinaisjäänneksiä.

Valtioneuvoston periaatepäätös

Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen 5.1.1995 valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista ja maisemanhoidon kehittämisestä.

Valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita Etelä-Pohjanmaalla on 8 kpl: Ilmajoen Alajoki, Ylistaron Kyrönjokilaakso, Hyypänjokilaakso, Jalasjärven Luopajarvi, Lapuan-Kauhavan Alajoki, Kuortaneenjärven kulttuurimaisemat, Lehtimäen vaara-asutus ja Ähtärin Perännejärven maisema-alue.

Valtakunnallisesti arvokkaat kulttuurihistorialliset ympäristöt

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt on koottu Museoviraston ja Ympäristöministeriön tekemään luetteloon, jossa Etelä-Pohjanmaalla on 72 kohdetta (Rakennettu kulttuuriympäristö, Museovirasto, rakennushistorian osasto, julkaisu 16, 1993). Suurin osa kohteista on laajempia miljöökokonaisuuksia. Selvitys perustuu kuntien sekä maakunnallisten museoiden ja seutukaavaliittojen aikaisempiin selvityksiin, jotka eivät olleet täydellisiä. Koska ao. selvityksestä on kulunut aikaa yli kymmenen vuotta, niin listaukseen on jo tulleita senkin vuoksi muutoksia. Tältä osin selvitystyö jatkuu. Valtioneuvoston päätöksen mukaisten valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan on lähtökohtana käytettävä viranomaisten laatimia riittävän laaja-alaisia selvityksiä, jotka mainitaan valtioneuvoston päätöksessä (ainoa virallinen aineisto on siis vuodelta 1993).

Seutukaavan kulttuurimaisema-alueet

Seutukaavassa on kahdenlaisia kulttuurimaisema-alueita: ma- ja ma/s. Ma on kulttuurimaisema-alue, joka on alueen päämaankäyttömuotoa täydentävä merkintä, jolla on pyritty alueen rakennusperinteen ja kokonaisuuden säilyttämiseen. Ma/s -merkintä taas on kulttuurimaisema-alue, jolla ympäristön peruspiirteet säilytetään ja sekin on osa-aluemerkintä. Ma/s on merkintänä pyrkinyt esittämään kulttuurimaisema-alueen, jolla on suojelemaan vaatuvia erityispiirteitä. Tavoitteena on ollut

sellaisten yhtenäisten alueiden osoittaminen, joilla ympäristön peruspiirteet säilytetään muodostamatta kuitenkaan varsinaisia suojelualueita. Ma/s-alueet sekä Kauhavan–Lapuan Alajoella että Lehtimäellä sisältyivät myöhemmin em. valtioneuvoston periaatepäätökseen valtakunnallisesti arvokkaista maisemista.

Pellot ovat eteläpohjalaisen kulttuurimaiseman oleellisin tekijä. Valtaosa Etelä-Pohjanmaan pelloista on mukana Etelä-Pohjanmaan seutukaavassa kulttuurimaisema-alue -merkinnällä.

Etelä-Pohjanmaan valtakunnallisesti arvokkaat kulttuurihistorialliset ympäristöt (Museovirasto 1993)

Alahärmä	Lapuanjoen kulttuurimaisema	Kuortane	Kuortaneen kirkonseutu
Alahärmä	Hanhimäen kylä ja kulttuurimaisema	Kuortane	Ruonan kulttuurimaisema
Alahärmä	Vakkurin kylä ja kulttuurimaisema	Kuortane	Länsirannan kylä ja kulttuurimaisema
Alajärvi	Alajärven kirkon miljö	Kuortane	Peltosen tila
Alajärvi	Pynttärin kylä ja vanha tie	Kurikka	Kyrönjokilaakson kulttuurimaisema
Alajärvi	Menkijärven sotilastie ja Oravaniemen rakennusryhmä	Kurikka	Kurikan kirkko ja tapuli
Alajärvi	Kurejoen kulttuurimaisema	Lappajärvi	Kirkkoniemi
Alajärvi	Alajärven niittytupa	Lappajärvi	Itäkylän rakennusryhmä ja kulttuurimaisema
Alavus	Alavuden kirkko, kellotapuli ja pitäjämakaasiini	Lappajärvi	Tarvolan kylä ja kulttuurimaisema
Alavus	Alavuden rautatieasema	Lappajärvi	Kärnän kylä ja kulttuurimaisema
Evijärvi	Evijärven kirkon miljö	Lapua	Lapuan kirkon ympäristö
Evijärvi	Järviseudun museoalue	Lapua	Lapuanjoen kulttuurimaisema
Evijärvi	Rintakankaan ja Uusitalon talot	Lapua	Lapuan rautatieasema
Evijärvi	Myllymäen, Ikosen ja Ahosen talot	Lehtimäki	Lehtimäen kirkonkylän kulttuurimaisema
Evijärvi	Lassilan talot, Jokikylä	Lehtimäki	Suokonmäen kylä ja kulttuurimaisema
Ilmajoki	Ilmajoen kirkko lähiympäristöineen	Nurmo	Nurmon kirkonseutu
Ilmajoki	Yli-Lauroselan talo	Seinäjoki	Törnävän sairaala ja kartanon puisto
Ilmajoki	Ilmajoen rautatieasema	Seinäjoki	Joupin kylän vanha asutus
Ilmajoki	Kyrönjoen kulttuurimaisema	Seinäjoki	Seinäjoen kaupunkikeskus / aaltokeskus
Ilmajoki	Kyrönjoen kulttuurimaisema Piirtola-Jouppila	Seinäjoki	Valtion viljavarasto
Isojoki	Isojoen kirkko ympäristöineen	Seinäjoki	Suojeluskuntatalo
Isojoki	Isojokilaakson kulttuurimaisema	Soini	Soinin kirkko ympäristöineen
Isojoki	Polvenkylän kulttuurimaisema, Kodesjärvi	Teuva	Vanhan kirkon rauniot Teuvanjokilaaksossa
Jalasjärvi	Jalasjoki-Matoluoma kulttuurimaisema	Teuva	Latva-Komsin rakennusryhmä, kirkonkylä
Jalasjärvi	Jalasjärven kirkko	Teuva	Kauppilan kylä
Jurva	Jurvan kirkon miljö	Töysä	Tuurin rautatieasema
Jurva	Koskimäen raittinäkymä	Töysä	Töysän kirkko ja tapuli
Jurva	Sarvijojoen kylä	Vimpeli	Vimpelin kirkkoympäristö
Karijoki	Karijoen kirkko ja Palkkamäen pappila	Ylihärmä	Ylihärmän kirkonseutu ja Lapuanjoen kulttuurimaisema
Kauhajoki	Ikkelän ja Ala-Mattilan taloryhmä, Aronkylä	Ylihärmä	Harjun kylä
Kauhajoki	Kyrönkankaan kesätie	Ylistaro	Kyrönjoen kulttuurimaisema
Kauhajoki	Hämes-Havunen	Ähtäri	Inhan vanha teollisuusympäristö
Kauhajoki	Yhteislyseo (kunnallistalo)	Ähtäri	Tuomarniemen metsäopisto
Kauhava	Lapuanjoen ja Kauhavanjoen kulttuurimaisema	Ähtäri	Vääräkosken kartonkitechdas
Kauhava	Kauhavan Ilmasotakoulu	Ähtäri	Inhan rautatieasema
Kauhava	Perttulanmäen taloryhmä	Ähtäri	Ähtäriin kirkon ympäristö
Kortesjärvi	Kortesjärven kirkko ympäristöineen	Ähtäri	Myllymäen asema
Kortesjärvi	Tuomaalan kylä		

Erillisselvitys rakennetusta kulttuuriympäristöstä ja -maisemasta

Kulttuurimaisema-alueiden nykytilanne on tarkistettu erillisselvityksessä yhdessä kuntien kanssa. Nyt tehdyn selvityksen mukaan rakennusperinnön inventointi on aika hajanaista maakunnassa. Järvisseudulla ja Härmänmaassa kunnat ovat teettäneet laajoja inventointeja, samoin Ilmajoella. Vähiten inventointeja on tehty Suupohjan alueella, jossa vain Kauhajoen Hyypänjokilaaksoa on systemaattisesti käyty läpi. Kuusiokunnissakin tilanne oli melko samanlainen: Lehtimäellä, Töysässä ja Ähtärissä on tehty osayleiskaavoihin liittyviä selvityksiä. Suurimmaksi osaksi selvitykset on tehty paikallisella kotiseututuntemuksella ja maastokäynneillä. Tilanne on sama osassa Seinänaapureita.

Maakunnan rakennusperintö on rikasta, mutta suurelta osin vielä tarkasti inventoimatonta ja dokumentoimatonta. Selvitystyöt lisäävät kansalaisten tietoutta heidän omasta arvokkaasta ympäristöstään. Maakunnan kehittämisessä kulttuuriympäristöllä on merkittävä osa ja sitä voidaan käyttää hyväksi maaseudun sivuelinkeinoissa, matkailussa ja kulttuurin tuotteistamisessa.

Alajärvi

Lehtimäki

Vimpeli

Soini

Härmänmaalla valtakunnallisesti arvokkaiden kohteiden listalla (museoviraston RKY 2000 -lista) on Alahärmän Knuuttilan raitti ja Kauhavan Kantolankylä, jotka kuvaavat alueelle tyypillistä ja säilynyttä asutusrakennetta. Valtakunnallisesti arvokkaaksi on katsottu myös Kauhavan Ilmasotakoulun alue sekä Lapuan Tuomiokirkon ympäristö. Erillisselvityksen yhteydessä arvoitettiin myös sekä Alahärmän että Ylihärmän kirkko ympäristöineen valtakunnallisesti merkittäviksi. Härmän sairaalan alue, Kauhavan Sippolanmäki sekä Lapuan Vanhan Paukku on ehdotettu Museoviraston valtakunnallisesti arvokkaiden kohteiden listalle.

Järvisseudulla valtakunnallisesti merkittäviksi kohteiksi on museoviraston ohjeiden mukaan arvoitettu Alajärven Aalto-keskus sekä kirkon miljö, Lappajärven kirkkoniemi, käräjätalo sekä Tarvolan taloryhmä sekä Vimpelin kirkko.

Lehtimäen kirkko sijaitsee näkyvällä paikalla mäellä kirkonkylän taajamasta hiukan erillään. Sitä ja pappilaa ehdotetaan valtakunnallisesti merkittäväksi. Soinista löytyy upea kerroksinen ja alkuperäisenä säilynyt Pesolan taloryhmä, jota ehdotetaan myös valtakunnallisesti merkittävänä museoviraston listalle.

Eteläisten Seinänaapureiden alueella Jalasjärven Luopajärvellä on tien vartta nauhamaisesti seuraavaa vanhaa kyläasutusta pelloksi kuivatun järven rannalla. Alue on osa valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Peräseinäjoen Viitalan rivikylä on rakentunut molemmin puolin maantietä, joka noudattelee Seinäjoen uomaa. Mainitut kohteet sisältyvät Museoviraston valmisteilla olevaan valtakunnallisesti merkittävien kohteiden luetteloon.

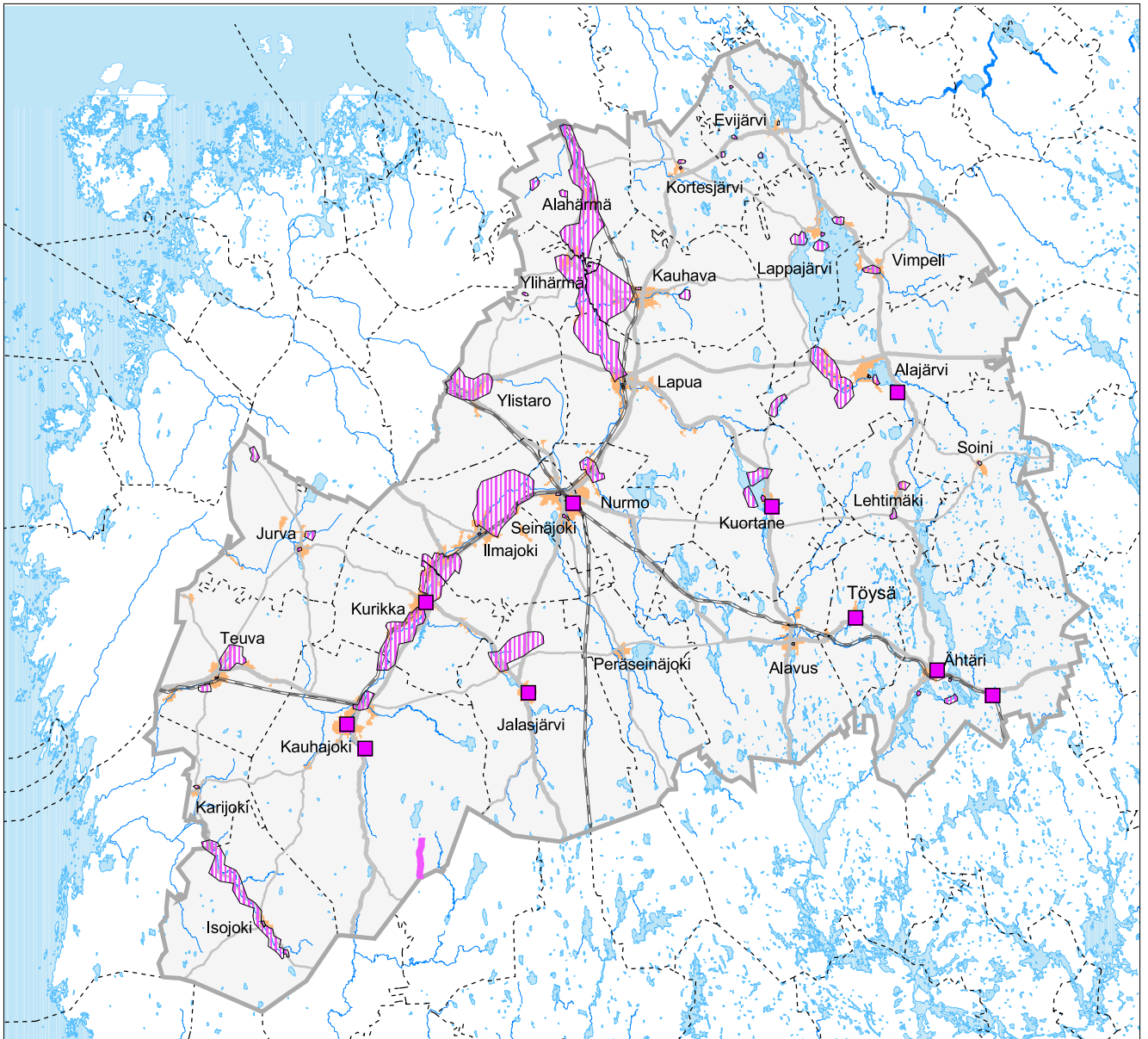
Pohjoisissa Seinänaapureissa valtakunnallisesti arvokkaina kohteina esitetään Ilmajoen, Nurmon ja Ylistaron kirkon ympäristöt sekä Aalto-keskus Seinäjoelta. Törnävän kartanon alue sekä valtion viljavaraston v. 1938 liukuvalettu osa ovat myös valtakunnallisesti merkittäviä kohteita.

Etelä-Pohjanmaalle tyypillistä asutusta on valtakunnallisesti merkittäviksi kohteiksi valittu edustamaan Ilmajoelta museona oleva Yli-Lauroselan talonpoikaistalo ja Könnien talot sekä Ylistarosta Pelmaan alue, jossa ovat myös hyvin säilyneet Pelmaan ja Kriikun mylly.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava

Rakennettu kulttuuriympäristö 1993

10 0 10 20km

23.6.2003/EPL

Pohjakartta © Maanmittauslaitos

- Rakennettu kulttuuriympäristö (1993): alue
- Rakennettu kulttuuriympäristö (1993): kohde
- Rakennettu kulttuuriympäristö (1993): museotie

- Valtatie / kantatie
- Seututie
- Päärata

Lähde: Rakennettu kulttuuriympäristö 1993 (Ns. Punaisen kirjan kohteet)
Museovirasto, rakennushistorian osasto

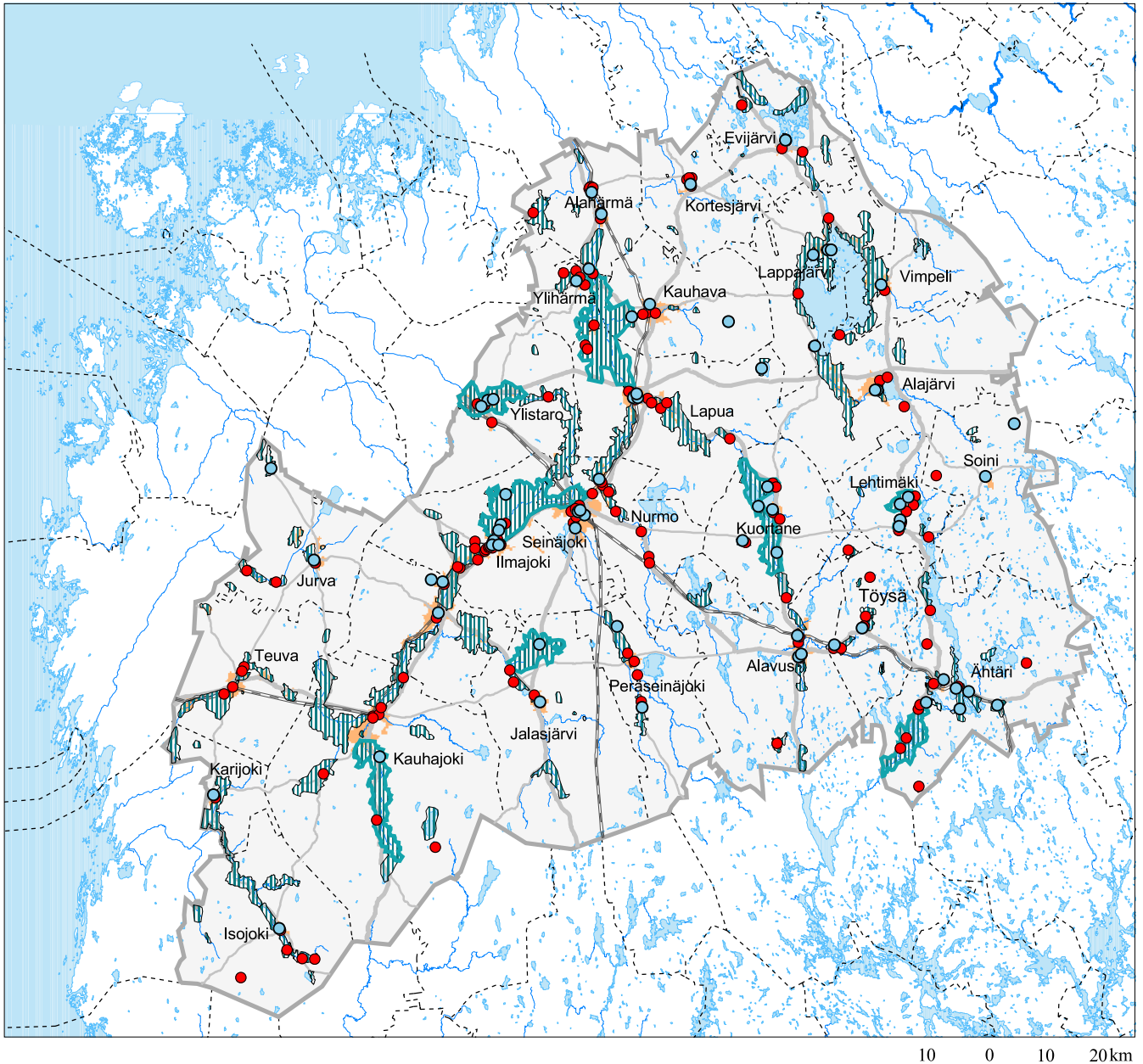

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava

Valtakunnalliset ja maakunnalliset kulttuuriympäristön alueet ja kohteet
Erillisselvitys rakennetusta kulttuuriympäristöstä ja maisemasta 2001

 Valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet (Valtioneuvoston periaatepäätös 5.1.1995)

 Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö

 Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet

 Maakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset kohteet

 Valtatie / kantatie

 Seututie

 Päärata

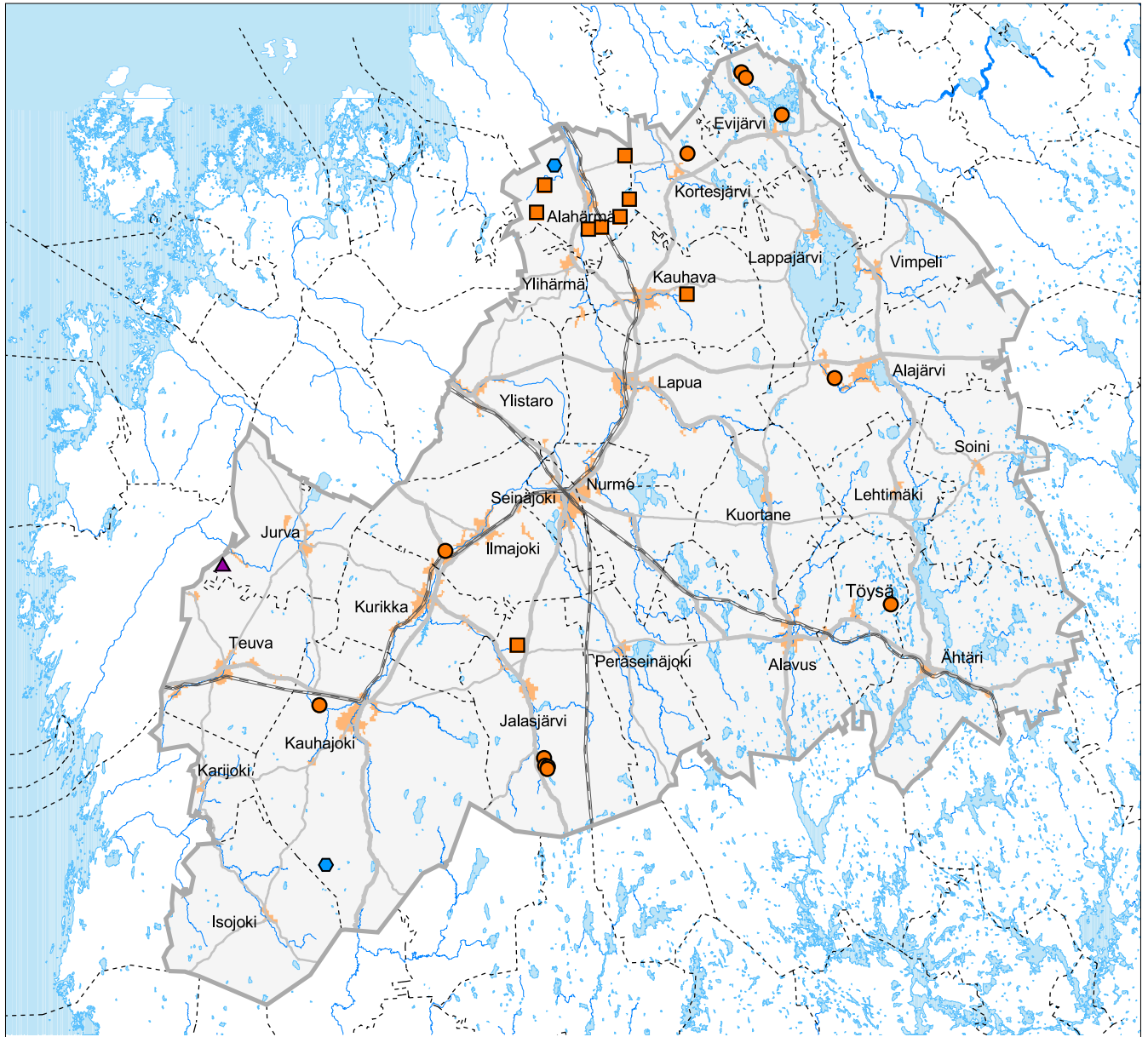

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava

Merkittävät muinaisjäännökset

Luokka I

- Asuinpaikat
- Hautapaikat
- ▲ Kivirakenteet
- Muinaisjäännosryhmät

- Valtatie / kantatie
- Seututie
- Päärata

10 0 10 20 km

23.6.2003/EPL

Pohjakartta © Maanmittauslaitos

Suupohjan kunnissa ei ole tehty laajempia rakennetun kulttuuriympäristön inventointeja. Kauhajoella Hyy-pänjokilaakso on juuri inventoitu. Suupohjan alueella on vähiten valtakunnallisesti arvokkaita kohteita. Hämes-Havunen Kauhajoella ja Riskun talo Jurvan Sarvijoella edustavat kumpikin vahvaa talonpoikaiskulttuuria.

Esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset

Perustan muinaisjäännösten tutkimukselle ja suojelulle antaa muinaismuistolaki vuodelta 1963. Periaatteessa jokaisen, joka ryhtyy kaivuu- ym. töihin tulee olla selvillä muinaismuistojen esiintymisestä ja tehdä voitavansa, ettei esihistoriallisia kohteita turmeltuisi.

Esihistorialliset muinaisjäännökset kertovat ihmisten asumisoloista, elinkeinojen harjoittamisesta sekä esine- ja tapakulttuurista menneinä aikoina. Museoviraston rekisteröimät esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla on luetteloitu ja merkitty karttapohjalle julkaisussa vuodelta 1998. Julkaisu edustaa ajankohdan 1.1.1997 tietojen tilannetta ja sen kartta antaa yleiskuvan muinaisjäännösten levinneisyydestä. Nämä havainnot on kirjattu tietopohjaan. Alueelliset erot johtuvat luonnonolojen ohella myös tutkimustilanteesta, sillä inventoinnit ja tarkastukset eivät ole ulottuneet kaikkialle samassa laajuudessa.

Etelä-Pohjanmaalta on rekisteröity kaikkiaan yli 700 kohdetta (726). Vaikka laki pitää kaikkia muinaisjäännöksiä samanarvoisina, jaetaan ne käytännössä tieteellisen merkittävyytensä, arvonsa ja kuntensa puolesta kolmeen luokkaan, joiden rauhoitus on jossain määrin erilaista. Luokkaan I kuuluvat valtakunnalliset muistomerkit, jotka pyritään pitämään rauhoitettuina, ulkoasultaan muuttumattomina kaikissa olosuhteissa. Luokkaan II kuuluvat tutkimustoimenpiteitä vaativat muinaisjäännökset, jotka on rauhoitettu kunnes ne tutkimustulosten perusteella siirretään joko luokkaan I tai III. Niihin ei saa kajota ilman Museoviraston lupaa. III luokkaan kuuluu tutkittuja, tuhoutuneita tai toisarvoisia muinaisjäännöksiä, joita ei ole tarpeen pitää rauhoitettuina. Pääosa kaikista muinaisjäännöksistä kuuluu II luokkaan. Luokkaan I kuuluvia muinaisjäännöksiä on maakunnassa 24 kohdetta (tarkemmin kaavaselostuksen karttaliite).

Museovirasto julkaisi vuoden 2001 lopulla teoksen ”Maiseman muisti”, jossa esitellään valtakunnallisesti merkittävät muinaisjäännökset. Etelä-Pohjanmaalta on mukaan nostettu kaksi aluetta: Alajärvellä Heikinkankaan ja Rasin kivi-kautinen asuinpaikka ja Ilmajoella Honkalanmäen kivi-kautinen asuinpaikka.

1.11 Maanpuolustus

Maanpuolustuksen alueita on Etelä-Pohjanmaalla yhteensä 6 160 ha. Useisiin puolustusvoimien hallinnassa oleviin alueisiin kohdistuu paineita muiden toimintojen kuten liikenteen, teollisuusrakentamisen ja virkistyksen puolelta. Toisaalta puolustusvoimien omat valmiusvaatimukset ja varomääräykset ovat tiukentuneet.

Edellä mainituista syistä on tärkeätä saattaa asianosaisten kuntien ja eri viranomaisten tiedoksi puolustusvoimien kannalta oleellisia näkökohtia näistä alueista. Osalla maanpuolustuksen käyttämisestä alueista on melu-, vaara- ym. vaikutuksia, jotka edellyttävät yhteen sovittavaa suunnittelua lähialueille sijoittuvan muun maankäytön, taajamien, virkistyksen, tiestön jne., kanssa.

1.12 Erillisselvitykset

Maakuntakaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan suunnittelun ja vaikutusten arvioimiseksi on ollut tarpeellista tehdä koko joukko selvityksiä ja tutkimuksia. Kaavaehdotus on laadittu ja sen vaikutuksia on arvioitu näihin tietoihin pohjautuen.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan lähtötiedoista on kaavaprosessissa käytetty nimitystä tietopohja. Se on kaavan analyysiosa ja kuvastaa maakunnan tämän hetkistä tilaa. Tämän lisäksi on tehty ja tilattu ulkopuolisina toimeksiantoina selvityksiä ja tutkimuksia. Kaavan vaikutuksia on selvitetty erillisissä vaikutusten arvioinneissa.

Maakuntakaavaa varten on tehty seuraavat selvitykset ja tutkimukset:

Tietopohja-aineisto

Liikennejärjestelmäsuunnitelma 2020 –visio, Seinäjoen seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman erillisselvitykset (sekä hyödynnetty valtakunnallista raporttia, Länsi-Suomen läänin liikenneturvalisuus-selvitys ja liikenneturvallisuustyön kehittäminen)

Maakunnallisesti arvokkaat maisema- ja kulttuurialueet 2001

Pohjaveden suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen -projekti (Poski-projekti)

Puolustusvoimain alueelliset erityistarpeet Etelä-Pohjanmaalla, päivitetty

Selvitys Etelä-Pohjanmaan kylistä

Seutukaavojen aluevarausten ajantasaisuus ja perustiedot

Sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten arviointi

Supistuvien ja kasvavien yhdyskuntien talousproblematiikka ja -tutkimus

Virkistysalueselvitys

Etelä-Pohjanmaan palvelukartoitus

Vähittäiskaupan palveluverkko-selvitys

Teollisuus- ja työpaikka-alueselvitys

Turvetuotantovyöhykkeiden vesistövaikutukset

Ympäristövaikutusten arviointi

2 MAAKUNTAKAAVAN TAVOITTEET

2.1 Maankäyttö- ja rakennuslaki lähtökohtana

Maankäyttö- ja rakennuslaki määrittelee maakunnan suunnitteluun kuuluviksi maakuntasuunnitelman, muuta alueiden käytön suunnittelua ohjaavan maakuntakaavan ja alueellisen kehittämissuunnitelman. Maakuntasuunnitelma ja -kaava kuuluvat ympäristöministeriön hallinnonalaan. Alueellisesta kehittämissuunnitelmasta määrätään eri laissa ja sen toteuttamista ohjaa sisäasiainministeriö.

Maakunnan suunnittelussa otetaan huomioon valtakunnalliset tavoitteet ja sovitetaan ne yhteen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. Maakuntasuunnitelma osoittaa maakunnan tavoitellun kehityksen. Maakuntasuunnitelma on maakuntavaltuuston hyväksymä asiakirja, yhteistyön ja vuorovaikutteisen prosessin synnyttämä kehityskuva.

Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Maakuntakaava on yleispiirteisempi kuin aiempi seutukaava: maankäyttö- ja rakennuslaki määrittelee, että aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin on tarpeen alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka kun on sovitettava yhteen useamman kuin yhden kunnan alueiden käyttöä. Maakuntakaava on ainoa vahvistettava kaava ja sen vahvistaa Ympäristöministeriö.

2.2 Maakuntasuunnitelman antamat tavoitteet maakuntakaavalle

Etelä-Pohjanmaan maakuntasuunnitelma 2020 on strateginen asiakirja ja se on hyväksytty maakuntavaltuustossa 29.11.1999. Maakuntasuunnitelman keskeiset tavoitteet liittyvät väestökehitykseen, osaamiseen sekä imagoon ja vuorovaikutukseen. Pää tavoitteet ovat:

- Väestömäärän vakiinnuttaminen 200 000 asukkaan tasoon omavaraiskehityksen avulla. Kun tähän pyritään, on rakenteellinen työttömyys poistettava ja näin saavutetaan aikaisempaa korkeampi työllisyysaste ja työvoiman 95 %:n työllisyys.
- Alueellista innovaatiojärjestelmää kehitetään ja saadaan elintarviketoimialasta kansainvälinen huippuosaamisen klusteri. Metall- ja puutoimialoja kehitetään pitkäjänteisesti järjestelmätöimijöiksi, jotka kykenevät hyödyntämään uusimman teknologian ja mekatroniikan osaamista. Osaamistason nostamiseksi on väestön koulutusaste saatava kohoamaan valtakunnan keskimääräiselle tasolle. Koulutuksen sisältö suhteutetaan vastaamaan työmarkkinoiden tulevaisuuden vaatimuksia ja työvoiman kysyntää.
- Maakunnan imagoa parannetaan kansainvälistämällä elinkeino-, kulttuuri- ja koulutustointia sekä kehittämällä sisäistä ja ulkoista viestintää. Kuntien ja seutukuntien tasa-arvoista vuorovaikutusta lisätään maakunnan kehittämisessä ja toiminnassa.

Maakuntasuunnitelman päätavoitteita täydentävät teemakohtaiset tavoitteet, jotka ohjaavat maakuntasuunnitelmaa toteuttavaa ohjelmatyötä. Maakunnan kehittämiseen osallistuvat lukuisat kumppanit asettavat omat tavoitteensa ja strategiansa maakuntasuunnitelman päätavoitteita ja teemakohtaisia tavoitteita tukeviksi.

Maakuntasuunnitelmassa määritellään teemakohtaisia tavoitteita, jotka koskevat mm. seutukuntien elinvoimaisuutta ja kilpailukykyistä maakuntakeskusta ja niiden välistä vuorovaikutusta, yrittäjyyttä ja elinkeinoja, koulutusta, teknologiaa ja tutkimusta, hyvinvointipalveluja, kulttuuria, liikennettä ja ympäristön tilaa parantavia toimenpiteitä.

Erityisesti Maakuntasuunnitelma 2020 linjaa seuraavat kehittämistavoitteet maakuntakaavoitukselle:

- Maakuntakeskuksen kilpailukykyisyyttä pitää parantaa suhteessa muihin maakuntakeskuksiin
- Seutukuntien aluerakenteellista asemaa on vahvistettava
- Eteläpohjalaisen kulttuurimaiseman on säilyttävä
- Vesistöjen ja pohjavesien tilaa on parannettava ja suojeltava
- On esitettävä liikenteellinen kokonaissuunnitelma

Maakuntasuunnitelman maankäyttöä ja aluerakenneohjelmia koskevassa osassa on määritelty strategisia kehittämistavoitteita maakuntakaavoitukselle.

2.3 Seutukaavamääräyksessä asetetut tavoitteet

Ympäristöministeriön Etelä-Pohjanmaan liitolle antaman seutukaavamääräyksen (6.2.1995) mukaan alueiden käytön yleisiä tavoitteita ovat:

- Kokonaistaloudellisen ja tasapainoisen alue- ja yhdyskuntarakenteen edistäminen
- Toimivien liikenteen, energiansiirron ja yhdyskuntateknisen huollon perusjärjestelyjen kehittäminen
- Kansallisten ja maakunnallisten kulttuuri- ja luonnonarvojen vaaliminen
- Valtakunnallisesti ja seudullisesti tärkeiden luonnon virkistyskäyttömahdollisuuksien turvaaminen
- Huolehtiminen valtakunnan turvallisuuteen ja maanpuolustukseen liittyvistä maakuntaan kohdistuvista tarpeista.

Edellä olevat tavoitteet ovat kutakuinkin samat kuin valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Lisäksi Etelä-Pohjanmaan aluesuunnittelulla tulee pyrkiä erityisesti alueen omiin voimavaroihin perustuvien elinkeinojen kehittämisedellytysten parantamiseen ja alueellisten erojen tasoittamiseen. Jokilaaksojen nauhamaisen asutusrakenteen kehittäminen, peruspalvelujen saavutettavuus, maa-seudun elinkeinojen ja kulttuurimaiseman arvojen säilyttäminen, luonnon monimuotoisuuden mm. järvien, jokien, soiden, harjujen sekä pohja- ja pintavesien suojelu tulee ottaa kaavassa huomioon. Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen, vaihtoehtoisten energialähteiden edellytysten luominen sekä kansainvälisen yhteistyön huomioiminen kuuluvat myös kaavoituksen piiriin.

2.4 Aluekehittämisestä tulevat tavoitteet

Maakuntakaavoituksessa luodaan kiinteä yhteys maakunnan aluekehittämiseen. Liiton aluekehitysuunnittelijat, kuntien alan asiantuntijat ja eri yhteistyötahojen edustajat osallistuvat suunnitteluun koko kaavoitusprosessin ajan. Siten varmistetaan alueen elinkeinoelämän vahvuuksien, mm. elintarvikeosaamisen, huomioiminen myös maankäytön suunnittelussa. Maakuntakaavassa tulee ottaa huomioon esimerkiksi osaamiskeskittymien sijoittelu ja tarvittavat liikenneyhteydet.

Maakuntakaavassa sovitaan linjaukset ja kokonaissuunnitelma, joiden mukaan laaditaan maankäytön suunnittelun osuus maakuntaohjelmaan ja ohjelmiasotuksiin. Kaavassa käsiteltäviä ovat mm. vesistöjen valuma-alueita, kulttuurimaisemia ja liikennesuunnittelua koskevat kokonaisuudet.

Tavoitteena on muodostaa maakuntakaavassa kokonaiskuva kunkin aihepiiriin vahvuuksista ja niiden kehittämistoimia tarvitsevista osa-alueista. Aihepiirit ja asiakokonaisuudet asetetaan tärkeysjärjestykseen maakuntaohjelmassa. Samalla huomioidaan kehittämistarpeet tasapuolisesti koko maakunnan alueella. Maakuntakaavan pohjalta voidaan suunnata eri projekteja ja hankkeita juuri niille alueille, joissa kehittämistä eniten kaivataan.

2.5 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtioneuvosto on tehnyt päätöksen valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista ja ne on annettu julkipanon jälkeen Helsingissä 30.11.2000. Niitä on maakuntakaavassa tulkittava ja konkretisoitava ja välitettävä ne kuntien kaavoitukseen. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voivat koskea asioita, joilla on kansainvälinen tai yleensä laajempi kuin maakunnallinen merkitys.

Toimiva aluerakenne

Tällä tarkoitetaan aluerakenteen tasapainoista kehittämistä siten, että hyödynnetään olemassa olevia rakenteita ja alueiden omia vahvuuksia. Ylimaakunnallisten kehittämisvyöhykkeiden toimintaedellytyksiä tuetaan. Toimivaan aluerakenteeseen kuuluu myös kyläverkoston kehittäminen sekä maaseudun elinkeinotoimintojen edistäminen ja muun toimintapohjan monipuolistaminen. Maanpuolustuksen ja rajavalvonnan alueelliset edellytykset on turvattava.

Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu

Taajamia eheyttäessä parannetaan elinympäristön laatua. Yhdyskuntarakennetta kehitetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa. Elinkeinoiminnalle varataan riittävät alueet. Liikennetarvetta pyritään vähentämään. Elinympäristön viihtyisyyttä lisätään huolehtimalla ajallisten kerrostumien säilymisestä rakennetussa ympäristössä sekä rakentamalla korkeatasoisia, alueellista omaleimaisuutta vahvistavia, maisemakuvaan sopeutuvia ja mittakaavaltaan inhimillisiä ympäristöjä. Ihmisten terveydelle haitallisten haittojen ja riskien syntymistä on yritettävä ehkäistä jo ennakoita ja olemassa olevia haittoja poistaa.

Maakuntakaavan tavoitteena on oltava perusteltu väestönkehitysarvio. On tarkasteltava pitkällä aikavälillä väestömäärältään erilaisia vaihtoehtoja. Maakuntakaavoituksessa on esitettävä yhdyskuntarakennetta ehyttäviä toimenpiteitä.

Maaseudun asutusta sekä matkailu- ja muita vapaa-ajan toimintoja on suunnattava mahdollisuuksiensa mukaan tukemaan maaseudun taajamia ja kyläverkkoa. Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen välille on jätettävä riittävän suuri suojaetäisyys.

Maa- ja kallioperän soveltuvuus suunniteltuun käyttöön on otettava huomioon. Pilaantuneen maa-alueen puhdistustarve on selvitettävä ennen ryhtymistä kaavan toteuttamistoimiin. Melun syntymistä on ehkäistävä ja pyrittävä vähentämään jo olemassa olevia haittoja. Jätteenkäsittelylaitoksille on osoitettava alueet siten, että kaikki syntyvä jäte voidaan hyödyntää tai käsitellä alueellisesti tarkoituksenmukaisesti.

Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat

Alueidenkäytöllä edistetään kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymistä. Maakuntakaavoituksessa on osoitettava valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriperintöalueet sekä –kohteet.

Luonnonvarojen saatavuus on turvattava tuleville sukupolville. Kansallinen kulttuuriympäristö ja rakennusperintö on pystyttävä säilyttämään. Arvokkaat luonnonalueet ja niiden monimuotoisuus on myös säilytettävä. Suojelualueiden välillä on turvattava ekologisten yhteyksien säilyminen.

Luonnon virkistyskäyttöä ja luonto- ja kulttuurimatkailua on edistettävä. Matkailukeskuksia ja -alueita on autettava verkostoitumaan ja kehitettävä vapaa-ajan vyöhykkeitä toimivina palvelukoko-

naisuuksina. Loma-asutus on mitoitettava niin, että luonnoltaan arvokkaat ranta-alueet säilyvät ja loma-asutus on viihtyisää.

Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto

Liikennejärjestelmiä suunnitellaan ja kehitetään kokonaisuuksina, jotka käsittävät eri liikennemuodot ja palvelevat asutusta sekä elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Erityistä huomiota kiinnitetään liikenne- ja kuljetustarpeen vähentämiseen ja liikenneturvallisuuden ja ympäristöystävällisten liikennemuotojen käyttöedellytysten parantamiseen.

Tarvittaviin liikenneyhteyksiin varaudutaan kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia pääliikenneyhteyksiä ja -verkostoja.

Alueidenkäytössä turvataan energiahuollon valtakunnalliset tarpeet ja edistetään uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia. Erityisesti pyritään hajautettuun sähkön tuotantoon ja paikalliseen lämpöenergian tuotantoon uusiutuvia energialähteitä hyödyntämällä.

Erityistavoitteista on merkittäviä esim. viestintäjärjestelmien tarpeiden turvaaminen kokonaisvaltaisella suunnittelulla, hyödyntämällä rakenteiden yhteiskäyttöä ja edistämällä maankäytön tehokkuutta. On myös edistettävä eri liikennemuotojen yhteistyötä ja joukkoliikennettä varaamalla riittävät alueet solmupisteinä toimivien tavaraliikenneterminaalien ja henkilöliikenteen matkakeskusten toimintaa ja kehittämistä varten.

2.6 ESDP:n tavoitteet ja suuntaviivat

Maakuntakaavassa on otettava huomioon Euroopan unionin aluerakenteen ja alueidenkäytön (ESDP) tavoitteiden ja suuntaviivojen toteutuminen. Nämä ovat:

- Kohti tasapainoisempaa ja monikeskisempää kaupunkijärjestelmää ja uutta kaupunki–maaseutu-suhdetta
- Infrastruktuurin ja tiedon tasavertainen saavutettavuus
- Luonnon ja kulttuuriperinnön harkittu käyttö ja kehittäminen
- Yhteinen aluesuunnittelu- ja aluekehityspolitiikan kehys.

2.7 Maakuntakaavoituksen strategiset tavoitteet ja kehittämistoimet

Maakuntakaavoituksen lähtökohtana on laatia kokonaisvaltainen koko maakuntaa koskeva uusi suunnitelma nykyisen seutukaavan pohjalta. Se on maakunnan kehittämistarpeista lähtevä, yleispiirteinen suunnitelma, joka toimii ohjeena kuntien yleiskaavoitukselle. Sen linjauksia toteutetaan maakuntaohjelmalla ja myös projekti- ja hanketasolla EU:n tulevilla ohjelmakausilla. Kaavassa huomioidaan valtakunnalliset ja ylimaakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä maakuntasuunnitelman 2020 linjaamat tavoitteet maakunnan kehittämiseksi. Painopisteet asetetaan seutukuntien yhteistyöryhmien määrittelemien tavoitteiden mukaisesti.

Strategiset tavoitteet ovat:

- Luoda linjauksia koko maakuntaa koskevalle maankäytölle
- Toimia apuna kuntien yleiskaavoitukselle
- Luoda yhteys aluekehittämiseen siten, että kaavaa toteutetaan myös ohjelma- ja hanketasolla
- Tarjota kaikille mahdollisuus osallistua vuorovaikutteiseen suunnitteluprosessiin
- Sitouttaa eri osapuolet osallistumaan kaavoitukseen

Kehittämistoimet:

- Käynnistää todellinen vuorovaikutus seutukuntien yhteistyössä osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisesti.
- Turvata luonnon ympäristöt sovittamalla yhteen luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojelu.
- Suunnitella tasapainoinen aluerakenne ja laatia kestäväan kehitykseen pohjaava liikenteellinen kokonaissuunnitelma, jossa huomioidaan maakuntakeskuksen, kaupunkiseutujen sekä maaseutalueiden kehittämistarpeet.
- Tehdä kattava suunnitelma erilaisista kulttuurimaisemista, mahdollistaa uusien kulttuurimaisemien synty ja turvata maaseudun elinkeinojen jatkuminen.
- Luoda linjaukset ja maakunnallinen kokonaissuunnitelma ohjelmasopimusten ja hankekokonaisuuksien pohjaksi.
- Luoda edellytyksiä vaihtelevien ja viihtyisien asuin- ja toimintaympäristöjen suunnittelulle.

2.8 Tavoitteista teemoiksi

Tavoitteenasettelun kiinteyttämiseksi koottiin maakuntakaavalle teemat eri aluehierarkian tasojen tavoitteista EU-tasolta aina seutukuntien itsensä asettamiin tavoitteisiin ja painopistealoihin asti.

Teemojen maakuntatason lähtökohdista merkittävimmät ovat syksyllä 1999 maakuntavaltuustossa hyväksytyt maakuntasuunnitelman tavoitteet. Lisäksi maakunnallisina lähtökohtina ovat olleet maakuntavaltuuston päätös kaavan painopisteistä 30.8.1999 ja keskeisestä sisällöstä 21.2.2000. Kolmantena lähtökohtatasona ovat olleet maakuntakaavaprojektin seutukuntien yhteistyöryhmien nimeämät seudulliset painopistealat.

Maakuntavaltuusto käsitteli teemoja erillisessä maakuntakaavaseminaarissa syksyllä 2000. Teemat hyväksyttiin maakuntakaavan tavoitteiksi ja työvälineiksi.

Maakuntakaavan teemat toimivat kaavan maankäytön suunnittelun lähtökohtina, mutta myös kaavaprojektin työohjelmalla, ja ne suuntasivat samalla lopullisen maakuntakaavan ulkoasua ja sisältöä.

Teema 1: Kilpailukykyinen maakuntakeskus, elinvoimaiset seutukunnat ja kunnat verkottuvat yhteistyöhön

Etelä-Pohjanmaan maakuntasuunnitelman teemakohtaisissa tavoitteissa ensimmäisenä mainitaan elinvoimaisten seutukuntien ja kilpailukykyisen maakuntakeskuksen vuorovaikutus. Siten on luonnollista, että maakuntasuunnitelmaa toteuttavassa välineessä, maakuntakaavassa, se on yksi teemoista. Projektiryhmässä, ohjausryhmässä ja seutukunnissa on samanaikaisesti käsitelty alueiden käytön periaatemalleja, joista keskeisimmäksi on noussut ns. malli 5b eli painotettu verkostomalli. Myös se tukee lähtökohtana tätä teemaa.

Työohjelmalla ja tätä teemaa tukevinä toimenpiteinä ovat:

- Maakuntakaavoitukselle tulee kehittää kiinteä yhteys aluekehittämiseen / projektiesimerkkejä
- Etelä-Pohjanmaan palvelukartoituksen jalostaminen kaavan lähtökohtatiedoiksi
- Tietopohjasta ja aluemalli 5b:stä työstetään strateginen yhteenveto karttapohjalle
- Vähittäiskaupan tilantarpeista pitkällä tähtäimellä laaditaan kokonaistutkimus
- Mm. Suomen kuntaliiton rahoittama ja Senten toteuttama verkostoitumisselvitys
- Osallistuminen Efektian ja useiden maakuntaliittojen yhteishankkeeseen ”Supistuvien ja kasvavien yhdyskuntien talousproblematiikka ja -tutkimus”
- Seuturyhmätyöskentely / yhteydet kuntiin

Teema 2: Alue- ja yhdyskuntarakenteen eheyttäminen

Tämän teeman lähtökohtina ovat mm. ympäristöministeriön määrittelemät kestävän kehityksen periaatteet ja EU:n alueidenkäytön tavoitteet. Valtioneuvoston määrittelemissä valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa viitataan alue- ja yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen mm. olemassa olevien rakenteiden tukemisessa, elinympäristön laadun kehittämisessä, ylimaakunnallisissa kehittämissyöhykkeissä sekä liikennetarpeiden vähentämisen vaatimuksissa. Liitossa tätä teemaa tukee mm. maakuntavaltuuston maakuntakaavakäsittely 21.2.2000 ja alueiden käytön periaatemallit.

Työohjelmana ja tätä teemaa tukevinä toimenpiteinä ovat:

- Vähittäiskaupan tilantarpeista pitkällä tähtäimellä laaditaan kokonaistutkimus
- Laadittava vaikutusarvioinnin koostekartta tietopohjasta
- Osallistuminen Efektian ja maakuntienliittojen yhteishankkeeseen ”Supistuvien ja kasvavien yhdyskuntien talousproblematiikka ja -tutkimus”
- Vaikutusarviointi (Keke-ryhmä)

Teema 3: Eteläpohjalainen kulttuuriympäristö ja -maisema

Eteläpohjalainen kulttuuriympäristö ja -maisema on tuotu esiin käytännöllisesti katsoen kaikissa kaavaprojektin tähänastisissa vaiheissa. Se löytyy lähtökohtana niin EU:n ja valtakunnallisissa tavoitteissa kuin maakunnan tasolla maakuntasuunnitelmassa, kaavan painopisteissä (maakuntavaltuusto 30.8.1999), seutuyhteistyöryhmien painopistealoissa, seutukaavamääräyksessä (1995) ja maakuntavaltuuston sisältöpäätöksessä 21.2.2000.

Aiheesta on olemassa jo selvitystöitä. Hyvänä pohjana, mutta kaavaa varten koostamattomina tietolähteinä ovat mm. kuntien omat inventoinnit, Vaasan läänin seutukaavaliiton julkaisut ja Vaasan läänin kulttuuriympäristöohjelma sekä Etelä-Pohjanmaan miljööprojektin tietokanta.

Työohjelmana ja tätä teemaa tukevinä toimenpiteinä ovat:

- Etelä-Pohjanmaan kulttuuriympäristö-ohjelma (LSU:n hallinnoima koko maakunnan hanke)
- Selvitystyö rakennetun kulttuuriympäristön seudullisesti arvokkaista kohteista
- Seutuyhteistyöryhmät ja yhteydet kuntiin

Teema 4: Luonnonympäristö ja virkistys

Myös tämän teeman lähtökohtina ovat mm. EU:n ja valtakunnalliset alueidenkäytön tavoitteet sekä muut aiheeseen liittyvät kansainväliset sopimukset, valtioneuvoston päätökset ja valtakunnalliset inventoinnit. Maakunnallisena tasolla teeman perusta on Länsi-Suomen ympäristöstrategiassa ja ympäristöohjelmassa, seutukaavamääräyksessä (1995) sekä seutukuntien yhteistyöryhmien määrittelemissä painopistealoissa.

Tätä teemaa voidaan lähestyä sekä ns. suojelun ja säilyttämisen näkökulmasta että luonnon monimuotoisuutta hyödyntävästä näkökulmasta. Kuitenkaan nämä näkökulmat eivät välttämättä ole ristiriidassa keskenään.

Työohjelmana ja tätä teemaa tukevinä toimenpiteinä ovat:

- Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja varjeleminen
- Kehitetään matkailu-, loma-asutus- ja virkistysalueita
- Kehitetään reitistöjä (hiihto, pyöräily, kävely, moottorikelkka, kanootti jne.) ja niiden yhteyttä matkailu- ja virkistysalueisiin
- Luonnonvarojen kestävä käyttö (esim. pohjavesien suojeleminen ja kiviaineshuolto-projekti)
- Jätteidenkäsittelylaitosten vaikutusten arviointi

Teema 5: Yhteysverkkojen toimivuus

Teeman lähtökohdat ovat pääosin samat kuin edellisenkin teeman eli EU:n ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja seutukaavamääräys (1995). Lisäksi teema sisältyy maakuntavaltuuston kaavan painopistepäätökseen (30.8.1999) ja sisältöpäätökseen (21.2.2000). Myös seutukuntien syksyllä määrittelemät seudulliset painopistealueet ovat teeman perustana.

Työohjelmana ja tätä teemaa tukevana toimenpiteinä ovat:

- Liiton omana työnä tehty koko maakuntaa koskeva alustava liikennejärjestelmäsuunnitelma
- Seinäjoen seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma (käynnistynyt keväällä 2001), mukana koko maakuntaa koskevia pilottiprojekteja / osioita esim. joukkoliikenne ja liikenneturvallisuus sekä vaaralliset kuljetukset -selvitystyö
- Vaasan tiepiirin joukkoliikennesuunnitelma (valmistunut syksyllä 2001)
- PARADDIS-tietoyhteiskuntahanke ja erillisselvitys tietoliikenneverkoista
- Alueellisten vesihuollon yleissuunnitelmien päivitys
- Jätteidenkäsittelylaitosten vaikutusten arviointi
- Tiehallinnon ja tiepiirin toiminta- ja taloussuunnitelmat

3 MAAKUNTAKAAVAPROSESSI

3.1 Maakuntakaavaprojektin organisaatio

Maakuntakaavan laatiminen organisoitiin projektin muotoon ja sille laadittiin projekti aikataulu. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisesti maakuntakaavaprojektia hallinnoi ohjausryhmä. Se vastasi tarvittavasta yhteydenpidosta maakuntahallitukseen ja -valtuustoon, eri ministeriöihin, Länsi-Suomen Allianssin maakuntiin sekä niihin valtion viranomaisiin, joiden toimialaan maakuntakaavoitus voi vaikuttaa.

Ohjausryhmän puheenjohtaja on ollut maakuntajohtaja Esa Latva-Rasku. Jäseninä ovat olleet Heikki Lintala TE-keskuksen edustajana sekä Juhani Hyvönen, Kalevi Moisio, Aapo Saari, Matti Tuovila ja Tapio Liinamaa seuturyhmien edustajina. Aluesuunnittelupäällikkö Seppo Rinta-Hoiska on edustanut maakuntasuunnittelun vastuualuetta ja suunnittelijoilla eli kaavatiimillä on ollut oikeus osallistua kokouksiin. Ympäristöhallintoa ohjausryhmässä on edustanut Länsi-Suomen ympäristökeskuksen ylitarkastaja Matti Rantala. Asiantuntijana on kuultu Ympäristöministeriön ylitarkastaja Antti Irjalaa.

Projektiryhmä on vastannut maakuntakaavoituksen valmistelusta käytännön tasolla. Ryhmän vetäjänä ja puheenjohtajana on toiminut Etelä-Pohjanmaan liiton aluesuunnittelupäällikkö Seppo Rinta-Hoiska. Seutukuntien edustajat, jotka vastaavat kaavoituksen etenemisestä oman seutukuntansa yhteistyöryhmän toiminnan osalta, ovat olleet projektiryhmän jäseniä. Projektiryhmä on perustanut alaisuuteensa kestävän kehityksen ryhmän (Keke-ryhmä).

Projektiryhmän jäseninä ovat olleet Päiviö Tokola Länsi-Suomen ympäristökeskuksesta, Helena Teräväinen Härmänmaalta, Anne Övermark, Järviseudulta, Martti Haapa-aho Kuusiokunnista, Hilikka Jaakola ja Seppo Kangas Seinänaapureista sekä Jorma Laurila ja Matti Tuovila Suupohjasta. Lisäksi projektiryhmään on kuulunut kaavatiimi. Kaavatiimi on muodostettu maakuntasuunnittelun vastuualueella ja sen jäsenet toimivat maakuntakaavan laadinnassa valmistelijoina oman asiantuntemuksensa aloilla. Etelä-Pohjanmaan liiton johtoryhmällä on ollut oikeus osallistua kokouksiin.

Kukin seutukunta on muodostanut maakuntakaavoituksen seutuyhteistyöryhmän. Jokainen kunta on valinnut seutukuntansa ryhmään kaksi jäsentä, jotka ovat edustaneet maankäytön suunnittelun sekä aluekehittämisen asiantuntemusta. Ryhmät ovat muodostaneet 60 henkeä käsittävän osallistumisen ydinjoukon. Seutuyhteistyöryhmät ovat valinneet keskuudestaan puheenjohtajan ja sihteerin. Etelä-Pohjanmaan liiton edustaja on osallistunut kaikkien seutukuntien yhteistyöryhmien toimintaan ja koordinoitunut seutukuntien toiminnan koko maakunnan kannalta yhteensopivaksi kokonaisuudeksi. Aluekehitysasioista vastaava seutusihteeri on kutsuttu ryhmän jäseneksi. Ryhmien yhteinen aloituskokous pidettiin jo 1.6.1999.

3.2 Osallistuminen ja vuorovaikutus

Pääperiaatteena on ollut antaa kaikille mahdollisuus osallistua. Osallistumismenetelmät ovat olleet tiedon jakaminen, hankkiminen, vuoropuhelu ja yhteistoiminta. Seutukuntien yhdyshenkilöistä ja seutuyhteistyöryhmien edustajista kootut seutuyhteistyöryhmät ovat varmistaneet tiedonkulun asukas-, kunta- ja seutukuntatasoilla. Sidosryhmien ja viranomaistahojen vaikutusmahdollisuudet on mahdollistettu jatkuvalla tiedottamisella eri kaavoitusprosessin vaiheissa sekä viranomaisneuvotteluihin.

Asukkaat, maanomistajat, kyläyhteisöt, vapaaehtoisjärjestöt ovat saaneet osallistumismahdollisuuden internetsivujen kautta. Heille on suunnattu myös kohdentamatonta tietotusta paikallisradiossa

ja muissa maakunnallisissa tiedotusvälineissä. Seutuyhteistyöryhmien järjestämä tiedotus ja hallinnolliset, lainsäädäntöön perustuvat vaikutusmahdollisuudet (lausunnot jne.) ovat mahdollistaneet osallistumisen.

Osallistumissuunnitelman mukaan *kunnat* saivat mahdollisuuden vaikuttaa lähinnä seutuyhteistyöryhmien kautta. Prosessin kuluessa kuitenkin vaadittiin enemmän suoria neuvottelukontakteja kuntiin. Niinpä syksyllä 2000 kaavatiimi teki kuntakierroksen, jossa maakuntakaavan valmisteluvaihetta esiteltiin kaikissa kunnissa. Tiedotus kuntiin kulki myös liiton virallisen hallinto-organisaation kautta: maakuntavaltuustoa on useaan otteeseen informoitu kaavoituksen vaiheista. Internetin painoarvo ei ole päässyt kehittymään siinä määrin kuin osallistumissuunnitelmassa esitettiin. Kuntien osalta hallinnolliset, lainsäädäntöön perustuvat vaikutusmahdollisuudet (lausunnot jne.) koettiin edelleen hyvin merkittäviksi.

Muut *viranomaistahojen ja ympäröivien maakuntien vaikutusmahdollisuudet* ja osallistuminen on varmistettu viranomaisneuvotteluilla ja muuten hallinnollisesti lainsäädäntöön perustuen (lausunnot jne.) Kohdennettu tiedotus, vuoropuhelu ja yhteistyö: internetsivut olivat myös tässä mukana. Liiton tiloissa oli myös informaatiopiste, jossa tieto oli koko ajan saatavilla kuten myös säännöllisesti päivitetyillä internetsivuilla. Osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia painotettiin etenkin valmisteluvaiheessa ja ehdotusvaiheissa. Valmisteluvaiheen alussa huolehdittiin mahdollisimman kattavasta yleisinformaation jakamisesta paikallisradiossa ja -lehdissä sekä rakennettiin internetsivut helppokäyttöisiksi, informatiivisiksi ja vuorovaikutteisiksi.

3.3 *Prosessin kuvaus*

Maakuntakaavan virallinen laadintaprosessi käynnistyi 28.5.2000, jolloin kaavoituksen vireille tulosta ilmoitettiin maakuntalehdissä ja kuntien ilmoitustauluilla.

Kaavaluonnoksen valmisteluvaiheessa ovat seutuyhteistyöryhmät kokoontuneet useaan kertaan karttamateriaalin eri työstövaiheissa. Lähtökohtana on ollut mahdollisimman suuren vaikutusmahdollisuuden antaminen kunnille. Syksyn 2000 kuntakierroksella esiteltiin tietopohjakarttoja ja niitä hiottiin vähitellen seutuyhteistyöryhmissä ja projektiryhmässä kohti kaavamuotoa. Seuturyhmät käsitelivät alkuvaiheessa oman seutukuntansa karttamateriaalia. Kaavakarttoja on esitelty teemoittain ja erilaisina yhdistelminä, merkintöjä ja määräyksiä kehitetty työn kuluessa. Seutukuntakierroksen yhteenvetokartta oli esillä 10.4.2001 projektiryhmässä.

Laaja kohdennettu ja kohdentamaton tiedottaminen vietiin läpi touko–kesäkuussa 2001. Valtuustolle esiteltiin kaavakarttoja teemoittain sekä yhdistelmänä. Maakuntahallitusta ja seutukuntia informoitiin kaavoitustilanteesta ja liiton virallisissa ilmoituslehdissä julkaistiin 31.5.2001 erillinen maakuntakaavaliite.

Kuntien kommentit kesällä 2001 kirjattiin maakuntakaavan luonnoksen valmisteluvaiheessa. Käsitely tapahtui projektiryhmässä 6.9.2001. Suurin osa huomautuksista oli korjauksenluonteisia detaljeja ja ne voitiin ottaa huomioon. Jonkin verran tuli periaatteellisia kannanottoja esimerkiksi kuntakeskusten koon mukaan hierarkkisen merkinnän puolesta, joita ei sellaisenaan voitu toteuttaa, mutta joihin on palattu prosessin kuluessa. Selvästi eniten huomautuksia ja korjausehdotuksia saatiin tieverkkoon ja liikenneyhteyksiin liittyen. Nämä huomautukset on huomioitu siten, että ne on siirretty maakuntaohjelmaan jatkotoimenpiteitä varten. Runsaasti palautetta tuli myös teollisuus- ja teollisuuden kehittämisen kohdealueista, virkistysalueista, maaseudun kehittämisen kohdealueista, pohjavesialueista ja kylistä.

Maakuntahallitus hyväksyi kaavaluonnoksen asetettavaksi nähtäville valmisteluvaiheen kuulemista varten 3.12.2001. Kaavaluonnos oli nähtävillä 8.1.-30.4.2002 välisenä aikana. Kuulemisvaihetta pohjustettiin esittelemällä luonnosta kunnissa ja seutukunnissa helmikuussa 2002 kaikkiaan yli 30

eri tilaisuudessa. Tilaisuuksiin osallistui liiton edustajat pois lukien yhteensä 471 henkilöä. Varsinaisen lausuntoaajan puitteissa luonnoksesta annettiin yhteensä 101 lausuntoa ja huomautusta.

Yhteysverkostojen osalta seutukuntapalavereissa *Seinänaapurit* nostivat esiin valtatie 3, 18 ja 19 sekä Seinäjoen ohikulkutien ja lentokentän alueen kehittämisen ja niihin liittyvät meluselvitykset. *Härmänmaalla* korostettiin valtatie 19:n kestävästä kehittämistä ja parantamista sekä tieyhteyksiä Järvisseudun ja rannikon suuntiin. *Järvisseudulla* suurimpina ongelmina koettiin joukkoliikenne- ja tietoliikennesyhteyksien puutteet. Korostettiin myös valtatie 16 eli Sinisen tien merkitystä seutukunnalle. *Kuusioikunnissa* painotettiin valtatie 18 ja kantatietä 68 sekä vesihuoltoa. Suupohjassa nostettiin esille kantatie 44 Pohjanmaan väylänä ja sen jatke Jurvaan ja samoin Jurva–Kurikka -tieyhteys.

Lausunnoissa kiinnitettiin periaatteellisella tasolla huomiota turvetuotantovyöhykkeiden merkintätapaan, pohjavesialueiden luokituksiin, virkistysalueisiin, virkistys-/matkailukohteisiin, kyläverkkoon, teollisuus- ja varastoalueisiin sekä kulttuuriympäristöihin. Yksittäisistä lausuntokohteista nousi ylivoimaisesti tärkeimmäksi tieverkkoon ja liikennesyhteyksiin liittyvät kysymykset, joihin kunnat esittivät lukuisia uusia parantamiskohteita. Kaavaehdotukseen on pyritty nostamaan kuitenkin vain maakunnallisesti tärkeimmät kohteet. Muita tiehankkeita käsitellään normaalin edunvalvonnan ja ohjelmatyön yhteydessä. Lisäksi etenkin yksityiset lausunnon antajat kiinnittivät huomiota pohjavesialueisiin ja maa-ainesten ottoalueisiin. Runsaasti muutosehdotuksia tuli myös kyläverkkoon, teollisuusalueisiin ja turvetuotantovyöhykkeisiin liittyen.

Jokaiseen lausuntoon laadittiin vastine, jotka lähetettiin tiedoksi lausunnon antajille. Saatuja lausuntoja on käsitelty maakuntakaavan ohjausryhmässä ja projektiryhmässä useaan kertaan. Maakuntahallitus hyväksyi lopullisesti lausuntojen vastineet ja niistä johdetut muutosehdotukset kokouksessaan 12.8.2002. Päätös muodosti pohjan kaavaehdotuksen valmistelulle.

Kaavaehdotuksen laadintaa ovat pohjustaneet myös elo–syyskuussa 2002 käydyt seutukuntakierros ja viranomaisneuvottelut. Neuvottelukumppaneina ovat olleet Vaasan tiepiiri, Länsi-Suomen ympäristökeskus, MTK ja GTK.

Maakuntakaavaehdotus oli nähtävillä 1.1.–31.1.2003. Kuulemisvaiheessa järjestettiin yhdessä maakuntaohjelman luonnoksen kanssa seutukuntakierros, jossa kaavaehdotus ja jatkoaikataulu esiteltiin. Tilaisuuksiin osallistui kaikkiaan 127 henkilöä. Lausuntoja ja muistutuksia tuli yhteensä 73 kappaletta.

Lausunnoissa ja muistutuksissa kiinnitettiin eniten huomiota turvetuotantovyöhykkeiden suunnitelmääräyksiin, pääteiden ja alemmanasteisten teiden parantamiseen ja kehittämiseen sekä ohjeellisten moottorikelkkareittien sijaintiin ja määrään.

Kaavaprosessin eri vaiheita on käsitelty vaikutusten arviointiryhmässä (ns. keke-ryhmä) useita kertoja. Näistä on oma raportti ympäristövaikutusten arviointiselostuksen yhteydessä.

Lakisääteisiä viranomaisneuvotteluja on käyty 23.5.2000 ja 12.5.2003. Viimeisimmässä viranomaisneuvottelussa Ympäristöministeriö edellytti kaavan asettamista uudelleen nähtävillä kokonaisuudessaan lukuisten muutostarpeiden vuoksi.

Maakuntakaava oli uudelleen nähtävillä 1.9.–2.10. Nähtävillä olon aikana ehdotuksesta saatiin yhteensä 55 lausuntoa ja muistutusta. Niiden pääasiallinen sisältö kosketteli turvetuotantomääräyksiä sekä tieverkkoon liittyviä kysymyksiä. Lausuntojen seurauksena kaavaan tehtiin noin 20 pienehköä muutosta ja tarkistusta.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava

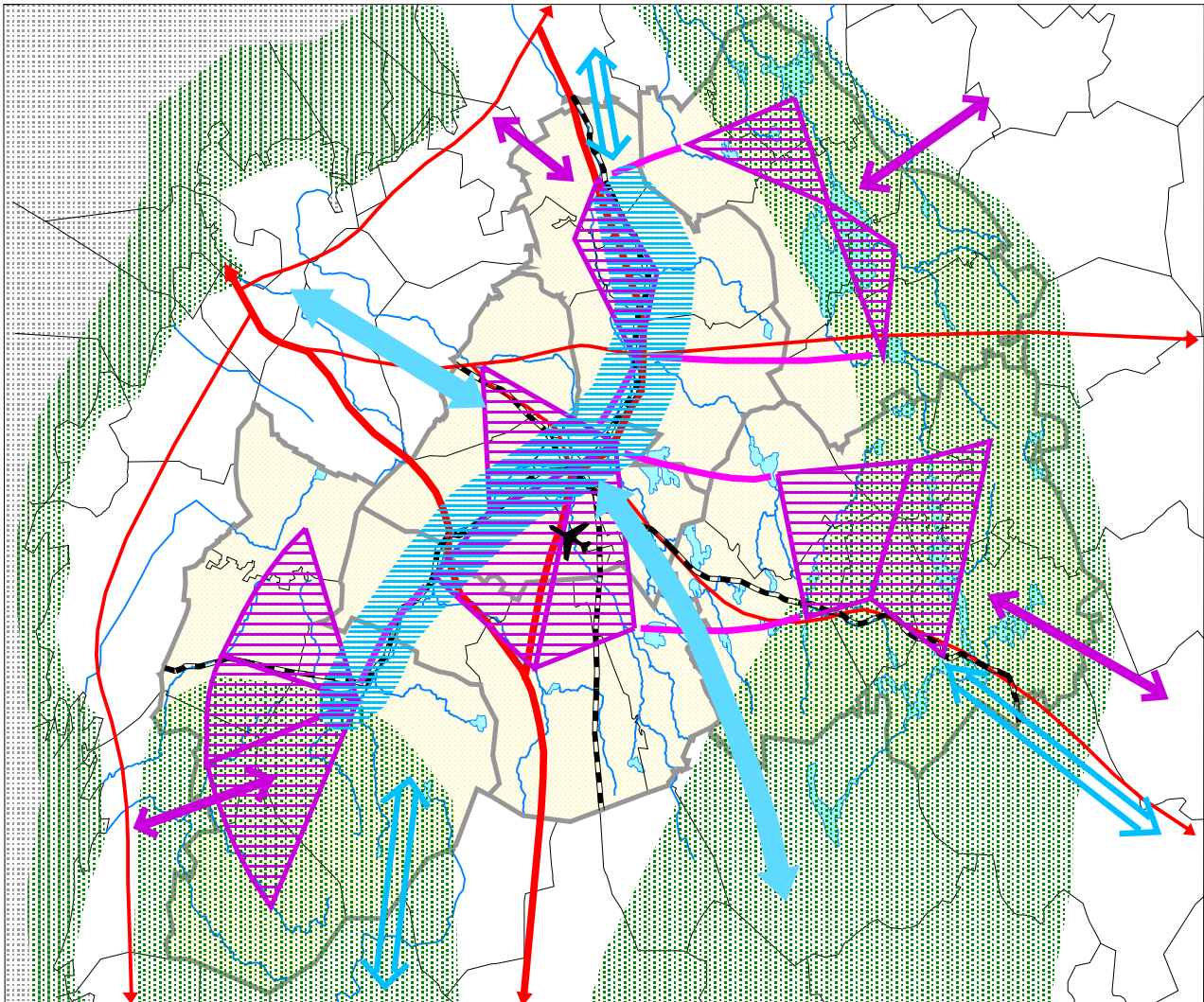
Alueidenkäytön periaatteet

Lähtökohtana yhteistyö ja verkostuminen

- seutukunnan sisäinen verkosto
- seutukuntien väliset yhteydet
- ylimaakunnalliset yhteydet

Aluemalli 5b

"Painotettu verkkomalli"

- aluerakenteen runko
- keskeiset ylimaakunnalliset yhteydet
- ylimaakunnalliset yhteydet
- "seutuverkko"
- yhteydet seudun sisällä
- yhteydet seutujen välillä
- ylimaakunnalliset yhteydet
- yhteysverkko (WFA-TEN)
- yhteysverkko (E-P)

- vihervyöhyke WFA - luonto/matkailu
- rautatie
- lentokenttä

10 0 10 20km

18.5.2000/epl/aluemallit.apr

Pohjakartta © Maanmittauslaitos

Prosessin aikana esille tulleet periaatteelliset kaavoituskysymykset

Maakuntakaavan laadintaprosessin aikana nousi esiin joitakin periaatteellisia kysymyksiä ja vaihtoehtoisuiksi, joita prosessin aikana ei kyetty lopullisesti ratkaisemaan ja jotka jäivät odottamaan myöhempiä selvityksiä. Näitä ovat maakunnan tieverkon kokonaistarkastelu, mukaan lukien vt 18 uudet linjausvaihtoehdot, turvetuotannon ohjaus ja aluevaraukset, talousveden saannin turvaaminen koskien pintaveden käyttöä rannikon kaupungeissa, muinaisjäännökset, kulttuurihistorialliset kohteet ja kulttuuriympäristöt, hiljaiset alueet sekä maisemat ja maatalouden suuret eläintuotantoyksiköt.

3.4 Vaihtoehtoiset suunnitelmat

Aluerakennemallit

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaprosessin alkuvaiheessa tarkasteltiin neljää alueiden käyttöä kuvaavaa aluemallia. Nämä olivat (1) pistemäinen-hajautettu malli, (2) keskustapainotteinen-säteittäinen malli, (3) vyöhyke-nauhamalli ja (4) verkostomalli. Maakuntavaltuusto kävi näistä malleista lähetekeskustelun, jonka perusteella aluemalleista kolme ja neljä tehtiin yhdistelmä (5) painotettu verkkomalli. Maakuntakaavatiimissä näkemykset painotetusta verkkomallista vaihtelivat niin, että syntyi vielä malli painotettu verkkoympyrä. Painotettu verkkoympyrä sai symbolin 5a ja painotettu verkkomalli symbolin 5b. Mallit 5a ja 5b sekoittuivat usein jatkokeskusteluissa ja -käsittelyissä.

Aluerakennemallit 3, 4 ja 5a sekä 5b vietiin seutuyhteistyöryhmien, projektiryhmän, ohjausryhmän ja keke-ryhmän käsittelyyn. Seutuyhteistyöryhmistä Härmänmaa, Kuusiokunnat ja Suupohja päätyivät mallin 5b kannalle, Seinänaapurit mallin 5a kannalle ja Järviseutu mallin 4 kannalle. Myöhemmässä vaiheessa Seinäjoki alkoi kannattamaan mallia 2. Projektiryhmä ja ohjausryhmä päätyivät kannattamaan painotettua verkkomallia (malli 5b). Painotettu verkkomalli on sama kuin Etelä-Pohjanmaan maakuntasuunnitelmassa esitetty maakunnan toiminnallinen lähtökohta elinvoimaisten seutukuntien ja kilpailukykyisen maakuntakeskuksen (muiden maakuntakeskusten kanssa) vuoro-vaikutus.

Kaavaluonnosvaihtoehdot

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaprosessin alkuvaiheessa keväällä 2000 tarkasteltiin neljää alueiden käyttöä kuvaavaa aluemallia, joista valtuustokäsittelyn jälkeen muotoutui malli 5b hyväksytyksi kaavan rakennemalliksi. Enää ei ollut tarpeellista erotella erilaisia kaavaluonnosmalleja kokonaisuudessaan toisilleen rakenteellisesti vaihtoehdoiksi. Työn prosessinomaisuudesta johtuen voidaan erottaa eteenpäin kehittyneitä vaihtoehtoja, joita on käsitelty kunnissa, seutukunnissa ja projektiryhmän kokouksissa. Taustalla on ollut valittu rakennemalli ja kaavatyölle asetut tavoitteet. Luonnosvaihtoehto on siten kehitetty laajassa yhteistyössä maakunnan kanssa.

Kevään 2001 seutukuntakokousten yhteydessä nousi esille projektiryhmässä 13.3.2001 päivitetyn luonnosversion rinnalle *ns. luonnonvaroja korostava vaihtoehto*. Tällä tarkoitettiin maa-aines- ja turvevarojen laaja-alaista huomioimista kaavassa. Tämä oli vaihtoehtona siihen asti muotoutuneelle versiolle, jossa luonnonvaroihin suhtauduttiin enemmän *suojelunäkökulman* kautta. Näistä tehtiin vaihtoehtoinen esitys siten, että 13.3.2001 luonnos säilyi entisellään, mutta siihen lisättiin ko. luonnonvara-asiat. Maakuntakaavan vaikutusarviointia tekevä Keke-ryhmä päätyi esittämään luonnonvaroja korostavaa vaihtoehtoa kokouksessaan 9.4.2001. Samalle kannalle päätyi myös maakuntakaavoituksen projektiryhmä 10.4.2001 ja näin ollen jäljelle jäi tästä aiheesta yksi vaihtoehto.

Kaavaprosessin kuluessa on esitelty tietopohjaan kuuluvia karttoja, teemakohtaisia karttoja sekä yhdistelmäkarttoja kaikista teemoista. Valtuustolle 28.5.2001 esiteltiin tilanne sen hetkisen vaihtoehdon mukaisena ja neljällä eri teemakartalla: Kilpailukykyinen maakuntakeskus ja elinvoimaiset seutukunnat kuvasivat kehittämisalueita, aluerakenne ja verkostot oli yhdistetty, luonnonympäristö ja virkistys esitettiin omanaan, myös rakennettu kulttuuriympäristöä ja -maisemaa esittelevä teemakartta sen hetkisen tiedon valossa. Yhdistelmäkartta näytti tilanteen sen hetkisen vaiheen.

Kesäkuussa 2001 järjestettiin Isojoella, Lappajärvellä, Nurmossa ja Kuortaneella esittelyt kunnille lähinnä seutukunnittain. Esittelyssä oli mukana kaavatiimin lisäksi maakuntajohtaja ja -hallitus. Teema ”kilpailukykyinen maakuntakeskus ja elinvoimaiset seutukunnat” muuttui muotoon: ”Kilpailukykyinen maakuntakeskus, elinvoimaiset seutukunnat ja kunnat verkottuvat yhteistyöhön”.

Esittelykierroksen jälkeen toimitettiin kaikkiin kuntiin alustavaa kommentointia varten vielä kunta-kohtaiset teemakartat sekä koottu yhdistelmä koko maakunnan alueelta. Kuntien kommentit ja alustavat lausunnot käsiteltiin syyskuun alussa projektiryhmässä ja Etelä-Pohjanmaan liiton toimiston sisäisessä valmistelukokouksessa maakuntajohtajan johdolla. Kaavakarttaan tuli tässä vaiheessa jonkin verran tarkennuksia ja korjauksia. Kuntakeskusten merkitsemistapaa johdonmukaistettiin. Joidenkin kuntien esityksistä huolimatta kuntakeskuksia tai niitä ympäröiviä kehittämisperiaate-merkintöjä ei alettu asettamaan hierarkkiseen järjestykseen. Tässä vaiheessa poistettiin kartalta merkintä ”yhdyskuntarakenteen eheyttämistarve”, koska merkinnän käyttö kuitenkin olisi ollut lähinnä symbolista ja tässä mittakaavassa vaikeasti tarkennettavaa. Tämä sama periaate esitetään kaavamääräyksen muodossa.

Vertailua ja vaikutusten arviointia varten olivat olemassa vielä seuraavat ”vaihtoehdot”:

- nykyinen maankäyttö sekä
- seutukaava, joka tämän kaavaprosessin yhteydessä kokonaisuudessaan kumotaan

3.5 Voimassa olevan seutukaavan kumoaminen

Maakuntakaavaprosessin kanssa samanaikaisesti, mutta erillisessä prosessissa ja eri päätöksellä kumotaan voimassa oleva seutukaava. Seutukaavayhdistelmä sekä muu siihen liittyvä materiaali pidetään nähtävillä samanaikaisesti maakuntakaava-asiakirjojen kanssa. Sekä vahvistamis- että kumoamispäätös alistetaan erikseen Ympäristöministeriön vahvistettavaksi. Osa aluevarauksista siirretään maakuntakaavassa vahvistettaviksi, mutta kaavat ovat luonteeltaan ja merkinnöiltään hyvin eri tyyppisiä.

Vaihekaava 1: Virkistys- ja suojelualueet, vahvistettu valtioneuvostossa 30.7.1981

Aluevaraukset:

MM-2: Maa- ja metsätalousvaltainen alue, joka on tarkoitettu erityisesti ulkoilun ja ympäristönsuojelun huomioon ottavan maa- ja metsätalouden harjoittamiseen.

VI-1 : Virkistysalue, joka on tarkoitettu pääasiassa lähiulkoilua ja virkistyskeskuksia varten.

VI-2: Virkistysalue, joka on tarkoitettu pääasiassa tehokasta retkeilytoimintaa varten.

SU: Suojelualue

SU-1: Suojelualue, jolla on luonnonsuojelulainsäädännön nojalla muodostettu tai muodostettavaksi tarkoitettu alue.

SU-4: Suojelualue, joka on tarkoitettu suojeltavaksi pääasiassa rakennuslain 135 §:n nojalla annettavilla määräyksillä.

SU: suojelukohde.

Vaihekaava 1:stä siirtyvät suojelualueet maakuntakaavaan, mikäli ne eivät ole mukana valtioneuvoston hyväksymissä suojeluohjelmissa tai Natura 2000-verkostossa. Suojelukohteet, jotka ovat yksittäisiä esiintymiä, eivät siirry.

Virkistysalueet on käyty läpi ja maakunnallisesti merkittävät uudet ja vanhat alueet merkitään alueina. Maa- ja metsätalousvaltaisia alueita ei merkitä maakuntakaavaan.

Vaihekaava 2: Asutusrakenne, vahvistettu ympäristöministeriössä 26.9.1988 ja 15.6.1990 (sisältää myös vaihekaava 1:n)

Aluevaraukset:

Asutusalue: as ja pistekatkoviiva

Taajamatoimintojen alueet: nykyiset taajamatoimintojen alueet (A) ja reservialueet (Ar)

Tieliikennemerkinnyt: moottoriväylät, seudulliset pääväylät, alueelliset pääväylät ja kokoojakadut.

MU: Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on ulkoilun ohjaamistarvetta tai ympäristöarvoja.

Project aqua-vesistö (arvokas vesistöalue).

Vaihekaava 2:sta siirtyy maakuntakaavaan kumoamisen jälkeen vain osa tarkistetuista tieliikennemerkinnoistä. Asutusrakennetta ja project aquaa ei maakuntakaavassa käsitellä. Taajamatoimintojen alue YKR:n rajauksen mukaan kuvaa vuoden 2000 tilanteen mukaista asutusrakennetta.

Vaihekaava 3: Luonnonvarat ja liikenne, vahvistettu ympäristöministeriössä 11.4.1995, sisältää maankamaran ottoalueet, vedenhankinta-alueet, kulttuurimaisema-alueet, rantojen käyttö, liikenteen alueet sekä eräät 1. ja 2. vaihekaavan muutokset.

Aluevaraukset:

- maa-ainesten ottamisalue (EO-3)
- kalliokiviaineksen ottamisalue (EO-4)
- turpeenottoalue (EO-1)
- pohjaveden suoja-alue (SU-3)
- tärkeä pohjavesialue (pv)
- pohjavesialue, jota käytetään vedenottoon ja maa-ainesten ottoon (pv/sr)
- vesihuollon yhdyskuntatekninen alue (ET/v)
- pintavesialue (av)
- kulttuurimaisema-alue (ma), osa-aluemerkintä
- kulttuurimaisema-alue, jolla ympäristön peruspiirteet säilytetään (ma/s), osa-aluemerkintä
- kalasatama (LV-1)
- vierassatama (LV-3)
- moottoriveneväylä
- purjeveneväylä
- moottoriväylät, seudulliset pääväylät, alueelliset pääväylät, kokoojakadut, ohjeelliset linjaukset
- eritasoliittymä tai risteysilta
- rautatieliikenteen alue
- päärata ja liikennepaikka, kaksiraiteinen, yksiraiteinen, yhdysrata, lentoasema, pienlentokenttä
- erityistoimintojen alue
- suoja-alue

Vaihekaava 3:n käsittelemistä asioista siirtyvät pohjavesialueet, maa-ainesten ottoalueet ja turvealueet tarkistettuina tietoina maakuntakaavaan, samoin kulttuurimaisemat tarkistettuina kulttuuriympäristöalueina. Liikennealueet ja erityistoimintojen alueet käsitellään myöskin maakuntakaavassa.

4 MAAKUNTAKAAVAN SISÄLTÖ

4.1 Sisältökuvaus teemoittain

Teema 1: Kilpailukykyinen maakuntakeskus, elinvoimaiset seutukunnat ja kunnat verkottuvat yhteistyöhön

Valittu aluerakennemalli 5b kuvaa erityisen hyvin tätä maakuntakaavan teemaa. Seinäjoen seutu ja erityisesti maakuntakeskus ovat kiinnittäneet huomiota kilpailukykyisen maakuntakeskuksen esille-tuomiseen. Maakuntakeskuksen elinvoimaa kuvaavat kartalla laaja keskustatoimintojen alue sekä maakunnan ainoa kaupunkikehittämisen kohdealue. Verkottuminen tarkoittaa yhteistyön lisäksi toimivia liikenneyhteyksiä. Strategisesti kuvattuna maakuntakeskus ei kilpaile oman maakunnan kanssa, vaan on kilpailukykyinen suhteessa muuhun Suomeen.

Suupohjassa, Kuusiokunnissa, Järviseudulla ja Härmänmaassa on erityisesti haluttu painottaa seutukuntien ja kuntien elinvoimaisuutta ja yhteyksiä myös maakunnan rajojen yli.

Maakuntakeskukseksi on merkitty Seinäjoen–Nurmon kaupunkialue keskustatoimintojen maakuntatasoa osoittavalla aluemerkinällä. Kaikkiin muihin kuntakeskuksiin on merkitty c-merkinnällä keskustatoimintojen alue. Seutukuntakeskuksiksi on osoitettu maakunnan kaikkien kaupunkien keskustatoimintojen kohdemerkinnällä näytetyt alueet, koska niissä on tai niihin suunnitellaan sen tasoisia palveluja.

Kehittämislaluemerkinnot ovat painottuneet seutukuntien prosessin aikana esittämien kommenttien sekä painopistealueiden mukaan. Laajimmat teollisuuden kehittämisen kohdealueet ovat Härmänmaalla, Järviseudulla sekä Seinänaapurien alueella. Teollisuuden kohdemerkintöjä (ja pienempiä kehittämisalueita) on tasaisemmin myös Suupohjassa ja Kuusiokunnissa. Matkailun vetovoima-alueet sijoittuvat Järviseudulla ja Kuusiokunnissa vesistöjen ympärille, Suupohjassa lähinnä luontomatkailualueille. Seinänaapureissa ja Härmänmaalla on lakeusmaisema matkailun pohja ja vetovoimatekijä. Maaseudun kehittämisen kohdealueita on eri puolilla maakuntaa, kulttuurimaisemaa ja -ympäristöä sekä toisaalta maaseudun sivuelinkeinoja hyödyntäen.

Teema 2: Alue- ja yhdyskuntarakenteen eheyttäminen

Alue- ja yhdyskuntarakenteen eheyttäminen tapahtuu siten, että käytetään olemassa olevia rakenteita ja alueen omia vahvuuksia. Tasapainoinen aluerakenne vaatii kestäväan kehitykseen pohjaavan liikenteen kokonaissuunnitelman, jotta liikennetarpeita voidaan vähentää.

Entrecon Oy:n vähittäiskaupan tilantarpeista laatima kokonaistutkimus selvitti maakuntaan suunnitella olevat ja jo toteutuneet kauppahankkeet, mutta ei varsinaisesti suunnitellut kokonaismitoitusta. Kaupallisia keskittymiä on jo syntynyt Seinäjoelle kanta- ja valtateiden varteen sekä Tuuriin. Maakuntakaavassa kaupan rakennemuutos on näkyvillä, mutta palvelujen pitäminen kaikkien ulottuvilla näin laajassa maakunnassa ei ratkea kaavallisin keinoin. Erillisiä uusia market-merkintöjä (keskustatoimintojen ulkopuolisia) ei ole muualla kuin Alahärmässä, Alajärvellä ja Jalasjärven Keskikylällä, muut sijoittuvat keskustatoimintojen alueille.

Kuntakeskukset on merkitty symbolilla c = keskustatoimintojen alue ja tulevat ja olevat alakeskukset on merkitty symbolilla ca = keskustatoimintojen alakeskus, joita ovat Peräseinäjoki Seinäjokeen liittymisen jälkeen, Koskenkorva ja Tuuri. Maakuntakeskus- ja seutukuntakeskustaso on näytetty kirjainindeksillä. Kaikkia kuntakeskuksia koskee kaavamääräys, joka tähtää niiden maankäyttöliikseen ja taajamakuulliseen eheyttämiseen. Laajenemissuuntia osoittavia nuolia on vain kaksi ja ne sijoittuvat Ilmajoki–Kurikka -akselille ja Tuuri–Töysä -akselille.

Eheytyvä aluerakenne ottaa huomioon maakunnan laajan kyläverkon. Kaavaluonnosta valmisteltaessa on kyliä merkitty at-merkinnällä yhdessä kuntien kanssa neuvotellen. Koulun säilyminen tuntuu olevan kylän elävänä ja kehityskykyisenä pysymisen tärkeä edellytys. Kylien elinvoimaisuuden määrittelemisestä on tehnyt syksyllä 2001 erillisselvitys. Yhtenäistä kriteeristöä kaavaehdotukseen merkittävistä kylistä on muotoiltu lähinnä laadullisten määreiden avulla eikä niinkään kvantitatiivisin perustein.

Teema 3: Eteläpohjalainen kulttuuriympäristö ja -maisema

Maakuntakaavatyön strategisissa tavoitteissa on esitetty kattavan suunnitelman tekemistä erilaisista kulttuurimaisemista, uusien kulttuurimaisemien kehittämistä ja niihin liittyvien maaseudun elinkeinojen turvaamisesta.

Maakuntakaavalla on kehittämisote suhteessa myös rakennettuun kulttuuriympäristöön ja ne ovat mukana maaseudun kehittämisen kohdealueiden suunnittelumääräyksissä. Tämän teeman kohdalla on muistettava kuitenkin maakuntakaavan toinenkin ulottuvuus: tavoitellun kehityksen lisäksi on esitettävä olemassa olevan alueiden käytön ja ympäristöarvojen säilyminen.

Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue –merkintä kattaa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat, rakennetun kulttuuriympäristön ja kulttuurihistoriallisesti merkittävät alueet. Erikseen kohdemerkinnöillä on osoitettu merkittävät muinaisjäännökset / luokka I ja valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet kaavaselostuksen kartalla. Lisäksi kaavaselostuksen taulukossa on esitetty merkittävien muinaisjäännösten luettelo kohde- ja sijaintitietoineen. Kohdemerkinnöillä ja kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeillä alueilla kullakin on oma suunnittelumääräyksensä. Suurin osa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävistä kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista sijoittuu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeille alueille.

Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet voivat olla suuriakin miljöitä, mutta varsinaiset laajemmat maisema-alueet on sisällytetty kaavamerkintään ” Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue”, jossa ei erotella valtakunnallisesti merkittäviä maisemia maakunnallisesti merkittävistä. Kaavaselostuksessa mainitaan valtioneuvoston päätöksen mukaiset valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet erikseen. Rakennettu kulttuuriympäristö -luettelon kohteet ja alueet sisältyvät kaikki tähän tiedostoon, lukuun ottamatta Lapuanjoen alajuoksulla tapahtuneita poistoja ja tarkennuksia Alahärmässä. Valtakunnallisesti merkittävät (VN 1995) maisema-alueet sisältyvät kaikki näihin tiedostoihin, mutta niitä ei enää erikseen osoiteta näkyviin maakuntakaavakartalla. Tarkemmin tiedot selviävät erilliselvityksestä: ”Maakunnallisesti arvokkaat maisema- ja kulttuurialueet 2001”.

Teema 4: Luonnonympäristö ja virkistys

Maakuntakaavan luonnonympäristöä koskevien kehittämisalueiden, kohteiden ja osa-alueiden periaate on, että luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja varjeleminen nähdään potentiaalina, jota elinkeinotoiminta voi hyödyntää. Tämä koskee ensisijaisesti matkailun vetovoima-alueita, loma-asutusta, virkistysalueita sekä virkistys- ja matkailukohteita. Kehitettävät ulkoilun ja moottorikelkkailun runkoreitistöt liittyvät näihin. Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä ja varjelemissa keskeisellä sijalla ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet, erityissuojelua vaativat vesistöt, suojelualueet ja Natura 2000 -verkosto. Natura 2000 -verkosto ja luonnonsuojelualueet (SL) on esitetty valtioneuvoston tekemien päätösten mukaisina rajauksina. Suojelualueet (S) on osoitettu Etelä-Pohjanmaan seutukaavan mukaisina (paitsi Honkaneva.) ja ne eivät ole mukana valtioneuvoston hyväksymissä suojeluohjelmissa tai Natura 2000 -verkostossa. Honkanevan rajausta on supistettu itäosastaan tiesuunnittelun yhteydessä erilliselvityksen mukaisesti.

Maakuntakaavan luonnonvaroja koskevien osa-alueiden lähtökohtana on niiden kestävä käyttö. Esitettävänä asioina ovat pohjavesialueet, maa-ainesten ottamisalueet (sora ja hiekka) sekä kalliokiiviaineksen ottamisalueet. Turvetuotannon osalta esitetään aluekokonaisuuksia, turvetuotantovyöhykkeitä, joiden vaikutuksia on tarkasteltu valuma-alueittain.

Erityisenä asiana on huomioitu Kyrönjoen ja Ähtävänjoen luonne talousveden hankintavesistönä suunnittelumääräysten muodossa, mutta erillistä merkintää tähän ei ole osoitettu.

Härmänmaalla virkistys ja matkailu, erityisesti virkistysalueet ja -kohteet sekä Lapuanjoki monipuolisena reitistöalueena, korostavat jokilaakson asemaa keskeisenä seutukunnan ominaispiirteenä. Ulkoilureitistöt ja viheryhteystarpeet seutukunnan sisällä ja Järviseudulle ovat tärkeitä. Lapuanjokilaakso muodostaa Lapualta Alahärmään matkailun vetovoima-alueen.

Järviseudulla korostetaan elinkeinoelämän ja luonnonympäristön yhteensovittamista. Järvet ovat seudun voimavara ja Evijärvi ja Lappajärvi muodostavat laajan matkailun vetovoima-alueen. Vesistöjen osalta korostetaan myös vesihuollon toimivuutta. Viheryhteystarpeet suuntautuvat Keski-Pohjanmaalle. Seutukunnan itäisimmässä osassa on luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue, jonka perustan muodostavat suojelualueet. Energiahuollossa painotetaan mm. turvetuotantoa, joka keskittyy Lappajärven itäpuolelle.

Kuusiokunnat haluavat turvata luonnonmukaisen ja turvallisen asuinympäristön seutukunnan asukkaille. Seutukunnan raaka-ainevarat, erityisesti puu ja turve ja niiden hyvä saatavuus seudun jalostuslaitosten kannalta, ovat seudun elinkeinorakenteessa tärkeällä sijalla. Alueen runsaat vesistöt toimivat virkistykseen ja matkailun tukipilarina. Matkailun vetovoima-alueet painottuvat ostosmatkailun, liikunnan ja vesistöjen varaan. Turvetuotannon, jota on kauttaaltaan koko seutukunnan alueella, ympäristövaikutusten selvittäminen on keskeisellä sijalla vesistöjen ja alueen matkailullisen vetovoiman kannalta. Alavuden–Ähtärin välisellä alueella on runsaasti laadukkaita kalliokiviaineksen ottamisalueita.

Seinänaapurien alueella on jokilaaksojen perinteisen asutusrakenteen vahvistaminen keskeisellä sijalla. Kyrönjoki painottuu monipuolisten reitistöjen kehittämisvyöhykkeenä ja matkailun vetovoima-alueena yhdessä Peräseinäjoen Kalajärven kanssa. Viheryhteystarpeita on Kuusiokuntien ja Suupohjan suuntaan. Vesijohto- ja viemäriverkostot Peräseinäjoelta ja Ylistarosta Seinäjoen suuntaan ovat seutukunnan keskeisiä painotuksia. Turvetuotantovyöhykkeitä on erityisesti Eteläisten Seinänaapureiden alueella ja kalliokiviaineksen ottamisalueita Seinäjoen ympäristössä.

Suupohjassa painotetaan virkistystä ja luontomatkausta sekä luonnonvaroja. Reitistöt ja niiden solmukohtat ovat tärkeällä sijalla aluetta kehitettäessä. Viheryhteystarpeita on Pohjanmaan ja Satakunnan maakuntien suuntaan sekä Seinänaapureitten suuntaan. Lauhanvuori ympäristöineen sekä Kauhajoen–Teuvan alueet ovat matkailun vetovoima-alueita. Osassa Suupohjaa korostuu luonnon monimuotoisuus, jota ilmentävät mm. useat suojelualueet ja Natura 2000-verkoston kuuluvat joet. Luonnonvaroista erityisesti laajat turvetuotantovyöhykkeet, maa-ainesten ottamisalueet ja pohjavesialueet ovat Suupohjalle tärkeitä.

Teema 5: Yhteysverkkojen toimivuus

Yhteysverkkojen toimivuus liittyy ensimmäiseen teemaan ja samoin aluerakenneteemaan. Vaikka maakunnan väestö ei kasva eikä suurempia laajennuksia asutusrakenteeseen ole tulossa, ovat tieasiat nousseet huomattavaan asemaan maakuntakaavaprosessin yhteydessä. Uusia tielinjauksia on osoitettu useampaan kohteeseen. Olemassa olevien teiden parannuksia kaivataan kaikilla tieluokitustasoilla. SESELIn (Seinäjoen seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma) yhteydessä tehdyt erilliset ja pilottiselvitykset ovat merkittävästi muovanneet teeman sisältöä. Liikenneyhteyksien merkitys ja liikenteen huomioonottava alueidenkäytön suunnittelu korostuvat Etelä-Pohjanmaalla, koska valtakunnantason päätieverkko kulkee monessa kohtaa maakunnan läpi.

Liikenneverkkojen osalta turvataan hyvien sisäisten yhteyksien lisäksi sujuvat ulkoiset yhteydet. Alueen kilpailukyvyyn kannalta korostuvat pääteiden ja rautateiden valtakunnalliset yhteydet suurimpiin keskuksiin ja satamiin sekä hyvät kansalliset ja kansainväliset lentoyhteydet. Maakuntasuunnitelman mukaisesti keskeisiä käytäviä ovat TEN-verkosto (vt 3), Via Finlandia (vt 3 ja vt 19), Keski-Pohjola–Pietari -kehityskäytävä (vt 18) ja Atlantti–Karjala -kehityskäytävä (vt 16/Sininen tie) ja kantateistä erityisesti kt 67.

Tieliikenteessä sisäisten yhteyksien parantamiseen ja elinkeinoelämän huomioonottamiseen liittyy hyvin voimakkaasti alemmanasteisen tiestön kunnan turvaaminen strategisesti tärkeänä elinkeinoja tukevana toimenpiteenä. Myös ulkoiset yhteydet ovat merkittäviä ja niitä ovat; yhteydet muihin maakuntakeskuksiin, yhteydet eri ilmansuuntiin ja erityisesti etelään, yhteydet satamiin ja lentokentille. Erityistä huomiota halutaan kiinnittää maakunnan läpi virtaavaan liikenteeseen ja sen sujuvuuteen, joka kohdentuu merkittävässä määrin valtateille 3 ja 19 sekä kehityskäytäviin liittyen valtateille 16 ja 18. Tähän liittyy myös vaaralliset kuljetukset ja niiden mahdollinen uusi reititys.

Rautatieliikenteessä kehitetään Seinäjoen seudusta ja maakunnasta hyvin saavutettava alue: nopeat ja turvalliset sekä sähköistetyt yhteydet joka puolelle Suomea. Hyödynnetään myös Seinäjoen sijaintia risteysasemana, koska Seinäjoki on merkittävä tavara- ja matkustajaliikenteen läpikulku-

paikka. Kehitetään rautatieliikennettä palvelemaan maakunnan / maakuntien sisäistä joukkoliikennettä ja toimimista matkakäyttäjien osana.

Lentoliikenteen osalta maakuntakaavassa esitetään Seinäjoen ja Kauhavan lentoasemat sekä Alavuden, Kauhajoen ja Menkijärven lentokentät osana toimivaa lentoliikenneverkkoa.

Joukkoliikenne on maakuntakaavassa esillä matkakeskusten / julkisen liikenteen vaihtopaikkojen muodossa, joiden osalta huomio kohdennetaan palvelutasotavoitteisiin ja terminaaliverkoston.

Merkinnöistä teiden parantamistarvemerkinä lisää *liikenneturvallisuutta* maakunnassa. *Kevyen liikenteen* erillisiä parantamistarvemerkinä ei kaavakartalla ole osoitettu, koska ne usein koskisivat lyhyitä tieosuuksia ja niitä olisi runsaasti eri puolilla maakuntaa esim. kaikki koulujen lähistöt olisivat tällaisia potentiaalisia alueita. Joukkoliikenteen suosiminen ja yhdyskuntarakenteen tiivistämien lisäävät myös liikenneturvallisuutta.

Tietoliikenteessä sisältönä on saada tasapuolisesti maakunnan kaikki seutukunnat ja kunnat sekä kylät monipuolisen ja kohtuuhintaisen tele- ja tietoliikennepalvelujen piiriin ja osoittaa miten ne verkottuvat toisiinsa. Erityisesti elinkeinoelämälle ja kouluttautumiselle turvataan kilpailukykyiset toimintaedellytykset. Tarkempi kuvaus tietoliikenneverkosta on tietopohja-aineistossa. Seutukaavassa ei ole ollut tietoliikennettä koskevia merkintöjä. Maakuntakaavassa on esitetty ohjeellinen tietoliikenneverkko, joka periaatteellisesti kuvaa tietoliikenneyhteyksien verkkoa. Fyysisesti linja ei kulje välttämättä osoitetussa paikassa.

Energiahuollon verkko on maakunnan alueella kattava. Valtakunnan kantaverkko (400 kV) kulkee maakunnan läpi. Verkosta esitetään 400 kV, 220 kV ja 110 kV voimajohdot. Myös uudet johtovaruudet esitetään ja ne koskevat 400 kV ja 110 kV voimajohtoja. Varauksiin ei ole otettu mukaan tässä vaiheessa tuulivoima-alueita, koska ristiriitatilanteet esim. kulttuurimaiseman kanssa vaatisivat erillisselvityksen ja ajallisesti se vaatisi huomattavasti lisääaikaa. Maakuntakaavassa on osoitettu vain yksi suuri energiahuollon alue, mutta pienempiä sähkö- ja lämpöenergiälaitoksia on maakunnassa useita.

Vesihuollon osalta maakuntakaavakartalla on esitetty olemassa olevat vähintään seudulliset vesihuollon aluevaraukset: olemassa olevat vesihuoltolinjat (syöttövesijohdot ja siirtoviemärit), vedenottamot ja jätevedenpuhdistamot (jätteenkäsittelyn osatoimintona). Maakuntakaavakarttaan on myös merkitty vesihuollon kehittämistä kuvaavat merkinnät. Kehittämismerkinnöillä halutaan turvata puhtaan veden riittävyys ja jätevesien siirtäminen sekä jätehuollon toimivuus teknistaloudellisesti järkevällä tavalla. Tietopohjassa on tarkemmin esitetty talousvedenjakelun ja jätevesien koostamisen ja käsittelyn ylikunnallinen nykytilanne ja tulevaisuuden tarpeet.

Etelä-Pohjanmaan *jätehuollon* järjestämisen osalta on tehty useita selvityksiä. Selvityksiin perustuen on maakuntakaavassa esitetty kolme jätekeskusta. Lisäksi on osoitettu jätteenkäsittelyn osatoimintalueet. Osatoimintoja ovat; vähintään seudulliset jätevedenpuhdistamot, jätevesilietteen imeytys ja kompostointi sekä muut mahdolliset osatoiminnot kuten jätteenpolto, kaasuttaminen, erillinen kompostointi, haketus, pelletointi tai lajittelu. Maakuntakaavassa ei ole esitetty erillisinä merkintöinä lukuisia vanhoja / suljettavia kaatopaikkoja eikä jäteasemia tai ekopisteitä, jotka kuuluvat oleellisena osana jätehuoltoverkoston.

4.2 Maakuntakaavan oikeusvaikutukset

Maakuntakaavalla on ohjausvaikutus muuhun suunnitteluun ja viranomaistoimintaan. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muuten toimenpiteisiin alueidenkäytön järjestämiseksi. Maakuntakaava ei ole voimassa oikeusvaikutteisten yleiskaavojen tai asemakaavojen alueella muutoin kuin ohjaamassa näiden kaavojen muuttamista.

Maakuntakaavan ohjausvaikutus viranomaisten toimintaan on aiempaa lainsäädäntöä laajempi: viranomaisten on alueidenkäyttöä koskevia toimenpiteitä suunnitellessaan tai päättäessään näiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, mutta lisäksi myös pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista. Lisäksi viranomaisten (kunnan-, valtion- ja kuntainliiton, tai valtion liikelaitokset) on pidettävä huolta, etteivät toimenpiteet vaikeuta kaavan toteuttamista.

Maakuntakaavalla on ohjausvaikutusta myös rakentamiseen ja muuhun alueidenkäyttöön. Maakuntakaavasta aiheutuva ehdollinen rakentamisrajoitus on maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukaisesti lähtökohtaisesti voimassa virkistys- tai suojelualueeksi tai liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetulla alueella. Ehdollinen rakentamisrajoitus on tässä kaavassa määritetty niiden merkintöjen ja määräysten selitysten kohdalla kaavakartassa ja kaavaselostuksessa, joissa se tulee voimaan. Se on osoitettu indeksillä kaikissa ko. kohdissa ja indeksin selite ehdollisesta rakentamisrajoituksesta löytyy kaavakartasta ja -selostuksesta. Virkistys- / matkailukohteissa ja V-1 -virkistysalueilla on erikseen todettu, että siellä ei ole voimassa ko. ehdollinen rakentamisrajoitus. Tällä on haluttu selvittää tulkintatilannetta ettei mahdollinen hanke jää toteutumatta sen vuoksi, että tilannetta tulkitaan liian ahtaasti ja esim. asemakaavoitus estyy sen vuoksi.

Rakentamisrajoituksen alueella on siten voimassa maakuntakaavasta johtuva ehdollinen rakentamisrajoitus. Sen mukaan lupaa rakentamiseen ei saa myöntää niin, että vaikeutetaan maakuntakaavan toteuttamista. Koska rakentamisrajoitus on ehdollinen, on lupa kuitenkin myönnettävä tai haitta korvattava, jos luvan kieltäminen aiheuttaisi hakijalle huomattavaa haittaa.

Rakentamisrajoitus kohdistuu siis rakentamiseen. Maakuntakaavan ohjausvaikutus voi kuitenkin suojelumääräyksen kautta kohdistua myös muuhun alueidenkäyttöön. Suojelumääräykset eivät ole ehdollisia. Tässä kaavassa on suojelumääräys vain luonnonsuojelualueiden (SL) ja suojelualueiden (S) kohdalla. Myös SL- ja S-alueille on selvyiden vuoksi osoitettu ehdollinen rakentamisrajoitus.

Kaavamääräyksillä ei voi laajentaa eikä myöskään tulkita maankäyttö- ja rakennuslain säännöksiä, vaan ainoastaan täydentää varsinaista kaavakarttaa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 3 § määrää, että ko. lain mukaiset alueiden käyttöä koskevat suunnitelmat on, siten kuin erikseen säädetään, otettava huomioon suunniteltaessa ja päätettäessä muun lainsäädännön nojalla ympäristön käytön järjestämisestä. Tässä suhteessa keskeisimpiä lakeja ovat ympäristönsuojelulaki, tielait, maa-aineslaki, vesilaki, metsälaki, jätelaki ja rakennussuojelulaki. Luonnonsuojelulain ja muinaismuistolain huomioonottamisesta säädetään vielä tarkemmin MRL 197 §:ssä. Ratalinjat ja energiaverkot toteutetaan yleensä lunastuslakien perusteella.

Mitä enemmän erityislainsäädäntö antaa alueidenkäytölle liikkumavaraa, sitä tarpeellisempaa ja vaikuttavampaa on kaavalla tapahtuva alueidenkäytön ohjaus. Kaavamääräykset eivät voi olla erityislainsäädännön vastaisia eikä niillä voida muuttaa erityislainsäädännön mukaisia, viranomaisia sitovasti koskevia asian ratkaisuperusteita.

Kaavakartalla olevat merkinnät ja määräykset vahvistuvat. Merkinnän selitykset ovat samanlaista selittävää ja tulkintaa ohjaavaa materiaalia kuin tämä kaavaselostus. Kaavakartalla viitataan seuraavalla tekstillä tähän selostukseen:

Tähän maakuntakaavaan liittyy selostus, jossa on esitetty mm. tärkeimmät kaavan lähtökohtiin ja tavoitteisiin liittyvät tiedot, kaavaratkaisujen perustelut sekä kuvaus maakuntakaavan vaikutuksista ja suhteista muihin ohjelmiin. Selostuksessa on sanallisesti ja luetteloina ilmaistu kaavassa olevat kohteet, alueet ja viivamerkinnot sekä esitetty niiden toteuttamiseen ja tulkintaan liittyvää ohjeistoa. Kaavaselostus on saatavilla Etelä-Pohjanmaan liitosta, Marttilantie 24, Seinäjoki, www.epliiitto.fi.

4.3 Kehittämisperiaatemerkinnot ja niihin liittyvät määräykset

Kehittämisperiaatemerkinnot koskevat alueita, jotka ovat merkittäviä maakunnan tavoitellun kehityksen kannalta ja joihin siksi kohdistuu muussa suunnittelussa alueiden käytön kannalta kehittämistarpeita. Kehittämisperiaatemerkinnot eivät ole aluevarauksia, vaikka ne kartalle piirrettynä näytetäänkin, niillä on vain tarkoitus osoittaa joidenkin kehittämistoimien alueidenkäytöllisiä ulottuvuuksia. Se, että kehittämisen kohdealueet eivät ulotu joihinkin paikkoihin lainkaan, ei tietysti-kään rajaa noita seutuja tai alueita kehittämistoimien ulkopuolelle.

Kehittämisperiaatemerkinnot liittyvät aina sitä täsmentävä ja toteuttamiseen liittyvä suunnittelumääräys. Maakunnan alueidenkäytön suunnittelua viedään näin maakunnan kehittämisen suuntaan. Kehittämisperiaatteet koskevat maakunnan kehittämisen kannalta tärkeitä alueidenkäyttökysymyksiä. Niitä koskevat yksityiskohtaisemmat aluevaraukset on tutkittava kuntatasolla tai muun toteuttavan suunnittelun yhteydessä.

Maakuntakaavassa esitetyt kehittämisperiaatemerkinnot, joihin maakunnan kunnat ja muut viranomaiset ja toimijat ovat kaavaprosessin aikana sitoutuneet, voidaan pitää eräänlaisena tulevaisuuteen tähtäävänä ”aiesopimuksena” .

Muutoksen aktiivisena ohjaajana maakuntakaavan tehtävä on ensisijaisesti kuitenkin välillinen, yksityiskohtaisemman suunnittelun kautta toteutettava. On huomattava, ettei maakuntakaavalla voida velvoittaa yksityiskohtaisempaan suunnitteluun ryhtymistä, ohjausvaikutus toteutuu vasta toteuttamistoimenpiteiden muuten käynnistyessä.

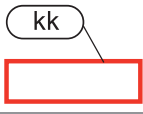
Maaseudun kehittämisen kohdealueita on kahdentyyppisiä, ne perustuvat asutusrakenteeseen ja maisemaan. Teollisuuden kehittämisen kohdealueet maakuntakaavaan merkittynä tarkoittavat merkittävää teollisuusrakentamisen keskittymää. Kaupunkikehittämisen kohdealuemerkintä on vain maakuntakeskuksen ympärillä.

Matkailun vetovoima-alueet ovat laajoja kokonaisuuksia, jotka perustuvat virkistyksen solmukohtiin, reitistöihin sekä kulttuuri- ja luonnonympäristöihin ja maisemaan. Alueet ovat osittain samoja kuin maaseudun kehittämisen kohdealueet.

Merkinnöillä tai suunnittelumääräyksillä voidaan näyttää esimerkiksi yhdyskuntarakenteen eheyttämistarvetta, laajenemissuuntia sekä ei-toivottuja laajenemissuuntia. Tielinjaukset ja teknisen huollon parantamistarpeita osoittavat merkinnät kuuluvat myös kehittämisperiaatteisiin.

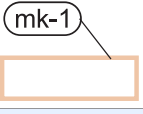
Yleisenä ohjeena kuntien kaavoitukselle voidaan todeta, että on kiinnitettävä erityistä huomiota yhdyskuntarakennetta eheyttäviin toimenpiteisiin ja kehitettävä täydennysrakentamisen ja kaupunki-, kuntakeskus tai kyläkuvan eheyttämiseen tähtäävää kaavoitusta. Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen valtakunnallisena alueidenkäyttötavoitteena välittyy maakuntakaavan kokonaisuuden kautta myös kuntien omaan alueidenkäyttöön.

Merkinnät ja määräykset

	Kaupunkikehittämisen kohdealue
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Aluetta kehitetään maakuntakeskuksena ja sitä ympäröivänä kaupunkiseutuna. Alueen valmiuksia parannetaan maakunnallisten palveluiden sijainti- ja liikenneyhteyksien solmupaikkana. Erityistä huomiota tulee kiinnittää alueella sijaitsevan matkakeskuksen ja lentoaseman sekä muun maakunnan välisten joukkoliikenneyhteyksien kehittämiseen. Kuntien yleiskaavoissa kevyen liikenteen verkostojen jatkuvuus on varmistettava.</p>	

Merkinnän kuvaus: Merkintä koskee maakuntakeskusta ja sitä ympäröivää kaupunkiseutua, jolla on ylikunnallisia suunnittelu- ja kehittämistarpeita.

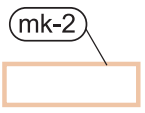
Tätä merkintää on käytetty Seinäjoen ja Nurmon kohdalla ja sen rajaama alue ulottuu lounaassa ja etelässä Ilmajoen Ahonkylään ja Rengonharjulle asti, mutta ei pohjois-luodesuunnassa Kyrönjoen valtakunnalliselle maisema-alueelle eikä kulttuurimaisema-alueelle. Ylikunnalliset suunnittelu- ja kehittämistarpeet liittyvät mm. tieliikenteeseen ja lentoaseman kehittämiseen ja maakunnallisen keskuksen kulttuuri-, koulutus-, sairaanhoito- ja kaupallisiin palveluihin sekä kongressi- ja suurtapahtumamatkailuun.

	Maaseudun kehittämisen kohdealue mk-1
<p><i>Suunnittelumääräys mk-1:</i> Alueen kehittämisessä ja suunnittelussa tuetaan olemassa olevaa kylärakennetta ja sen palvelujen säilymisedellytyksiä. Maatilatalouden ja sen sivuelinkeinojen kuten maaseutumatkailun sekä pk-teollisuuden alueidenkäyttöllisiä toimintaedellytyksiä edistetään.</p>	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan kylä- ja palveluverkkoa tukevia maaseudun kehittämisselityksien alueidenkäyttöllisiä periaatteita. Merkinnällä torjutaan syrjäisen ja ydinmaaseudun taantumiskehitystä. Maaseudun kehittämisen kohdealueet korostavat kyläverkon merkitystä maaseudun elinvoimaisuudelle ja elinkeinotoiminnalle.

Maaseudun kehittämisen kohdealueet mk-1

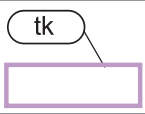
Kohde	Kunta / kunnat	Kohdeselostus
1 Kauhajärvi	Lapua	Valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö, kylärakenteen, palveluiden ja elinkeinotoiminnan säilyttäminen
2 Levijoki	Alajärvi	Alkutuotannon toimintaedellytysten turvaaminen
3 Uusikylä	Alajärvi	Alkutuotannon toimintaedellytysten turvaaminen
4 Sääksjärvi	Vimpeli	Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö
5 Ylikylä	Kortesjärvi	Alkutuotannon toimintaedellytysten turvaaminen
6 Kihniä	Peräseinäjoki	Alkutuotannon toimintaedellytysten turvaaminen
7 Koskuelta keskustaan	Jalasjärvi	Kylärakenteen ja palveluiden säilyttäminen, muinaismuistoja ja peltoja, matkailua
8 Karijoki-Isojoki jokilaakso	Karijoki, Isojoki	Alkutuotannon toimintaedellytysten turvaaminen
9 Itäkylä-Kuoppala	Lappajärvi	Alkutuotannon toimintaedellytysten turvaaminen, kulttuurimaisemaa.
10 Untamala	Ylistaro	Alkutuotannon toimintaedellytysten turvaaminen
11 Kirkonkylä- Närviöjoki-Niemenkylä-Järvenpää	Jurva	Alkutuotannon toimintaedellytysten turvaaminen
12 Sarvijoki	Jurva	Alkutuotannon toimintaedellytysten turvaaminen
13 Kauppila-Perälä-Riippi-Äystö-Karijoen Myrkkyy	Teuva, Karijoki	Alkutuotannon toimintaedellytysten turvaaminen
14 Peränne ja Alastaipale	Ähtäri	Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue, yleiskaava, loma-asutusta, matkailuhankkeita.
15 Kukonkylä ja Hautakylä	Soini	Matkailun kehittäminen
16 Myllymäki	Ähtäri	Kylärakenteen ja palveluiden säilyttäminen

	Maaseudun kehittämisen kohdealue mk-2
<p><i>Suunnittelumääräys mk-2:</i> Alueen suunnittelussa tuetaan hyvien peltoaukeiden säilyttämistä viljelykäytössä ja kulttuurimaiseman kehittämisedellytyksiä sekä maatilataloutta ja sen liitännäiselinkeinoja. Alueilla tulee kiinnittää erityistä huomiota laajenevan asutuksen ja tilaa vaativien elinkeinojen, kuten teollisuuden ja suurimuotoisen eläintuotannon, välisten maankäyttötarpeiden yhteensovittamiseen. Asutuksen sijoittumista tulee ohjata olemassa olevia kyliä ja taajamia tukevaksi. Uudet tielinjaukset on sovittava alueen kulttuuriympäristön ja maiseman erityispiirteisiin.</p>	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan hyvien peltoaukeiden ja kulttuurimaiseman säilymistä tukevia sekä kyläverkostoa laajenevan asutusta ja maaseudun muuttuvia elinkeinoja koskevia kehittämissuunnitelmien alueidenkäyttöllisiä periaatteita. Suunnittelumääräys ei muodosta rakentamisrajoitusta eikä sen perusteella tehdä suunnittelutarveratkaisuja, vaan se määräytyy muiden ao. lainkohtien mukaan.

Maaseudun kehittämisen kohdealueet mk-2

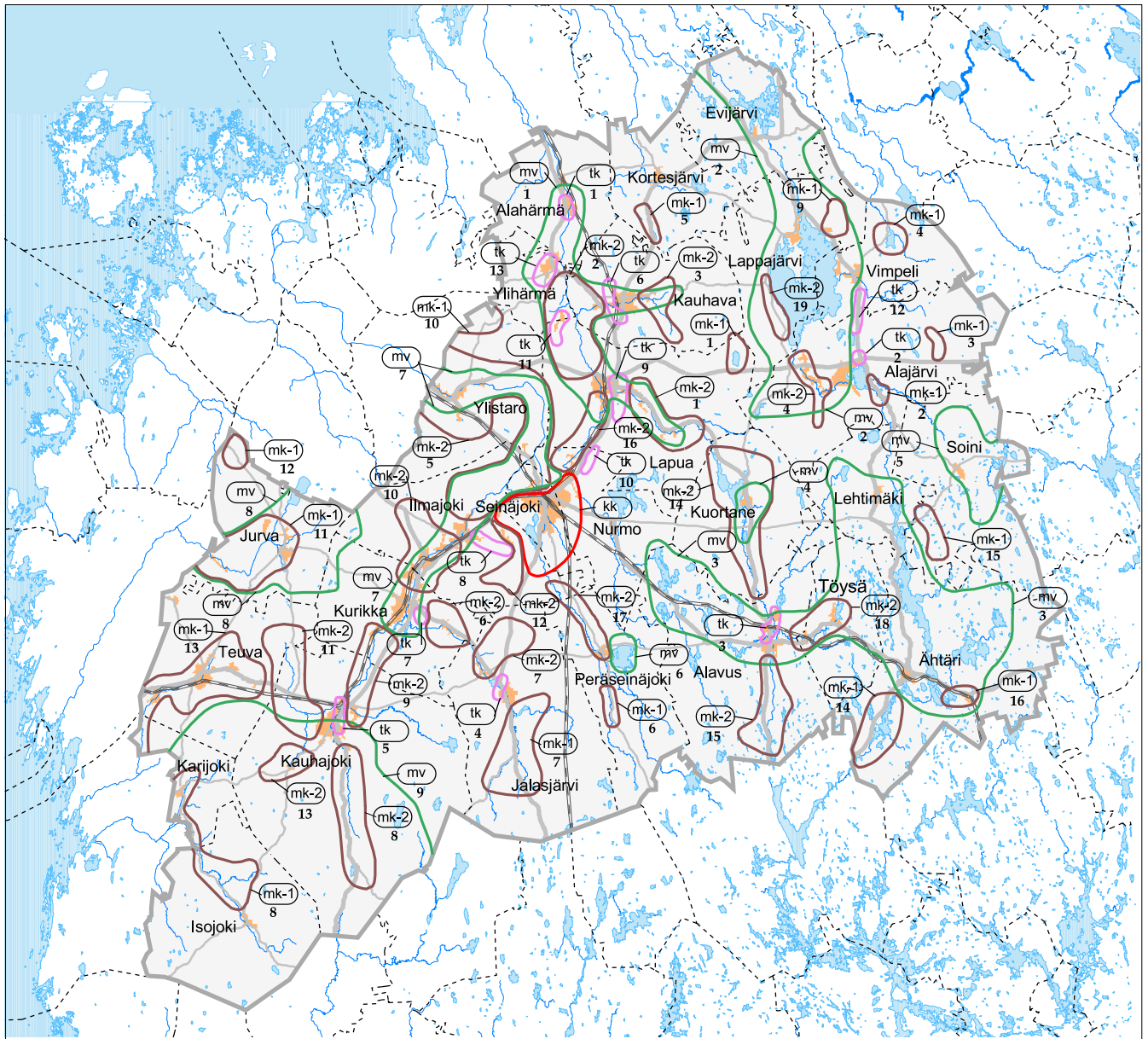
Kohde	Kunta / kunnat	Kohdeselostus
1 Lapuanjokilaakso	Lapua	Kulttuurimaisemaa, peltoaukeita ja maataloutta
2 Lapuan–Kauhavan Alajoki	Lapua, Kauhava, Ylihärmä, Alahärmä	Kulttuurimaisemaa, peltoaukeita ja maataloutta
3 Orava, Ylikylä	Kauhava	Peltoaukeita ja maataloutta
4 Kurenjokilaakso	Alajärvi	Kulttuurimaisemaa
5 Ylistaro - Ilmajoki	Ylistaro, Ilmajoki	Valtakunnallista kulttuurimaisemaa, peltoaukeita ja maataloutta
6 Luovankylä	Kurikka	Kulttuurimaisemaa
7 Jokipii - Luopajarvi	Jalasjärvi	Kulttuurimaisemaa
8 Hyypänjokilaakso:	Kauhajoki	Kulttuurimaisemaa, peltoaukeita ja maataloutta
9 Kyrönjokilaakso	Kurikka-Kauhajoki	Intensiivistä maataloustuotantoa, asutusta, kulttuurimaisemaa.
10 Ilmajoki-Huissi-Panttila	Ilmajoki-Kurikka	Intensiivistä maataloustuotantoa, asutusta, kulttuurimaisemaa.
11 Kainastonjokilaakso	Kauhajoki-Teuva	Kulttuurimaisemaa, peltoja ja maataloutta
12 Neiro	Ilmajoki	uutta asutusta ja intensiivistä maataloutta
13 Pöntäne	Kauhajoki	Kulttuurimaisemaa
14 Kuortaneenjärven ympäristö	Kuortane	Kulttuurimaisemaa, peltoja ja maataloutta
15Jokivarsi-Sulkavank.- Sapsalampi	Alavus	Kulttuurimaisemaa
16 Nurmonjokilaakso	Lapua, Nurmo	Eläintuotantoa, uutta asutusta, voima-akseli
17 Kirkonkylä-Viitala-Honkakylä	Peräseinäjoki, Ilmajoki	Uutta asutusta ja intensiivistä maataloutta
18 Tuuri-Kirkonkylä	Töysä	Uutta asutusta, kulttuurimaisemaa
19 Länsiranta	Lappajärvi	Kulttuurimaisemaa (valtakunnallinen kohde)

	Teollisuuden kehittämisen kohdealue
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Aluevarauksia tehtäessä ja asema- ja yleiskaavoja laadittaessa toimitaan kestävän kehityksen periaatteen mukaisesti olemassa olevia alueita laajentaen. Toimintojen sijoittelu on tehtävä siten, että alue- ja yhdyskuntarakenteen kannalta tärkeiden pääteiden liikenneturvallisuus ja toiminnalliset vaatimukset turvataan.</p>	

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava

- Kaupunkikehittämisen kohdealue (kk)
- Maaseudun kehittämisen kohdealue (mk-1)
- Maaseudun kehittämisen kohdealue (mk-2)
- Teollisuuden kehittämisen kohdealue (tk)
- Matkailun vetovoima-alue (mv)

20.10.2003/EPL

Pohjakartta © Maanmittauslaitos

- kk
- mk-1 ja mk-2
- tk
- mv
- Valtatie / kantatie
- Seututie
- Päärata

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti tai seudullisesti merkittäviä teollisuuden alueidenkäyttöisiä ulottuvuuksia. Kehittämisperiaate pohjautuu aluerakenteeseen sekä seutukuntien teollisuuden erikoistumisaloihin ja niille on keskittynyt tai suunnitellaan keskitettävän merkittävää teollisuustoimintaa.

Teollisuuden kehittämisen kohdealueita on merkitty kohdemerkinnöin esitettyjen teollisuusalueiden lisäksi sellaisille vyöhykkeille, joilla on nähty olevan seudullisia teollisuuden kehittämistarpeita ja mahdollisuuksia. Maakunnan tilaa kuvaavassa luvussa 1.4 kuvatut ”yritysklusterit” sijoittuvat osittain näille teollisuuden kehittämisen kohdealueille ja uusien voidaan olettaa syntyvän niille. Tällä hetkellä teollisuuden kohdealuemerkintöjen vaikutuspiirissä on maakunnan 20 500 jalostussektorin työpaikasta yhteensä 12 000 eli noin 60%.

Merkinnöillä tuetaan yritysten verkottumista mm. alihankkijoiden ja koulutus- ja kehittämysyksiköiden kanssa. Teollisuuden kehittämisaluemerkintä ei ole aluevaraustyyppinen vaan se näyttää maakunnan kehittämistä ja yritysten yhteistoimintaa ja logistiikkaa kuvaannollisesti kartalle merkittynä. Teollisuuden kehittämisalueet eivät tarkoita yhtenäisiä laajoja teollisuusalueita vaan kehittämisvyöhykkeitä, joille sijoittuvat teollisuusalueet tai yritysruuutot muodostavat maakunnallisesti merkittäviä kokonaisuuksia.

Teollisuuden kehittämisen kohdealueet

Kohde	Kunta	Kohdeselostus
1 Alahärmä	Alahärmä	Metalliteollisuuteen erikoistuva kohdealue. Sisältää Pirin ja Alahärmän kirkonkylän teollisuusalueet + laajennus
2 Hoisko	Alajärvi	Sisältää Hoiskon erillisen puurakentamisteollisuuteen erikoistuvan kehittämisalueen nk. miljoonasuoralla.
3 Alavus	Alavus	Mekaaniseen puunjalostukseen ja rakentamisklusteriin erikoistuva kohdealue. Sisältää Rantatöysän, PPTH:n, Rekolan ja Lasipellon teollisuusalueet + laajennus
4 Jalasjärvi	Jalasjärvi	Tekstiili- ja metalliteollisuuteen erikoistuva kehittämisalue. Sisältää Kojan ja Koivikon teollisuusalueet + laajennus
5 Kauhajoki	Kauhajoki	Materiaalinkäsittelyyn, teollisuusautomaatioon ja metalliteollisuuteen erikoistuva kohdealue. Sisältää Aron, Lellavan ja Panulan teollisuusalueet + laajennus
6 Kauhava	Kauhava	Konepajateollisuuteen erikoistuva kehittämisalue. Sisältää Passi-Tornimäen ja Riihimäen teollisuusalueet + laajennus
7 Ikari	Kurikka	Puusepän- ja metalliteollisuuteen erikoistuva kehittämisalue, laajentumassa noin 20 hehtaarilla + laajennus
8 Ilmajoki	Ilmajoki	Sisältää Siitalan ja Laskunmäen teollisuusalueet.
9 Lapua	Lapua	Tuotantorakenteeltaan monipuolinen kehittämisalue. Sisältää Jouttikallion, Honkimetsän ja Ritämäki-Liuhtarin teollisuusalueet + laajennus
10 Atria	Nurmo	Sisältää Atrian teollisuusalueen ja sen mahdollisen laajentumisen (sopivaa toimintaa ottaen huomioon nykyisen toiminnan).
11 Kankaankylä	Ylihärmä, Lapua	Maaseutukylään sijoittuva kehittyvän teollisuuden vyöhyke.
12 Rannila-Luoma-aho	Vimpeli, Alajärvi	Sisältää Rannilan ja Luoma-Ahon alumiini- ja metallirakentamiseen erikoistuvan teollisuusalueen nk. miljoonasuoralla.
13 Ylihärmä	Ylihärmä	Metalliteollisuuteen erikoistuva kohdealue. Sisältää Pöyhösen ja Ilomäen teollisuusalueet + laajennus

	Matkailun vetovoima-alue
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen suunnittelussa tuetaan kuntien, seutukuntien ja ylimaakunnallisten virkistysalueiden ja matkailualueiden muodostamia verkostoja ja niiden kehittämistä kokonaisuuksina. Kehittämis-toimien tulee liittyä maakunnan matkailulinkeinojen maankäyttöisten edellytysten tukemiseen sekä virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyden turvaamiseen. Kyrönjokilaakson ja Lapuan-jokilaakson matkailun vetovoima-alueilla alueen runkoreittien suunnittelussa tulee hyödyntää jo-kilaaksoissa tai niiden läheisyydessä sijaitsevat virkistysalueet ja –kohteet, kulttuurimaisemat ja rakennettu kulttuuriympäristö.</p>	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan matkailun tai virkistystyksen kehittämisen alueidenkäytöllisiä periaatteita.

Matkailun vetovoima-alueilla on valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti tärkeitä alueidenkäytöllisiä kehittämistarpeita. Näitä ovat matkailualueiden verkostot, kuntien yhteistyötä edellyttävät virkistysalueverkostot sekä valtakunnallisia, maakunnallisia tai ylikunnallisia matkailu- ja virkistysreitistöjen kokonaisuuksia. Kehittämistarpeet liittyvät maakunnan matkailuelinkeinojen maankäyttöön, virkistysalueiden riittävyteen, erilaisiin tapahtumiin sekä kansallis- ja luonnonpuistoverkoston kehittämiseen (esim. Kuninkaapuisto). Kullakin matkailun vetovoima-alueella on oma erityispiirteensä.

Matkailun vetovoima-alueet

Kohde	Kunta / kunnat	Kohdeselostus
1 Lapuanjokilaakso	Alahärmä–Kauhava–Lapua–Ylihärmä	Jokilaakson ja maiseman muodostama kokonaisuus ja jokilaaksoon liittyvät reitistöt; tärkeät lintualuekohteet (FINIBA) Kauhavan Alajoki ja Löyhinginneva sekä kulttuurimatkailu ja moottoriurheilu
2 Evijärvi-Lappajärvi	Alajärvi–Evijärvi–Lappajärvi–Vimpeli	Vesistöjen virkistyskäyttö, kulttuuri; tärkeä lintualuekohde (FINIBA) Evijärven kosteikot
3 Alavus-Lehtimäki-Tuuri- Ähtäri	Alavus–Kuortane–Lehtimäki–Nurmo–Töysä–Ähtäri	Luonto- ja ostosmatkailun muodostama kokonaisuus, virkistys
4 Kuortane	Kuortane	Liikunta ja urheilu, huippu-urheilu
5 Kuninkaanpuisto	Soini	Luontomatkailu, virkistys,
6 Kalajärvi	Peräseinäjoki	Virkistys
7 Kyrönjokilaakso	Ilmajoki–Kurikka–Ylistaro	Jokilaakson ja maiseman muodostama kokonaisuus ja jokilaaksoon liittyvät reitistöt; tärkeä lintualue (FINIBA) Ilmajoen Alajoki
8 Levaneva - Pässilänvuori	Ilmajoki–Jurva–Kurikka	Luontomatkailu ja virkistys, moottoriurheilu; tärkeä lintualue (FINIBA) Levanevan alue
9 Lauhanvuori ja Parra	Isojoki–Karijoki–Kauhajoki–Teuva	Kansallispuisto, luontomatkailu ja virkistys

	Yhdyskuntarakenteen laajenemissuunta
---	---

Yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntaa osoittavia nuolia on esitetty jonkin verran kaavakartalla, vaikka maakunnallisesti merkittävä laajenemissuunta ymmärretään paikoin eri kuntien kannalta eri tavalla. Ilmajoella on Koskenkorvan ja keskustaaajaman välille merkitty kaksisuuntainen kasvunuoli ja merkinnän vaikutus ulottuu aina Kurikkaan asti. Töysässä on kaksisuuntainen nuoli Kirkonkylän ja Tuurin taajaman välillä.

	Ohjeellinen uusi tielinjaus tai uuden tien vaihtoehtoinen linjaus
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Tielinjaus on sovitettava ympäristöön ja maisemaan.</p>	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan ne kehitettävät tiet, joista on tiepiirissä olemassa suunnitelma tai on tarkoitus tehdä suunnitelma. Ohuempi katkoviiva kuvaa yhdys- ja seututeitä ja paksumpi viiva kanta- ja valtateitä. Tarkempi erittely seuraavassa kappaleessa.

Uusien teiden ohjeellisia linjauksia on osoitettu tällä merkinnällä (viivapaksuus tieluokan mukaisesti siten, että leveämpi katkoviiva / vt ja kt ja kapeampi / st ja yt) valtatiellä 3 Ilmajoella, Jalasjärvellä ja Kurikassa sekä Jalasjärvellä seututiellä 672 (ohuempi katkoviiva) ja valtatiellä 18 (2 kpl) Ylistarossa, kantatiellä 67 Ilmajoen ja Seinäjoen kuntarajan molemmin puolin, kantatiellä 68 Ähtäri–Lehtimäki Ähtäriin keskustan pohjoispuolella ja Lehtimäen kirkonkylän kohdalla ja siitä etelään sekä Lappajärvellä, st:n 738 uusi ohjeellinen linjaus Korttesjärvellä, st:n 689 ohjeellinen oikaisu Jurvan itäpuolella, st:n 687 ohjeellinen oikaisu Karijoen eteläpuolella, st:n 274 uusi ohjeellinen linjaus Kauhajoella sekä yhdystien 7004 (kaavaan on merkitty luokkamuu- tulos seututieksi) jatkeelle Rengonharjun lentokentän eteläpuolitse uusi ohjeellinen seututie Peräseinäjoen- tielle (st 694) ja uusi yhdystien ohjeellinen linjaus Isojoelta Lauhavuoren yli Kauhajoelle. Lisäksi merkinnäl- lä on osoitettu kantatien 44 vaihtoehtoinen (uuden tien) linjaus Kauhajoella.

Lauhavuoren kansallispuiston läpi menevä yksityistie on sovittu muutettavaksi paikallistieksi (kaavassa merkintänä on yhdystie) ja perusparantaminen tehtäväksi asiakirjojen mukaisesti. Muutos perustuu Metsähalli- tuksen laatimaan maastokatselmukseen ja ympäristöministeriön lausuntoon 27.9.2002. Lausunnon mukaan natura-arviointiin ei ole tarvetta. Ohjeellinen uusi tielinjaus perustuu tähän ratkaisuun ja annettuihin reunaeh- toihin, joissa on todettu, että näin voidaan parhaiten turvata kansallispuiston ympäristö.

	Tieliikenteen yhteystarve
<i>Suunnittelumääräys:</i> Tielinjaus on sovitettava ympäristöön ja maisemaan.	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan tieyhteys, jonka tarve on todettu, mutta jonka sijaintiin tai toteut- tamiseen liittyy niin huomattavaa epävarmuutta, ettei ohjeellisen tai vaihtoehtoisen tielinjauksen osoittami- nen ole mahdollista.

Tieliikenteen yhteystarve on osoitettu Vimpeliin ns. uutena kalkkitieyhteytenä Kalkkitehtaalta, joka lyhentäi- si tieyhteyttä yhdystielle 7421.

	Merkittävästi parannettava tieosuus
<i>Suunnittelumääräys:</i> Tielinjaus on sovitettava ympäristöön ja maisemaan. Kevyt liikenne on otettava huomioon tielin- jauksia suunniteltaessa ja kevyen liikenteen väyliä on osoitettava tarpeellisiin kohtiin.	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan ne parannettavat tiet tai tieosuudet, joihin sisältyy myös mahdolli- set eritasoliittymät ja joilla on seudullista, maakunnallista tai valtakunnallista merkitystä sekä toimenpide on verrattavissa tien uus- ja tai laajennusinvestointeihin.

Parantamistarvermerkinnällä on osoitettu vain ne tiet, joilla on tarve merkittävästi parantaa tien turvallisuutta ja/tai laatutasoa; eritasoliittymät, tien lisäkaistat, oikaisut, leventäminen tai oleellinen rakennemuutos mukaan lukien luiskat ja kevyen liikenteen väylät. Tien rakenteen parantamista koskevia paikallisia tai pieniä turva- toimenpiteitä vaativia kohteita ei ole sisällytetty tämän merkinnän piiriin.

Tieluokan muutokset on osoitettu erillisellä merkinnällä. Tieluokamuutokset kohdistuvat yhdysteihin.

Etelä-Pohjanmaan valtatie, kantatie, seututie/parannettavat km-määrät (tietilasto 1998+ arviomittaus)

	Pituus EP:lla / km	Parannettavat Osuudet / km	% -osuus	Parannettavia osuuksia eniten
Valtatiet	402	noin 30	7,4	Seinänaapurit / Härmänmaa
Kantatiet	418	noin 63	15,1	Järviseutu / n. 75 %
Seututiet	noin 800	noin 60	7,5	Suupohja / n. 70 %
Yhdystiet	noin 2 900	noin 57	2,0	Kuusiokunnat / n. 35 %
Yhteensä	noin 4 500	noin 210	4,7	

Merkinnällä koskien yhdysteitä ei pureta Etelä-Pohjanmaan liiton ja Vaasan tiepiirin välistä ohjelmasopimusta.

Tieliikenneyhteyden parantamistarpeita on osoitettu valta-, kanta- ja seututeille. Näillä tieluokilla parantamistarvemerkinnällä on osoitettu tärkeimmät parannettavat tieosuudet.

Merkittävästi parannettavat tieyhteydet

Koskee tietä / teitä:	Parannustoimenpiteet ja perustelut:
Härmänmaa	
Valtatie (vt) 19 / Seinäjoki–Lapua	Valtatien muuttaminen 4-kaistaiseksi keskellä olevalla kaiteella erotettuna tai muilla vastaavilla toimenpiteillä. Ko. yhteysväli on tiepiirin vilkkaimpia (12057 ajon./vrk / Nurmo – 8187 ajon./vrk / Lapua) ja liikennemäärät tulevat edelleen voimakkaasti kasvamaan, ja jo nyt Lapuan ja Seinäjoen väli on ruuhkautunut ja siellä on paljon liikenneonnettomuuksia.
Yhdystie (yt) 17825 / Alahärmä–Kuoppala ja siitä länteen päin	Tien parantaminen sisältää tarvittavat linjausmuutokset, jolloin se yhdessä uuden seututietasonen Korttesjärventien kanssa muodostaa loogisen poikittaisyhteyden. Samalla toimenpide parantaa kylätaajamien yhteyksiä kuntakeskukseen.
Järviseu	
Kantatie (kt) 63 / Evijärveltä pohjoiseen	Tien parantaminen kantatien luokkaa vastaavaksi linjausmuutoksineen. Aiemmin on jo parannettu väli Evijärveltä Kauhavalle (melkein kokonaan) ja nyt on tarve hoitaa myös tämä osuus pohjoiseen vastaavalle tasolle.
Kantatie (kt) 68 / Viranperä–Hoisko ja Evijärveltä Pietarsaareen	Tien parantaminen kantatien luokkaa vastaavaksi. Kyseessä merkittävät rakenteiden ja luiskien sekä kevyen liikenteen järjestelyt / liikenneturvallisuus. Aiemmin on jo parannettu muita osuuksia. Liikennemäärät tulevat kasvamaan esim. raskaan liikenteen kuljetukset jätekeskukseen ja erityisesti lisääntyvät turvekuljetukset Pietarsaareen.
Yhdystie (yt) 7421 / Vimpeli–Kurejoki	Liikennemäärä tieosuudella on Vimpelin päässä 1569 ajon./vrk ja Lakeaharjun kohdalla 838 ajon./vrk. Tieyhteys on tärkeä alueen elinkeinoelämälle ja läpikulua välittävänä tienä laajemminkin (lyhentää matkoja koillis-kaakkois-suunnassa) sekä Lakeaharjun laskettelukeskukselle.
Kuusiokunnat	
Kantatie (kt) 68 / Ähtäri–Lehtimäki, Ähtärinrannasta etelään	Tien parantaminen kantatien luokkaa vastaavaksi, lähinnä tien oikaisu ja leventtäminen. Tie on tärkeä maakunnallinen ja valtakunnallinen väylä elinkeinoelämälle ja matkailulle.
Yhdystie (yt) 7060 / Töysä–Lehtimäki	Parantamistoimenpiteet / oikaisutoimenpiteet parantavat kuntien välistä tieyhteyttä. Tie on tärkeä maa- ja metsätalouden sekä matkailun kannalta. Suurin liikennemäärä tieosuudella yt 7060 on 1467 ajon./vrk
Seinänaapurit	
Valtatie (vt) 19 / Seinäjoki–Lapua	Valtatien muuttaminen 4-kaistaiseksi keskellä olevalla kaiteella erotettuna tai muilla vastaavilla toimenpiteillä. Ko. yhteysväli on tiepiirin vilkkaimpia (12057 ajon./vrk / Nurmo – 8187 ajon./vrk / Lapua) ja liikennemäärät tulevat edelleen voimakkaasti kasvamaan, ja jo nyt Seinäjoen–Lapuan väli on ruuhkautunut ja siellä on paljon myös liikenneonnettomuuksia.
Valtatie (vt) 3 ja kantatie (kt) 67 / Kurikka–Koskenkorva	Merkinnällä mahdollistetaan lähitulevaisuudessa ko. yhteysvälin merkittävät parannukset / mahdolliset Saaren ja Koskenkorvan eritasoliittymät sekä vt 3 / kt 67 – liittymä, lisäkaistat ja kevyen liikenteen ratkaisut verrattuna nykyiseen tilanteeseen. Ohjeellisilla merkinöillä alueelle osoitetut uudet tielinjaukset toteutettaneen vasta kaukana tulevaisuudessa.
Suupohja	
Seututie (st) 689 / Jurva–Kurikka	Kyseessä on tien oikaisu ja leventtäminen sekä osittain linjaus. Tie on tärkeä maakunnallinen väylä elinkeinoelämälle, työssäkäynnille ja matkailulle. Tiellä on myös yhteysväliä Kurikasta Jurvaan ja edelleen Vaasaan jonkin verran valtakunnallista merkitystä. Suurin liikennemäärä tieosuudella on 981 ajon./vrk
Seututie st 687 / Teuva–Karijoki – Ohriluoma,	Tie on tärkeä maakunnallinen väylä työssäkäynnille ja elinkeinoelämälle: teollisuus, maa- ja metsätalous sekä matkailu. Kyseessä on tien oikaisu, rakennemuutokset ja leventtäminen. Suurin liikennemäärä tieosuudella on ajon./vrk.

Merkittävästi parannettaviin tieosuuksiin ei ole otettu mukaan sellaisia teitä jotka on juuri peruskorjattu (pieniä yhteysvälejä on voinut jäädä korjaamatta) tai hankkeita, jotka valmistuvat lähitulevaisuudessa.

	Radan sähköistämistarve
---	--------------------------------

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan radan sähköistämiseen hyvin soveltuva yhteysväli, jolla on maakunnallista ja valtakunnallista merkitystä.

Tällaiseksi yhteysväliksi on kaavassa osoitettu väli Seinäjoki–Vaasa, joka on taloudellisessa mielessä katsottu kannattavaksi (H/K-suhde riittävän suuri). Vaasan radan sähköistys on osoitettu ohjeluodolle 2017. Aiesopimusluonnoksen mukaan toteutusta pyritään aikaistamaan.

	Pääradan 2-raiteisuustarve
---	-----------------------------------

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan 2-raiteiseksi hyvin soveltuva yhteysväli.

Tällaiseksi yhteysväliksi on kaavassa osoitettu väli Seinäjoki–Tampere.

	Nopean junaliikenteen rata
--	-----------------------------------

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan rata, jota kehitetään nopealle junaliikenteelle soveltuvaksi.

Tällaiseksi yhteysväliksi on kaavassa osoitettu väli Tampere–Seinäjoki–Oulu. Nopeutta nostetaan poistamalla tasoristeykset ja lisäämällä tarvittavia teknisiä laitteita. Maaseutuelinkeinojen ja kevyen liikenteen toimintaedellytykset on turvattava riittävien ali- ja ylikulkujen avulla.

	Perusparannettava rata
---	-------------------------------

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan perusparannettavat radan osuudet.

Tällaiseksi yhteysväliksi on kaavassa osoitettu väli Seinäjoki–Haapamäki ja Seinäjoki–Kaskinen. Perusparannus edistää yhteysvälin liikenteen jatkumista ja sen kehittämistä.

	Syöttövesijohdon tarve
---	-------------------------------

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan kehitettävä syöttövesijohto.

Tällaisiksi syöttövesijohdoiksi on kaavassa osoitettu vesijohtolinjat Lehtimäeltä Ähtäriin, Lehtimäeltä Kuortaneelle, Lehtimäeltä Alajärven eteläosan kylään, Parkanon ja Karvian rajalta (Kihlakunnankangas) Jalasjärvelle, Kruunupyystä Evijärvelle ja Seinäjoelta Peräseinäjoelle.

	Yhdysvesijohdon tarve
---	------------------------------

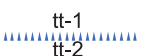
Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan naapurikuntien kesken kehitettävä yhdysvesijohto.

Merkinnällä on osoitettu seuraavien naapurikuntien kesken yhdysvesijohdon kehittämistarve: Alahärmä–Ylihärmä, Alavus– Ähtäri, Kuortane–Alajärvi, Soini–Lehtimäki/Ähtäri ja Ilmajoki–Ylistaro (+Kitinoja).

	Siirtoviemärin tarve
---	-----------------------------

Merkinnän kuvaus : Merkinnällä osoitetaan kehitettävä jäteveden siirtoyhteys.

Merkinnällä on osoitettu seuraavien naapurikuntien kesken kehitettäviä siirtoviemärin yhteystarpeita; Ylihärmästä Alahärmään, Lehtimäeltä ja Kuortaneelta Lapualle, Peräseinäjoelta Seinäjoelle, Ylistarosta / Teräsmäen teollisuusalueelta Halkosaaren (yhteys Seinäjoelle olemassa) ja Rannila–Luoma-aholta Alajärvelle sekä Rengosta Ilmajoelle, joka on kunnan sisäinen yhteys.

	Turvetuotantovyöhyke
--	-----------------------------

Suunnittelumääräys I, joka koskee koko maakuntaa:

Turvetuotantovyöhykkeen käytön suunnittelussa on otettava huomioon luonnonsuojelualueet sekä valtioneuvoston hyväksymät suojeluohjelmat ja -päätökset (LSL 77 §) sekä Natura 2000 –verkosto. Turvetuotantoalueita perustettaessa tuotantoalueista tehdään asianmukaiset lupahakemukset lainsäädännön edellyttämine ympäristövaikutusten arviointeineen ao. ympäristölupaviranomaisten käsiteltäväksi.

Turvetuotantoon tulee ottaa ensisijaisesti entisiin tuotantoalueisiin liittyviä soita, ojitettuja soita tai sellaisia ojittamattomia soita, joiden luonnon- tai kulttuuriarvot eivät ole valtakunnallisesti tai seudullisesti merkittäviä. Suopohjien jälkikäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon alueelliset maankäyttötarpeet.

Suunnittelumääräys II:

Valuma-aluekohtaisesti ja paikallisesti on otettava huomioon, että turvetuotannon mahdollisesti aiheuttama kokonaiskuormituksen kasvu ei vaaranna vesistöjen luontoarvoja.

- tt-1   -Kruunupyynjoen valuma-alue (48), normaali vesiensuojelutaso
- tt-1   -Närpiönjoen valuma-alue (39), tehostettu vesiensuojelutaso
- tt-1   -Purmonjoen valuma-alue (46), tehostettu vesiensuojelutaso
- tt-1   -Teuvanjoen valuma-alue (38), tehostettu vesiensuojelutaso
- tt-1   -Niemisjoen (35.47) valuma-alue, tehostettu vesiensuojelutaso

Suunnittelumääräys III:

Seuraavilla vesistöalueilla turvetuotannon suunnittelussa on huomioitava vesistövaikutukset siten, että kokonaiskuormitus pysyy nykyisellä tasolla.

- tt-2   -Karvianjoen valuma-alue (36)
- tt-2   -Kyrönjoen valuma-alue (42)
- tt-2   -Lapuanjoen valuma-alue (44)
- tt-2   -Ähtävänjoki (47)

Suunnittelumääräys IV:

Seuraavilla vesistöalueilla turvetuotannon suunnittelussa on huomioitava vesistövaikutukset siten, että kokonaiskuormitusta pyritään vähentämään.

- tt-3 - Isojoen valuma-alue (valuma-alue nro 37)
- tt-3 - Nurmonjoen latvajärvien alue (44.09)
- tt-3 - Ähtärinjärven valuma-alue (35.43, 35.46)
- tt-3 - Alajärven valuma-alue (47.05 ja 47.09)
- tt-3 - Kuninkaanjoen valuma-alue (47.05)
- tt-3 - Kuortaneenjärven valuma-alue (44.04, 44.05, 44.07, 44.08)
- tt-3 - Kauhavanjoen valuma-alue (44.06)
- tt-3 - Nummijärven yläpuolinen osa (36.07)

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan eri turvetuotantovyöhykkeet; tt-1, tt-2 ja tt-3, joiden raja-
 tuu valuma-aluevyöhykkeisiin. Niitä valuma-alueita, jotka eivät sisälly vyöhykkeisiin koskee ainoastaan
 suunnittelumääräys I. Tuotantovyöhykkeiden luokittelu perustuu ”Turvetuotantovyöhykkeiden vesistövaiku-
 tusselvitykseen” (4.11.2002), jossa ympäristöarvot on huomioitu.

Seuraavassa luettelossa ja sitä seuraavassa karttaesityksessä on esitetty 33 maakunnallisesti merkittävää tur-
 vetuotannon aluekokonaisuutta, joilla on useita turvetuotantoon (kasvu- ja ympäristöturve, polttoturve) sovel-
 tuvia soita. Turvetuotantovyöhykkeiden raja-
 tuu olemassa oleviin ja valmisteltuihin turvetuotantoalu-
 eisiin sekä Geologian tutkimuskeskuksen tekemään erillisselvitykseen. Suurimmat tuotantoalat ovat Jalasjär-
 vellä, Kauhajoella, Peräseinäjoella ja Alavudella eli Kyrönjoen ja Lapuanjoen latvavesistöjen alueilla. Turve-
 tuotannosta on poistunut Etelä-Pohjanmaalla 1 900 ha ja seuraavan viiden vuoden aikana tulee poistumaan 1
 250 ha. Suurimmat poistuma-alueet tulevat olemaan Jalasjärvellä, Kauhajoella ja Ähtärissä.

Turvetuotantotyömaa edellyttää ympäristölupaa, kun työmaan pinta-ala on yli 10 ha. Yksittäisen kohteen
 ympäristölupa-asian käsittelijä ja luvan myöntävä viranomais on ympäristölupavirasto. Viranomaisen an-
 tamassa luvassa perustuvat lupaehdot parhaaseen käytettävissä olevaan tekniikkaan. Ympäristösuojelun
 keskeisen lähtökohdan mukaisesti hankkeen toteuttaminen on tehtävä käyttäen parasta käyttökelpoista tek-
 niikkaa (BAT). BAT –tekniikka on taloudellisesti ja teknisesti toteuttamiskelpoista, kun se on yleisesti saata-
 vissa ja sitä voidaan soveltaa ao. toiminnan alalla kustannuksin, jotka ovat toiminnan aiheuttamaan ympäris-
 tön pilaantumisen ehkäisemiseen nähden kohtuullisia.

*Maakunnallisesti merkittävät turvetuotantoalueet, jolla on useita turvetuotannossa olevia ja siihen soveltuvia
 soita.*

Kohde	Kunta/kunnat	Valuma-alue	Huomioitavaa
1 Ohranevan alue	Kauhava	Purmonjoki	
2 Korttesjärven alue	Korttesjärvi/Alahärmä	Purmonjoki	Natura-alue
3 Heininevan alue	Lapua	Lapuanjoki	
4 Kauhajärven alue	Lapua/Kauhava	Lapuanjoki	
5 Hallapuron alue	Alajärvi/Vimpeli	Ähtävänjoki/Porosenjoki	Lappajärvi, Säöksjärvi, tärkeä pohjavesialue, vi- heryhteystarve, ekologi- nen vyöhyke Natura-alue
6 Rovionsaaren alue	Evijärvi	Ähtävänjoki	
7 Purmojärven alue	Evijärvi/Korttesjärvi/Lappajärvi	Purmonjoki	
8 Pitkäsalon alue	Evijärvi/Lappajärvi	Ähtävänjoki	Tärkeä pohjavesialue, ekologinen vyöhyke
9 Kokkonevan alue	Lappajärvi/Lapua/Alajärvi	Lapuanjoki	Ekologinen vyöhyke
10 Korkiasalon alue	Alavus/Peräseinäjoki/Kuortane	Lapuanjoki	Natura-alue, viheryhtey- starve
11 Kätänjoen alue	Töysä/Alavus/Kuortane	Lapuanjoki	
12 Hautakylän alue	Soini	Ähtärinjärvi	
13 Kelkkasuon alue	Soini/Alajärvi	Ähtävänjoki, (Kyyjärvi, Vahan- ka)	Ekologinen vyöhyke
14 Pahkaperän alue	Soini/Lehtimäki	Ähtärinjärvi	
15 Vehun alue	Soini/Ähtäri	Ähtärinjärvi	Ekologinen vyöhyke
16 Salonkylän alue	Töysä/Alavus	Lapuanjoki	
17 Hautojärven alue	Ähtäri	Ähtärinjärvi	

18 Pihtisulun alue	Ähtäri	Ähtärinjärvi	
19 Karvasuon alue	Ilmajoki/Seinäjoki	Kyrönjoki	
20 Tuuliannevan alue	Ilmajoki/Jalasjärvi/Kurikka	Kyrönjoki	
21 Ilvesjoen alue	Jalasjärvi/Kauhajoki	Kyrönjoki	
22 Haukinevan alue	Jalasjärvi/Peräseinäjoki	Kyrönjoki	
23 Yli-Vallin alue	Jalasjärvi/Peräseinäjoki	Kyrönjoki	Natura-alue
24 Niinistöjärven alue	Kurikka/Jurva	Närpiönjoki	Ekologinen vyöhyke
25 Polvenkylän alue	Kurikka/Kauhajoki	Kyrönjoki	
26 Kurjennevan alue	Nurmo	Nurmonjoki	Natura-alue
27 Laulateennevan alue	Nurmo	Kyrönjoki	
28 Isojoen alue	Isojoki	Isojoki	Luonnon monimuotoisuus, Natura-alue, pohjavesialue
29 Karijoen alue	Karijoki, Isojoki, Kauhajoki	Isojoki	Ekologinen vyöhyke
30 Mustaisnevan alue	Kauhajoki	Kyrönjoki	
31 Nummijärven alue	Kauhajoki	Nummijoki, (Karvianjoki)	Ekologinen vyöhyke, Natura-alue
32 Pallonevan alue	Kauhajoki/Jalasjärvi/Kurikka	Kyrönjoki	Ekologinen vyöhyke
33 Hirvelänpään alue	Teuva	Kyrönjoki	Ekologinen vyöhyke

Turvetuotannolla on merkitystä kylien elinvoimaisuuteen ja maaseudun asuttuna pitämiseen. Turvetuotantovyöhykkeet sijoittuvat pääosin maakunnan syrjäisimmille alueille ja siten turvetuotanto on vaikuttamassa näiden alueiden elinkelpoisuuteen. Näistä turvetuotantovyöhykkeistä riippuu myös Seinäjoen Kyrkösjärven turvevoimalan raaka-aineen saanti. Turvetuotantovyöhykkeet eivät sulje pois muita maankäyttömuotoja.

Turvetuotannosta vapautuvien suopohjien hyödyntämistä on tutkittu Suomessa 1980- ja 1990-luvuilla laajasti. Suopohja on turvetuotannon jälkeen kasvualusta tai käyttömaa moneen tarkoitukseen. Suopohjat ovat puhdaita ilmansaasteista, lannoitteista ja torjunta-aineista. Suopohjan käyttöä rajoittaa eniten sen vesitalous. Yleisimmät suopohjien jälkikäyttömuodot ovat metsittäminen, soistaminen, suopohjien viljely ja lintujärven rakentaminen. Yleistäen voidaan sanoa turvetuotannosta vapautuvien suopohjien jälkikäytön lisäävän luonnon monimuotoisuutta. Jälkikäytön suunnittelu on oltava mukana turvetuotantoalueen ympäristövaikutusten arvioinnissa.

Turvetuotantoalueen valmistelulla ja tuotannolla on ympäristövaikutuksia. Turvetuotannossa on kuitenkin vain 1-2 % suopinta-alasta ja saman verran on tuottajilla alueita hallussaan. Valmisteluvaihe tuhoaa suon luonnontilaisuuden, kasvillisuuden ja eläimistön. Tuotannon aikaisia melu- ja pölyhaittoja esiintyy tuotantoalueen läheisyydessä. Turvetuotannon merkittävimmät ympäristöhaitat kohdistuvat kuitenkin tuotantoalueen alapuolisiin vesistöihin. Tuotantoalueelta huuhtoutuvan orgaanisen kiintoaineen, humuksen, typen, fosforin ja raudan aiheuttamat vesistöhaitat ovat monin paikoin merkittävästi vesiluontoa ja ihmisen viihtyvyyttä pilavia tekijöitä. Orgaaninen kiintoaine on näistä suurin vesistöjä kuormittava tekijä. Turvetuotannon kesto tuotantoalueella vaihtelee 20–40 vuoteen ja haitalliset vesistövaikutukset jatkuvat vielä tämän jälkeen. Turvetuotantoalueiden lupamääräysten tulee olla niin tiukat, että tuotanto ei vaikuta Natura-verkoston suojeluarvoihin eikä heikennä vesistöjen tilaa.

Toisaalta yli puolet turvetuotantoon otetuista soista on jo aikaisemmin menettänyt luonnontilansa joko metsäoijituksen tai maatalouskäytön takia. Turveteollisuus on kehittänyt vesiensuojeluratkaisuja sekä toimintatapoja ympäristökuormitusta vähentävään suuntaan viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Turvetuotanto on ainoa maankäyttömuoto, jonka kaikki vedet menevät erilaisen puhdistuskäsittelyn kautta ja lisäksi toiminta on luvanvaraista.

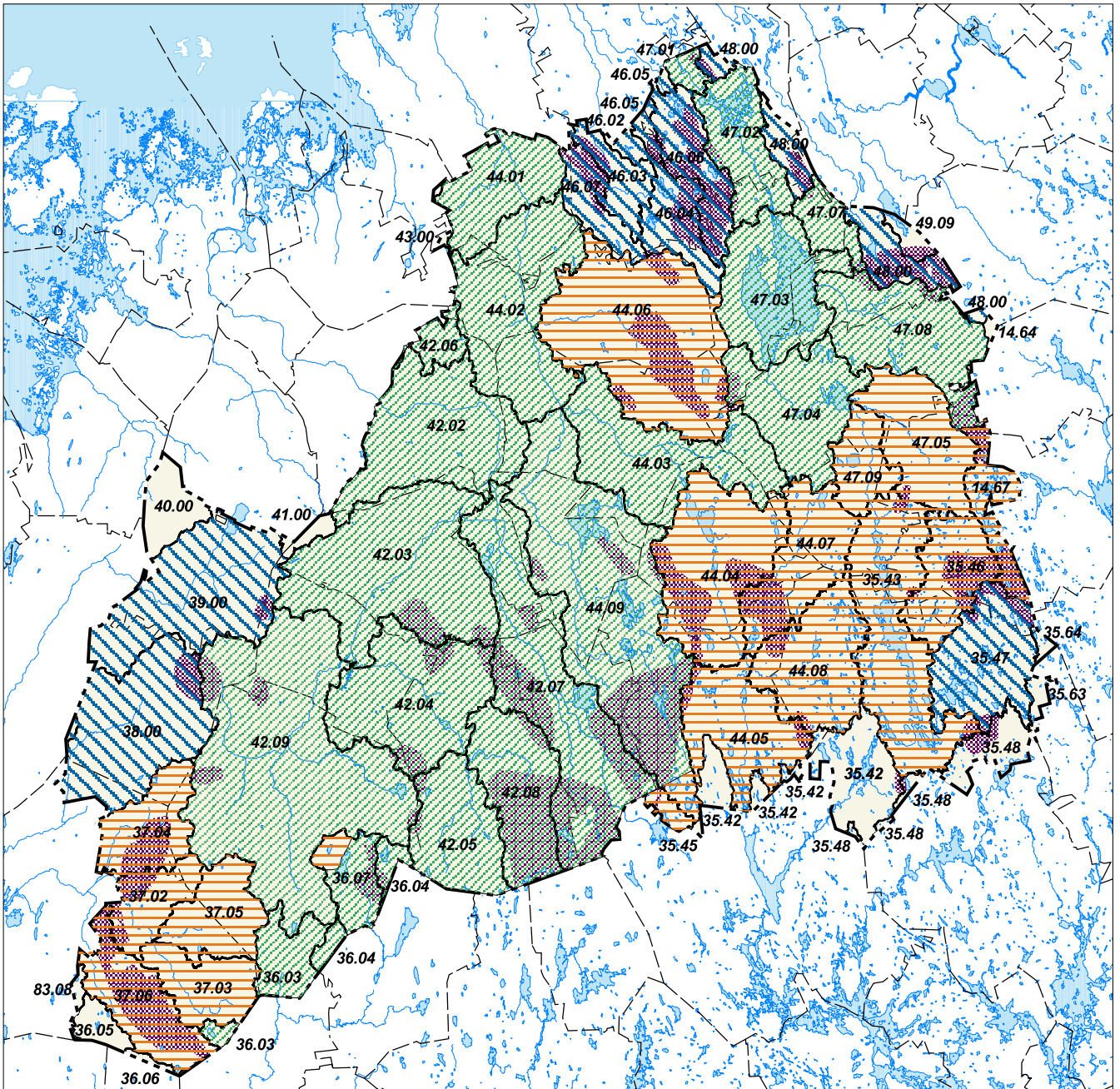
Turvetuotanto tulee suunnata ensisijaisesti jo tuotannossa oleville tai jo ojitetuille soille, ei luonnontilaisille soissa, paikalliset ja seudulliset suojeluarvot tulee huomioida eikä pohjavesialueiden vedenlaatua saa vaarantaa. Turvetuotannon haittoja tulee vähentää käyttäen parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa ja ympäristön kannalta parhaita menettelytapoja, esimerkiksi lietekuopilla, lietealtailla, pintavalutuksella, pohjapadoilla ja päästeputkilla. Näiden lisäksi tulee käyttää erilaisia suodatinrakenteita ja kemiallista saostusta. Tuotantovyöhykkeiden keskellä olevat järvet eivät saisi olla laskeutusaltaina. Vesistövaikutusten arvioinnissa tulee huomioida jatkuva, osittain muuttuva tuotantoalueilta tuleva kuormitus, joka johtuu mm. suotyypistä, turpeen laadusta ja turvekerroksen paksuudesta.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava

Turvetuotannon valuma-aluekohtaiset suunnittelumääräykset

Suunnittelumääräys I Koskee kaikkien valuma-alueiden turvetuotantovyöhykeitä

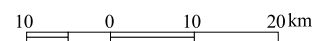
tt-1 Suunnittelumääräys II

tt-2 Suunnittelumääräys III

tt-3 Suunnittelumääräys IV

 Turvetuotantoalue

44.09 Valuma-alueen numero

23.6.2002 / EPL

Pohjakartta © Maanmittauslaitos

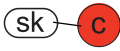

4.4 Kohde- ja viivamerkinnyt

Maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita osoitetaan aluevarausmerkinnöillä. Aluevarausmerkintöihin rinnastettavia kohdemerkintöjä voidaan käyttää, kun kaavan mittakaavasta tai suunnittelun yleispiirteisyydestä johtuen aluevarauksen ulottuvuutta ei ole tarpeellista tai mahdollista esittää. Tässä kaavassa on varsinaisten aluevarausten sijasta käytetty lähinnä kohdemerkintöjä. Viivamerkinnyt osoitetaan liikenneyhteyksiä, johtoja ja osa-alueita.

Maakuntakaavan tehtävän ja luonteen mukaisesti kohde- ja viivamerkinnyt määrittävät alueiden käyttötarkoituksen ja sijainnin yleispiirteisesti pääasiallisen käytön perusteella.

Merkinnät ja määräykset

	Seutukuntakeskuksen keskustatoimintojen alue
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Seutukuntakeskuksen keskustatoimintojen alueena merkittyä aluetta kehitetään taajamakuvalisestisesti eheyttäen kunnan keskuksena. Vähittäiskaupan suuryksiköiden mitoitus ja sijainti määritellään kunnan kaavoituksessa.</p>	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan kuntakeskuksen keskustatoimintojen alue, jossa on tai jonne suunnitellaan seutukuntakeskuksen taseisia keskustatoimintoihin kuuluvia kaupan, palvelujen ja hallinnon alueita. Alueille voidaan suunnitella myös asumista. Merkinnällä osoitetulle keskustatoimintojen alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Keskustatoimintojen alue / seutukuntakeskus on osoitettu kohdemerkinnällä kaikkiin maakunnan kaupunkeihin Seinäjokea lukuun ottamatta ja Lappajärvelle. Näitä keskustatoimintojen alueita / seutukuntakeskuksia ovat Alajärvi, Alavus, Kauhajoki, Kauhava, Kurikka, Lapua, Lappajärvi ja Ähtäri.

	Kuntakeskuksen keskustatoimintojen alue
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Kuntakeskuksen keskustatoimintojen aluetta kehitetään taajamakuvalisestisesti eheyttäen kunnan keskuksena. Vähittäiskaupan suuryksiköiden mitoitus ja sijainti määritellään kunnan kaavoituksessa.</p>	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan kuntakeskuksen keskustatoimintojen alue, jossa on tai jonne suunnitellaan keskustatoimintoihin kuuluvia kaupan, palvelujen ja hallinnon alueita. Suuremmissa kuntakeskuksissa merkinnän vaikutuspiiri on laajahko esim. Aronkylää ei ole osoitettu erikseen taajamaksi tai kyläksi. Alueille voidaan suunnitella myös asumista. Merkinnällä osoitetulle keskustatoimintojen alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Keskustatoimintojen alue on osoitettu kohdemerkinnällä kaikkiin muihin kuntakeskuksiin paitsi Seinäjoelle ja Nurmoon, jonne se on merkitty laajempaan aluumerkintänä ja Peräseinäjoelle, jonka keskus on merkitty keskustatoimintojen alakeskuksena.

	Keskustatoimintojen alakeskus
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Keskustatoimintojen alakeskuksena merkittyä aluetta kehitetään taajamakuullisesti eheyttäen. Vähittäiskaupan suuryksiköiden mitoitus ja sijainti määritellään kunnan kaavoituksessa.</p>	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävät keskustatoimintojen alakeskukset, jotka muodostavat kunnan sisällä (Peräseinäjoki jatkossa Seinäjoen alakeskus) alueen, jonne on sijoittunut tai suunnitellaan keskustatoimintoihin kuuluvia kauppaa-, palvelu- ja hallintotoimintoja. Alueille voidaan suunnitella myös asumista. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Keskustatoimintojen alakeskus on osoitettu kohdemerkinnällä Töysän Tuuriin, joka muodostaa valtakunnallisesti merkittävän ja voimakkaasti kasvavan kaupallisen ja matkailullisen keskittymän. Merkintä tukee alueen kehittämistä poikkeuksellisen monipuolisten ja laaja-alaisten toimintojen keskuksena. Toinen merkintä on osoitettu Ilmajoen Koskenkorvalle, jossa on perinteisesti ollut monipuolisia palvelutoimintoja ja esim. urheiluseuratoiminta on erittäin korkealla tasolla sekä väestöpohja on laaja. Kolmas merkintä osoittaa Peräseinäjoen keskustaajaman, josta kuntaliitoksen myötä muodostuu Seinäjoen kaupunkiseudulle voimakas kaupallisia ja hallinnollisia palveluita tarjoava alakeskus.

	Taajamatoimintojen alue
---	--------------------------------

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan kunnanosa, jossa on taajamatoimintoihin kuuluvia kaupan, palvelujen, hallinnon ja asumisen alueita sekä teollisuuden alueita. Taajamat ovat toimintoiltaan monipuolisempia ja rakenteeltaan tiiviimpiä kuin kylät.

Taajamatoimintojen alueet

Alue	Kunta	Kuvaus
1 Ahonkylä	Ilmajoki	Seinäjoen kasvuun perustuva tiiviisti kaavoitettu taajama.
2 Alavuden asemanseutu	Alavus	Kaupunkikeskuksen kupeessa oleva taajama.
3 Halkosaari	Ylistaro	Seinäjoen kasvuun perustuva tiiviisti kaavoitettu taajama.
4 Niemistö	Seinäjoki	Voimakkaasti kasvava keskusta-alueen ulkopuolinen taajama.
5 Ruha	Lapua	Seinäjoen – Lapuan keskustaajamien väliin sijoittuva taajama, jossa tulee varautua asutuksen kasvun ja muun maankäytön yhteen sovittamiseen.
6 Panttila	Kurikka	Kurikka – Ilmajoki - Seinäjoki kasvuyöhykkeelle sijoittuva taajama, jossa tulee varautua asutuksen kasvun ja muun maankäytön yhteen sovittamiseen.

	Vähittäiskaupan suuryksikkö
---	------------------------------------

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan taajamatoimintojen alueille, mutta varsinaisten ydinkeskustojen reuna-alueille sijoittuvat yli 2000 kerros-m² suuruiset vähittäiskaupan myymälät. Merkintä ei koske paljon tilaa vaativia erikoistavaramyymälöitä.

Vähittäiskaupan suuryksiköt sijoitetaan pääsääntöisesti keskustatoimintojen alueille, joissa ne tukevat muiden palvelujen saatavuutta. Varsinaisella km-merkinnällä on merkitty kaksi kohdetta: Alahärmässä ja Alajärvellä on varattu alueet ydinkeskusta-alueiden välittömään läheisyyteen taajamatoimintojen alueelle. Merkinnät ovat yksittäisiä poikkeuksia ja niiden aiheuttamat negatiiviset ympäristövaikutukset ovat koko maakuntaa

ajatellen pieniä, koska ne sijoittuvat samalle puolelle valtateitä kuin ydinkeskustatkin (Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava, sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten arviointi).

	Kylä
<i>Suunnittelumääräys:</i> Kyläen suunnittelun tulee tukea kyläkuvan eheyttämistä.	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan sellaiset aluerakenteen kannalta tärkeät talouskylät, joihin suuntautuu tai joihin halutaan ohjata maaseuturakentamista tai jotka ovat merkittäviä maaseudun tasapainoisen kehittämisen kannalta. Kyliä, jotka sijoittuvat välittömästi kuntakeskuksen läheisyyteen tulee tarkastella c-merkinnän yhteydessä osana keskusta-alueiden muodostamaa kokonaisuutta.

Maakuntakaavaan on merkitty kyläverkko, joka perustuu kuntien kanssa käytyihin neuvotteluihin, annettuihin lausuntoihin sekä vuonna 1999 laaditun palveluverkkokartoituksen ja 2001 laaditun kyläverkkoselvityksen antamiin tietoihin. Kaavaan on sisällytetty yhteensä 108 kylää. Maakuntakaavan at –merkinnän tavoitteena on turvata tasapainoinen maaseudun perusasutus rakenne. Kaavaan merkityt kylät ovat toiminnallisesti ja rakenteellisesti hyvin erilaisia. Merkintä ei siten muodosta yhteismitallista osoitinta, joka yksiselitteisesti määrittäisi kylän maakunnallisen merkittävyyden. Keskeistä on, että kylämerkintä muodostaa aiesopimuksen, joka velvoittaa maakunnan liittoa, kuntia, muita viranomaisia ja asukkaita kehittämään kyliä edelleen niiden omien erityispiirteiden pohjalta.

	Kylä, jossa vapaa-ajan asutusta
<i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen käyttöä suunniteltaessa tulee mitoituksen perustua erityisesti luonnon ja maiseman antamiin lähtökohtiin. Vapaa-ajan rakentamisen tulee olla kyläkuvaa eheyttävää.	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan sellaiset aluerakenteen kannalta tärkeät talouskylät, joihin halutaan suunnata olemassa olevaa maaseuturakentamista tukevaa vapaa-ajan asutusta.

Seuraavassa taulukossa ovat kaikki maakuntakaavaan merkittäväksi esitetyt kylät ja ne kylät, joihin on osoitettu maaseuturakentamista tukevaa loma-asutusta (keltainen kehämerkintä). Taulukossa kylät on jaettu talouskyliin ja peruskyliin. Talouskylän käsite tarkoittaa kylää, jolla on laajempi alueellinen merkitys ja joka voi sisältää useampia peruskyliä. Peruskylällä tarkoitetaan erillistä kylää, jolla voi olla aluerakenteen tai kylän toiminnallisuuden kannalta maakunnallista merkittävyyttä. Taulukossa esitetään myös tiivis merkinnän perustelu. **Taulukossa ne kylät, joita halutaan tukea vapaa-ajan asutuksella, on merkitty r-merkinnällä. Kartalla r-merkintää vastaa keltainen kehämerkintä kylämerkinnän ulkopuolella.**

Aluerakenteen kannalta tärkeät talouskylät

Kunta	Kylä	Mer- kintä	Perustelut
Alahärmä (4)	1 Ekola	at	Kunnan pohjoisosan maatalousvaltainen talouskylä.
	2 Hakola	at	Alahärmän eteläosan talouskylä, myönteinen väestökehitys.
	3 Kuoppala	at	Kunnan länsiosan talouskylä, aluerakenteellisesti merkittävä
	4 Voltti	at	Kunnan pohjoinen talouskylä, suunnittelussa huomioitava alueen teollisuus.
Alajärvi (7)	5 Hoisko	at	Liikenteellisesti edullinen sijainti, huomioitava Hoiskon teollisuusalue.
	6 Kurejoki	at	Kaupungin länsiosan aktiivinen ja väkirikas talouskylä.
	7 Levijoki	at	Kaupungin kaakkoisosan talouskylä, myönteinen väestökehitys.
	8 Luoma-aho	at	Kaupungin pohjoinen talouskylä, suunnittelussa huomioitava teollisuus.
	9 Menkijärvi	at	Tasapainoisen aluerakenteen kannalta tärkeä aktiivinen peruskylä.
	10 Paalijärvi	at	Myönteisen väestökehityksen omaava, aluerakenteellisesti merkittävä kylä
	11 Uusikylä	at	Kaupungin itäosan talouskylä, aluerakenteellisesti merkittävä.

Alavus (6)	12 Pollari	at	Alavuden itä-kaakkoisosan talouskylä.
	13 Rantatöysä	at	Teollisuusvaltainen väkirikas kyläyhteisö
	14 Sulkava-Sap-salampi	at+r	Maatalousvaltainen kaupungin eteläosan talouskylä, loma-asutuspainotus.
	15 Seinäjärvi	at+r	Pieni mutta aktiivinen ja aluerakenteellisesti merkittävä kylä, loma-asutuspainotus.
	16 Sydänmaa	at+r	Maatalousvaltainen kaupungin luoteisosan talouskylä. Loma-asutuspainotus.
Evijärvi (5)	17 Taipalus	at	Maatalousvaltainen kaupungin länsiosan talouskylä
	18 Haapajärvi	at+r	Kunnan eteläosan maatalous- ja loma-asutuspainotteinen talouskylä.
	19 Ina	at+r	Pohjoinen talouskylä, loma-asutuspainotteinen, aluerakenteellisesti merkittävä.
	20 Jokela	at+r	Loma-asutuspainotteinen ja maatalousvaltainen peruskylä.
	21 Kivijärvi	at	Kunnan läntinen talouskylä.
Ilmajoki (6)	22 Lahdenkylä	at+r	Kunnan luoteinen talouskylä. Loma-asutuspainotus.
	23 Honkakylä	at	Kunnan kaakkoinen talouskylä, aluerakenteellisesti merkittävä.
	24 Huissi	at	Kunnan läntinen talouskylä.
	25 Könni	at	Kunnan pohjoinen talouskylä.
	26 Munakka	at	Teollisuuspainotteinen myönteisen väestökehityksen omaava peruskylä.
	27 Neiro	at	Tuomiluoman varren kylät yhdistävä voimakas talouskylä.
Isojoki (4)	28 Nopankylä	at	Aktiivinen maatalousvaltainen peruskylä, aluerakenteellisesti merkittävä.
	29 Heikkilä	at	Myönteisen väestökehityksen omaava maatalousvaltainen peruskylä.
	30 Kärjenkoski	at	Kunnan länsiosan aktiivinen talouskylä.
	31 Kodesjärvi	at	Maakunnan eteläisin kylä, maatalousvaltainen, aluerakenteellisesti merkittävä.
	32 Vanhakylä	at	Kunnan luoteisosan aktiivinen talouskylä, aluerakenteellisesti merkittävä.
Jalasjärvi (7)	33 Ala-Valli	at	Kunnan itäinen talouskylä, maatalousvaltainen.
	34 Hirvijärvi	at	Teollisuuspainotteinen peruskylä.
	35 Ilvesjoki	at	Kunnan lounainen talouskylä.
	36 Jokipii	at	Väkirikas kyläyhteisö, kehittämisessä huomioitava alueen teollisuus.
	37 Keskikylä	at	Kunnan keskiosien talouskylä.
	38 Koskue	at	Aktiivinen maatalousvaltainen eteläosan talouskylä.
Jurva (4)	39 Luopajärvi	at	Kunnan pohjoinen talouskylä, myönteinen väestökehitys.
	40 Järvenpää	at	Kunnan eteläinen talouskylä, maatalousvaltainen.
	41 Niemenkylä	at	Kunnan keskiosat kattava talouskylä.
	42 Närvijoki	at	Kunnan läntinen talouskylä, teollisuuspainotteinen.
Karjajoki (1)	43 Sarvijoki	at	Kunnan pohjoinen talouskylä, myönteinen väestökehitys.
	44 Myrkky	at	Aktiivinen talouskylä (alakeskus), myönteinen väestökehitys.
Kauhajoki (6)	45 Hyypä	at	Hyypänjokilaakson talouskylä, myönteinen väestökehitys.
	46 Ikkälajärvi	at	Ikkälajärven alueen talouskylä, aluerakenteen kannalta merkittävä.
	47 Kainasto	at	Kaupungin läntinen talouskylä.
	48 Kauhajärvi	at	Maatalousvaltainen peruskylä, aluerakenteen kannalta merkittävä.
	49 Nummijärvi	at	Nummijärven alueen talouskylä, aluerakenteen kannalta merkittävä.
Kauhava (4)	50 Pöntäne	at	Väkirikas lounainen talouskylä.
	51 Alakylä	at	Kaupungin läntinen talouskylä, myönteinen väestökehitys
	52 Mäenpää	at	Kaupungin pohjoinen talouskylä.
	53 Orava	at	Aktiivinen kaakkoinen talouskylä.
Kortesjärvi (2)	54 Ylikylä	at	Väkirikas itäinen talouskylä.
	55 Purmojärvi	at+r	Purmojärven alueen aktiivinen talouskylä. Loma-asutuspainotteinen.
Kuortane (5)	56 Ylikylä	at	Eteläinen talouskylä, maatalousvaltainen.
	57 Leppälänkylä	at	Itäinen talouskylä, kehittämisessä huomioitava alueen teollisuus.
	58 Länsiranta	at+r	Kuortaneenjärven länsipuolen talouskylä, myönteinen väestökehitys. Loma-asutuspainotus.
	59 Mäyry	at	Kunnan keskiosien aktiivinen talouskylä.
	60 Ruona	at	Kunnan pohjoinen, aktiivinen ja väkirikas talouskylä.
Kurikka (3)	61 Ylijoki	at	Eteläinen talouskylä, kehittämisessä huomioitava alueen teollisuus.
	62 Luopa	at	Aktiivinen ja väkirikas itäinen talouskylä.
	63 Mieto	at	Väkirikas eteläinen talouskylä, teollisuuspainotteinen.
Lappajärvi (2)	64 Polvenkylä	at	Maatalousvaltainen peruskylä, aluerakenteen kannalta merkittävä.
	65 Itäkylä	at	Lappajärven koillisrannan väkirikas maatalousvaltainen talouskylä.
Lapua (5)	66 Karvala	at	Länsirannan aktiivinen teollisuuspainotteinen talouskylä.
	67 Haapakoski	at	Keskustaaajaman läheinen väkirikas maatalousvaltainen peruskylä.
	68 Hellanmaa	at	Lapuan luoteisosan aktiivinen talouskylä. Yhteys Kankaankylään.
	69 Hirvijoki	at	Maatalousvaltainen aktiivinen peruskylä, aluerakenteen kannalta merkittävä
	70 Kauhajärvi	at+r	Kauhajärven alueen väkirikas talouskylä, teollisuus-/matkailupainotteinen.
Lehtimäki (3)	71 Tiistenjoki	at	Lapuanjoen yläjuoksun väkirikas talouskylä.
	72 Länsikylä	at	Kunnan läntinen maatalousvaltainen talouskylä.
	73 Rannankylä	at	Ähtärinjärven pohjoispään aktiivinen talouskylä.
	74 Rantakangas	at	Kunnan pohjoisosan talouskylä, aluerakenteen kannalta merkittävä.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava

Kyläverkko

● Taajamatoimintojen alue / kylät

— Valtatie / kantatie
 — Seututie
 — Päärata

23.6.2003/EPL

Pohjakartta © Maanmittauslaitos

Nurmo (2)	75 Koura	at	Nurmon eteläosan teollisuuspainotteinen talouskylä.
	76 Veneskoski	at	Kunnan keskiosan aktiivinen ja väestöltään kasvava talouskylä.
Peräseinäjoki (3)	77 Haapaluoma	at	Kunnan itäosan maatalousvaltainen talouskylä.
	78 Kihniä	at	Eteläinen maatalousvaltainen aktiivinen talouskylä.
	79 Viitala	at	Kunnan pohjoisosien talouskylä.
Soini (5)	80 Hautakylä	at	Soinin eteläinen maatalousvaltainen talouskylä, aluerakent:sti merkittävä.
	81 Kukonkylä	at	Maatalousvaltainen ja aktiivinen peruskylä, aluerakenteellisesti merkittävä.
	82 Laasala	at	Aktiivinen peruskylä, myönteinen väestökehitys, aluerakent:sti merkittävä.
	83 Parviainen	at	Aluerakenteen kannalta merkittävä kylä kunnan itäosassa.
	84 Vuorenmaa	at	Kunnan pohjoinen talouskylä, maatalousvaltainen, aluerakenteellisesti merkittävä.
Teuva (6)	85 Horo	at	Kunnan luoteisosan aktiivinen peruskylä, aluerakenteellisesti merkittävä.
	86 Luovankylä	at	Vähäväkinen mutta aktiivinen ja aluerakenteellisesti merkittävä peruskylä.
	87 Nori	at	Aktiivinen teollisuuspainotteinen talouskylä luoteisosassa.
	88 Perälä	at	Kunnan lounaisosan väkirikas talouskylä.
	89 Riippi	at	Aktiivinen väkirikas, teollisuuspainotteinen peruskylä
	90 Äystö	at	Itäosan teollisuuspainotteinen peruskylä, aluerakenteellisesti merkittävä.
Töysä (3)	91 Hakojärvi	at	Kunnan itäosan aktiivinen talouskylä, myönteinen väestökehitys.
	92 Suutala	at+r	Kunnan koillisosan talouskylä, loma-asutuspainotteinen.
	93 Tohni	at	Kunnan pohjoisosan peruskylä, kunta sitoutunut kylän kehittämiseen.
Vimpeli (3)	94 Lakaniemi	at	Maaseudun peruskylä, kehittämisessä huom. Lakeaharjun virkistysalue
	95 Rantakylä	at	Aktiivinen Lappajärven itärannan talouskylä. Kylän kehittämisessä huomioitava Runtiklin teollisuusalue.
	96 Sääksjärvi	at	Aktiivinen kunnan koillisosien talouskylä.
Ylihärmä(1)	97 Kangas	at	Aktiivinen teollisuusvaltainen talouskylä. Yhteys Hellanmaalle.
Ylistaro (5)	98 Hanhikoski	at	Kyrönjokivarren keskeinen teollisuuspainotteinen talouskylä.
	99 Isokylä	at	Maatalousvaltainen talouskylä kunnan länsiosassa.
	100 Kainasto	at	Keskiosan talouskylä, kehittämisessä huomioitava Aseman teollisuusalue.
	101 Kitinoja	at	Kunnan itäosan aktiivinen talouskylä. Myönteinen väestökehitys.
	102 Untamala	at	Kunnan pohjoisosan aktiivinen maatalousvaltainen talouskylä.
Ähtäri (6)	103 Inhankoski	at	Teollinen talouskylä. Kehittämisessä huomioitava Inhan teollisuusalue.
	104 Itä-Ähtäri	at+r	Ähtärijärven itärannan talouskylä.Vähäväkinen, aluerakenteell. merkittävä
	105 Myllymäki	at	Väkirikas talouskylä. Aluerakenteellisesti merkittävä.
	106 Niemisvesi	at+r	Niemisveden alueen talouskylä. Aluerakenteellisesti merkittävä.
	107 Peränne-Ala- staipale	at+r	Ähtäriin lounainen loma-asutusp. Talouskylä. Aluerakenteellisesti merkitt.
	108 Ähtärinranta	at+r	Loma-asutuspainotteinen talouskylä Ähtärijärven länsirannalla.

	Palvelujen alue
<i>Suunnittelumääräys:</i> Alueelle saa sijoittaa myös loma-asutusta ja matkailua palvelevia toimintoja.	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan muusta yhdyskuntarakenteesta irrallaan olevat julkisten tai yksityisten palvelujen alueet.

Palvelujen alue p on merkitty kohdemerkintänä Kuortaneen Mäyryyn ja Kuortaneen urheilupuiston yhteyteen, Ylihärmään Härmän kuntokeskuksen alueelle, Lappajärven Nykälänniemen virkistysalueen yhteyteen, Ähtäriin Moksunniemen virkistysalueen yhteyteen, Alahärmän Mika Salo Circuit'n alueen yhteyteen ja Jalasjärven Juustoportin yhteyteen sekä Korttesjärven Kitkalle, joihin on jo sijoittunut tai tulee sijoittumaan julkisia tai yksityisiä palveluja.

	Teollisuus- ja varastoalue
---	-----------------------------------

Merkinnän kuvaus: Merkintä osoittaa maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät teollisuus- tai varastotoimintojen alueet. Teollisuus- ja varastoalue -merkinnän keskeiset perusteet ovat olleet alueen maakunnallinen merkittävyys ja alueen kehitysmahdollisuudet.

Teollisuusalueiden yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa on otettava huomioon myös vaarallisia kemikaaleja käsittelevät ja varastoivat tuotantolaitokset (EU:n neuvoston direktiivi 96/82/EY, ns. Seveso II-direktiivi sekä ympäristöministeriön kirje dnro 3/501/2001). Alueilla on otettava huomioon suuronnettomuuden vaara sekä uusia tuotantolaitoksia sijoitettaessa ja niitä laajennettaessa että suunniteltaessa muuta alueidenkäyttöä ja rakentamista tuotantolaitosten läheisyydessä. Etelä-Pohjanmaalle sijoittuvat seuraavat direktiivin mukaiset laitokset: Espe Oy Kauhavan keskusta, Kationi Oy ja Lapuan Peruna Oy Lapua / Kiviniemen alue, Nammo Lapua Oy Jouttikallion teollisuusalue, Lapuan räjähdysainepalvelu Oy Lapua / Simpsiö ja Atria Oyj Nurmo / Atrian teollisuusalue.

Maakuntakaavaan merkityt teollisuus- ja varastoalueet seutukunnittain

HÄRMÄNMAA	JÄRVISEUTU	KUUSIOKUNNAT	SEINÄNAAPURIT	SUUPOHJA
Alahärmä	Alajärvi	Alavus	Ilmajoki	Isojoki
Piri	Keskusta	Rantatöysä	Koskenkorva	Kirkonkylä
Kirkonkylä	Luoma-aho	PPTH / Svanljung	Siltala	Jurva
Kauhava	Evijärvi	Kuortane	Laskunmäki	Korven alue
Passi-Tornimäki	Vattuaho	Leppälänkylä	Lentokenttä	Karjoki
Riihimäki	Kortesjärvi	Soini	Jalasjärvi	Ylikylä
Lapua	Ollinkangas	Yrityslaakso	Koja	Kauhajoki
Honkimetsä	Lappajärvi	Töysä	Koivikko	Aro
Jouttikallio	Kivioja	Lehtonen	Kurikka	Panula/Lellava
Ritamäki-Liuhtari	Halkosaari	Ritola	Keskusta	Teuva
Ylihärmä	Vimpeli	Ähtäri	Ikari	Horontie
Pöyhönen	Rannila	Inha	Hakuni	Navettamäki
Ilomäki			Nurmo	
			Atria	
			Roves (Kapernaumi)	
			Peräseinäjoki	
			PPTH	
			Haukineva	
			Seinäjoki	
			Kapernaumi (Roves)	
			Ylistaro	
			Kylänpää	
			Teräsmäki	
			Kirkonseutu	
Yht. 9	Yht. 7	Yht. 7	Yht. 15	Yht. 7

	Jätteenkäsittelyalue / jätekeskus ⁽¹⁾
<i>Suunnittelumääräys:</i>	
Alue on varattu maakunnallista/seudullista jätekeskusta varten. Alueen suunnittelussa tulee huolehtia siitä, ettei jätekeskuksen toiminnalla aiheuteta vaaraa pohjavesien likaantumisesta tai ympäristön pilaantumisesta eikä toiminta vaaranna lentoliikennettä. Alue on suunniteltava siten, että siellä jätteiden monipuolinen hyödyntäminen ja turvallinen lopputuotteen sijoittaminen on mahdollista.	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maakunnallisten ja ylimaakunnallisten jätekeskusten alueet. Yksikkökoossa on otettu huomioon pitkän aikavälin tarpeet.

Laskunmäen jätekeskukseen liittyy läheisen lentoaseman 10 km:n toimintasäde, joka ulottuisi jätekeskuksen alueelle ja Kyrkösjärven alueelle. Toiminta tai lintupopulaatio (lokit) ei saa vaarantaa lentoliikennettä. Jätteenkäsittelyalueet / jätekeskukset sijaitsevat Teuvalla (Botnariosk Oy), Alajärvellä (Järviseudun Jätehuolto Oy) ja Ilmajoella (Lakeuden Jätekeskus Oy). Jätekeskukset pyrkivät tekemään keskenään yhteistyötä.

	Jätteenkäsittelyalue / osatoiminto ⁽¹⁾
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alue on varattu seudullista/maakunnallista jätteiden käsittelyn ja hyödyntämisen yhtä tai useampaa osatoimintoa varten. Alueen suunnittelussa tulee huolehtia siitä, ettei osatoiminnoilla aiheuteta vaaraa pohjavesien likaantumisesta tai ympäristön pilaantumisesta.</p>	

Merkinnän kuvaus : Merkinnällä osoitetaan erilliset jätteenkäsittelyn osatoimintoalueet. Erilliset alueet on osoitettu Lappajärvelle (lietteiden imeytys ja kompostointi) , Teuvalle (lietteiden imeytys ja kompostointi) ja Ylistaroon (lietteiden imeytys ja kompostointi) sekä Peräseinäjoen Haukinevalle (pelletointi). Peräseinäjoella on voimassa oleva polttolupa. Merkinnällä on osoitettu myös olemassa olevat ja suunnitellut ylikunnalliset, keskitetyt jätevedenpuhdistamot Seinäjoelle, Lapualle, Alahärmään ja Alavudelle.

	Kaivosalue
---	-------------------

Merkinnän kuvaus: Kaivoslain mukaisten kaivoskivennäisten ottamiskohde.

Maakuntakaavassa esitetään kaksi kaivosaluetta, joilla voidaan harjoittaa kaivoslain mukaisten kaivoskivennäisten ottamistoimintaa. Nämä alueet ovat Peräseinäjoen ja Vimpelin kalkkikivilouhokset. Peräseinäjoen kalkkikivilouhos on suljettu. Toiminnan uudelleen alkaessa tulee laatia selvitys sen ympäristövaikutuksista.

	Energiahuollon alue ⁽¹⁾
---	---

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät energiahuoltoa palvelevat laitokset.

Merkinnällä on osoitettu Vaskiluodon Voima Oy:n turvevoimalaitos Seinäjoella.

	Puolustusvoimien alue
---	------------------------------

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien käyttöön varatut alueet lukuunottamatta Ähtärin Palolammen aluetta, joka osoitetaan alueen koon vuoksi aluevarausmerkinnällä.

Aluevaraukset on tarkemmin määritelty erillisselvityksessä ”Puolustusvoimain alueelliset erityistarpeet Etelä-Pohjanmaalla”, joka on tehty yhteistyössä sotilasviranomaisten kanssa. Suoja-alueet on määritelty erikseen.

Maanpuolustuksen alueet

Kohde	Kunta	Kohdeselostus
1 Menkijärvi	Alajärvi	Lentokenttä- ja lentotoimialue
2 Lääkintävarikko	Ilmajoki	Varasto- ja varikkoalue
3 Tuomikylä	Ilmajoki	Varasto- ja varikkoalue
4 Lentokenttä	Kauhava	Lentokenttä- ja lentotoimialue, kv. harjoituskenttä
5 Peuraneva	Lappajärvi	Lentoammuntamaalialue
6 Itikanmäki	Seinäjoki	Varasto- ja varikkoalue
7 Inha (salmen molemmin puolin)	Ähtäri	Varasto- ja varikkoalue

■	Merkittävä muinaisjäänös / I-luokka ¹
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Arkeologiset, muinaismuisto- ja muut arvot on otettava huomioon siten, että varmistetaan näihin liittyvien arvojen säilyminen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Muinaisjäänöskohteisiin vaikuttavista hankkeista on pyydettävä museoviranomaisen lausunto.</p>	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan merkittävät muinaisjäänökset / I-luokka 24 kpl, joista 2 kpl on valtakunnallisesti merkittäviä muinaisjäänöksiä.

Kaikki muinaisjäänökset on suojeltu muinaismuistolain nojalla (295/1965). Kaavoja laadittaessa, hyväksyttyä ja vahvistettaessa on sen lisäksi, mitä MRL:ssä on säädetty, noudatettava MRL 197 § 3 momentin mukaisesti sitä, mitä muinaismuistolain 13 §:ssä säädetään.

Museovirasto julkaisi vuoden 2001 lopulla teoksen ”Maiseman muisti”, jossa esitellään valtakunnallisesti merkittävät muinaisjäänökset. Etelä-Pohjanmaalta on mukaan nostettu kaksi aluetta: Alajärvellä on Heikin- kankaan ja Rasin kivikautinen asuinpaikka-alue ja Ilmajoen Honkalanmäen kivikautinen asuinpaikka.

Kaavaselostuksen kohdassa kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeän alueen karttaesityksessä (kartta 13) on eitetty merkittävien muinaisjäänösten I-luokan kohteet. Lisäksi karttaesityksen tueksi on taulukossa lueteltu kohteet ja niiden kohdetiedot (s. 86 jälkeen). I-III -luokan muinaisjäänökset (esihistorialliset kiinteät muinaisjäänökset) esitetään liitekartalla V. Liitteessä on kuvattu esihistorialliset asuinpaikat, röykkiöt, linnavuoret, jatulintarhat, ryssänuunit, jätinkirkot, riimut, seitakivet, kivikautiset haudat ym. ja rautakautinen maanalainen kalmisto sekä niiden sijoittumiset maakunnan alueella. Liitteestä puuttuvat III-luokan kohteet, jotka ovat pääosin kokonaan tuhoutuneet, tutkimusten jälkeen poistettuja tai toisarvoisia kohteita ja joilla on vain vähäinen vaikutus maankäyttöön. Kattava I-, II- ja III-luokan muinaisjäänösten luettelo on olemassa vuoden 1998 ”Esihistorialliset kiinteät muinaisjäänökset Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla” -julkaisussa.

●	Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallisesti arvokas kohde
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Rakennetut kulttuuriympäristöt on otettava huomioon siten, että varmistetaan näihin liittyvien arvojen säilyminen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Valtakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin vaikuttavista hankkeista on pyydettävä museoviranomaiselta ja ympäristökeskukselta lausunto.</p>	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä on osoitettu valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistoriallisesti rakennetut kulttuuriympäristöt. Kohteella voi olla historiallista tai kulttuurihistoriallista merkitystä. Sillä voi olla myös arkkitehtonista tai muuta rakennushistoriallista arvoa. Kohteen arvo voi nousta korkealle myös maisemallisen tai ympäristöllisen merkityksen mukaan. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennetun kulttuuriympäristön kohteet sisältyvät pääsääntöisesti luvussa 4.6 Osa-alueiden erityisominaisuudet esitetyn merkinnän alueelle ”Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue” (liitekartta s. 86 jälkeen)

MRL 32 § mukaisesti rakennusperintö, joka sisältää kulttuurimaiseman, rakennetun kulttuuriympäristön ja muinaismuistot, on otettava huomioon kunnan kaavoituksessa ja niiden suojelu, säilyminen ja hoito on pyrittävä turvaamaan ensisijaisesti MRL 41 § 2 momentin mukaisesti kunnan yleiskaavoituksella tai MRL 57 § 2 momentin mukaisesti kunnan asemakaavoituksella.

Maakuntakaavaan on merkitty kaavaprosessin aikana tehdyssä erillisselvityksessä ja seutukuntakohtaisessa arvotuksessa esille nousseet valtakunnallisesti arvokkaiksi katsotut kohteet. Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa valtion viranomaisen virallinen kanta on vuonna 1993 ilmestynyt Rakennettu kulttuuriympäristö eli Punainen kirja (se on osittain vanhentunut / selvityksestä on yli 10 vuotta, mutta virallisesti siihen ve-

dotaan). Sen kohteet ja alueet (RKY 1993) on esitetty selostuksen 1. luvussa kohdassa 1.10 Kulttuuriympäristö ja maisema-alue. Suurin osa aluekohteista on samoja kuin valtakunnalliset maisema-alueet tai laajennettu kulttuuriympäristöalue.

Valtakunnallisesti merkittävien kohteiden listalla kerrotaan lähde tai peruste arvotukselle. Koska Museovirastolla on runsaasti supistuksia omalla RKY 2000 listallaan (jota käytettiin esiselvitystyössä pohjana 2001) on mukaan otettu myös merkittävät kohteet vuoden 1993 RKY:stä (punainen kirja), jotta valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voidaan selvästi osoittaa toteuttaviksi.

Maakunnallisesti merkittäviä kohteita ei merkitä kaavakartalle (valtakunnallisten sinisten pallojen ”alla” tai niiden välittömässä läheisyydessä on paljon maakunnallisia kohteita), mutta ne esitetään erillisessä luettelossa (Liite IV). Maakunnallisesti merkittävät kohteet sisältyvät kaikki aluetiedostoon (kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue). Luettelossa on maininta, jos kohde on ollut mukana valtakunnallisessa RKY 1993:ssa. Muuten mukanaolo perustuu maakuntakaavatyön yhteydessä tehtyyn erillisselvitykseen ja siihen liittyneeseen arvotukseen.

Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennetun kulttuuriympäristön kohde (rakenus, rakennusryhmä tai miljö. Taulukossa on esitetty kursivilla uuden kaavaehdotuksen lisäykset)

Kohde	Kunta	Lähde	Sisältää (Iselite)	
Härmänmaa				
1. Knuuttilan raitti	Alahärmä	RKY 2000, sis. Lapuanjoen kultt.maisemaan RKY 1993	Selite: RKY 1993=ns. Punainen kirja, joka mainitaan VAT:ssa RKY 2000=Museoviraston uudempi, tarkistettu (tiukempi versio) MaKaL=maakuntakaavaluonnos, jota varten tehtiin arvoitettu esiselvitys 2001 MV L= Museoviraston lausunto tai lisäys maakuntakaavaehdotukseen 2002	
2. Härmän sairaala-alue	Alahärmä	MaKaL 2002		
3. Alahärmän kivikirkko ympärist.	Alahärmä	sis. Lapuanjoen kultt.maisemaan RKY 1993		
4. Kantolankylä	Kauhava	RKY 2000		
5. Sippolanmäki	Kauhava	sis. Lapuanjoen+Kauhavanj. kultt.maisemaan RKY 1993		
6. Ilmasotakoulun alue	Kauhava	RKY 1993, RKY 2000		
7. Vanhan Paukku (ent. Patruunatehtaan alue	Lapua	RKY 2000		
8. Lapuan tuomiokirkko ympäristöineen	Lapua	RKY 2000, RKY 1993		
9. Kauhajärven kyläraitti	Lapua	RKY 2000		
10. Ylihärmän kirkonseutu		RKY 1993		
11. Lapuan rautatieaseman alue		RKY 1993, suojelusopimus		
Järviseuutu				
12. Alajärven Aaltokeskus		RKY 2000, RKY 1993	<i>Alavuden kirkko, tapuli, vanha pitäjämäkasiini.</i> mm. Viitalan talo mm. Yli-Kuha. Keski-Kuha, Alamylymäen talo (mm. Haapaniemen pappila, Ruonan silta ja vanha maantie, Knuuttilan talot) (mm. Jennyntupa, Matintupa, Alaruismäki, Naapila, Vanhatupa, Ruismäki O., Siirilä, Konstu, Kivioja)	
13. Alajärven kirkon miljö		RKY 2000, RKY 1993		
14. Lappajärven kirkkoniemi		RKY 1993		
15. Lappajärven Käräjätalo	Lappajärvi	MaKaL 2002		
16. Tarvolan taloryhmä	Lappajärvi	RKY 2000, RKY 1993		
17. Ylipään raitti	Lappajärvi	MV:n La, MaKaL 2002		
18. Vimpelin kirkon miljö;	Vimpeli	RKY 2000, RKY 1993		
19. Korttesjärven kirkko ympärist.	Korttesjärvi	RKY 1993		
20. Evijärven kirkon miljö	Evijärvi	RKY 1993		
21. Reservikomppanian alue;	Alavus	RKY 2000		
22. Alavuden kirkon ympäristö	Alavus	RKY 1993		
23. Länsirannan pohjalaistalot;	Kuortane;	RKY 2000		
24. Kuhajärvi;	Kuortane;	RKY 2000		
25. Ruonan kylä;	Kuortane;	RKY 2000		
26. Kuortaneen kirkonmäki	Kuortane	RKY 2000, RKY 1993		
27. Ruismäki;	Kuortane;	RKY 2000		
Kuusiokunnat				
28. Lehtimäen kirkko ja tapuli	Lehtimäki	RKY 1993		
29. Lehtimäen pappila	Lehtimäki	RKY 1993		
30. Rasinmäki ja Suokonmäki	Soini	RKY 1993		
				<i>Vaara-asutus</i>

31.	<i>Soinin kirkko ympäristöineen</i>	<i>Soini</i>	<i>RKY 1993</i>	
32.	<i>Pesolan taloryhmä</i>	<i>Soini</i>	<i>MaKaL 2002</i>	
33.	<i>Töysän kirkon ympäristö</i>	<i>Töysä</i>	<i>RKY 1993</i>	<i>Töysän kirkko ja tapuli.</i>
34.	<i>Tuurin rautatieasema</i>	<i>Töysä</i>	<i>RKY 1993</i>	<i>Suojelusopimus</i>
35.	<i>Tuomarniemen metsäopisto</i>	<i>Ähtäri</i>	<i>RKY 2000, RKY 1993</i>	
36.	<i>Inhan tehtaot</i>	<i>Ähtäri</i>	<i>RKY 2000, RKY 1993</i>	
37.	<i>Vääräkosken kartonkitehtaan alue</i>	<i>Ähtäri</i>	<i>RKY 2000, RKY 1993</i>	
38.	<i>Ähtäriin kirkko</i>	<i>Ähtäri</i>	<i>RKY 1993</i>	
39.	<i>Alavuden rautatieaseman alue</i>		<i>RKY 1993</i>	<i>Suojelusopimus</i>
40.	<i>Inhan asema</i>	<i>Ähtäri</i>	<i>RKY 1993</i>	<i>Suojelusopimus</i>
41.	<i>Myllymäen asema</i>	<i>Ähtäri</i>	<i>RKY 1993</i>	<i>Suojelusopimus</i>
Seinänaapurit				
42.	<i>Ilmajoen kirkko ja kellotapuli</i>	<i>Ilmajoki</i>	<i>RKY 2000, RKY 1993</i>	
43.	<i>Herkooli (Herrgård)</i>	<i>Ilmajoki</i>	<i>MaKaL</i>	
44.	<i>Röyskölä ja Pirilä</i>	<i>Ilmajoki</i>	<i>RKY 1993</i>	<i>mm. Kuivas-Nikkoola, Ranta-Nikkoola, Sutikka-Pirilä, Rinta-Pirilä, Yli-Pirilä, Latva-Röyskölä, Pikku-Röyskö, Röyskön riipuisilta jne Yli- ja Ala-Könni</i>
45.	<i>Könnien talot;</i>	<i>Ilmajoki;</i>	<i>RKY 2000, RKY 1993</i>	
46.	<i>Yli-Laurosela</i>	<i>Ilmajoki</i>	<i>RKY 2000, RKY 1993</i>	
47.	<i>Luopajärven kylä</i>	<i>Jalasjärvi</i>	<i>RKY 2000, VM 1993</i>	
48.	<i>Jalasjärven kirkko ja ympäristö</i>		<i>RKY 1993, lisätty 29.7.2003</i>	<i>Vanha hautausmaa ja kiviaita, Vanha seurakuntatalo</i>
49.	<i>Kurikan kirkko</i>		<i>RKY 1993, lisätty 29.7.2003</i>	<i>Tapuli, talvihauta, kirkkomaa, kiviaita</i>
50.	<i>Iso-Ojalan pihapiiri</i>	<i>Kurikka</i>	<i>MaKaL</i>	
51.	<i>Panttilan kylä</i>	<i>Kurikka</i>	<i>RKY 2000, lisätty 29.7.2003, sis. RKY 1993 Kulttuurimaisemaan</i>	
52.	<i>Nurmon kirkko ja tapuli</i>	<i>Nurmo</i>	<i>RKY 1993</i>	
53.	<i>Viitalan kylä</i>	<i>Peräsej.</i>	<i>RKY 2000</i>	
54.	<i>Kihniänkylä</i>	<i>Peräsenäj</i>	<i>MV L 2002</i>	
55.	<i>Seinäjoen Aalto-keskus</i>	<i>Seinäjoki</i>	<i>RKY 2000, RKY 1993</i>	
56.	<i>Valtion viljavarasto</i>	<i>Seinäjoki</i>	<i>RKY 2000, RKY 1993</i>	
57.	<i>Törnävän hist.alue</i>	<i>Seinäjoki</i>	<i>RKY 1993/kartano, RKY 2000/sairaalan alue</i>	
58.	<i>Ylistaron kirkko</i>	<i>Ylistaro</i>	<i>RKY 2000, osa Kyrönjoen kulttuurimaisem. RKY 1993</i>	
59.	<i>Kriikun mylly</i>	<i>Ylistaro</i>	<i>MaKaL 2002</i>	
60.	<i>Pelmaan mylly</i>	<i>Ylistaro</i>	<i>RKY 2000</i>	
61.	<i>Ilmajoen rautatieaseman alue</i>		<i>RKY 1993, suojelusopimus</i>	
62.	<i>Seinäjoen rautatieaseman alue</i>		<i>suojelusopimus</i>	
Suupohja				
63.	<i>Riskun talo</i>	<i>Jurva</i>	<i>RKY 2000, RKY 1993</i>	
64.	<i>Hämes-Havunen</i>	<i>Kauhajoki</i>	<i>RKY 2000, RKY 1993</i>	
65.	<i>Isojoen kirkko ja kellotapuli, hatausmaa</i>	<i>Isojoki</i>	<i>RKY 1993</i>	
66.	<i>Jurvan kirkko ja vanha hautausmaa ympäristöineen</i>	<i>Jurva</i>	<i>RKY 1993</i>	
67.	<i>Karjjoen kirkko ja Palkkamäen pappila</i>	<i>Karjajoki</i>	<i>RKY 1993</i>	

	Virkistys- / matkailukohde
<i>Suunnittelumääräys:</i>	
Alue on tarkoitettu virkistystoimintaa ja matkailua tukeväksi kohteeksi, jonne voidaan sijoittaa tarkoitusta tukevia rakennuksia ja rakenteita. Alueen tarkka rajausta määrättyy kuntakaavoituksen yhteydessä.	

Alueella ei ole voimassa MRL 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Merkinän kuvaus: Kehitettävä monipuolinen virkistys- / matkailukohte.

Kaavan mittakaavasta johtuen on päädytty käyttämään aluevarausta yleispiirteisempiä kohdemerkintöjä, jolloin aluevarauksen ulottuvuutta ei ole esitetty. Useilla kohdemerkinnän alueilla on voimassa oleva asemakaava tai osayleiskaava/yleiskaava/ tai sellaista suunnitellaan tehtäväksi alueelle.

Virkistys-/matkailukohteet ovat vähintään seudullisesti merkittäviä ja ne täydentävät virkistysalueiden ja runkoreitistöjen muodostamaa verkostoa. Kohde voi toimia myös reitistöjen solmupisteenä. Kohteet perustuvat kunnilta saatuihin tietoihin ja niistä on tehty erillinen virkistysalueselvitys, josta selviää kohteiden lukumäärät ja pinta-alat sekä vertailu seutukaavaan. Samoin kuin virkistysalueiden kohdalla, niiden kehittämisessä tulee painottaa osa- tai kokovuotista loma- ja matkailupalvelutoimintaa. Virkistys-/matkailukohte on kuitenkin yleensä pienialaisempi kuin virkistysalue ja se voi olla myös virkistystoimintaan kunnostettu vanha koulurakennus, joka palvelee leirikeskukseksi tai matkailukohteena. Se voi olla myös golfkenttä, hiihtokeskus tai veneilyn tukikohta.

Virkistys- ja matkailukohteet

Kohde	Kunta	Kohdeselostus	Kaavatilanne ja seutukaavan mukainen virk.alue merkintä
1 Haarusjärvi	Alahärmä	Virkistyskohde	VI-1, 81601
2 Yliviitala	Alahärmä	Hiihtokeskus	-
3 Pyhävuori	Alajärvi	Virkistyskohde	-
4 Kirkkovouri	Alavus	Virkistyskohde	VI-1, 90613
5 Kuivasjärvi	Alavus	Luontomatkailukohte	-
6 Sapsalampi	Alavus	Leirintäalue	VI-1, 90612
7 Ruurikkala	Evijärvi	Matkailukeskus	Vahvistettu yleis- ja asemak.
8 Sillankorva (Salmiaho)	Evijärvi	Leirintäalue	Vahvistettu yleis- ja asemak. VI-1, 83603
9 Alajoki	Ilmajoki	Perinnekohde	-
10 Kangasjärvi	Isojoki	Leirikeskus	Rantakaava, VI-1, 62601
11 Kiuaskallio	Jalasjärvi	Virkistyskohde	Asemakaava
12 Pirunpesä	Jalasjärvi	Luontomatkailukohte	-
13 Saarijärvi	Jalasjärvi	Virkistyskohde	VI-1, 73604
14 Närvijoki	Jurva	Leirikeskus	-
15 Tainuskylä	Jurva	Hiihtomaja	VI-1, 42610
16 Myrkky	Karjoki	Hevosurheilukeskus	-
17 Paarmanninvuori	Karjoki	Virkistyskohde	VI-1, 63601
18 Peurajärvi	Karjoki	Virkistyskohde	VI-1, 63602
19 Asuuli	Kauhajoki	Leirikeskus	VI-1, 64604
20 Botniagolf	Kauhajoki	Golfkenttä	-
21 Hämes-Havunen	Kauhajoki	Matkailukohte	-
22 Muurahainen	Kauhajoki	Luontomatkailukeskus	Rantakaava, oyl.kaava tekeillä
23 Mäenpää	Kauhava	Hiihtokeskus	Yleiskaava
24 Ojutjärvi	Kauhava	Virkistyskohde	Vahvistettu ranta-asemak., VI-1, 84601
25 Kitta	Kortesjärvi	Virkistyskohde	-
26 Saarijärvi	Kortesjärvi	Virkistyskohde	VI-1, 85602
27 Kaatiala	Kuortane	Virkistyskohde	-
28 Mäyry	Kuortane	Golfkenttä	-
29 Sarvikkaankoski	Kuortane	Virkistyskohde	Ranta-asemakaava
30 Niinistöjärvi	Kurikka	Virkistyskohde	-
31 Rovastila (ent. Käpykankaan ranta)	Lappajärvi	Virkistyskohde	Vahvistettu yleiskaava, VI-1 86611
32 Ukonniemi	Lappajärvi	Veneilyn tukikohta	VI-1, 86612
33 Ruuhikoski	Nurmo	Golfkenttä	VI-1, 74610
34 Veneskoski	Nurmo	Virkistyskohde	Yleiskaava
35 Routakallio	Seinäjoki	Virkistyskohde	-
36 Hankanen	Soini	Leirintäalue	Vahvistettu yleiskaava, VI-1, 93605
37 Vehu	Soini	Luontomatkailukeskus	-
38 Lomaopintola	Teuva	Leirikeskus	Osayleiskaava
39 Kalliorinne	Töysä	Virkistyskohde	-
40 Mutka	Töysä	Luontomatkailukeskus	-
41 Sepänniemi	Töysä	Leirintäalue	Osayleiskaava
42 Tuuri	Töysä	Hevosurheilukeskus	-
43 Hietojenlahti	Vimpeli	Virkistyskohde	Yleiskaava, VI-1, 87602
44 Huopana	Vimpeli	Virkistyskohde	-
45 Kuntokeskuksen alue	Ylihärmä	Virkistyskohde	Asemakaava
46 Loma-Kesra	Ylihärmä	Virkistyskohde	-
47 Vallami	Ylihärmä	Hiihtokeskus	-
48 Järviranta	Ylistaro	Ampumaurheilualue	-
49 Kärkimäki	Ylistaro	Hiihtokeskus	-

50 Mäkipohto	Ylistaro	Hevosurheilukeskus	Yleiskaava
51 Orisberg	Ylistaro	Virkistyskohde	Osittain rantakaava
52 Arpainen	Ähtäri	Virkistyskohde	-
53 Honkiniemi	Ähtäri	Leirikeskus	Ranta-asemakaava, VI-1, 95601
54 Mustikkavuori	Ähtäri	Hiihtokeskus	Asemakaava, VI-1, 95607
55 Ohrakoski	Ähtäri	Virkistyskohde	-
56 Peränne	Ähtäri	Virkistyskohde	Rantayleiskaava

	Moottoriurheilurata
---	----------------------------

Merkinnän kuvaus: Kehitettävä moottoriurheilutoimintaa palveleva kohde.

Maakuntakaavassa esitetään 10 moottoriurheilurataa. Moottoriurheiluradat ovat olemassa olevia ratoja. Ne sijaitsevat, Ilmajoella, Jurvassa, Kauhajoella, Kauhavalla, Lappajärvellä, Lapualla, Töysässä ja Ähtäriässä. Alueiden valinta perustuu kuntien ja seutuyhteistyöryhmien esityksiin sekä osaksi erillisselvitykseen. Pohjavesialueille sijoittuneiden moottoriurheiluratojen (Jurvassa ja Ähtäriässä) käytössä ja kehittämisessä tulee huomioida pohjavedensuojelu.

Moottoriurheiluradat

Kohde	Kunta	Kohdeselostus
1 Kalmookangas	Alahärmä	Moottoriurheilurata
2 Tervahamina	Ilmajoki	Moottoriurheilurata
3 Särkiniemi	Lappajärvi	Moottoriurheilurata
4 Botniring	Jurva	Moottoriurheilurata
5 Sotka	Kauhajoki	Moottoriurheilurata
6 Kärppämäki	Kauhava	Moottoriurheilurata
7 Kivimäki	Lapua	Moottoriurheilurata
8 Routakallio	Seinäjoki	Speedway-rata
9 Moottoriurheilualue	Töysä	Moottoriurheilurata
10 Torakkakangas	Ähtäri	Moottoriurheilurata

	Loma-asuntoalue
---	------------------------

Suunnittelumääräys:
 Alueelle saa sijoittaa myös matkailupalveluja ja julkisia sekä yksityisiä palveluja. Alueen käyttöä suunniteltaessa tulee mitoituksen perustua erityisesti luonnon ja maiseman antamiin lähtökohtiin.

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan loma-asutukseen varattavaksi tarkoitettu, maakunnallisesti merkittävä kohde.

Merkinnän mukaiset loma-asutuskohteet ovat Evijärven Kettusaari, Lappajärven Rovastila, Lapuan Simpsiö, Teuvan Parra, Vimpelin Lakeaharju ja Ähtäriin Moksunniemi. Härmänmaalla, Järviseudulla ja Kuusiokunnissa loma-asutus liittyy kylien kehittämiseen / kylämerkinnän ulkokehällä olevaan keltaiseen kehään, joka kuvaa loma-asuntoaluetta ko. kyläalueella ja osaksi myös matkailun vetovoima-alueisiin. Erilliset Isojoen, Lapuan, Peräseinäjoen, Teuvan, Vimpelin ja Ähtäriin Moksunniemen loma-asuntoalueet liittyvät maakuntakaavassa esitettäviin virkistysalueisiin.

	Matkakeskus / julkisen liikenteen vaihtopaikka
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Seinäjoen matkakeskuksen ja muiden julkisen liikenteen vaihtopaikkojen aluevarauksissa sekä liikennejärjestelmäsuunnittelussa on otettava huomioon niiden laajeneminen valtakunnalliseksi ja maakunnalliseksi verkostoksi.</p>	

Merkinnän kuvaus:

Tällä merkinnällä on osoitettu Seinäjoen Matkakeskus rautatieaseman alueelle. Lisäksi julkisen liikenteen vaihtopaikkoja (linja-autoasemia) on osoitettu tällä merkinnällä sinne missä toimii Matkahuolto Oy; Alavus, Kauhajoki, Kurikka, Lapua ja Ähtäri ja muut suurimmat solmupisteet/kaupunkikeskukset; Alajärvi ja Kauha-va. Muissa kunnissa paitsi Nurmossa toimii asiamiespohjainen matkahuolto / palvelupiste.

	Lentoasema / lentokenttä ⁽¹⁾
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Seinäjoen lentoasemaa kehitettäessä tulee ottaa huomioon toiminnan jatkuvuus ja laajentamis- mahdollisuudet aina kansainväliseksi lentoasemaksi asti. Maankäytön aluevarauksissa tulee ottaa huomioon muu maankäyttö ja se ei saa estää lentoliikenteen kehittämistyötä. Lentomelualueet rakentamismääräyksineen ja ääneneristysarvoineen sekä lentoesteiden korkeusrajoitukset tulee huomioida. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös joukkoliikenne ja toimivuus matkaketjun osana. Kauhavan lentokentän osalta tulee varautua EU:n yhteisen harjoituskentän tulon.</p>	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan lentoliikenteen alueet, joilla on säännöllistä kaupallista, sotilaa- lista tai harrastustoimintaan perustuvaa lentoliikennettä. Lentoasemat on merkitty suuremmalla merkinnällä ja niillä on toimiva lennonjohto.

Seinäjoen lentoasema Rengonharjulla on maakunnan tärkein siviililiikenteen kohde. Kauhavan lentoasemalla on sekä siviililiikennettä että merkittävää puolustuslaitoksen toimintaan liittyvää lentoliikennettä. Menkijär- ven lentokentällä on pääasiassa puolustuslaitoksen toimintaan liittyvää lentoliikennettä. Alavudella ja Kauha- joella toimivat pienkonekentät, joilla on pääasiassa harrastustoimintaan liittyvää lentoliikennettä. Lentoase- milla, myös Menkijärven kentällä silloin kun puolustusvoimat pitävät siellä harjoituksiaan, on toimiva lennon- johto ja lähestymislaitteet.

	Venesatama
---	-------------------

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan veneretkeilyä palvelevan sataman sijainti.

Satamapaikat sijaitsevat Evijärvellä, Kuortaneenjärvellä, Lappajärvellä ja Ähtärinjärvellä. Lisäksi on ole- massa jokivenesatamia, joita ei ole esitetty kaava- eikä liitekartalla ja jotka palvelevat esim. matkailua ja vir- kistystä.

Venesatamat

Venesataman nimi	Kunta
1 Haukkala	Alajärvi
2 Ina	Evijärvi
3 Jokisilta	Evijärvi
4 Kaarenhaara	Evijärvi

5 Sillankorva	Evijärvi
6 Kirkonkylä	Kuortane
7 Kuharanta	Kuortane
8 Länsiranta	Kuortane
9 Salmi	Kuortane
10 Karvala	Lappajärvi
11 Kärnä	Lappajärvi
12 Nykälänniemi	Lappajärvi
13 Sairaalanranta / Vanhalan ranta	Lappajärvi
14 Suninsalmi	Lehtimäki
15 Katajalahti	Vimpeli
16 Vierasniemi	Vimpeli
17 Vimpeli	Vimpeli
18 Mekkoranta	Ähtäri

	Veneväylä
--	------------------

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan purje- ja moottoriveneilyyn merkityt väylät.

Merkintää on käytetty Kuortaneenjävällä, Lappajärvellä ja Ähtärijärvellä osoittamaan jo vesistöön merkityt väylät.

	Ohjeellinen ulkoilureitti
<i>Suunnittelumääräys:</i> Reitin yksityiskohtainen sijainti tulee suunnitella yhteistyössä maanomistajien ja viranomaistahojen kanssa.	

Merkinnän kuvaus: Yleisen ulkoilutoiminnan kannalta tärkeä ulkoilun runkoreitti.

Ohjeellinen ulkoilun runkoreitti käsittää valmiita reittejä, suunniteltuja reittejä sekä reitistötarpeita. Ulkoilun runkoreitit verkottavat pääsääntöisesti virkistysalueet. Reitit liittävät toisiinsa kuntia, seutukuntia ja niillä on myös ylimaakunnallista ulottuvuutta. Ne muodostavat myös matkailun vetovoima-alueiden selkärangan.

Maakuntakaavassa esitettävät ulkoilureitistöt, reitistötarpeet sekä virkistys- ja matkailukohteet perustuvat seutukunnilta ja kunnilta saatuihin esityksiin reitistötarpeista. Runkoreittitarpeita on eri osissa maakuntaa ja paikoin ne suuntautuvat naapurimaakuntiin. Niiden suunnittelussa tulee hyödyntää virkistysalueet ja virkistys- ja matkailukohteet sekä suojelualueet, suojelukohteet ja Natura 2000-verkosto. Myös kylät ja maatila-matkailuyritykset sekä muukin matkailuun liittyvä yritystoiminta on hyvä kytkeä osaksi tulevaa runkoreitistöä.

Ulkoilun ohjeelliset runkoreitit

Seutukunta	Reitin solmukohdat	Seutukunta	Reitin solmukohdat
		Seinänaapurit	28 Mäkipohto-Malkakoski
			29 Ylistaro-Norvalla
Härmänmaa	1 Simpsiö-Mäenpää		30 Mäkipohto-Orisberg
	2 Haaruskangas-Mäenpää		31 Orisberg-Kalajaisjärvi
	3 Haaruskangas-Kitka		32 Kalajaisjärvi-Ilmajoki
	4 Härmän kuntokeskus-Norvalla		33 Pitkämä-Jouppilanvuori- Kyrkösjärvi
	5 Lapua-Ylihärmä		34 Jouppilanvuori-Kalajärvi
	6 Hirvijärvi-Lapua		35 Jalasjärvi – Peräseinäjoki
	7 Simpsiö-Malkakoski		36 Peräseinäjoki – Kihniö
			37 Kurikka – Huissi
Järviseutu	8 Lipsunniemi-Lakeaharju		38 Kurikka –Säläisjärvi
	9 Lakeaharju-Valkealampi		39 Kurikka – Lomaopintola
	10 Kitka-Palojärvi		40 Niinistöjärvi – Levaneva
	11 Lappajärvi-Palojärvi-Mäenpää-Ylihärmä		

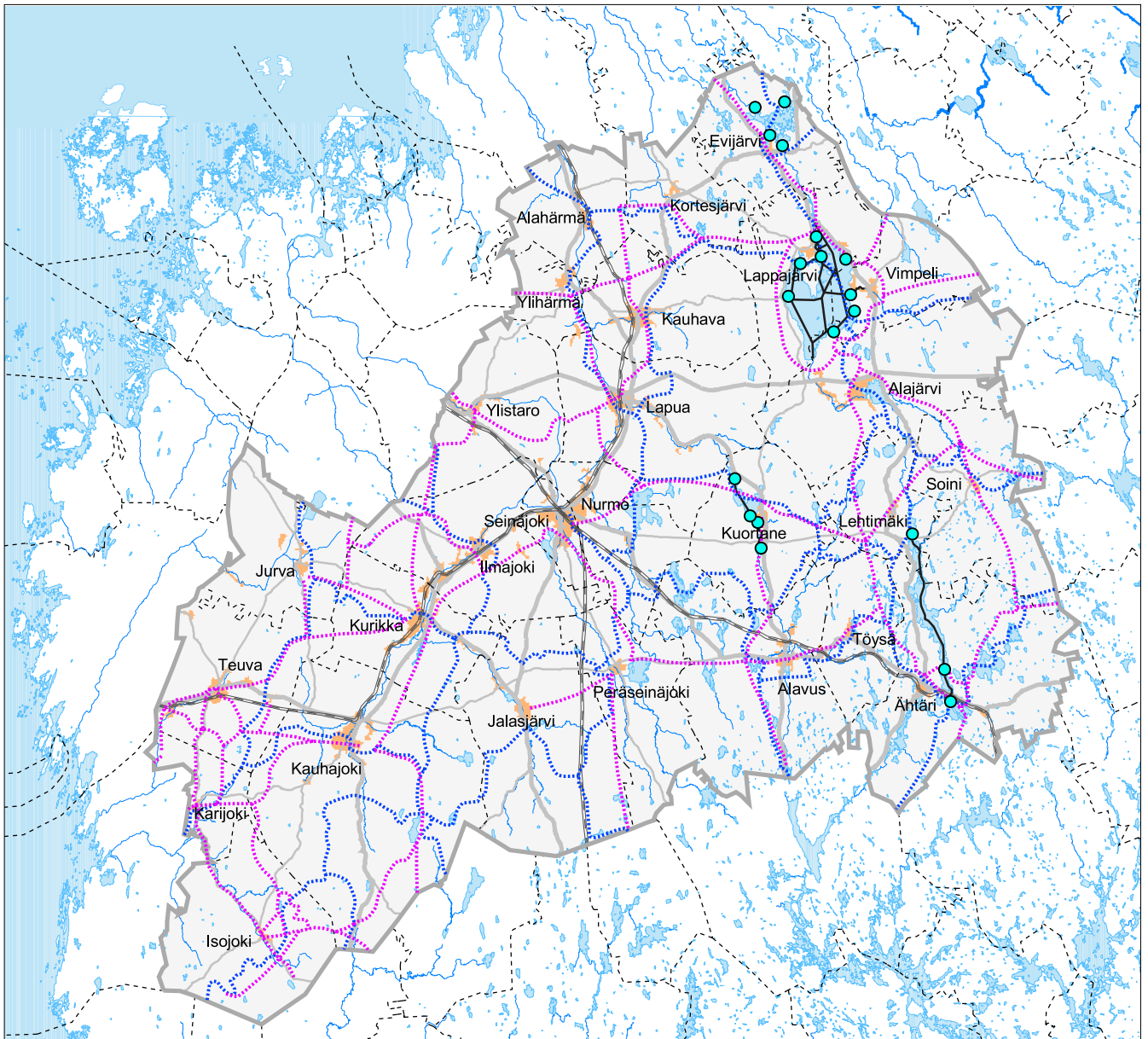
Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava

Venesatama

Veneväylä

Ohjeellinen ulkoilureitti

Ohjeellinen moottorikelkkailun runkoreitti

● Venesatama

— Veneväylä

⋯ Ohjeellinen ulkoilureitti

⋯ Ohjeellinen moottorikelkkailun runkoreitti

— Valtatie / kantatie

— Seututie

— Päärata

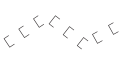
10 0 10 20 km

23.6.2003/EPL

Pohjakartta © Maanmittauslaitos

	12 Evijärvi-Pietarsaari	Suupohja	41 Levaneva– Kalajaisjärvi
	13 Lappajärvi-Pyhävuori		42 Säläsjärvi-Teuva-Myrkkyy
	14 Vimpeli–Perho		43 Teuva-Parra-Äystö
	15 Vimpeli–Veteli		44 Parra-Peurajärvi
Kuusiokunnat	16 Aholankangas-Valkealampi		45 Peurajärvi-Sotka
	17 Valkealampi-Moksunniemi		46 Peurajärvi-Paarmanninvuori
	18 Mutka –Sepänniemi-Alavus		47 Paarmanninvuori-Teuva
	19 Moksunniemi-Vuorenmaa		48 Paarmanninvuori-Lauhansarvi
	20 Moksunniemi-Virrat		49 Lauhansarvi-Kangasjärvi
	21 Sapsalampi-Sarvikkaankoski-Kuortane		50 Kangasjärvi-Peurajärvi
	22 Lehtimäki-Vuorenmaa		51 Lauhansarvi-Muurahainen
	23 Hankanen-Vuorwenmaa		52 Muurahainen-Nummijärvi
	24 Hankanen-Alajärvi		53 Kauhajoki–Kurikka
	25 Kuortane-Hirvijärvi-Seinäjäki		54 Kauhajoki–Parra
	26 Arpainen- Pylkönmäki		55 Kauhajoki–Nummijärvi
	27 Alavus-Peräseinäjäki		56 Konkari-Lauhanvuori
			57 Perälä-Kristiinankaupunki
			58 Nummijärvi-Karvia
			59 Isojoki-Honkajoki

Ohjeellinen moottorikelkkailun runkoreitti

Suunnittelumääräys:
 Reitin yksityiskohtainen sijainti tulee suunnitella yhteistyössä maanomistajien ja viranomaistahojen kanssa. Reittejä ei tule suunnitella kulkemaan Natura 2000 –verkoston tai suojelalueiden kautta. Poislukien metsälain nojalla suojeltavat natura-alueet.

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maakunnalliseen runkoverkoston kuuluva yleiseen käyttöön kehitettävä moottorikelkkailureitti.

Ohjeellinen moottorikelkkailun runkoreitti perustuu melkein kokonaan jo olemassa oleviin moottorikelkkayhdistysten ylläpitämiin reitteihin.

Moottorikelkkailun ohjeellisen runkoreitin numerointi ja solmupisteet

Nro	Solmukohta	Pituus km	Kunnat
1	Haarusjärvi-Kuntokeskus-Hirvijärvi-Veneskoski	79	Alahärmä-Ylihärmä-Lapua-Nurmo
2	Haarusjärvi-Palojärvi-Nykälänniemi-Ruurikkala-Nybac	77	Alahärmä-Kortesjärvi-Lappajärvi-Evijärvi
3	Nykälänniemi-Lakeaharju-Poronen	34	Vimpeli
4	Lakeaharju-Vuorenmaa-Hankanen	58	Lappajärvi-Alajärvi-Soini
4	Vuorenmaa	2	Soini
5	Kätkäjäki-Kaaranka	29	Kuortane-Lehtimäki-Alajärvi
6	Sammalisto-Moksunniemi-Ohrakoski-Arpainen-Keski-Suomi	84	Soini-Lehtimäki-Töysä-Ähtäri
7	Hirvijärvi-Aholankangas-Valkealampi	57	Nurmo-Kuortane-Lehtimäki
8	Moksunniemi-Pirkanmaa	22	Ähtäri
9	Sarvikankaankoski-Kuivasjärvi-Sapsalampi-Pirkanmaa	52	Kuortane-Alavus
10	Routakallio-Kuorasjärvi	52	Seinäjäki-Nurmo-Alavus
11	Ylijoki-Pirunpesä-Pirkanmaa	57	Nurmo-Peräseinäjäki-Jalasjärvi
12	Luopa-Ilmajoki-Pohjanmaa	43	Kurikka-Ilmajoki-Ylistaro
13	Peräseinäjäki-Niinistöjäki-Säläsjärvi-Pohjanmaa	88	Peräseinäjäki-Jalasjärvi-Kurikka-Jurva
14	Pirunpesä-Nummijärvi	42	Jalasjärvi-Kauhajoki
15	Luopa-Nummijärvi-Satakunta	46	Kurikka-Kauhajoki
16	Pirttikangas-Sotka-Luovankylä	39	Jurva-Kauhajoki
17	Nummijärvi-Muurahainen-Satakunta	48	Kauhajoki
18	Hukankeidas-Kangasjärvi-Satakunta	37	Kauhajoki-Isojoki
19	Säläsjärvi-Lomaopintola-Parra-Peurajärvi-Pohjanmaa	52	Jurva-Teuva-Karijoki
20	Alahärmä-Pohjanmaa (Björkholm)	14	Alahärmä
21	Evijärvi -Pohjanmaa (Vetelin Vistbacka)	10	Evijärvi
22	Lapua-Kauhava-Purmojärvi	41	Lapua-Kauhava-Kortesjärvi
23	Alavus-Töysä-Sammalisto	31	Alavus-Töysä
24	Huissinkylä-Laihian Perälä	6	Ilmajoki

Runkoreitit verkottavat pääsääntöisesti virkistysalueet sekä virkistys- ja matkailukohteet, jotka voivat olla periaatteessa samoja ulkoilureittien kanssa. Reitit liittävät toisiinsa kuntia, seutukuntia ja niillä on myös yli-maakunnallista ulottuvuutta. Samalla ne palvelevat matkailuelinkeinoa.

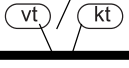
Yleisen käyttöön otettu moottorikelkkareitti soveltuu myös kesäkäyttöön ja on suositeltavaa pyrkiä käyttämään mahdollisuuksien mukaan reittiä talvi- ja kesäaikana. Runkoreitin lisäksi on paljon moottorikelkkailijoiden ylläpitämiä reittejä, jotka voivat toimia pääsyreitinä yleiselle runkoreitille. Jatkosuunnittelu ja reittien perustaminen ovat lähinnä kuntien tehtäviä. Moottorikelkkareittejä kulkee tällä hetkellä Natura 2000 – verkoston alueiden tain suojelualueiden kautta. Jatkossa ne on pyrittävä siirtämään pois näiltä alueilta. Myös maakuntakaavassa esitetyt ohjeelliset moottorikelkkailun runkoreitit on osoitettu kulkemaan em. suojelualueet kiertäen.

	Uudet tiet ja linjat ⁽¹⁾
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Tielinjaus on sovitettava ympäristöön ja maisemaan. Missä uusi valta- tai kantatie rakennetaan vanhalle alempiasteiselle tielinjaukselle, on käytetty lisämerkintää vt tai kt. Poistuvan valta- tai kantatien tieluokkaa samalla alennetaan tarkoituksenmukaiselle tasolle.</p>	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan ne kehitettävät tiet, joista on olemassa tiesuunnitelma tiepiirissä tai selkeä valtakunnallinen kokonaisnäkemys tieyhteyden kehittämisestä.

Uusi tielinjausmerkintä on osoitettu; valtatie 18 määrätuille osuuksille, Seinäjoen itäinen ja pohjoinen ohikulkutie ja kantatien 44 uusi tielinjaus Kauhajoella. Tarkempi yhteysväli kuvaus:

- Vt 18   Pohjoinen ohikulkutie Kiikku–Pultra, Knuutti–Koura, Sydänmaa–Saarijärvi, Keskikylä–Kuivaskylä, Tuuri–Hakojärvi ja Myllymäki–Liesjärvi
- Vt 19   Lentoasema–Kuortaneentie (Takamäki)–Nurmo
- Kt 44   Rahikka–Kauhajrvi

	Valtatie / kantatie ⁽¹⁾
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Tieverkostoja suunniteltaessa ja kehitettäessä on otettava huomioon erityisesti TEN-verkosto (vt 3), Via Finlandia -käytävä (vt 3 ja vt 19), Keskipohjola–Pietari -käytävä (vt 18) ja Atlantti–Karjala -käytävä (Sininen tie/vt 16) sekä kantatieverkosto.</p>	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan liikenneministeriön tieluokituksen mukaisesti tiet numerosarjataan 1–99. Tienumerot 1–39 koskevat valtateitä ja 40–99 kantateitä.

Valtatiet muodostavat määritelmän mukaan yhtenäisen verkoston, joka kattaa koko maan. Valtatieverkko toimii maan keskusalueiden välisen liikenteen välittäjänä ja se sisältää tärkeimmät ulkomaanliikenteen reitit. Suunnittelussa ja rakentamisessa valtateille on asetettu korkeimmat laatu- ja palvelutasotavoitteet.

Kantatiet täydentävät valtatieverkkoa ja ovat parhaimmillaan laatu- ja palvelutasoltaan lähes valtateitä. Samoin liikennemäärät ovat samaa luokkaa kuin valtateillä ja myös usein Etelä-Pohjanmaalla paikallisesti enemmänkin, mutta vähäliikenteisiäkin kantatieosuuksia maakunnasta löytyy. Kantatiet yhdistävät kaupunkikeskukset tärkeimpiin liikennetarvesuuntiinsa. Kuitenkin pitkät sisääntuloyhteydet valtateiltä kaupunkikeskuksiin luokitellaan seututeiksi ja lyhyet yhdysteiksi. Yhdessä valtatie ja kantatiet muodostavat maan päätieverkon.

Valta- ja kantateillä ei ole tapahtunut muutosta aikaisempaan tilanteeseen. Uusien valta- tai kantatielinjausten valmistuttua syrjään jäävän tien luokitus muuttuu alemmanasteiseksi (joko seutu- tai yhdystieksi). Maakunta-

kaavassa valta- ja kantatiet on esitetty samalla viivapaksuudella, mutta selvennöksenä on käytetty kirjaintun-
nusta vt = valtatie ja kt = kantatie viivamerkinnän vieressä.

	Seututie ⁽¹⁾
---	--------------------------------

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan liikenneministeriön tieluokituksen mukaisesti tiet numerosarjal-
taan 100–999.

Seututiet yhdistävät kuntakeskukset tärkeimpiin liikennetarvesuuntiinsa ja kytkevät merkittävimmät muut lii-
kennettä synnyttävät kohteet ylempiluokkaiseen verkkoon. Seututiet ovat myös tärkeä osa seutukuntien välis-
tä verkkoa. Seututeiden laatu- ja palvelutaso on vaatimattomampi kuin päätielverkolla. Uusien korvaavien
seututieyhteyksiä valmistuttua vanhan tieyhteyden luokitus muuttuu alemmanasteiseksi (yhdystie).

	Yhdystie ⁽¹⁾
---	--------------------------------

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan liikenneministeriön tieluokituksen mukaisesti tiet numerosarjal-
taan 1000–19999.

Yhdysteihin kuuluvat ne muut yleiset tiet (maantiet / 4-numeroinen sarjaluku), jotka eivät kuulu em. tieluok-
kiin (valtatiet, kantatiet ja seututiet) ja kaikki paikallistiet. Nimensä mukaisesti ne toimivat etupäässä haja-
asutusalueiden yhdys- ja pääsyteinä ylempinasteiseen tielverkkoon ja paikallis- ja kyläkeskusten sekä haja-
asutusalueiden yhdysteinä. Yksityisteitä ei ole esitetty maakuntakaavassa viivamerkintöinä eikä niitä ole mu-
kana pohjakartta-aineistossa.

	Tieluokkamuutos / yhdystie seututieksi ⁽¹⁾
---	--

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan ne yhdystietasoiset tiet, jotka tulee korottaa seututeiksi.

Merkinnällä on osoitettu neljä yhdystietä, joiden tieluokkaa halutaan muuttaa ja joilla on seudullista tai maa-
kunnallista merkitystä. Nämä yhdystiet ovat aikaisemmin seutukaavassa olleet seututeitä tai ns. kokooja-
tieluokkaa tai on löytynyt muita erityisperusteluja.

Tieluokkamuutokset yhdysteistä seututeiksi perusteluineen

Koskee tietä / teitä:	Perustelut:
Härmänmaa	
Yhdystie (yt) 17825 / Alahär- mä– Kuoppala ja siitä länteen päin	Se muodostaa yhdessä uuden seututietasoisien Korttesjärventien kanssa loogisen poikit- taistieyhteyden Evijärvi–Korttesjärvi–Alahärmä–Vöyri. Tämä ajatusmalli on myös seutu- kaavassa, jossa tie on osoitettu seututieksi . Samalla toimenpide parantaa kylätaajamien yhteyksiä kuntakeskukseen.
Järviseutu	
Yhdystie (yt) 7421 / Vimpeli– Kurejoki	Tien merkitys on selvästi seudullinen ja liikennemäärä tieosuudella ajon./vrk on Vimpelin päässä 1569 ja Lakeaharjun kohdalla 838. Tieyhteys on tärkeä alueen elinkeinoelämälle ja läpikulkua välittävänä tienä laajemminkin sekä Lakeaharjun laskettelukeskukselle. Seu- tukaavassa on ns. kokoojatieluokkaa.

Kuusiokunnat

Yhdystie (yt) 7060 / Töysä–Lehtimäki Toimenpide parantaa kuntien välistä tieyhteyttä. Tie on tärkeä maa- ja metsätalouden sekä kauppamatkailun kannalta. Seutukaavassa osoitettu **seututienä**. Suurin liikennemäärä tieosuudella ajon./vrk; yt 7060 / 1467.

Seinänaapurit

Yhdystie (yt) 7004 / Ilmajoki–vt 19 / Renko Tie on jatkossa osa tärkeäksi muodostuvaa yhteysväliä Ilmajoki–st 694 (Peräseinäjoentie), jolloin yhteydet Rengonharjun kentälle paranevat ja samoin yhteydet tulevaan jätekeskukseen. On ollut seutukaavassa *ns. kokoojatieluokkaa*. Suurin liikennemäärä tieosuudella ajon./vrk; yt 7004 / 1106 (Huom! Laskunmäki ei vielä toiminnassa).

	Eritasoliittymä / Ohjeellinen eritasoliittymä ⁽¹⁾
---	---

Merkinn kuvaus: Merkinöillä osoitetaan sellaiset liittymät, joissa on tai joihin tulee myös ramppiyhteydet eritasossa kulkeviin teihin = eritasoliittymä (jos ei ole ramppiyhteyttä, niin kyseessä on eritasoristeys). Eritasomerkinnällä on osoitettu ne liittymät, jotka ovat olemassa tai joista on tehty rakentamispäätös (isompi ympyrä -merkintä). Ohjeellisella varausmerkinnällä on osoitettu ne liittymät, joihin tulevaisuudessa mahdollisesti rakennetaan eritasoliittymä.

Eritasoliittymät maakuntakaavassa

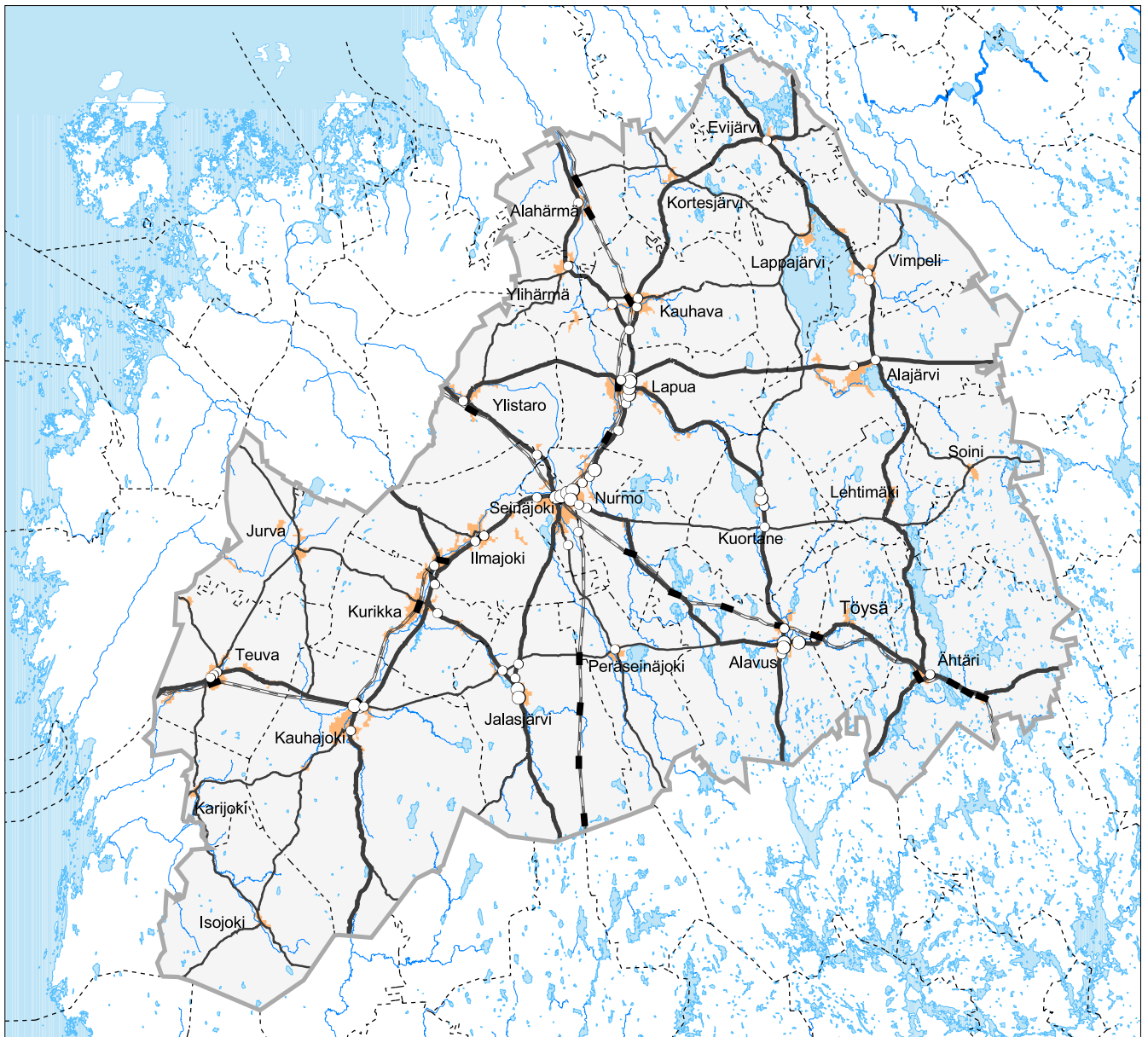
Seutukunta / Kunta	Maakuntakaava
Härmänmaa / Alahärmä Kauhava Lapua Ylihärmä	1 ohjeellinen eritasoliittymä 4 ohjeellista eritasoliittymää 4 eritasoliittymää ja 3 ohjeellista eritasoliittymää 2 ohjeellinen eritasoliittymä
Järviseutu / Alajärvi Evijärvi Vimpeli	2 ohjeellista eritasoliittymää 1 ohjeellinen eritasoliittymä 2 ohjeellista eritasoliittymää
Kuusiokunnat / Alavus Kuortane Ähtäri	3 eritasoliittymää ja 2 ohjeellista eritasoliittymää 1 eritasoliittymä ja 3 ohjeellista eritasoliittymää 2 ohjeellinen eritasoliittymä
Seinänaapurit / Ilmajoki Jalasjärvi Kurikka Nurmo Peräseinäjoki Seinäjoki Ylistaro	3 ohjeellista eritasoliittymää. 2 eritasoliittymää, 3 ohjeellista eritasoliittymää 2 ohjeellista eritasoliittymää 2 eritasoliittymää ja 4 ohjeellista eritasoliittymää 1 ohjeellinen eritasoliittymä 4 eritasoliittymää, 4 ohjeellista eritasoliittymää 2 ohjeellista eritasoliittymää
Suupohja / Kauhajoki Teuva	1 eritasoliittymä, 3 ohjeellista eritasoliittymää 3 ohjeellista eritasoliittymää

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava

Pääliikenneverkko

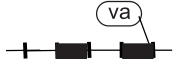
- Valtatie / kantatie
- Seututie
- Eritasoliittymä / ohjeellinen eritasoliittymä
- Päärata ja liikennepaikka sekä liikennepaikan varaus

10 0 10 20 km

20.10.2003/EPL

Pohjakartta © Maanmittauslaitos

	<p>Päärata ja liikennepaikka sekä liikennepaikan varaus ⁽¹⁾</p>
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Päärataa ja liikennepaikkoja tulee kehittää huomioiden tavara- ja joukkoliikenne sekä toimivuus matkaketjujen osana.</p>	

Merkinnän kuvaus: Pääradaksi osoitetaan rata, jolla on säännöllistä tavara- tai henkilöliikennettä ja liikennepaikaksi rata-alueen osa, joka on joko tavara- tai henkilöliikenteen käytössä. Liikennepaikan varaukseksi osoitetaan rata-alueen osa, joka on joskus ollut liikennepaikka ja joka voi tulevaisuudessa uudestaan muodostua sellaiseksi.

Maakuntakaavaan merkityt liikennepaikat rataosittain:

Seinäjoelta etelään: Seinäjoki, Peräseinäjoki / Haukineva (vain kuormausasema), Jalasjärvi / Ala-Valli (viikonloppujuna pysähtyy + kuormausasema), Yli-Valli (vain kuormausasema) ja Madesjärvi (vain kuormausasema)

Seinäjoelta pohjoiseen: Seinäjoki, Lapua, Kauhava, Alahärma ja Voltti (vain kuormaus).

Seinäjoelta Vaasaan: Seinäjoki ja Ylistaron asemanseutu (vain henkilöliikenne)

Seinäjoelta Haapamäelle: Seinäjoki, Niinimaa (vain kuormaus), Alavuden asemanseutu, Töysän Tuuri (kuormaus + henkilöliikenne pysähtyy tarvittaessa), Ähtäri / keskusta, Ähtäri / Inha (vain kuormausasema), Ähtäri / eläinpuisto (vain henkilöliikenteen seisake) ja Ähtäri / Myllymäki.

Seinäjoelta Kaskisiin: Seinäjoki, Ilmajoki, Koskenkorva, Kurikka, Kauhajoki ja Teuva. Kaikki liikennepaikat ovat vain kuormauskäytössä.

Liikennepaikkojen varauksia on osoitettu Nurmon Kouraan, Lapuan Ruhaan ja Alavuden Sydänmaalle.

	<p>Voimajohto 400 kV / 220 kV / 110 kV ⁽¹⁾</p>
---	--

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan kantaverkko; 400 kV ja 220 kV sekä 110 kV:n alueverkko.

Energiahuoltoverkon osalta on maakuntakaavakartalla esitetty olemassa olevat voimajohtot 400 kV ja 220 kV (Fingrid Oyj) sekä 110 kV:n voimajohtot (Fingrid Oyj ja muut sähköyhtiöt). Pienempiä voimajohtoja ei ole esitetty maakuntakaavakartalla.

	<p>Voimajohtojen / 400 kV ja 110 kV uudet johtovaraukset ⁽¹⁾</p>
---	--

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan voimajohtojen 400 kV ja 110 kV:n johtovaraukset.

400 kV:n johtovarauksia on 2 kpl; toinen johtovaraus sijoittuu Seinäjoki–Vaasa -välille sekä toinen Lapväärtistä etelään päin, joka sijoittuu Isojen kunnan alueelle. Lyhyehköjä 110 kV:n varauksia on yhteensä neljä kappaletta. Lapualla on 2 kpl johtovarauksia; Lapuan keskustasta Huhdannevalle ja välillä Pitkärämmökkö–Suksiniemi–Kiviniemi, Nurmossa on varaus välillä Latikka–Keski-Nurmo ja Ylistarossa välillä Kairanneva–Kainasto.

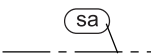
	<p>Syöttövesijohto tai siirtoviemäri ⁽¹⁾</p>
---	--

Merkintöjen kuvaus: Merkinnoilla osoitetaan olemassa olevat maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät syöttövesijohdot (vj) ja siirtoviemärit (jv) sekä vedenottamot.

Merkinnöillä on osoitettu vähintään seudullisesti merkittävät olemassa olevat ko. kohteet. Nuolen suunta viivamerkinnoissa osoittaa siirtämissuunnan. Syöttövesijohdot: Kauhajoelta Seinäjoelle ja siitä Halkosaareen ja Nurmoon, Kauhajoelta Teuvalle ja Närpiöön, Kurikasta Jalasjärvelle ja Peräseinäjoelle, Kuortaneelta Lapualle, Nurmoon ja Kauhavalle, Juvasta Laihialle, Vetelistä Vimpeliin, Lappajärveltä Evijärvelle, Alajärveltä Soiniin ja Ähtäristä Virroille. Siirtoviemärit: Karijoelta Kristiinankaupunkiin, Nurmosta Seinäjoelle ja Lapualle, Halkosaaresta Seinäjoelle ja Töysästä Alavudelle. Vedenottamot: Kauhajoella / useita, Juvassa, Kurikassa ja Lapualla.

	<p>Ohjeellinen tietoliikenneverkko / -yhteys</p>
---	---

Merkinnän kuvaus: Viivamerkinnoilla osoitetaan tietoliikenteen periaatteellinen runkoverkko kuntakeskusten välille. Siellä missä viiva suuntautuu maakuntarajaa kohti, mutta ei ulotu maakuntarajan ylitse, osoitetaan suunnitellut maakuntien väliset yhteydet. Runkoverkko kulkee maastossa eri reittejä kuin mitä kaavakartan suorat viivamerkinnot osoittavat. Tietopohjassa on tarkemmin esitetty runkoverkko ja solmupisteet.

	<p>Suoja-alue (sa)</p>
<p>Määräys: Alueella liikumista on rajoitettava räjähdys- tai muun vaaran tai turvallisuussyiden vuoksi. Pysyväisluonteinen rakentaminen edellyttää sotilasviranomaisten lausuntoa.</p>	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan suoja-alue, joka osoittaa varsinaisia suoja-alueita ja vaara-alueita sekä erikseen lentoammuntamaalialueen tarkemman rajauksen Lappajärven Peurannevilla.

Suoja-alueet on osoitettu Ilmajoen Tuomikylän, Kauhavan lentokentän, Ähtärin Palolammen ja Inhan alueille sekä Lappajärven Peurannevan lentoammuntamaalialueelle.

4.5 Aluevarausmerkinnät ja -määräykset

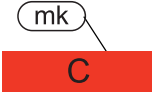
Maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita voidaan osoittaa aluevarausmerkinnöillä. Aluevarausmerkinnällä osoitetaan alueen pääasiallinen käyttötarkoitus. Varsinaisia aluevarausmerkintöjä ei Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan ehdotuksessa ole paljon käytetty. Kaavan mittakaavasta ja yleispiirteisyydestä johtuen on enimmäkseen päädytty käyttämään aluevarausta yleispiirteisempiä kohdemerkintöjä, jolloin aluevarauksen ulottuvuutta ei ole esitetty.

Merkinnät ja määräykset

	Taajamatoimintojen alue
<i>Suunnittelumääräys:</i> Alueen suunnittelussa tulee edistää yhdyskuntarakenteen tiivistämistä, täydennysrakentamista ja taajamakuvan eheyttämistä.	

Merkinnän kuvaus:

Merkintä koskee yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän (YKR) mukaista olemassa olevaa, nykyistä taaja-asutusrajausta vuodelta 2000. YKR-taajama on vähintään 200 asukkaan alue, jossa rakennusten tiheys, kerrosala ja ryhmittyminen muodostaa taaja-asutusta. YKR-taajamalla ei tarkoiteta vanhan rakennuslain mukais- ta taaja-asutusta, vaan se on tilastollinen alue, jolla erotetaan taajamatoimintojen alue haja-asutusalueesta. Taajamatoimintojen alue näytetään tämänhetkessä laajuudessaan. Merkintä ei pidä sisällään laajenemisalu- eita. Maakuntakaavamerkintä ei määrittele MRL 16 § mukaista suunnittelutarvealuetta, vaan sen muodostu- minen ratkaistaan muiden lainkohtien mukaan.

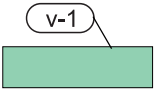
	Keskustatoimintojen alue / Maakuntakeskus
<i>Suunnittelumääräys:</i> Maakuntakeskuksen keskustatoimintojen aluetta kehitetään myös kuntien yleis- ja asemakaavois- sa yhtenäisesti, joissa myös aluerajaukset ja -varaukset osoitetaan. Vähittäiskaupan suuryksiköi- den mitoitus ja tarkempi sijoitus määritellään ja vahvistetaan kuntien yleis- ja asemakaavoissa.	

Merkinnän kuvaus: Merkintä tarkoittaa maakuntakeskuksessa olevaa keskustatoimintojen aluetta eli maakun- tatasoisen hallinnon, kaupan ja palvelujen aluetta, johon sisältyy myös keskusta-asumisen alueita. Keskusta- toimintojen alueelle voidaan sijoittaa myös vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Merkintä käsittää Seinäjoen kaupungin yleiskaavan keskustatoimintojen alueet, keskustaan liittyvät asunto- alueet ja osan viheralueista sekä Nurmon Hyllykallion kaupallisen keskittymän aina kuntakeskukseen saakka. Myös Seinäjoelle valta- ja kantatien varteen nyt jo sijoittuneet vähittäiskaupan suuryksiköt lasketaan kuulu- vaksi tälle alueelle.

Maakuntakaavassa ei ole osoitettu täydellistä hierarkkista keskusverkkojärjestelmää. Maakuntakeskukseen on kuitenkin merkitty keskustatoimintojen alue isommalla aluesymbolilla ja indeksillä ”mk” (ei tarkka tai alueellisesti vahvistuva) ja muut kuntakeskukset on osoitettu samankokoisilla c-symbolleilla. Seutukuntakes- kukset on osoitettu indeksillä ”sk”.

Keskustatoimintojen ja taajamatoimintojen kohdalla on kiinnitetty erityshuomiota kaupallisiin palveluihin ja erityisesti vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittamiseen. Entrecon oy teki v. 2000 niihin kaupallisiin palve- luihin liittyvän erillisselvityksen Etelä-Pohjanmaalla, mutta selvitykseen ei pystytty liittämään palveluver- kon mitoitusta. Lähes jokainen kunta halusi varata mahdollisuuden rakentaa yli 2 000 kerros-m²:n kokoisen vähittäiskaupan suuryksikön alueelleen, yleensä keskustaajamaan. Koska MRL 58 § 3 mom kiinnittää eri- tyshuomion vähittäiskaupan suuryksikön sijoittamiseen (sitä ei saa sijoittaa maakunta- tai yleiskaavan kes- kustatoiminnoille rajatun alueen eli c-alueen ulkopuolelle, ellei alue asemakaavassa ole erityisesti osoitettu tätä tarkoitusta varten) ja koska toisaalta MRL 32 § 1 momentin mukaan maakuntakaava on ohjeena laaditta- essa ja muutettaessa yleis- tai asemakaavaa tai ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueidenkäytön järjeste- miseksi, nousi vähittäiskauppakysymys määrääväksi tekijäksi kuntien keskustaajamia tarkasteltaessa. Maa- kunnan alueella on toistaiseksi niin harvoja oikeusvaikutteisia yleiskaavoja, että maakuntakaavan c- merkinnöillä on voimakas merkitys.

	Virkistysalue
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alue on tarkoitettu virkistys- ja matkailutoiminnan solmupisteeksi, jonne voidaan sijoittaa tarkoitusta tukevia rakennuksia ja rakenteita. Alueen tarkka rajaus määräytyy kuntakaavoituksen yhteydessä.</p>	

Alueella ei ole voimassa MRL 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Merkinän kuvaus: Kehitettävä monipuolinen virkistysalue. Virkistysaluejako / V-1 ja V-2 (seur. merkintä) perustuu jo seutukaavassa olleeseen periaatteeseen tehokkaammista alueista / VI-1 = virkistys-keskukset ja lähiulkoilu sekä vähemmän tehokkaista alueista / VI-2 = käyttöasteeltaan alhaisemmat alueet / retkeilytoiminta. Kaikki kohteet ovat olleet seutukaavassa VI-1 –merkinnällä osoitettuja paitsi kohteet 2–4, jotka ovat uusia kohteita

Virkistysalueiden aluevaraus esitetään yleispiirteisenä, koska useimpiin niistä liittyy kehittämistoimenpiteitä eikä aluevarauksen ulottuvuus ole vielä tarkkaan tiedossa. Melkein kaikilla ko. virkistysalueilla on voimassa oleva asemakaava tai osayleiskaava/yleiskaava/ tai sellaista suunnitteluaan tehtäväksi alueelle tai alueella on jor merkittävä rakennuskanta tai maanomistajilla on rakentamisajatuksia.

Virkistysalueet ovat maakunnallisesti erittäin merkittäviä. Ne perustuvat kunnilta saatuihin tietoihin ja niistä on tehty erillisselvitys. Niiden kehittämisessä tulee painottua osa- tai kokovuotinen loma- ja matkailupalvelu-toiminta ja niiden yhteyteen voidaan osoittaa loma-asutusta. Virkistysalueilla voi olla eri tyyppistä toimintaa. Toiset ovat perinteisiä virkistysalueita mökki- ja telta-alueineen, toiset ovat selkeitä matkailu- tai luontomatkailukeskuksia ja osassa painottuu selkeästi talviset harrastukset. Yhteistä näille kaikille virkistysalueille on, että ne liittyvät runkoreitistöihin ja muodostavat solmupisteiden verkoston. Kohteet ovat laajojakin kokonaisuksia, mutta rakentamistoimenpiteet rajautuvat kuitenkin suppeille alueille. Tarkempi alueiden kuvaus ja pinta-alatiedot on esitetty erillisessä virkistysalueselvityksessä.

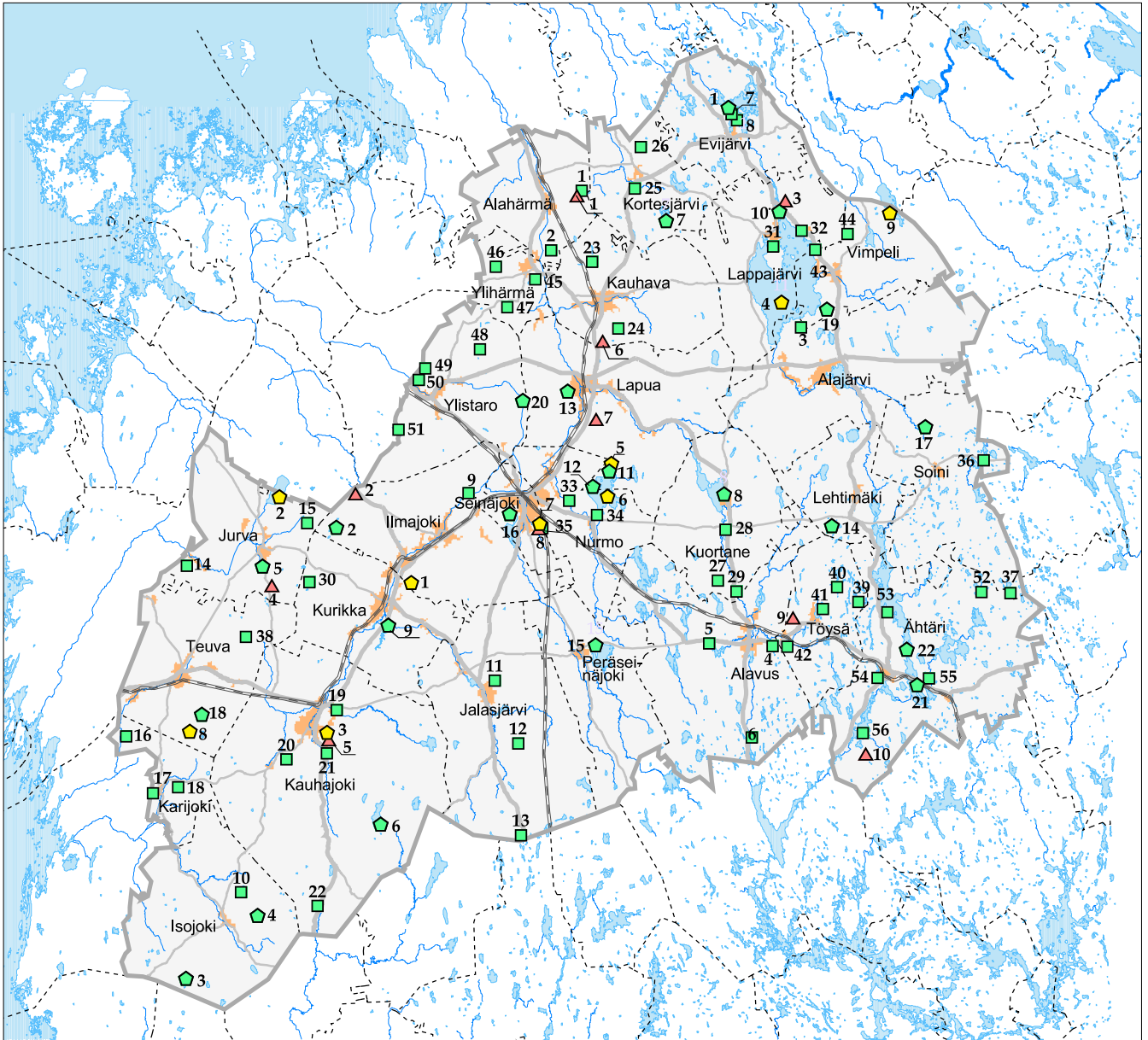
V-1 –virkistysalueet

Kohde	Kunta	Kohdeselostus	Kaavatilanne ja seutukaavan mukainen virk.alue merkintä
1 Lipsuntinniemi	Evijärvi	Virkistysalue	Vahvistettu rantayleisk., VI-1
2 Kalajaisjärvi	Ilmajoki	Virkistysalue	Osayleiskaava, ei seutukaavassa (uusi kohde)
3 Konkari	Isojoki	Virkistysalue	* Ei seutukaav:ssa (uusi kohde)
4 Lauhansarvi	Isojoki	Luontomatkailukeskus + loma-asutus	Asemakaava, ei seutukaavassa (uusi kohde)
5 Säläisjärvi	Jurva	Virkistysalue	Osittain asemakaava, Osittain rantakaava, VI-1
6 Nummijärvi	Kauhajoki	Virkistysalue	Osayleisk., vahv.rantak., VI-1
7 Palojärvi	Kortesjärvi	Virkistysalue	* VI-1
8 Aholankangas	Kuortane	Virkistysalue+monipuolinen liikunta- ja urheilukeskus	Osayleiskaava ja asemakaava, VI-1
9 Pitkämä	Kurikka	Virkistysalue	Vahv. osayleiskaava, (kuuluu keskustan osayl.kaavaan), VI-1
10 Nykälänniemi	Lappajärvi	Virkistysalue+matkailukeskus+ loma-asutus	Vahvistettu asemakaava, VI-1
11 Hirvijärvi	Lapua	Virkistysalue	Rantakaava; VI-1
12 Hirvijärvi, länsiosa	Lapua	Virkistysalue	* VI-1
13 Simpsiö	Lapua	Monipuolinen virkistyskeskus+ loma-asutus	Yleiskaava, osittain asemakaava, VI-1
14 Valkealampi	Lehtimäki	Virkistysalue+matkailukeskus	Vahvistettu ranta-asemak., VI-1
15 Kalajärvi	Peräseinäjoki	Virkistysalue+matkailukeskus	Asemakaava, VI-1
16 Jouppilanvuori – Kyrkösjärvi	Seinäjoki	Virkistysalue	Osittain asemakaava, Osittain yleiskaava, VI-1
17 Vuorenmaa	Soini	Virkistysalue	Vahvistettu rantayleiskaava ja kehitysprojekti meneillään, VI-1
18 Parra	Teuva	Virkistysalue+matkailukeskus+ loma-asutus	Vahvistettu osayleiskaava, VI-1
19 Lakeaharju	Vimpeli	Talviurheilukeskus+ loma-asutus	Asemakaava, VI-1
20 Malkakoski	Ylistaro	Virkistysalue	Yleiskaava, VI-1

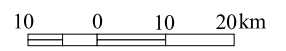
Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava

Virkistysalue
Virkistys- / matkailukohde
Moottoriurheilurata

- ◆ Virkistysalue V-1
- ◆ Virkistysalue V-2
- Virkistys- / matkailukohde
- ▲ Moottoriurheilurata

- Valtatie / kantatie
- Seututie
- Päärata

20.10.2003/EPL

Pohjakartta © Maanmittauslaitos

3 Kaavaselostuksessa oleva kohdenumero

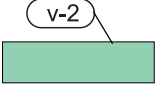

21 Moksunniemi	Ähtäri	Virkistysalue+matkailukeskus+ loma-asutus	Asemakaava, VI-1
22 Ähtärinsalmi	Ähtäri	Virkistysalue	Rantayleisk. laadittavana, VI-1

Osa seutukaavan virkistysalueista (VI-1 ja VI-2) on poistettu vain paikallista merkitystä omaavina. Osa näistä on korvattu virkistys- matkailukohteella (esimerkiksi Karijoen Peurajärvi).

* Alueella on jo merkittävä rakennuskanta tai maanomistajilla on rakentamisajatuksia.

	Virkistysalue ⁽¹⁾
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Alue on tarkoitettu ulkoilua ja retkeilytoimintaa varten.</p>	

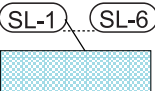
Merkinnän kuvaus: Merkinnällä on osoitettu ne alueet, jotka kokonsa ja alueen luonteen ja tämänhetkisen käyttönsä mukaan soveltuvat tällaisiksi alueiksi. Kohteet ovat olleet seutukaavassa joko VI-1, tai VI-2 tai MM-2 –alueina. Alueet on tarkoitettu yleiseen ja vapaaseen liikkumiseen ja joihin ei pääsääntöisesti suunnata rakentamista, joka palvelisi tehokasta virkistys- tai matkailutoimintaa kuten on virkistysaluemerkinnän / V-1 ja virkistys- / matkailukohdemerkinnän ollessa kyseessä. Kunnat ovat halunneet muuttaa entisen seutukaavan VI-1 –merkinnän maakuntakaavamerkinnäksi V-2, jolloin sinne ei kaavailla merkittävää rakentamistoimintaa. Tarkempi alueiden kuvaus ja pinta-alatiedot on esitetty erillisessä virkistysalueselvityksessä.

V-2 –virkistysalueet

Kohde	Kunta	Kohdeselostus	Kaavatilanne ja seutukaavan mukainen virk.alue merkintä
1 Santavuori	Ilmajoki	Ulkoilu- ja talviurheilualue	VI-1
2 Kivilammen tekoallas	Jurva	Ulkoilualue	VI-2
3 Sotka	Kauhajoki	Ulkoilu- ja talviurheilualue	Osayleiskaava, VI-1
4 Selkäsaaret	Lappajärvi	Virkistysalue	VI-2
5 Hirvijärven tekojärvi, pohjoinen alue (ent. MM-2)	Lapua	Ulkoilualue	MM-2
6 Varpulan ja Hirvijärven tekojärvet	Nurmo	Ulkoilualue	VI-1
7 Hallilanvuori	Seinäjoki	Ulkoilualue	Asemakaava, VI-1
8 Penin- I. Suksenjärvi	Teuva	Ulkoilualue	Ei seutukaavassa (uusi kohde)
9 Patanan tekojärvi	Vimpeli	Ulkoilualue	VI-2

	Puolustusvoimien alue
---	------------------------------

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan Ähtäriin Palolammin varasto- ja varikkoalue.

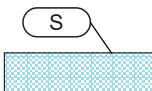
	Luonnonsuojelualue ⁽¹⁾
<p><i>Suojelumääräys:</i> Ennen alueen suojelupäätöstä sillä ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja.</p>	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisiin suojeleohjelmiin kuuluvia, luonnonsuojelulain nojalla perustettuja tai perustettavaksi tarkoitettuja, alueita.

Suojelualueet pitävät sisällään luonnonsuojelualueet sekä valtioneuvoston hyväksymät suojeleohjelmat ja -päätökset, jotka on mainittu luonnonsuojelulain 77 §:ssä. Niitä ovat:

- SL-1 kansallis- ja luonnonpuistoverkon kehittämisohjelma, 2 kpl
- SL-2 soidensuojelun perusohjelma, 38 kpl
- SL-3 lintuvesien suojeleohjelma, 7 kpl
- SL-4 lehtojensuojeluojelma, 16 kpl
- SL-5 rantojensuojeluojelma, 1 kpl
- SL-6 vanhojen metsien suojeleohjelma, 13 kpl

Edellä mainituista suojeleohjelmista on olemassa erillisselvitykset ja siksi niitä ei tässä yhteydessä esitetä yksityiskohtaisesti.

	Suojelualue ⁽¹⁾
<i>Suunnittelumääräys:</i> Alueella ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeleuarvoja.	

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan ne suojelealueet, jotka eivät ole valtioneuvoston hyväksymissä suojeleohjelmissä tai Natura 2000 -verkostossa. Aluevaraukset perustuvat Etelä-Pohjanmaan seutukaavaan. *Maakuntakaavassa olevat Etelä-Pohjanmaan seutukaavan suojelealueet, jotka eivät ole valtioneuvoston hyväksymissä suojeleohjelmissä tai Natura 2000 -verkostossa.*

Kohde	Kunta	Kohdeselostus	Pinta-ala (ha)
1 Iso Vuosjärvi	Kauhava	Linnuston suojelealue	92 (maata 77)
2 Vähä Vuosjärvi	Kauhava	Linnuston suojelealue	52 (maata 35)
3 Lohilampi-Lohineva	Lehtimäki	Linnuston- ja maiseman suojelealue	128 (maata 125)
4 Honkaneva	Ilmajoki-Seinäjoki	Linnuston suojelealue	129

Muut seutukaavan suojelealueet kumotaan, koska ne sisältyvät hieman erilaisin rajauksin valtioneuvoston hyväksymiin suojeleohjelmiin tai Natura 2000-verkostoon. Myös seutukaavan suojelekohteet kumotaan vain paikallista merkitystä omaavina. Niiden suojeleuarvot tulevat turvatuksi erityislainsäädännön, esimerkiksi metsälain ja maa-aineslain, kautta. Honkanevan suojelealuetta on pienennetty vähän eteläosaltaan, joka oli menettänyt merkitystään suojelealueena. Rajaus on tehty Rengonharju–Honkakylä -tiusuunnitelman yhteydessä.

Edellä mainitut suojelealueet ovat pääasiassa linnuston suojelealueita. Tähän liittyen on lisäksi osoitettu liitekartalla ja lueteltu ns. FINIBA-alueet / tärkeä lintualue, jotka ovat osittain samoja kuin em. suojelealueet. Merkinnällä osoitetaan linnuston tärkeimmät pesimä- ja kerääntymisalueet.

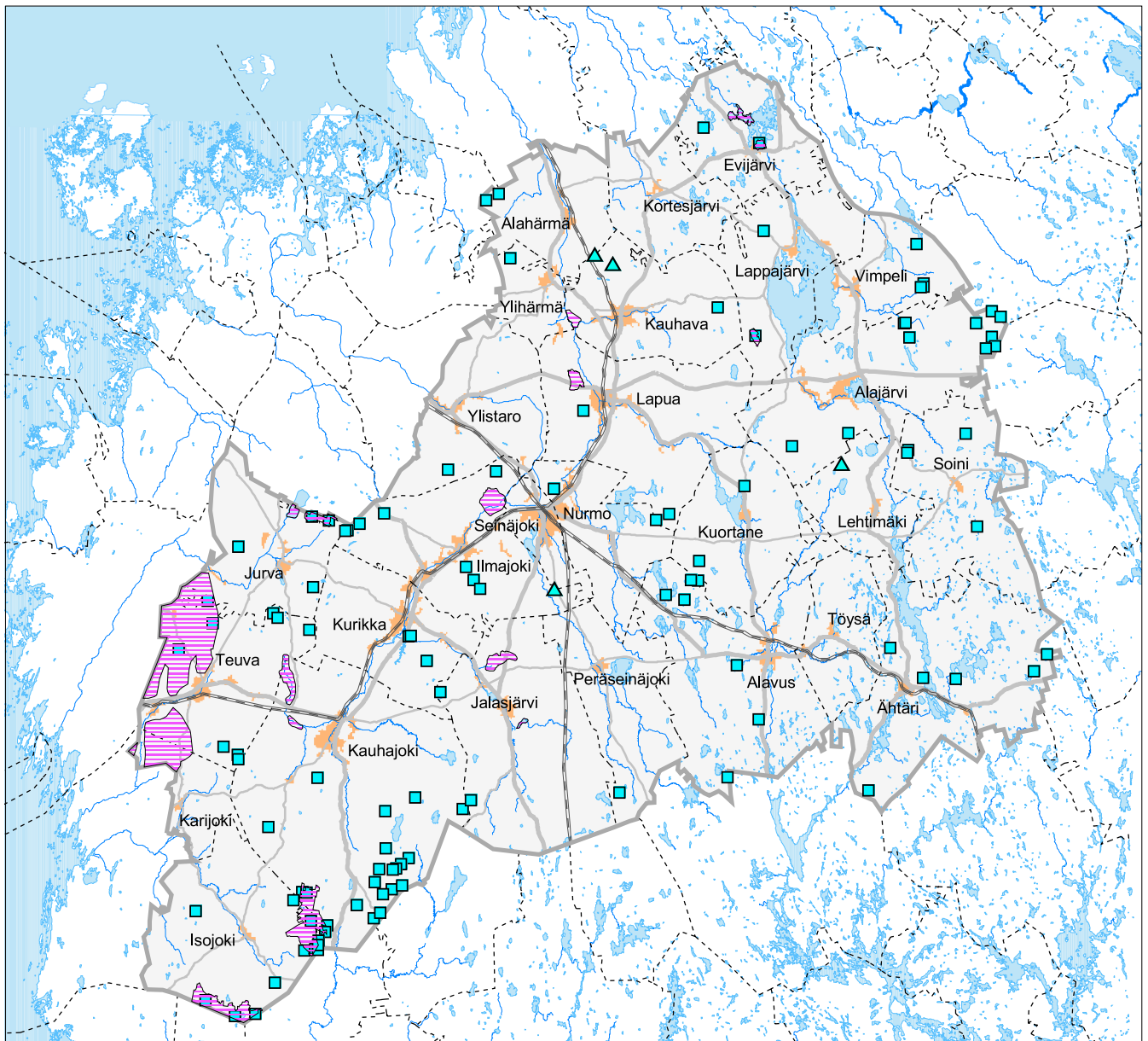
Suositus: FINIBA -alueet huomioidaan suunnittelussa. Rajaukset perustuvat raporttiin BirdLife Suomen julkaisu, nro 4 / 2002.

Suomen tärkeät lintualueet, FINIBA (Finnish Important Bird Areas), on kansallinen laajennus BirdLife Internationalin maailmanlaajuiseen IBA -hankkeeseen, jossa kartoitettiin kaikkien maanosien tärkeimmät lintualueet. FINIBA:n tavoitteena on kartoittaa kaikki maamme tärkeät lintujen pesimä- ja kerääntymisalueet, turvata niiden säilyminen linnustolle soveliaina ja seurata niillä linnuston ja elinympäristön muutoksia. Etelä-Pohjanmaalla näitä alueita on 11 kappaletta. FINIBA ei ole virallinen, valtioneuvoston hyväksymä suojeleohjelma. FINIBA -alueet sisältyvät suojelealueisiin, kulttuurimaisema-alueisiin, maaseudun kehittämisen kohdealueisiin ja matkailun vetovoima-alueisiin.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava

Luonnonsuojelualue
Suojelualue
Finiba-alue

- Luonnonsuojelualue
- ▲ Suojelualue
- ▨ Finiba-alue

Lähde: Suomen tärkeät lintualueet FINIBA

- Valtatie / kantatie
- Seututie
- Päärata

10 0 10 20km

5.8.2003/EPL

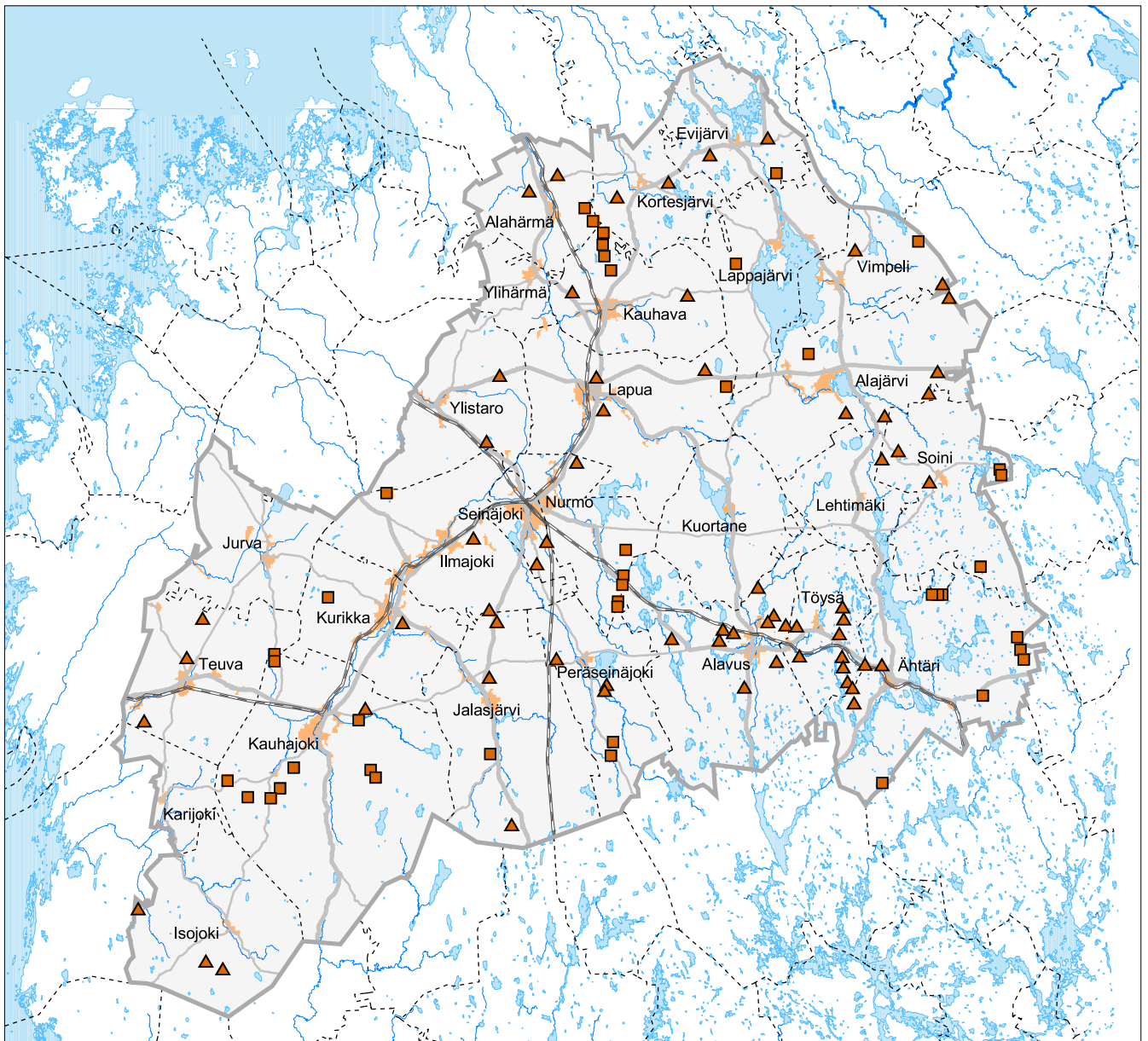
Pohjakartta © Maanmittauslaitos

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava

Maa-ainesten ottamisalue
Kalliokiviainesten ottamisalue

- Maa-ainesten ottamisalue
- ▲ Kalliokiviaineksen ottamisalue

- Valtatie / kantatie
- Seututie
- Päärata

10 0 10 20km

1.4.2003/EPL

Pohjakartta © Maanmittauslaitos

Etelä-Pohjanmaan FINIBA –alueet

Alue	Kunta
1 Evijärven kosteikot	Evijärvi
2 Ilmajoen Alajoki	Ilmajoki
3 Mustasaarenkeidas-Rynkänkeidas (osittain)	Isojoki
4 Lauhanvuori	Isojoki, Kauhajoki
5 Levanevan alue	Jurva
6 Hirvijärvi	Jalasjärvi
7 Luopajärven pellot	Jalasjärvi
8 Kainastonneva	Kauhajoki
9 Kauhavan Alajoki	Kauhava
10 Vanhaneva	Lappajärvi
11 Löyhinginneva	Lapua
12 Suupohjan metsät	Karjajoki, Teuva

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät soran ja hiekan ottamisalueet.

Suositus: Suosituksena on, että maa-ainesten ottamisen tulee perustua koko muodostumaa koskevaan suunnitelmaan.

Maakuntakaavassa on maa-ainesten ottamisalueita 43 kpl. Alueilla on arvioitu olevan murskauskelpoisia aineksia 0,27 milj. m³, soravaltaisia aineksia 2,7 milj. m³ ja hiekkavaltaisia aineksia 70 milj. m³. Laskennallisesti näiden maa-ainesten ottamisalueiden kiviainesten riittävyys on alueella 52 vuotta. Nämä alueet perustuvat pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen-projektiin (ns. Poski-projekti). Alueiden rajaukset osoittavat laadukkaimman kiviaineksen (liite D).

4.6 Osa-alueiden erityisominaisuuksia kuvaavat merkinnät ja -määräykset

Maakuntakaavan osa-alueiden erityisominaisuudet liittyvät luonnonympäristön, kulttuuriympäristön, maiseman sekä luonnonvarojen erityisiin arvoihin. Erityisominaisuuksia voivat olla myös osa-alueiden alueidenkäyttöä rajoittavat ominaisuudet, kuten mm. mahdolliset tulva-, melu- tai vaara-alueet. Tähän ryhmään kuuluvat myös rakentamisrajoitusalueen laajentamista tai poistamista koskevat merkinnät. Jotkut erityisominaisuudet ovat sellaisia, että niiden toteuttaminen tapahtuu erityislainsäädännön avulla; tällöin osa-aluemerkintä on informatiivinen.

Osa-alueiden erityisominaisuuksia osoittamaan käytetään yleensä rasteri- tai viivamerkintöjä. Kuten kehittämisperiaatamerkinnät, voivat erityisominaisuuksia osoittavat merkinnät olla aluevaraus-, kohde- ja viivamerkintöjen kanssa päällekkäin.

Osa-aluemerkintöihin liittyvät määräykset ovat suunnittelumääräyksiä. Näihin merkintöihin ei automaattisesti liity MRL 33 §:n rakentamisrajoitusta eikä sitä tässä maakuntakaavassa ole otettu käyttöön rakentamisrajoituksen laajentamista osoittavalla merkinnällä.

Merkinnot ja määräykset

	Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Kulttuuriympäristön ja maiseman arvot on otettava huomioon siten, että varmistetaan näihin liittyvien arvojen säilyminen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Valtakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin vaikuttavissa hankkeissa on pyydettävä museoviranomaiselta ja ympäristökeskukselta lausunto.</p>	

Merkinnot kuvaus: Osa-aluemerkinnällä on osoitettu Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaiset arvokkaat maisema-alueet ja valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöalueet. Rajauksia voidaan tarkentaa yksityiskohtaisemman kaavoituksen yhteydessä.

Merkitävä muinaisjäänös / Luokka I (Museoviraston aineisto)

Kohde	Kunta	Ajoitus	Tyyppi
1 Haarakangas	Alahärmä	pronssikautinen	Hautapaikat
2 Korkeamäki	Alahärmä	pronssikautinen	Hautapaikat
3 Majasaarenmäki	Alahärmä	pronssikautinen	Hautapaikat
4 Porre/Perämäki	Alahärmä	pronssikautinen	Hautapaikat
5 Ekosimsiö	Alahärmä	pronssikautinen	Hautapaikat
6 Vuoskoski/Katiska 2	Alahärmä	pronssikautinen	Muinaisjäänösryhmä
7 Viikkilänkytö	Alahärmä	pronssikautinen	Hautapaikat
8 Ropaisenluoma	Alahärmä	pronssikautinen	Hautapaikat
9 Heikinkangas ja Rasinmäki	Alajärvi	kivikautinen	Asuinpaikat
10 Sepposenmäki/Vasikkahaka	Alavus	kivikautinen	Asuinpaikat
11 Timonen 1	Evijärvi	kivikautinen	Asuinpaikat
12 Kettusaari	Evijärvi	kivikautinen	Asuinpaikat
13 Kotikangas	Evijärvi	kivikautinen	Asuinpaikat
14 Honkalanmäki	Ilmajoki	kivikautinen	Asuinpaikat
15 Majamäki/Sikaniemi	Jalasjärvi	rautakautinen	Hautapaikat
16 Hautakangas 1	Jalasjärvi	kivikautinen	Asuinpaikat
17 Laulaja	Jalasjärvi	kivikautinen	Asuinpaikat
18 Viitaniemi	Jalasjärvi	kivikautinen	Asuinpaikat
19 Alanen	Jalasjärvi	kivikautinen	Asuinpaikat
20 Koppelokallio	Jurva	pronssikautinen	Kivirakenteet
21 Korkiamäki	Kauhajoki	kivikautinen	Asuinpaikat
22 Vanhanpruukin kivijata	Kauhajoki	historiallinen	Muinaisjäänösryhmä
23 Perttulanmäki	Kauhava	kivikautinen	Hautapaikat
24 Reiskinkallio	Kortesjärvi	kivikautinen	Asuinpaikat

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä 5.1.1995 mainittuja valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita Etelä-Pohjanmaalla on 8 kpl: Kyrönjokilaakso Ylistarossa, Ilmajoen Alajoki, Kauhajoella Hyypänjokilaakso, Jalasjärven Luopajarvi, Lapuan-Kauhavan Alajoki, Kuortaneenjärven kulttuurimaisemat, Lehtimäen vaara-asutus ja Ähtärin Perännejärven maisema-alue (esitetty selostuksen kartalla). Maisema-alueen perustamispäätöksen tekee ympäristöministeriö.

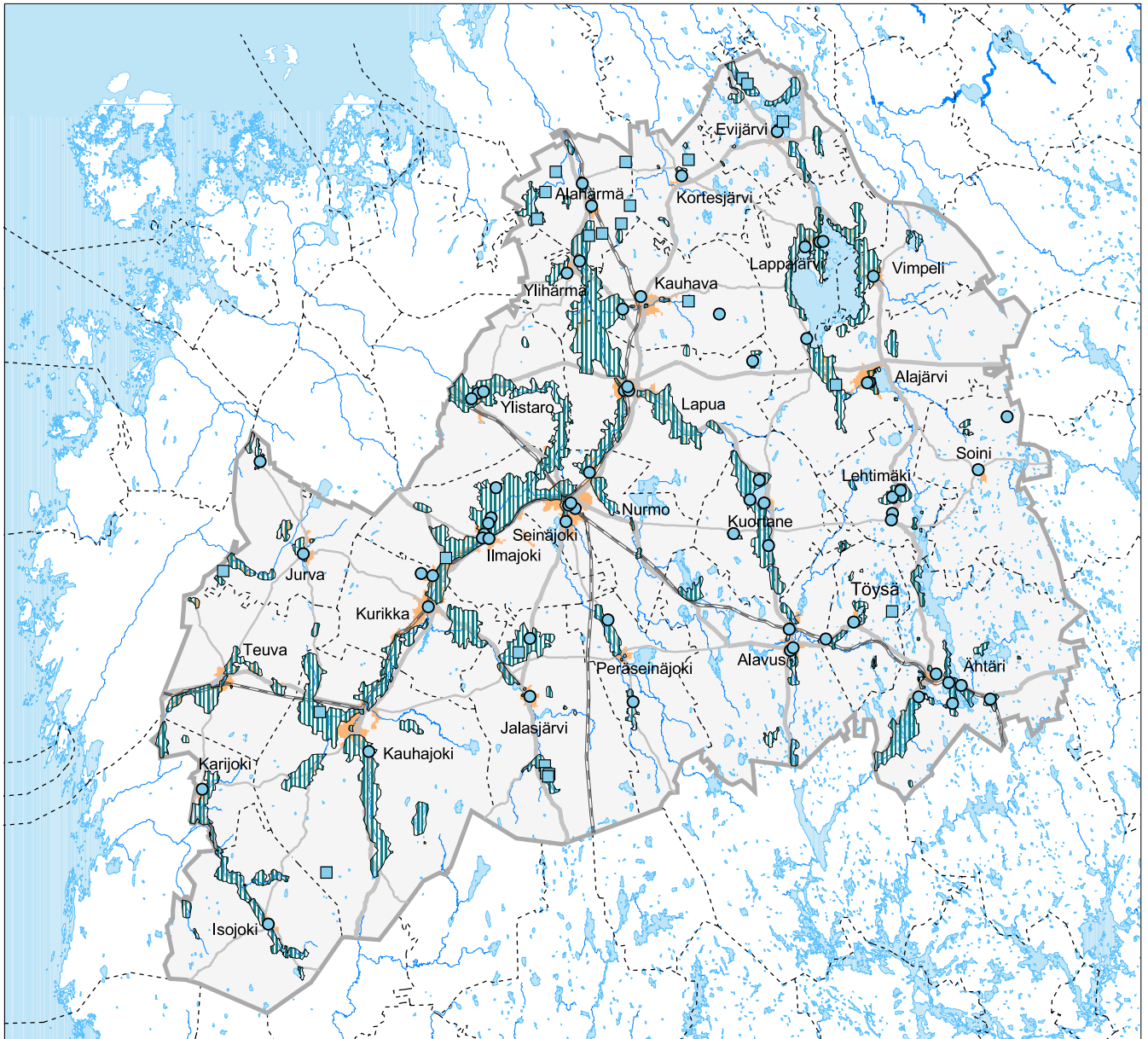
Alueille on mahdollista perustaa LSL 32 §:n mukainen maisema-alue. Maisema-alueen perustaa alueellinen ympäristökeskus maakunnan liiton esityksestä ja se vaatii erityisselvityksiä ennen sitä.

MRL 32 § mukaisesti rakennusperintö, joka sisältää kulttuurimaiseman, rakennetun kulttuuriympäristön ja muinaismuistot, on otettava huomioon kunnan kaavoituksessa ja niiden suojeleminen ja hoito on pyrittävä turvaamaan ensisijaisesti MRL 41 § 2 momentin mukaisesti kunnan yleiskaavoituksella tai MRL 57 § 2 momentin mukaisesti kunnan asemakaavoituksella.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava

Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet ja kohteet

 Kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta tärkeä alue

 Merkittävät muinaisjännökset (Luokka 1)

 Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet

10 0 10 20km

20.10.2003/EPL

Pohjakartta © Maanmittauslaitos

 Valtatie / kantatie

 Seututie

 Päärata

Kaikki muinaisjäännökset on suojeltu muinaismuistolain nojalla (295/1965). Kaavoja laadittaessa, hyväksytessä ja vahvistettaessa on sen lisäksi, mitä MRL:ssa on säädetty, noudatettava MRL 197 § 3 momentin mukaisesti sitä, mitä muinaismuistolain 13 §:ssä säädetään.

Kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta tärkeä alue sisältää kolme eri osa-aluetta: esihistoriallisia kohteita sisältävät alueet, valtakunnalliset maisema-alueet, valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöalueet. Kulttuuriympäristöalueet ovat kooltaan eri kokoisia, laajimmat ulottuvat usean kunnan alueelle peltolakeuksina, pienimät ovat yksittäisen taloryhmän muodostamia miljöitä.

Härmänmaan rakennusperintöä kokonaisuutena leimaa asutuksen historia: joet ovat olleet kulkuväyliä ja asutus on syntynyt jokivarsiin ja viljelykset raivattu ympärille. Jo aiemmassa seutukaavassa nämä viljelyalueet otettiin mukaan kulttuurimaisema-alueina sekä Lapuan että Nurmonjoen varressa. Alajoki Lapualla, Kauhavalla ja Ylihärmässä on mukana myös valtioneuvoston periaatepäätöksessä, joka koskee valtakunnallisesti merkittäviä maisema-alueita. Tyypillistä rakennettua kulttuuriympäristöä on kaksikerroksinen pohjalaisalojen rivistö lakeusmaiseman reunassa tai joen tai tien varressa.

Lapua

Alahärmä

Alajärvi

Järvisseudulla ei ole yhtään valtakunnallista maisemasuojeluohjelman mukaista aluetta. Suurin kulttuurimaisema-alue on vahvistetun seutukaavan mukainen lähes koko Lappajärven ympäri ulottuva alue, jonne on laadittu kuntien yhteistyönä kulttuurimaisemaosayleiskaava. Kurejokilaakso on toinen laajempi alue, jossa on myös valtakunnallisesti arvokkaita osia. Muut kulttuurimaisema-alueet ovat aiemmin olleet pienempiä ja nyt tässä maakuntakaavaehdotuksessa niitä on laajennettu käsittämään peltosten lisäksi myös rakennettua ympäristöä

Kuusiokuntien alueella on kolme valtakunnallista maisema-aluetta: Kuortaneenjärven ympäristö, Lehtimäen vaara-asutus ja Ähtärin Perännejärven alue. Muutkin kulttuurimaisema-alueet liittyvät suurimmaksi osaksi järviin tai sitten mäkitasutukseen kuten Lehtimäellä. Kuortane isoine pohjalaistaloineen tuntuu kuuluvan varsinaiseen Etelä-Pohjanmaan sydänalueeseen, Lehtimäellä ja Soinissa on lähes itäsuomalaista, luonnonläheistä vaara-asutuksen tuntua ja Ähtäri tuo erikoispiirteensä mukaan vanhat asema- ja teollisuusalueet.

Seinänaapureiden kulttuurimaisemaa on toisaalta peltolakeus ja toisaalta moderni suunniteltu kaupunkikeskusta. Suurin osa lakeusmaisemista eli laaja osa Kyrönjokilaaksosta Ilmajoen ja Seinäjoen kohdalla sekä Ylistaron kirkonkylää ympäröivät aukeat kuuluvat valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin. Maakuntakaavassa esitetyt kulttuurimaisemat ulottuvat koko Kyrönjokivarteen ja lisäksi Nurmonjoen rannoille. Peltomaisemien lisäksi on kulttuuriympäristöön nyt tullut laajempia alueita Seinäjoen keskustasta sekä osia Nurmon keskustaaajamasta.

Nurmo

Ähtäri

Jurva

Suupohjan alueella on Hyypänjokilaakson valtakunnallinen maisema-alue. Teuvan-, Kari- ja Isojokilaaksojen lisäksi on vanhaan asutukseen liittyviä muitakin kulttuurimaisema-alueita.

	Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue
---	---

Merkinnän kuvaus: Alue on lintu- ja luontodirektiivin mukaan Euroopan yhteisen tärkeänä pitämä alue.

Natura 2000-verkoston alue esitetään maakuntakaavassa valtioneuvoston 20.8.1998 ja 7.11.2000 tekemien päätösten mukaisina rajauksina. Useat Natura-alueet ovat kokonaan tai osaksi päällekkäisiä luonnonsuojelualueiden tai valtioneuvoston hyväksymien suojeluohjelmien ja -pätösten sekä Etelä-Pohjanmaan seutukaavan suojelualueiden kanssa. Maakuntakaava sisältää 6 Natura-kohdetta, jotka eivät ole luonnonsuojelualueita tai mukana valtioneuvoston hyväksymissä suojeluohjelmissa ja -päätöksissä eikä seutukaavan suojelualueissa. Maakuntakaavaesitys ei vaaranna niitä suojeluarvoja, joiden vuoksi alue tai kohde on otettu mukaan Natura-verkostoon.

Maakuntakaavan Natura 2000-verkosto

SPA/SCI	Alueen nimi	Kunta	Pinta-ala (ha)	Maakuntakaavan vaikutus Naturan toteutumiseen
FI0800025	Paljakanneva – Äkantmossen	Alahärmä, Oravainen, Uusikaarlepyy	1 218	Ei vaikutuksia
FI1001011	Hötölamminneva	Alajärvi, Perho	1 316	Ei vaikutuksia
FI0800042	Iso Narunneva	Alajärvi	275	400/220 kV voimalinja ylittää alueen pohjoisosasta.
FI0800091	Käärmekalliot	Alajärvi	66	Ei vaikutuksia
FI0800012	Pohjoisneva	Alajärvi, Kyyjärvi, Perho	1 635	110 kV voimalinja linjattu alueiden välistä.
FI0800159	Ukonmäki	Alajärvi	64	Ei vaikutuksia
FI0355008	Haukkaneva	Alavus, Virrat	684	Ei vaikutuksia
FI0800061	Edesjärvi	Alavus	174	Ei vaikutuksia
FI0800060	Kuivasjärvi	Alavus	468	Ohjeell. moottorikelkkailun runkoreitti kiertää alueen reunaan.
FI0800027	Larvanneva	Alavus, Kuortane	848	Ei vaikutuksia
FI1000016	Jokisuunlahti ja Valmosanneva	Evijärvi	238	Rajoittuu taajamaan.
FI0800110	Ähtävänjoki	Evijärvi, Pedersöre, Luoto, Pietasaari		Ei vaikutuksia
FI0800148	Kivistönmäki	Ilmajoki	22	Ei vaikutuksia
FI0800158	Tuoresluoman lehdot	Ilmajoki	17	Ei vaikutuksia
FI0200021	Haapakeidas	Isojoki, Honkajoki, Siikainen	2 137	Ei vaikutuksia
FI0800026	Hanhikeidas	Isojoki	934	Ei vaikutuksia
FI0800062	Kodesjärvi	Isojoki	140	Ei vaikutuksia
FI0800092	Lassinharju	Isojoki	67	Ei vaikutuksia
FI0800001	Lauhanvuori	Isojoki, Kauhajoki, HonKajoki	4 935	Ohjeellinen tielinjaus kulkee alueen keskiosan poikki.
FI0800017	Iso Kakkurinneva	Jurva	180	Ei vaikutuksia
FI0800145	Isokorpi	Jurva	14	Ei vaikutuksia
FI0800032	Levaneva	Jurva, Laihia	3 343	Ei vaikutuksia
FI0800151	Metsäkylän metsä	Jurva	11	Ei vaikutuksia
FI0800070	Pässilänvuori	Jurva, Ilmajoki	239	Ei vaikutuksia
FI0800033	Iso Kaivoneva	Kauhajoki	584	Ei vaikutuksia
FI0800034	Iso Koihnanneva	Kauhajoki	1 390	Ei vaikutuksia
FI0200130	Karvianjoen kosket	Kauhajoki, Honkajoki		Ei vaikutuksia
FI0200091	Karvian luomat	Kauhajoki, Karvia		Ei vaikutuksia
FI0800002	Kauhaneva – Pohjankangas	Kauhajoki, Karvia, Honkajoki	4 102	Ohjeellinen tielinjaus kulkee alueen eteläosan poikki.
FI0800111	Lapväärtinjokilaakso	Kauhajoki, Isojoki, Karijoki.		Ei vaikutuksia
FI0800010	Mustasaarenneva	Kauhajoki, Jalasjärvi	724	Ei vaikutuksia
FI0800050	Ylimysjärvi	Kauhajoki	125	Ei vaikutuksia
FI0800106	Lummukkakangas	Kauhava	62	Ei vaikutuksia

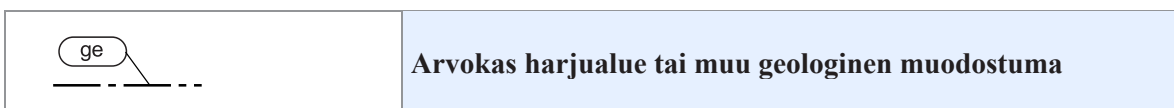
FI0800156	Pökkäsaaret	Kortesjärvi	21	Ei vaikutuksia
FI0800079	Pitkämönluoma	Kurikka	24	Rajoittuu virkistysalueeseen.
FI0800039	Vanhaneva	Lappajärvi	334	Ei vaikutuksia
FI0800146	Järvinevan metsä	Lapua	11	Ei vaikutuksia
FI0800082	Simpsiö	Lapua	51	Rajoittuu virkistysalueeseen.
FI0800035	Paukaneva	Nurmo	583	110 kV voimalinja läpäisee alueen ja uusi tielinja sivuaa aluetta
FI0800087	Peränevanholma	Nurmo, Lapua	506	Ei vaikutuksia
FI0800030	Haukilamminneva	Peräseinäjoki, Jalasjärvi	1 061	Ei vaikutuksia
FI0800028	Pirjatanneva	Peräseinäjoki, Alavus, Virrat	507	Ei vaikutuksia
FI0900093	Haukisuo – Härkäsuu - Kukkoneva	Soini, Karstula	1 403	Ohj. moottorikelkkailun runkoreitti kulkee tienvarsialueella alueen läpi
FI0800038	Matosuo	Soini	838	Ei vaikutuksia
FI0800150	Matosuonniemi	Soini	32	Ei vaikutuksia
FI0800100	Mäntykangas	Soini	53	Ei vaikutuksia
FI0800047	Pitkämännikönneva	Soini	79	Alueen länsipuolella kalliokiviaineksen ottamisalue.
FI0800013	Harjaisneva – Pilkkonneva	Teuva	691	Alueen itäpuolella kalliokiviaineksen ottamisalue.
FI0800016	Kurpanneva	Teuva, Jurva	395	110 kV voimalinja läpäisee alueen.
FI0800014	Lutakkoneva	Teuva	455	Ohjeell. moottorikelkkailun runkor. ohittaa alueen idästä.
FI0800101	Pässinrämmäkki	Teuva	60	Ei vaikutuksia
FI0800015	Varisneva	Teuva	278	400/220 kV voimalinja läpäisee alueen.
FI0800071	Huosianmaankallio	Vimpeli	38	Ei vaikutuksia
FI0800041	Ruokkaanneva	Vimpeli	323	Ei vaikutuksia
FI0800024	Viitaneva – Storholmanneva	Ylihärmä, Alahärmä	347	Ei vaikutuksia
FI0800103	Nättypii	Ylistaro	38	110 kV johtovaraus ohittaa alueen pohjoisesta
FI0800153	Pelman metsä	Ylistaro	12	110 kV johtovaraus ohittaa alueen pohjoisesta
FI0800120	Ison Koirajärven harju	Ähtäri, Soini	343	Eteläosassa virkistys-/ matkailukohde.
FI0800036	Maaherransuo	Ähtäri, Multia	384	Ei vaikutuksia
FI0800089	Miilu	Ähtäri	13	Ei vaikutuksia
FI0800104	Mäkelänmäki	Ähtäri	58	Ei vaikutuksia
FI0800037	Niinineva	Ähtäri	74	Ei vaikutuksia
FI0800065	Sappionjärvet	Ähtäri	307	Ei vaikutuksia

SPA = luontodirektiivin perusteella Natura 2000 -verkostoon sisällytettävä alue

SCI = lintudirektiivin perusteella Natura 2000 -verkostoon sisällytettävä alue

Natura-alueista ovat olemassa yksityiskohtaiset kartat ja kohdeselostukset ja siksi niitä ei tässä yhteydessä erikseen esitetä yksityiskohtaisesti. Kohdeselostuksista selviävät alueen suojelutilanteen tarkennus ja toteutuskeinot.

Natura-alueella voidaan jatkaa alueen nykyistä käyttöä ja olemassa olevien rakenteiden tavanomaista kunnossapitoa. Myös alueen käyttöä koskevat voimassa olevat luvat säilyvät. Natura-alueen sisälle voidaan osoittaa uusia toimintoja, mikäli tämä ei heikennä sitä luonnonarvoa, jota Natura-päätöksellä on suojeltu. Natura-alueet voivat toimia erityisesti luontomatkailua tukevin alueina ja kohteina.

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan valtioneuvoston hyväksymän harjijensuojeluohjelman mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat harjualueet.

Valtioneuvoston hyväksymä harjijensuojeluohjelma ei ole luonnonsuojelulain mukainen suojeluohjelma. Se toimii kuitenkin alueen luonnonarvoja kuvaavana selvityksenä ja siksi ohjelman kohteet ovat mukana maakuntakaavassa. Näiden alueiden suojelu perustuu maa-aineslakiin.

Arvokkaat harjualueet

Kohde	Kunta
1 Ristiharju	Alajärvi
2 Ristikangas	Isojoki
3 Haapalankangas	Jurva
4 Karhukangas	Kauhajoki
5 Nummikangas	Kauhajoki
6 Arpaistenkangas	Ähtäri

	Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue
---	--

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan laaja-alaiset luontoalueet, jotka muodostavat pohjan alueen luontomatkailun kehittämisessä

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeänä alueena on maakuntakaavassa osoitettu vain Suupohjana alue. Alueella painottuu erityisesti suot, jotka ovat suotyypeiltään sekä kasvi- ja eläinlajistoiltaan rikkaita. Suotyypeistä tavataan sekä keidas- että aapasoitia ja niiden välimuotoja. Suupohjan alue on ekologisten yhteyksien kannalta merkittävä. Lisäksi Suupohjassa alueen maaperä on geologisesti erittäin monimuotoista ja pohjavesirikasta. Alueen sisään kuuluu Isojoki, joka on erityissuojelua vaativa joki ja se kuuluu siuhaaroinen Natura 2000 –verkostoon.

	Erityissuojelua vaativa vesistö
---	--

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan sellaisen vesistön koko valuma-alue, joka on todettu vesistön monimuotoisuuden kannalta arvokkaaksi.

Maakuntakaavassa on esitetty erityissuojelua vaativat vesistöalueet Etelä-Pohjanmaalla. Alueet perustuvat komiteamietintöön. Näitä ovat Ikkelänjoki Kauhajoella, Kuninkaanjoki Soinissa ja Alajärvellä sekä Kokemäenjoen latvaosien Pihlajavedenreitti Ähtärissä.

Ikkelänjoen valuma-alueen koko on 215 km² ja sen vesialueen pinta-ala on 3,6 km². Joen yläjuoksu on noin 15 km matkalla maisemallisesti erittäin arvokas. Jokiuoma on hiekkaisesta maaperästä johtuen kanjonimaisista, mutkittelevaa ja täysin luonnontilaisista. Joessa ja sen sivupuroissa elää arvokas luonnontilainen purotaimenkanta. Erityissuojelun tavoitteena on säilyttää jokimaisema ja turvata purotaimenkanta.

Kuninkaanjoen valuma-alueen koko on 263 km². Kuninkaanjoki on Ähtävänjoen vesistöalueen latvapuroja. Kuninkaanjoki on maisemallisesti kaunis, harvinainen kanjonimainen jokiuoma. Joen rannat ovat lähes luonnontilaiset. Joessa esiintyy purotaimenkanta, joka on viime vuosina selvästi taantunut. Erityissuojelun tavoitteena on pitää joen veden laatu ja uoma purotaimenen elinalueeksi sopivana.

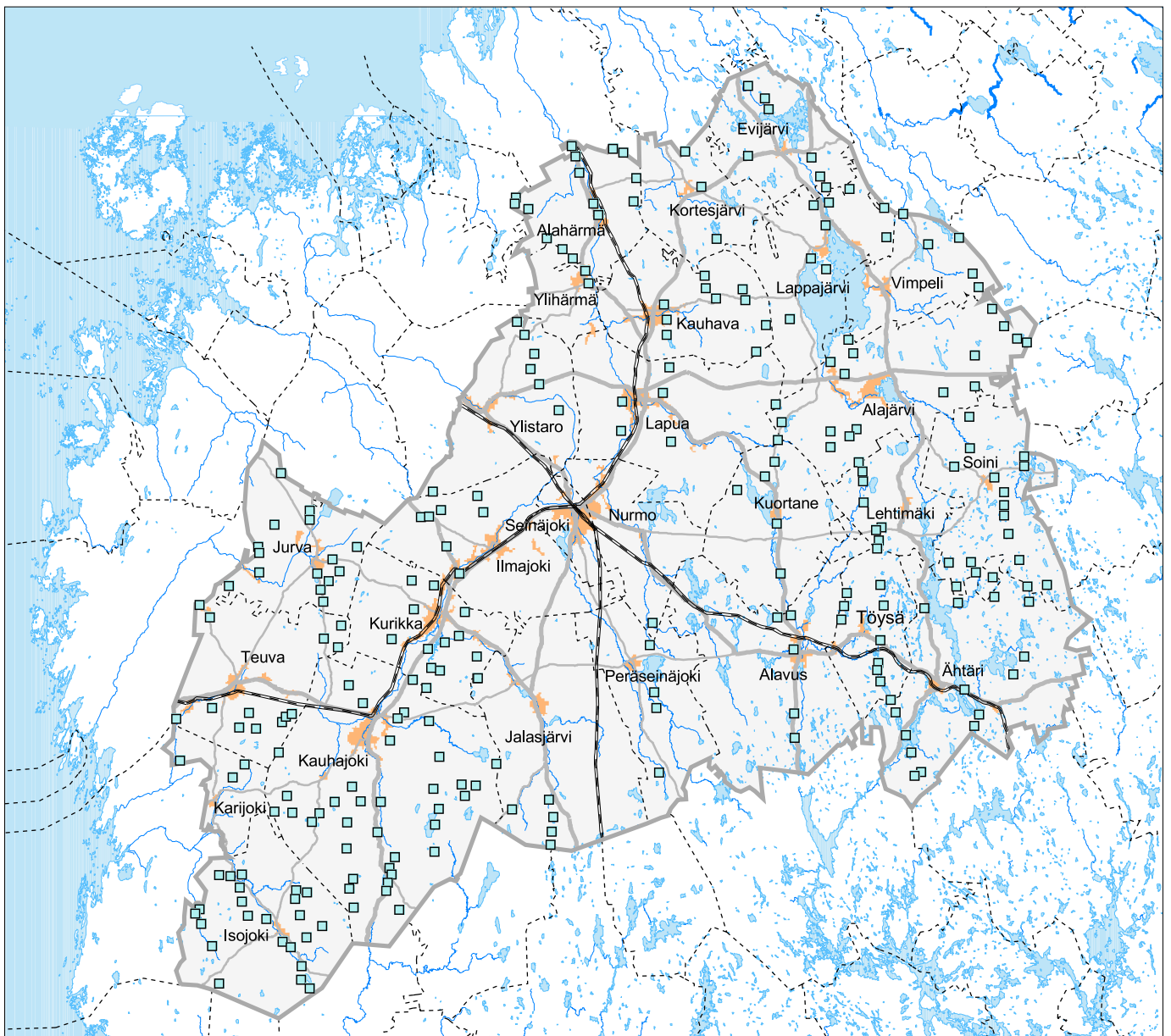
Pihlajaveden reitistä vain sen latvaosat sijaitsevat Ähtäri alueella. Reitti on Suomenselältä alkunsa saavista reittivesistä parhaiten luonnontilaisena säilynyt kokonaisuus. Pihlajaveden reitti on edustava, tutkimuksen kannalta arvokas kohde. Se on myös taimenen tärkeä lisääntymisalue. Reitti on Project Aqua-ohjelmaan kuuluva vesistö. Erityissuojelun tavoitteena on säilyttää reitti mahdollisimman luonnontilaisena.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava

Pohjavesialueet

□ Pohjavesialue

— Valtatie / kantatie

— Seututie

— Päärata

10 0 10 20km

1.4.2003/EPL

Pohjakartta © Maanmittauslaitos

Edellä mainittujen vesistöalueiden erityissuojelu ei rajoita niiden valuma-alueiden maankäyttöä, poikkeuksena on turvetuotanto, jota ei enää tule osoittaa näille alueille. Maankäytössä on kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota haitallisten vesistövaikutusten vähentämiseen maatalouden ympäristöohjelman ja EU:n osarahoitettaman maatalouden ympäristöntuki-järjestelmän sekä metsätalouden ympäristöohjelman mukaisesti. Erityissuojelu korostaa alueen luontoarvoja, mitä voidaan hyödyntää luontoon perustuvissa elinkeinoissa, mm. luontomatkailua kehitettäessä.

	Pohjavesialue
<p><i>Suunnittelumääräys:</i> Aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava niin, että pohjaveden laatu ei huononnu eikä alueen antoisuus pienene.</p>	

Merkinnän kuvaus: Merkintä osoittaa pohjavesialuetta, jolla osoitetaan määrällisesti ja laadullisesti myös tulevien sukupolvien pohjaveden tarve.

Suositus: Maa-ainesten ottaminen tulee kieltää vedenottamon tai suunnitellun vedenottamon lähisuojavyöhykkeellä.

Pohjavesialueita on kaavassa 272 kpl. Alueet perustuvat ympäristöhallinnon pohjavesialueiden kartoitukseen ja luokitukseen ja niitä on tarkasteltu myös pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen-projektissa (ns. Poski-projekti). Alueet pitävät sisällään Länsi-Suomen vesioikeuden määräämät pohjaveden suoja-alueet (liite III).

Pohjavedenottamoiden ympärille on saatettu vesilain nojalla määrätä hakemuksesta suoja-alue ja siihen sisältyvät suojavyöhykkeet. Käytössä olevien ja suunniteltujen vedenottamoiden suoja-alueita on määriteltä myös ilman vesilain mukaista menettelyä pohjavesialueiden suojelusuunnitelmissa. Suoja-alueiden määrittelyt perustuvat pohjavesimuodostuman hydrogeologisiin ominaisuuksiin, joista tärkein on pohjaveden virtausnopeus. Kuntia suositellaan laatimaan yhteistyössä ympäristöviranomaisten kanssa koko kuntaa koskeva pohjavesien suojelusuunnitelma ja maa-ainesten oton yleissuunnitelma.

Lähisuojavyöhykkeille ei tule myöntää maa-ainesten ottamislupia muuten kuin silloin, kun kyseessä on näiden alueiden saneeraus. Pohjavesialueilla ei suositella maa-ainesten ottoa vedenottamon tai suunnitellun vedenottamon lähisuojavyöhykkeelle. Muualla maa-ainesten ottaminen on mahdollista ympäristökeskuksen ohjeiden mukaisesti. Kaavassa on noin 40 aluetta, joissa kulttuurimaisema-alue on pohjavesialueen kanssa päällekkäin. Näillä alueilla voi MAL:n 3 §:n kaunis maisemakuva estää maa-ainesten otton. Maisemakuvan lisäksi myös luonnon merkittävät kauneusarvot tai erikoiset luonnonesiintymät voivat estää ottotoiminnan.

Lähes kaikki ihmisen toimet aiheuttavat jonkin asteisia muutoksia ja riskejä sekä pohjavesiolosuhteisiin että pohjaveden laadulle. Pohjavesialueille ei tule perustaa uusia turkistarhoja ja niillä olevat vanhat turkistarhat pyritään siirtämään vähitellen pohjavesialueiden ulkopuolelle. Maa- ja metsätalouden sekä puutarhatuotannon ei tule käyttää pohjavesialueilla pohjaveden laatua vaarantavia kemiallisia torjunta-aineita eikä lannoitteena lietalantaa. Uudet pohjavesiriskejä aiheuttavat laitokset ja toiminnot tulee sijoittaa tärkeiden pohjavesialueiden ulkopuolelle. Liikenteen vaarallisten aineiden kuljetusreittien kohdalle sattuvat pohjavesialueet tulee suojata.

Pohjavesialueita ei pääsääntöisesti tule kaavoittaa rakentamiseen. Poikkeustapauksissa sijoitettaessa rakennuksia pohjavesialueelle tulee tutkia perusteellisesti alueen maaperä ja pohjavesiolosuhteet. Jätevedet sekä tonttien liikennealueiden sadevedet on johdettava tiiviissä viemärisä pohjavesialueiden ulkopuolelle asianmukaisesti käsiteltäväksi. Maa-ainesten ottamistoiminnan yhteydessä ottamisalueita usein suolataan pölyämisen estämiseksi. Pohjavesialueilla näin ei tule menetellä.

Pohjavesialueille sijoittuvaa toimintaa rajoittavia pohjavesien suojelua koskevia säädöksiä on ympäristönsuojelulaissa (8 § pohjavesien pilaamiskielto) ja Vesilaisissa (1 luku 18 § pohjavesien muuttamiskielto) sekä maa-ainesten ottoa säätelevässä maa-aineslaissa.

	Kalliokiviainesten ottamisalue
---	---------------------------------------

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät kalliokiviaineksen ottamisalueet.

Suositus: Suosituksena on, että kalliokiviainesten ottamisen tulee perustua koko muodostumaa koskevaan suunnitelmaan.

Poski-projektin mukaisia kalliokiviaineksen ottamisalueita on Etelä-Pohjanmaalla 62 aluekokonaisuutta. Ne perustuvat pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen-projektiin (ns. Poski-projekti) ja Tiehallinnon esitykseen. A-luokan kallion kiviainesta ei Etelä-Pohjanmaan alueelta ole löydetty. I-luokan kiviaineksiä on 23 milj. m³, II-luokan kiviaineksiä 112 milj. m³ ja III-luokan kiviaineksiä 8,4 milj. m³. Nykykulutustasolla aineiden riittävyys on laskennallisesti 102 vuotta. On huomattava, että kallion kiviainesalueista on tutkittu vain ne alueet, jotka sijaitsevat alle 5 km etäisyydellä valta- ja kantateistä. Näiden lisäksi Seinäjoen seudulle on esitetty kolme laajaa nykyistä kalliokiviaineksen ottamisaluetta, sekä Alajärven Kotakangas, Isojoen Somerokallio ja Jalasjärven Kivelänkallio (liite II).

Maakuntakaavassa esitettävät maa-aineslain mukaiset maa-ainesten ottamisalueet perustuvat pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen-projektiin (ns. Poski-projekti). Kaavassa esitetään maa-ainesten ottamisalueet ja kalliokiviaineksen alueet. Poski-projektissa on suoritettu asiantuntijoiden toimesta näiden alueiden yhteensovitus maa-aineslain 3 §:n velvoitteisiin ja erityisesti Suomen ympäristökeskuksen pohjavesiluokitukseen. Maakuntakaavassa on suoritettu yhteensovitus muuhun maankäyttöön.

Maa-ainesten ja kalliokiviaineksen ottamisen osoittaminen maakuntakaavassa ei sulje pois näiden alueiden osalta maa-aineslain mukaista käsittelyä. Maakuntakaava on kuitenkin tukena näiden alueiden osalta maa-aineslain mukaisessa lupaharkinnassa. Koska maakuntakaavassa esitettävät maa-aineslain mukaiset maa-ainesten ottamisalueet ja kalliokiviaineksen alueet perustuvat pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen-projektiin, tulee niiden maa-aineslain mukainen käsittely olla huomattavasti joustavampaa kuin normaalissa maa-aineslain mukaisessa lupaharkinnassa. Näillä alueilla maa-ainesten ottaminen ei todennäköisesti aiheuta maa-aineslain 3 §:n mukaisia seurauksia.

Etelä-Pohjanmaalla on huomattava määrä vanhoja maa-ainesten ottamisalueita, joista osa on pohjavesialueilla tai rajautuvat niihin. Jotta nämä vanhat maa-ainesten ottamisalueet saataisiin maisemoitua, mikä myös edesauttaisi pohjavesien suojausta, tulee niillä sallia ottamistoimintaa maisemoinnin ja pohjavesien suojelun näkökulmasta.

	Melualue
---	-----------------

Suunnittelumääräys:

Alueelle ei tule suunnitella sijoitettavaksi rakennuksia tai toimintoja, jotka ovat herkkiä meluhaittoille (alueen melutaso on vähintään 55 dB). Yleis- ja asemakaavoituksessa ja rakennussuunnittelussa tulee ottaa huomioon valtioneuvoston antamien melutason ohjearvojen vaatimukset.

Merkinnän kuvaus: Merkinnällä osoitetaan alueita, joilla toimintojen sijoitukselle asetetaan lentomelun takia rajoituksia.

Melualueeksi on merkitty Seinäjoen lentoaseman alue. Kauhavan lentoaseman melualueen kartoitusta ei ole vielä tehty, mutta nykyinen merkitty alue on arvio. Kartoitus tehdään puolustusvoimien toimesta myöhemmin. Muille lentokentille, Alavus, Kauhajoki ja Menkijärvi, ei ole osoitettu myöskään melualueita.

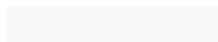
4.7 Koko maakuntakaavaa koskeva yleinen suunnittelumääräys ja maakuntakaavan merkintöjä koskeva indeksillä osoitettu ehdollinen rakentamisrajoitus

Koko maakuntakaava koskeva yleinen suunnittelumääräys:

Yksityiskohtaisemmassa alueidenkäytön suunnittelussa ja maankäytön aluevarauksia tehtäessä on varauduttava selvittämään kehittämismahdollisuudet koskien korkeatasoisia valtakunnallisia liikenneyhteyksiä, jossa erityisesti pääteiden liikenteen sujuvuus ja liikenneturvallisuuden parantaminen sekä raideliikenteen kehittäminen on otettava huomioon.

- ⁽¹⁾ Tällä indeksillä on osoitettu ehdollinen rakentamisrajoitus: ”Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus”, joka koskee kaikkia ko. indeksillä varustettuja merkintöjä.

4.8 Piirtämistekniset- ja pohjakarttamerkinnot

	MAAKUNTAKAAVA-ALUEEN RAJA
	SEUTUKUNNAN RAJA
	KUNNAN RAJA
SEINÄJOKI	MAAKUNTAKESKUS
ALAVUS	SEUTUKUNTAKESKUS
ILMAJOKI	KUNTAKESKUS
TUURI	ALAKESKUS
	PELTO
	JÄRVI
	JOKI
	ALUEEN POHJAVÄRI

5 MAAKUNTAKAAVAN VAIKUTUKSET

5.1 Yhteenvedo kaavan vaikutusten arvioimiseksi suoritetuista selvityksistä

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Vaikutusten arvioinnin keskeisimpiä tarkoituksia on antaa lähtökohtia kaavalla määriteltävään alueiden käytön ohjaukseen kuten esimerkiksi suunnittelumääräysten tarpeeseen ja sisältöön. Vaikutusselvitysten perusteella on voitava varmistua, että kyseessä oleva maankäyttömuoto tai hanke voidaan maakuntakaavan osoittamalla tavalla toteuttaa ympäristön kannalta hyväksyttävällä tavalla. Arvioinnissa selvitetään myös, onko olemassa keinoja ehkäistä ja torjua haitallisia vaikutuksia kaavaratkaisuja muuttamalla.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavatyön vaikutusten arvioinnin lähtökohtana on ollut olettaus, että kaavassa esitettävät asiat toteutuvat. Vaikutusten arvioinnissa keskitytään vain kaavaluonnoksessa esitettäviin asioihin.

Etelä-Pohjanmaan liitto perusti maakuntakaavaprosessin eri vaiheiden vaikutusten arviointia varten vaikutusten arviointiryhmän (kestävän kehityksen ryhmän, ns. Keke-ryhmän). Keke-ryhmän arviot osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan ja tietopohjaan on huomioitu ja kirjattu vaikutusten arviointiraportteihin. Osallisilta on saatu erittäin vähän kannanottoja kaavaprosessista, tietopohjasta, tehdyistä tai tilatuista selvityksistä. Kaavaluonnoksesta saatiin valmisteluvaiheen kuulemisen aikana paljon kommentteja ja lausuntoja, tosin pääosin kunnilta ja muilta viranomais- ja asiantuntijatahoilta (yhteensä 101 kpl).

Maakuntakaavan vaikutusten selvittämismenetelmät ryhmiteltiin kolmeen osaan. Ensimmäisen osan muodostavat tietopohja-aineisto sekä liiton tekemät että ulkopuolisten asiantuntijoiden tekemät selvitykset. Toisen osan muodostavat ympäristövaikutusten arviointiselostukset ja ympäristövaikutusten arviointiohjelmat. Nämä keskittyvät jätehuoltoalueisiin ja turvetuotantoon. Kolmannen osan muodostavat maakuntakaavoituksen vaikutusten arviointiryhmän (ns. Keke-ryhmä) ja osallisten arviot. Nämä arviot ja niiden aiheuttamat muutokset on esitetty ympäristövaikutusten arviointiraportissa.

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan vaikutuksista on tehty erillisselvitykset ympäristövaikutusten sekä sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten osalta. Niissä vaikutuksia on tarkasteltu seutukunnittain sekä kokonaisvaikutuksia. Turvetuotantovyöhykkeiden osalta on tehty erillinen vesistövaikutusselvitys. Maakuntakaavaluonnoksen kokonaisvaikutuksista esitetään seuraavassa tiivistelmä teemoittain.

5.2 Kilpailukykyinen maakuntakeskus, elinvoimaiset seutukunnat ja kunnat verkottuvat keskenään

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan keskeinen tavoite on elinvoimaisten seutukuntien ja kilpailukykyisen maakuntakeskuksen vuorovaikutus. Keskeisinä kehittämistavoitteina ovat maakunnallinen tietoverkko ja kehittäjäyhteisöjen luominen.

Seinäjoen kilpailukyvyyn kehittäminen tapahtuu maakuntakaavassa rinta rinnan maaseudun toimintojen kehittämisen kanssa. Tältä osin maakuntakaavalla toteutetaan yhteiskunnallista tasa-arvoa. Maakunnallisen tietoverkon rakentaminen tuo koko maakunnan asukkaat tietoyhteiskunnan palvelujen piiriin. On epätodennäköistä, että kaupungin ja maaseudun vuorovaikutuksen lisääminen aiheuttaisi häiriöitä tai voimakkaita muutoksia maaseudun olemassa oleviin sosiaalisiin rakenteisiin. Tällä teemalla voidaan ennen kaikkea vaikuttaa Etelä-Pohjanmaan ulkoiseen toimintaympäristöön (imago), ja sitä kautta maakunnan kilpailukykyyn. Tärkeitä tekijöitä ovat mm. alueen liikenneyhteydet, sopivan työvoiman saatavuus ja se onko alue kasvukeskus.

Seinäjoen kaupunkiseutu kaupunkikehittämisen kohdealueena lisää maakuntakeskuksen tunnettavuutta ja näkyvyyttä maakunnan ulkopuolella ja lisää sen elinvoimaisuutta ja kilpailukykyä muihin maakuntakeskuksiin verrattuna sekä vahvistaa asemaansa suomalaisessa kaupunkiverkostossa. Maakuntakaava mahdollistaa myös voimakkaan kaupan ja palveluiden kehittämisen Seinäjoen kaupunkiseudulla. Maakuntakaava parantaa maakuntakeskuksen saavutettavuutta ja seudun liikenneolosuhteet paranevat.

Vuorovaikutusta lisäävät rengasmaisesti maakuntakeskuksen ympärillä olevat kehitettävät taajama- toimintojen alueet ja kylät. Sopivaa työvoimaa yritetään houkuttaa alueelle mm. ylläpitämällä maakunnan historiallista kerroksellisuutta ja turvaamalla tärkeimpiä luontokohteita. Myös matkailun vetovoimatekijät on kaavassa huomioitu hyvin. Kaiken kaikkiaan maakuntakaavan avulla pyritään vahvistamaan Seinäjoen seudun asemaa kiristyvässä kansallisessa ja eurooppalaisessa kilpailussa. Kaavassa otetaan taloudellisen kilpailukyvyyn lisäksi huomioon myös elinympäristön laatu eri puolilla maakuntaa. Maakuntakaava ei siten aiheuta alueellista segregatiota (epätoivottu alueellinen ja väestöllinen erilaistuminen), sillä koko maakunta pyritään pitämään asuttuna ja elinvoimaisena.

Kaupunkikehittämisen kohdealue, teollisuuden ja maaseudun kehittämisen kohdealueet ja matkailun vetovoima-alueet luovat edellytyksiä seutukuntien elinkeinoelämän kehittämiseksi.

Kaupunkikehittämisen ylikunnallinen kohdealue voi johtaa asukkaiden kannalta käytännöllisempiin palveluratkaisuihin. Mikäli maakuntakeskusta kehitetään yli kuntarajojen, saattaa Seinäjoen seudun julkisten palvelujen laatu parantua. Se johtaisi etenkin heikompien väestöryhmien elintason kohoamiseen. Lisäksi liikenneolosuhteiden kehittäminen sekä kaupan ja palvelujen paranevat kehittämismahdollisuudet lisäävät maakuntakeskuksen elinvoimaisuutta ja houkuttelevuutta. Maakuntakeskuksen houkuttelevuuden parantaminen voi lisätä maakunnan inhimillistä pääomaa, eli ihmisten osaamista, tietoja ja taitoja ja yleensäkin innovaatio toimintaa.

Teollisuustoimintojen alueita on myös muissa maakunnan osissa tasapainottaen aluekehitystä ylläpitämällä jalostuksen työpaikkoja maaseutukunnissa. Asutus on lähellä työpaikkoja, joten työmatkoihin kuluva aika jää kohtuulliseksi. Lisäksi teollisuuden kehittämisen kohdealueet sijaitsevat liikenteellisesti edullisilla paikoilla, joten liikenteen vaikutukset ihmisiin eivät nouse merkittäviksi.

Maaseudun kehittämisen kohdealueilla tuetaan olemassa olevaa kylärakennetta ja palvelujen säilymisedellytyksiä. Tämä vaikuttaa myönteisesti kylien asukkaiden elämänlaatuun. Maaseutumatkailun ja muiden maaseudun sivuelinkeinojen toimintaedellytysten edistäminen voimistaa seutukuntien elinvoimaisuutta ja auttaa niitä pysymään väestötavoitteissaan.

Maatalouselinkeinojen säilyttämismahdollisuuksia pyritään tukemaan maanviljelyyn parhaiten soveltuvilla peltolakeuksilla ja jokilaaksoissa. Samalla varmistetaan osaltaan eteläpohjalaiselle identiteetille tärkeiden kulttuurimaisemien säilyminen. Sillä voi olla merkittävä vaikutus myös matkailun kannalta, sillä yleisen kehityskulun mukaisesti omaleimaisuuden säilyttäneet alueet pärjäävät hyvin kiristyvissä alueiden välisessä kilpailussa.

Maaseudun kehittämisen kohdealueella mk2 on suunnittelulla useita myönteisiä vaikutuksia. Kulttuurimaiseman historiallisen kerroksellisuuden säilyttäminen lisää asuinalueiden arvoa ja esteettisyyttä. Samalla tuetaan maatalouden harjoittajia.

Matkailun vetovoima-alueet lisäävät kaupungin ja maaseudun välistä vuorovaikutusta. Matkailuelinkeinojen kehittäminen etenkin maaseudulla antaa mahdollisuuden alueellisen tasa-arvoisuuden toteutumiseen. Matkailun piiriin syntyvät työpaikat tuovat lisätuloja ja tasaavat hyvinvointieroja maakuntakeskuksen ja maaseudun välillä.

5.3 Alue- ja yhdyskuntarakenteen eheyttäminen

Väestökehitysennusteet tukevat kaikkien kuntakeskusten yhdyskuntarakenteiden eheyttämistä. Seinäjoella ja Nurmossa, missä maakunnan väestön pääasiallinen kasvu tapahtuu, on todettu myös tarvetta eheyttämiseen. Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen johtaa yleensä muutoksiin, jotka vaikuttavat myönteisesti ihmisiin ja yhteisöihin. Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen saattaa aiheuttaa myös negatiivisia vaikutuksia ihmisiin. Tehokas kaupunkirakenteen tiivistäminen voi johtaa lähivirkistysalueiden vähenemiseen ja asukkaiden ulkoilumahdollisuuksien heikkenemiseen.

Väestökehitysennusteet eivät kaikilta osin tue yhdyskuntarakenteen laajenemisia. Laajenemiset ovat usein ristiriidassa ennen muuta maakunnallisten kulttuurimaisemien kanssa. Toisaalta laajeneminen voi yhdistää kaksi lähekkäin sijaitsevaa taajamaa. Tällainen tilanne on Ilmajoen keskustaa ja Koskenkorvan välillä aina Kurikkaan asti, Alavuden ja Tuurin sekä Töysän ja Tuurin välillä. Yhdyskuntarakenteen laajenemisella on yleensä kielteisiä sosiaalisia vaikutuksia, mm. liikumistarpeen lisääntyminen, energian kulutuksen kasvu ja liikenteen päästöt.

Vähittäiskaupan palveluverkko -selvityksen mukaan suuryksiköitä on suunnitteilla ennen muuta Seinäjoen–Nurmon alueelle valtatie 19 ja kantatie 67 tuntumaan sekä Töysän Tuuriin. Vähittäiskaupan suuryksiköitä (km) on maakuntakaavan merkitty kolme kappaletta ja ne sijaitsevat suhteellisen lähellä asuinalueita. Ne saattavat kuitenkin mm. heikentää keskustojen elinvoimaisuutta, heikentää lähikauppojen toimintaedellytyksiä ja lisätä henkilöautoliikennettä.

Maaseudun kehittämisen kohdealueet yhdessä kehitettävien kylien verkoston kanssa pitävät maaseudun asuttuna. Loma-asuntoalueiden sijoittaminen taluskylien yhteyteen saa aikaan myönteisiä vaikutuksia maaseudulla.

Maakuntakaavaehdotuksessa esitettävät teollisuusalueet ja teollisuuden kehittämisen kohdealueet liittyvät alueen osaamiseen. Teollisuusalueet ja teollisuuden kehittämisen kohdealueet tuovat esiin maakunnan teollisen ytimen Teuvalta Härmiin. Ne hyödyntävät olemassa olevaa infraa; rautateitä, valta- ja kantateitä sekä liittymiä. Teollisuus- ja varastoalueet ja niiden tarjoamat työpaikat sijaitsevat lähellä asutusta vaikuttaen siten myönteisesti elämänlaatuun.

5.4 Eteläpohjalainen kulttuuriympäristö ja -maisema

Etelä-Pohjanmaan alue- ja yhdyskuntarakenteessa keskeisellä sijalla ovat valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueet ja rakennettu kulttuuriympäristö eli pääasiassa pellot ja nauha-asutus. Käsitteenä ”eteläpohjalainen kulttuurimaisema” on yhtenäisempi ja suppeampi kuin tosiasiasa olemassa oleva kulttuurimaisema Etelä-Pohjanmaalla: eri puolilla maakuntaa kulttuuriympäristön ja -maiseman ominaispiirteet vaihtelevat ja kaavaehdotus ottaa ne huomioon. Maaseudun kehittämisen kohdealueet ja kehitettävät kylät auttavat turvaamaan maatalouselinkeinojen harjoittamista, jolloin myös kulttuurimaisemat säilyvät. Kylät taas voivat matkailullisesti hyödyntää kulttuurimaisemia.

Rakennettu kulttuuriympäristö liittyy usein kiinteästi kulttuurimaisemiin, mutta erityisesti sitä on kuntakeskuksissa. Rakennetun kulttuuriympäristön ajalliset kerrostumat antavat kaupunki- ja kyläkuvaan paikallisväriä ja rikastuttavat keskustoja. Kaavaehdotuksessa on tuotu esille valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti myös sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti arvokkaita miljöitä, joilla on haluttu konkretisoida rakennetun kulttuuriympäristön arvoja.

Kulttuuriympäristön ja -maiseman turvaaminen vaikuttaa positiivisesti maakunnan asukkaisiin sekä elinkeinojen harjoittamiseen että elinolosuhteiden kannalta. Maakuntakaavan vaikutus Etelä-Pohjanmaan ympäristökuvaan on myönteinen. Hyvän ja historiallisesti rikkaan elinympäristön säilyttäminen johtaa asukkaiden aktiivisuuden, elinvoimaisuuden ja osallistumisen kehittymiseen. Kulttuuriympäristöön ja -maisemaan liittyvät aluevaraukset yhdessä maaseudun ja matkailun kehittämisalueiden kanssa tukevat asukkaiden sosiaalisia elinolosuhteita. Maakunnalle tyypillisten kylätyyppien ja kuntakeskusten vahvistaminen edistää sosiaalisten suhteiden verkostoa, joka koostuu yksilöiden lisäksi infrastruktuurista, toiminnasta, riippuvuus- ja vuorovaikutussuhteista ja yhteenkuuluvuudesta.

Maakunnassa on kahdeksan kulttuurimaisema-alueita/kylää, joiden ilmettä väestön poismuutto uhkaa; nämä ovat Alahärmän Kuoppala, Alavuden Sulkavankylä, Evijärven Särkikylä, Isojoen Vesijärvi, Soinin Keisala, Vimpelin Sääksjärvi ja Löyä Kuortaneen-Töysän rajalla. Näistä Isojoen Vesijärvelle on tehty ympäristöhoitosuunnitelma.

5.5 Luonnonympäristö ja virkistys

Maakuntakaava tulee parantamaan vesistöjen käyttökelpoisuutta virkistykseen. Keskeiset matkailun vetovoimavyöhykkeet, virkistysalueet ja monipuolisten reitistöjen alueet liittyvät vesistöihin. Vesistöjen tilassa on odotettavissa parannusta johtuen yhdyskuntarakenteen tiivistymisestä, kylien kehittämisestä ja siirtoviemäreistä.

Kaava vahvistaa maakunnan ekologisia käytäviä, vaikka niitä ei kartalla esitetäkään. Näihin liittyvät kiinteästi Natura 2000 -verkoston alueet, matkailun vetovoima-alueet ja reitistöt. Kahden jälkimmäisen lähtökohtana on nimenomaan vetovoimainen luonto, eikä Natura 2000 -verkostoa vaaranneta. Muutama Natura -alue jää turvetuotantovyöhykkeen keskelle, mutta turvetuotantovyöhyke on kehittämisperiaatemerkinä: tällöin Naturan suojeluarvot on otettava huomioon yksittäisten turvetuotantoalueiden suunnittelun yhteydessä.

Luonnonympäristöä voimakkaasti muuttavia merkintöjä maakuntakaavassa ovat turvetuotantovyöhykkeet. Turvetuotantovyöhykkeiden tuotantoalueet aiheuttavat pistemäisiä haittavaikutuksia asukkaille (melu ja pöly) sekä heikentävät Kyrönjoen ja Lapuanjoen latvavesistöjen laatua. Pahimmillaan turvetuotannon pitkäaikaiset vesistövaikutukset saattavat häiritä vesistöjen virkistyskäyttöä, jokilaaksojen kylien elinvoimaisuutta ja matkailuelinkeinojen harjoittamista. Maakuntakaavassa esiintyy lievää ristiriitaisuutta juuri Lapuan- ja Kyrönjokiin liittyvien aluevarausten osalta, sillä turvetuotanto vaikuttaa haitallisesti maakunnan arvokkaimpiin matkailun vetovoima-alueisiin. Toisaalta turvetuotannon työpaikat ovat tärkeitä tekijöitä maakunnan reuna-alueiden elinvoimaisuuden kannalta.

Luonnonympäristöä säilyttäviä tai parantavia merkintöjä maakuntakaava sisältää paljon. Etenkin vesistöjen virkistyskäyttöä ja vesistöjen tilaa kohentavilla merkinnöillä ja määräyksillä on selviä sosiaalisia ulottuvuuksia. Vesistöjen laadun paraneminen tukee sekä matkailun vetovoimavyöhykkeitä että asukkaiden virkistysmahdollisuuksia ja hyvää elinympäristöä.

Maakuntakaavaluonnos turvaa sekä Seinäjoen Kyrkösjärven että Pietarsaaren Alholmens Kraftin turvevoimaloiden raaka-aineen saannin.

Yhdyskuntien vesihuolto tulee parantumaan ja se tulee turvatuksi myös jatkossa. Siirtoviemärihankkeet tulevat toteutuessaan parantamaan vesistöjen laatua. Kyläalueiden liittämisen viemärijärjestelmän piiriin lisää kylien elinvoimaisuutta.

Matkailun vetovoima-alueiden kehittäminen tulee edesauttamaan maakunnan markkinointia. Virkistysalueet muodostavat vetovoima-alueiden solmupisteitä, virkistys-/ matkailukohteet täydentävät verkostoa ja näitä yhdistää melko kattava reitistö. Reitistön yhteystarpeita on sekä maakunnan sisällä että maakunnan ulkopuolelle. Maakuntakaava lisää huomattavasti ihmisten virkistäytymismahdollisuuksia ja luontomatkailemisen kehittämisedellytyksiä.

5.6 Yhteysverkkojen toimivuus

Maakunnan pääasialliset kehittämissuunnat Seinäjoelta etelään ja pohjoiseen sekä Vaasan suuntaan paranevat, samoin Jyväskylän ja Porin suuntiin. Seinäjoen itäinen ohikulkutie parantaa Seinäjoen keskustan ilmaa ja vähentää melua. Valtatien 19 kehittäminen välillä Seinäjoki-Lapua lisää liiketurvallisuutta. Samat vaikutukset ovat valtatie 18 uusilla linjauksilla ja kehittämistarpeilla. Vaasan radan sähköistys vaikuttaa samaan suuntaan ja liittyy maakunnan pääkehittämissuuntiin. Seinäjoen itäinen ohikulkutie helpottaa Rengonharjun lentokentän saavutettavuutta. Tieliikenneyhteyksien pääteiden kehittämistoimenpiteet parantavat yhteyksiä maakuntakeskukseen ja sen palveluihin. Tämä lisää alueellista tasa-arvoa maakunnassa, mutta uhkana saattaa olla toimintojen liiallinen keskittyminen Seinäjoelle ja sitä seuraava reuna-alueiden kuihtuminen.

Parannettavilla alemmanasteisilla teillä on merkittävä vaikutus paikalliselle elinkeinolämälle parantuneiden yhteyksien muodossa. Ne helpottavat huomattavasti myös ihmisten työ- ja asiointimatkoja.

Seudullisilla jätteenkäsittelyalueilla on positiivisia vaikutuksia ihmisten elinoloihin ja jonkin verran myös vesistöjen tilaan. Jätehuollon toimintojen keskittämisestä koituvat haitat ilmenevät pääosin seudullisten jätteenkäsittelylaitosten läheisyydessä ja saavat aikaan asukkaiden vastusta.

Vesihuollon kehitettävät siirtoviemäriyhteydet, syöttövesiyhteydet ja yhdysvesijohdot lisäävät toimintojen varmuutta ja mahdollistavat samanlaisen vesihuollon laatutason eri puolilla maakuntaa. Ympäristön kannalta uudet, tehokkaat ja keskitetyt jätevedenpuhdistamot ovat positiivinen asia.

Tietoliikenne tulee jatkossa helpottamaan eri palvelujen saatavuutta, asumisen turvallisuutta ja etenkin etätöiden tekemistä.

Maakuntakaavan ympäristövaikutusten kohdentuminen ja merkittävyys

Maakuntakaavan teemat Vaikutusten kohteet	Kilpailukykyinen maakuntakeskus, elinvoimaiset seutukunnat ja kunnat verkottuvat yhteistyöhön	Alue- ja yhdyskuntarakenteen eheyttäminen	Eteläpohjalainen kulttuuriympäristö ja -maisema	Luonnonympäristö ja virkistys	Yhteysverkkojen toimivuus
Alue- ja yhdyskuntarakenne	++ kaupunkikehittämisen kohdealue ++ maaseudun ja teollisuuden kehittämissen kohdealueet	+ kuntakeskusten eheyttäminen	+ säilyttää ja vahvistaa nykyistä	++ kattava kokonaisuus ++ seutukunnittaisia painotuksia	++ Seinäjoen seudun tiejärjestelyt ++ maakunnan muut liikenteen kehittämistarpeet, tie- ja rataliikenne sekä tietoliikenne
Yhdyskunta- ja energiatalous	0	+ eheyttämisalueet vesi- ja viemäriverkoston sekä kaukolämmön piiriin	- olemassa olevat voimalinjat	++ turvetuotanto + jätehuoltoratkaisu	+ pohjaveden ja jäteveden yhteydet

Liikenne	++ Seinäjoen seudun liikenneolosuhteet ++ Vaasan radan sähköistys ++ muut kehitettävät tieyhteydet + Rengonharjun lentokentän kehitt.	+ joukkoliikenne	+ liikennemaisema	- Seinäjoen itäinen ohikulkutie	++ Seinäjoen seudun tiejärjestelyt ++ maakunnan muut liikenteen kehittämistarpeet, tie- ja rataliikenne sekä tietoliikenneverkko
Kaupunkikuva, maisema	+ kehitettävät kylät	+ kuntakeskusten eheyttäminen + kehitettävät kylät	++ rakennetun kulttuuriympäristön ja kulttuuri-maisemien säilyminen + matkailun veto-voima-alue	+ hoidetut virkistysalueet, -kohteet ja reitistöt + matkailun veto-voima-alue	+ liikennemaisema - - kevyen liikenteen väylät
Kulttuuriperintö, rakennettu kulttuuriympäristö	0	- uudisrakentam. voi vaarantaa	++ arvokkaat rakennukset tai miljööt + matkailun veto-voima-alue	+ hoidetut virkistysalueet, -kohteet ja reitistöt + matkailun veto-voima-alue	- - kevyen liikenteen väylät
Ihmisen elinolot, elinympäristö	++ palvelujen kehittäminen ++ maakunnallinen jätehuoltoratkaisu ++ matkailun veto-voima-alueet + reitistöt + kehitettävät kylät	++ vähittäiskaupan palveluverkosto ++ kylien kehittäminen - keskustojen näivettyminen (marketit)	++ kulttuurimaisemien ja rakennetun kulttuuriympäristön säilyminen ++ kylien elinvoimaisuus paranee	++ hoidetut virkistysalueet, -kohteet ja reitistöt	++ liikenneturvallisuuksien kasvu + tietoliikenneverkko - lentomelu - liikennemäärän kasvu (ilman- saasteet, melu)
Maa- ja kallioperä	0	0	0	- - turvetuotannon vaikutukset soihin	0
Vesi	++ siirtoviemäröinnin yhteystarpeet + ns. kriisivesijohto	+ eheyttämisalueet tulevat siirtoviemäröinnin piiriin	++ kulttuurimaisemien hoitoon liittyvät suoja- vyöhykkeet	++ vesistöjen virkistyskäyttökelpoisuus	+ siirtoviemäröinnin yhteystarpeet
Ilma, ilmasto	0	+ eheyttämisalueet tulevat kaukolämmön piiriin	0	-turvetuotanto ja turpeen poltto	+ ohikulkutiet parantavat Seinäjoen kaupunkililmaa + Vaasan radan sähköistäminen
Kasvisto, eläimistö	0	0	+ kulttuurimaisemien säilyminen	++ Natura 2000 –verkosto ++ suojelualueet	0
Luonnon monimuotoisuus	0	0	+ kulttuurimaisemien säilyminen	++ Natura 2000 –verkosto ++ suojelualueet - - turvetuotanto	- tiejärjestelyt
Luonnonvarat	+ pohjavesihuollon yhteystarpeet	0	- maa-ainesten otto	- - turvetuotanto + kalliokiviaineksen ottamisalueet ++ pohjavesialueet	- - tiejärjestelyt tarvitsevat runsaasti uusiutuvia luonnonvaroja (sora, hiekka, kallioli)

Vaikutusten merkittävyys: ++ positiivisia vaikutuksia, + melko positiivisia vaikutuksia, 0 neutraali, – melko negatiivisia vaikutuksia, – – negatiivisia vaikutuksia

5.7 Sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset

Fyysinen alueidenkäytön ohjaus ei kykene yksin nostamaan maakunnan kilpailukykyä. Maakuntakaava ja etenkin sen sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset toteutuvat välillisesti. Toimijoiden ja eri toimintojen sijoittumiseen vaikuttavat useat taloudelliset ja yhteiskunnalliset tekijät, joihin kaavoituksella ei voida suoranaisesti puuttua.

Maaseudun ja teollisuuden kehittämiskohdealueiden vaikutus rahoitukseen ja investointeihin sisältää useita epävarmuustekijöitä. Työpaikkojen tarjonta ja kysyntä ovat myös koulutuksen ja yksityisen rahoituksen armoilla.

Virkistysreitistöjen kehittäminen saattaa luoda työtä syrjäisille seuduille sekä antaa mahdollisuuksia yrittäjille sekä sivuelinkeinoja maa- ja metsätalouden harjoittajille. Matkailun vetovoima-alueet saattavat pitää maaseutua elävänä. Avaintemoiksi nousevat alueiden vetovoimaisuuden kohentaminen, alueiden tuotteistaminen ja markkinointi.

Maakuntakaava pyrkii perustellusti tukemaan koko maakunnan asuttuna pitämistä ja maaseudun elinvoimaisuutta. Kaavalla tuetaan maa- ja metsätalouden sivu- ja liitännäiselinkeinoja, matkailua, samoin kuin työssäkäyntiä keskuksissa edistetään. Seudulliset tieliikenteen kehittämistarpeet tukevat näitä pyrkimyksiä. Maakuntakaava luo edellytyksiä maaseudun paremmalle tulevaisuudelle etenkin Suupohjan, Järviseudun ja Kuusiokuntien alkutuotantovaltaisille seutukunnille. Alueiden elinkeinoelämää pyritään elvyttämään tukemalla matkailua ja loma-asutuksen rakentamista sekä liikenneverkostoa kehittämällä. Myös alkutuotannon toimintaa pyritään tukemaan.

Maaseudun arvostus asuinympäristönä sekä virkistys- ja matkailukohteena nousee. Kaavassa osoitetut vesihuollon tarpeet nostavat asumisen ja ympäristön laatua ja asuntojen perustasoa. Loma- ja vapaa-ajan asutus yleistyy ja tuo osaltaan pirstusriskeita haja-asutusalueille. Maakuntakaava lisää todennäköisesti kyläalueiden asukkaiden yhteistoimintaa hyvinvoinnin laatuun liittyvien tekijöiden osalta. Keskeinen maaseudun voimavara on hyvä asuinympäristö, jossa asukkaat pystyvät toteuttamaan itseään ja luomaan miellyttävän sisällön sekä työ- että vapaa-ajalle. Vision toteutuminen edellyttää siten etätyön yleistymistä ja hyviä tietoliikenneyhteyksiä tiedon valtateille. Maakuntakaavalla tuetaan etätyön mahdollisuuksia koko maakunnan alueella.

Maakuntakaava varautuu voimakkaaseen toimintojen ja asutuksen keskittymiseen Seinäjoen ympäristöön. Seinäjoen kaupunkiseudun rooli maakunnan ydinalueena täsmentyy ja maakuntakeskukseen liittyy nauhamaisesti Etelä-Pohjanmaan teollinen ja liikenteellinen keskittymä, joka kulkee jokilaaksoja ja liikenneväyliä myötäillen Kauhajoelta Kauhavalle. Myös alueen kulttuuri ja matkailu saavat lisäarvoa.

Maakuntakaava tukee Etelä-Pohjanmaan kilpailukyvyyn kannalta oikeita vahvuuksia. Toimintojen keskittyminen on voimakkaasti käynnissä oleva väistämätön tosiasia aluekehityksessä. Kaavassa osoitetut kehityskäytävän toimenpiteet tekevät liikkumisesta sujuvampaa ja turvallisempaa, parantavat elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksia ja ihmisten liikkumismahdollisuuksia. Asumisen laatua parannetaan säilyttämällä arvokkaita kulttuuri- ja luonnonmaisema-alueita sekä tarjoamalla monipuolisia virkistysmahdollisuuksia. Toisaalta parantuvat yhteydet saattavat hajauttaa asutusta ja pidentää alueella tehtäviä työmatkoja. Kaavalla luodaan edellytyksiä pendelöinnille, etätyölle ja kakkosasumiselle.

Kuntakeskusten eheyttämällä (kaavaselostus) sekä vähittäiskaupan suuryksiköt sallivilla merkinnöillä on suuri merkitys lopulliseen taloudelliseen vaikutukseen. Kaavassa on näiden lisäksi monia merkintöjä, joihin liittyvät taloudelliset vaikutukset ovat paljon suuremmat kuin edellä mainittujen, mutta niissä kaavan rooli on lähinnä informatiivinen (asioita ei päätetä kaavalla). Tällaisia ovat esimerkiksi nopean raideliikenteen ja tietoliikenneverkon kehittämiseen liittyvät merkinnät.

Liikkumiskustannuksiin vaikuttavat positiivisesti eniten kuntakeskusten eheyttäminen (kaavaselostus), tieinfrastruktuurin kehittämiseen tähtäävät merkinnät sekä nopea junaliikenne. Liikkumiskustannuksia lisäävät eniten vähittäiskaupan suuryksiköt sallivat merkinnät. Liikkumiskustannukset kohdistuvat pääosin yksityistalouksille.

Liikenteen ja vesihuollon sekä energihuollon järjestelyjen kautta aiheutuviin kustannuksiin vaikuttavat positiivisesti eniten kuntakeskusten eheyttäminen (kaavaselostus). Negatiivisesti puolestaan vaikuttavat luonnollisesti infrastruktuurin rakentamista käsittelevät merkinnät, kuten raideliikenne sekä erilaiset teiden kehittämismarkinnat. Kustannuksia aiheutuu investoinneista, mutta yhteiskuntataloudellisia hyötyjä syntyy puolestaan melu- ja päästöhaittojen vähenemisen ja liikkumiskustannusten vuoksi.

Luonnonvarat on otettu mukaan arviointiin, sillä ne ovat myös taloudellisia resursseja. Kaavassa luonnonvaroihin kohdistuu paljon ristiriitaisia vaikutuksia. Positiivisimmin luonnonvaroihin vaikuttavat virkistysaluemerkinnät, sillä niitä on aiempaan seutukaavan tilanteeseen verrattuna huomattavasti enemmän. Positiivisesti vaikuttavat myös pohjavesi- ja vesihuoltomerkinnät. Ristiriitaisia vaikutuksia on yhdyskuntarakenteen laajenemissuunnilla, teollisuuden kehittämisen kohdealueilla sekä reitistö- ja matkailun kehittämisalueilla. Negatiivisia vaikutuksia aiheuttavat infrastruktuurin kehittämismerkinnät. Ne mahdollistavat joissain tapauksissa aikaisempaa paremman luonnonvarojen hyödyntämisen, mutta osin ne vaikeuttavat hyödyntämistä sekä kuluttavat ja peittävät alleen luonnonvaroja.

Aluekehityksen kautta aiheutuvat taloudelliset vaikutukset voivat olla erittäin merkittäviä, mutta usein niihin liittyy suuri epävarmuus ja vaikea ennustettavuus. Näihin vaikutuksiin on sisällytetty mm. elinkeinoelämän toimintaedellytykset, alueen kilpailukyky ja muuttoliike sekä näiden kautta aiheutuvat lukuisat välilliset taloudelliset vaikutukset. Usein näiden vaikutusten aiheuttamisessa kaavan rooli on vain osittain ohjaava tai informatiivinen. Kaavaprosessilla on kuitenkin suuri vaikutus näiden vaikutusten toteutumiseen. Kaava kuvaa laajan joukon yhteistä näkemystä maakunnan kehittämiseksi ja kaavan tekoon ja tuloksiin ovat sitoutuneet maakunnan kehittämisen kannalta keskeiset tahot. Siten kaavalla on todennäköisesti myös erittäin merkittäviä aluekehityksen kautta aiheutuvia vaikutuksia. Osittain ohjaavista merkinnöistä maaseudun-, teollisuuden- ja kaupunkien kehittämisen kohdealueilla, tieinfrastruktuurin kehittämismerkinnöillä ja reitistöjen kehittämistarpeilla sekä matkailun vetovoima-alueilla on merkittäviä positiivisia taloudellisia vaikutuksia. Informatiivisista merkinnöistä tietoliikenneverkolla ja nopealla raideliikenteellä on merkittäviä positiivisia aluekehityksen kautta aiheutuvia vaikutuksia.

Suojelumerkinnät, pohjavesialueet, virkistysalueet sekä matkailun vetovoima-alueet voivat joissain tapauksissa rajoittaa tiettyjen elinkeinojen kehittämistä. Kuitenkin virkistysalueilla on myös paljon positiivisia taloudellisia vaikutuksia, sillä ne voivat auttaa houkuttelemaan koulutettua ja nuorta työväestöä. Matkailun vetovoima-alueet tukevat edellisen lisäksi suoria elinkeinon kehittämismahdollisuuksia, jolloin positiivisemmat vaikutukset jäävät erittäin todennäköisesti negatiivisia suuremmiksi.

Vaikutuksia voidaan arvioida myös niiden kohdentumisen suhteen. Yksityistalouden kannalta kielteisiä merkintöjä ei mainittavasti ole muita kuin vähittäiskaupan suuryksiköt sallivat merkinnät. Positiivisimmin voivat vaikuttaa tieinfrastruktuurin ja tietoliikenneverkon kehittämishankkeet. Kaavan kautta aiheutuvista vaikutuksista (joissa kaavan rooli on suuri) tieinfrastruktuurin kehittämishankkeet vaikuttavat positiivisimmin. Paikallisia ja suhteellisen vähäisiä, mutta erittäin todennäköisiä positiivisia vaikutuksia yksityistalouksille aiheutuu reitistöjen kehittämisen ja matkailun vetovoima-alueiden kautta.

Kuntataloudelle suurimmat mahdolliset suorat investointikustannukset liittyvät tietoliikenneverkkoon, mutta siihen liittyvät myös suuret mahdolliset positiiviset vaikutukset. Suurimmat potentiaaliset vaikutukset liittyvät edellisen lisäksi eheyttämiseen, maaseudun ja teollisuuden kehittämisen kohdealueisiin, matkailun vetovoima-alueisiin, vähittäiskaupan suuryksiköihin sekä raide- ja tieliikenteen kehittämismerkintöihin. Kuntataloudelle aiheutuu merkinnöistä kustannuksia, mutta kokonaisuudessaan positiiviset vaikutukset voidaan arvioida huomattavasti suuremmiksi. Kaavan kautta aiheutuvista merkinnöistä kuntakeskusten eheyttämisellä ja vähittäiskaupan suuryksiköillä arvioidaan olevan suurimmat taloudelliset vaikutukset. Kuntataloudelle aiheutuvat positiiviset vaikutukset arvioidaan selvästi suuremmiksi kuin yksityistaloudelle, valtiontaloudelle tai luonnonvaroille aiheutuvat vaikutukset.

Valtiontalouden kannalta kaavan taloudelliset vaikutukset painottuvat negatiivisiin. Valtiolle tulevat maksettaviksi suuret tie- ja raideliikenteen kehittämismerkinnöistä aiheutuvat investointi- ja ylläpitokustannukset. Positiiviset vaikutukset valtiolle jäävät vähäisiksi ja ne ovat välillisiä. Luonnonvarojen kannalta kaavan vaikutukset ovat pääosin positiivisia.

Maakuntakaavan taloudellisten vaikutusten kohdentuminen ja merkittävyys

	Kaavan merkitys toteutumiselle	Alueidenkäytön suunnittelu			Aluekehitys	Vaikutusten kohdentuminen ja suuruusluokka.			
		Liikku- miskus- tannuk- set	Liiken- teen, tekni- sen ja ener- gia- huollon järjes- telyt	Luon- non- varat		Maakun- nan elin- kei- noelämä, muuttoli- ike ja kil- pailukyky	Yk- sityis- talous	Kun- tata- lous	Val- tion- talous
Kaupunkikehittä- misen kohde- alue	Osittain vaikuttava		+/-		++	0	0-1	0	0
Maaseudun ke- hittämisen koh- dealue	Osittain vaikuttava	+	+		++	0-1	0-2	0-1	0-1
Teollisuuden ke- hittämisen koh- dealueet	Osittain vaikuttava	+	+	+/-	++	0-1	0-2	0-1	0-1
Matkailun veto- voima-alue	Osittain vaikuttava	+	+	+/-	++/-	1	0-2	0	0-1
Yhdyskuntara- kenteen laa- jenemissuunnat ja kielletyt laa- jenemissuunnat	Suuri merkitys	+/-	+/-	+/-	+	0-1	-1-1	0	-1-1
Tieinfrastruktuu- rin kehittäminen	Osittain vaikuttava	++	--	-	++	0-3	-1-2	-3-1	-2
Nopea junalii- kenne	Informa- tiivinen merkitys	++/-	--	-	++	0-1	-1-3	-3-1	-1
Vesihuolto	Osittain vaikuttava		+/-	++	++	1	-1-1	0	2
Monipuolinen rei- tistöalue ja reitis- töjen kehittämis- tarpeet	Osittain vaikuttava	+		+/-	++	1	0-1	0	-1-1
Turvetuotanto- vyöhyke ja maa- ainestenottoalu- eet	Suuri merkitys			-	+	2-3	1-2	0	-1
Kuntakeskusten ehyittäminen	Suuri merkitys	++	+++	+	+	0-1	1-2	0-1	1-3
Vähittäiskaupan suuryksiköt	Suuri merkitys	--	-		++	-2	-1-2	0	-1
Seudulliset jät- teenkäsittely- alueet	Informaati- vinen		+/-		+	0	-1-1	0	1
Virkistysalueet ja -kohteet	Osittain vaikuttava	+		+++	+/-	0-1	-1-1	0	3
Tietoliikenne- verkko	Informaati- vinen	+	-		++	-1-2	-2-2	0	0
Pohjavesialueet	Suuri merkitys		+/-	++/-	+/-	0	-1-1	0	1

Vaikutukset alueidenkäytön suunnitteluun ja kehitykseen; huonoin (—) ja paras (+++)
 Vaikutusten kohdentuminen ja suuruusluokat; huonoin (- 3) ja paras (+ 3)

6 MAAKUNTAKAAVAN SUHDE MUIHIN SUUNNITELMIIN

6.1 Maakuntakaavan suhde aluerakennemalliin 5b

Maakuntakaavassa esitettävä aluerakenne ja sen kehittäminen tähtäävät maakunnan asuttuna pitämiseen ja väkimäärän vakiinnuttamiseen 200 000 asukkaan omavaraiskehityksen tasolle. Kaavan toteuttaminen ja seuranta tulevat osoittamaan, kuinka tässä on onnistuttu.

Maakuntakaava tiivistää kuntakeskuksia ja parantaa niiden välisiä liikenteellisiä yhteyksiä. Yhteydet seutukuntien välillä ja maakuntakeskukseen sekä maakuntakeskusten välillä paranevat. Reitistöt ja matkailun vetovoima-alueet muodostavat virkistykseen liittyvän verkoston.

Liikenteen kehitettävät yhteydet ja kehittämisen kohdealueet, keskeiset teollisuusalueet sekä kehitettävät kylät tukevat elinkeinoelämän kehittymistä. Myös matkailun vetovoima-alueet vaikuttavat samaan suuntaan. Teknisen huollon verkostot ovat jo hyvin pitkälle valmiina ja maakuntakaavassa esitettävät vesijohto- ja siirtoviemäritarpeet täydentävät niitä.

Maakunnan ydinalue, jota aluerakennemalli 5b korostaa, erottuu kaavassa. Keskustaaajamien laajenemissuunnat ovat ydinalueen suuntaisia ja sille keskittyvät teollisuustoiminnot sekä maaseudun kehittämisen kohdealueet. Myös reitistöt ja matkailun vetovoima-alueet keskittyvät Härmänmaan ja Seinänaapureiden osalta tälle ydinalueelle. Ydinalueelle ja sen läheisyyteen liittyvät myös kehitettävät lentokentät ja huomattava määrä kehitettäviä kyliä.

Maakuntakaavassa esitetään ylimaakunnallisten pääsuuntien kehittämistä, mm. nopeaa junayhteydettä Tampereelle ja Vaasan radan sähköistystä. Ylimaakunnallisia yhteyksiä parantavat myös valtateiden 3, 16, 18 ja 19, kantateiden 44, 63, 67 ja 68 kehittäminen sekä Seinäjoen itäisen ohikulkutien rakentaminen.

Seutukuntien sisäiset ja väliset verkostot näkyvät kaavassa erityyppisinä reitistöinä ja niiden kehittämissuuntina. Kehitettävät tieyhteydet tiivistävät yhteistyötä seutukuntien sisällä ja välillä.

6.2 Maakuntakaavan suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisista alueidenkäytön ohjausjärjestelmästä. Tavoitteita koskeva valtioneuvoston päätös tuli voimaan 1.6.2001. Tavoitteet ilmaisevat valtioneuvoston näkemyksen valtakunnallisesti merkittävistä alueidenkäytön kysymyksistä, mutta tavoitteissa ei oteta kantaa niiden ratkaisemiseen.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet välittyvät maakuntakaavan kautta kuntien suunnitteluun. Myös valtion eri viranomaisten on otettava ne huomioon ja edistettävä niiden toteuttamista. Tavoitteita on kahdenlaisia: yleistavoitteet ovat alueidenkäyttöä ja alueidenkäytön suunnittelua koskevia periaatteellisia linjauksia, erityistavoitteet ovat alueidenkäyttöä ja alueidenkäytön suunnittelua koskevia velvoitteita.

**Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan näkökulmas-
ta.** Tavoitteita, jotka eivät kohdistu suoraan Etelä-Pohjanmaalle, ei ole käsitelty.

TAVOITTEET	E-P:N MAAKUNTAKAAVA
<p>1. Toimiva aluerakenne</p> <p>a) Yleistavoitteet:</p> <p>Hyödynnettävä mahdollisimman hyvin olemassa olevia rakenteita sekä edistettävä elinympäristön laadun parantamista ja luonnon voimavarojen kestävää hyödyntämistä</p> <p>Toimivan aluerakenteen runkona kehitetään pääkaupunkiseutua, maakuntakeskuksia ja maaseudun keskusten muodostamaa verkostoa.</p> <p>Edistetään kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutusta sekä kyläverkoston kehittämistä.</p> <p>Kiinnitetään huomiota jo olemassa olevien rakenteiden hyödyntämiseen sekä elinkeinotoiminnan ja muun toimintapohjan monipuolistamiseen.</p> <p>Otettava huomioon haja-asutukseen ja yksittäistoimintoihin perustuvat elinkeinot sekä maaseudun tarve saada pysyviä asukkaita.</p> <p>b) Erityistavoitteet:</p> <p>Selvitettävä yhteistyössä maakuntien liittojen kesken toimenpiteet, joilla edistetään ylimaakunnallisten kehittämissyöhykkeiden muodostamista ja niiden kehittämisedellytyksiä.</p> <p>Esitettävä valtakunnallisesti tärkeät vyöhykkeet sekä kaupunki- ja taajamaverkostot ja kehittämissperiaatteet.</p> <p>Selvitettävä maaseudun alue- ja yhdyskuntarakenteen sekä kyläverkoston kehittä-</p>	<p>E-P:N MAAKUNTAKAAVA</p> <p>Kaupunkikehittämisen ja maaseudun kehittämisen kohdealueet, teollisuuden kohdealueet ja matkailun vetovoima-alueet toteuttavat yleistavoitteita. Erityisesti harvaan asutulla maaseudulla ja taantuvilla alueille kiinnitetään alueidenkäytössä huomiota jo olemassa olevien rakenteiden hyödyntämiseen kyläverkostoa ja kylien palveluja ja elinkeinoja tukemalla.</p> <p>Maakuntakeskus esitetään aluevarauksena. Maaseudun keskusverkko koostuu kuntakeskuksista, alakeskuksista sekä kyläverkostosta.</p> <p>Kaupunkikehittämisen kohdealuemerkintä edistää kaupungin ja maaseudun vuorovaikutusta kaupunkiseudulla. Kyläverkosto kuvaa maakunnan elinvoimaisinta talouskyläverkkoa.</p> <p>Asutus ja elinkeinotoiminta ohjataan pääsääntöisesti olemassa oleviin taajamiin ja teollisuusalueille. Elinkeinotoiminnan monipuolistamiseen pyritään esittämällä teollisuuden kehittämisen sekä maaseudun kehittämisen kohdealueita</p> <p>Maaseudun asutusta sekä matkailu- ja muita vapaaajan toimintoja suunnataan tukemaan maaseudun taajamia ja kyläverkostoa.</p> <p>Ylimaakunnallisia ja valtakunnallisesti tärkeitä kehittämissyöhykkeitä on esitetty maakuntakaavan aluerakennemallissa. Nämä perustuvat WFA-yhteistyöhön, Via Finlandia -kehityskäytävään, Keskipohjola-Pietari -käytävään ja Atlantti-Karjala -käytävään sekä ympäristöministeriön vuoden 1995 keskustelumuistioon. Näihin liittyviä kehittämistoimenpiteitä on maakuntakaavassa esitetty mm. kehitettävien tieyhteyksien ja ratojen muodossa.</p> <p>Kaupunki- ja taajamaverkosto on esitetty kohdealuemerkinnöin. Niiden kehittämissperiaatteet on linjattu kaavaselostuksessa.</p> <p>Maaseudun kehittämisen kohdealueet sekä kyläverkosto ja niihin liittyvät suunnittelumääräykset tuke-</p>

<p>tämiseen liittyvät toimenpiteet, joilla edistetään olemassa olevien rakenteiden hyödyntämistä, palvelujen saatavuutta, maaseudun elinkeinotoiminnan monipuolistamista sekä ympäristöarvojen säilymistä.</p> <p>Otettava huomioon maanpuolustuksen tarpeet</p>	<p>vat maaseudun kehittymistä. Kyläverkosta on laadittu erillisselvitys.</p> <p>Maanpuolustuksen alueellisista tarpeista on tehty erillisselvitys. Kaavassa on esitetty puolustusvoimien kohteet.</p>
<p>2. Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu</p> <p>a) Yleistavoitteet</p> <p>Elinympäristön toimivuutta ja taloudellisuutta edistetään hyödyntämällä olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta ja eheyttämällä taajamia.</p> <p>Yhdyskuntarakennetta kehitetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa.</p> <p>Elinkeinoimintojen sijoittumisessa kiinnitetään huomiota olemassa olevien rakenteiden hyödyntämiseen ja hyvään saavutettavuuteen. Kaupunkiseutuja kehitetään tasapainoisina kokonaisuuksina.</p> <p>Vähennetään liikennetarvetta ja parannetaan liikenneturvallisuutta.</p> <p>Keskusta-alueita kehitetään monipuolisina palvelujen, asumisen ja vapaa-ajan alueina</p> <p>Viheralueita kehitetään niin, että niistä muodostuu yhtenäisiä kokonaisuuksia.</p> <p>Olemassa olevat tai odotettavissa olevat ympäristöhaitat tunnistetaan ja vaikutuksia ehkäistään</p>	<p>Rakentamista ohjataan ensisijaisesti nykyisiin taajamiin ja kyläalueille. Maakuntakaavan suunnittelumääräyksellä esitetään kaikkien kaupunki- ja kuntakeskusten eheyttämistä.</p> <p>Esitettävät kaupan suuryksiköt, samoin teollisuus- ja teollisuuden kehittämisalueet sijaitsevat valtaosaltaan kuntakeskuksissa tai niiden välittömässä tuntumassa.</p> <p>Työpaikkojen osalta esitetään vain maakunnan keskeiset ja tärkeimmät teollisuuden kohdealueet ja teollisuusalueet, jotka valtaosaltaan sijaitsevat pääliikenneyhteyksien varrella ja kuntakeskusten välittömässä läheisyydessä.</p> <p>Asutus ja teollisuus hyödyntävät olemassa olevia rakenteita ja liittyvät kiinteästi pääliikenneverko- toihin sekä valtaosaltaan Kauhajoelta Härmiin kulkevaan kehittämisvyöhykkeeseen. Tämä mahdollistaa myös joukkoliikenteen paremman kannattavuuden. Kehitettävät tie- ja rautatieyhteydet parantavat liikenneturvallisuutta. Erilliset liikennestrategia-, joukkoliikenne- ja liikenneturvallisusselvitykset palvelevat tavoitetta.</p> <p>Elinympäristön viihtyisyyttä edistetään kiinnittämällä huomiota rakennetun ympäristön ajalliseen kerroksellisuuteen sekä pyrkimällä korkeatasoisiin, alueiden omaleimaisuutta vahvistaviin, maisemakuvaan sopeutuviin ja mittakaavaltaan ihmisläheisiin rakennettuihin ympäristöihin.</p> <p>Viheralueet yhdistetään toisiinsa ulkoilureittiverkoston avulla.</p> <p>Seutukuntaakohtaisissa vaikutusten arvioinnissa on tunnistettu kaavan toteutumisen ympäristöhaitat ja esitetty niiden vähentämistoimenpiteitä. Tulvariski-</p>

<p>b) Erityistavoitteet</p> <p>Lähtökohtana oltava perusteltu väestönkehitysarvio. Taajama- ja maaseutualueiden väestömäärän kehityksen erilaisia vaihtoehtoja tarkasteltava pitkällä aikavälillä.</p> <p>Selvitetään mahdollisuudet eheyttää yhdyskuntarakennetta ja esitetään eheyttämiseen tarvittavat toimenpiteet.</p> <p>Uusia huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita ei tule sijoittaa irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta.</p> <p>Vähittäiskaupan suuryksiköt on sijoitettava tukemaan nykyistä yhdyskuntarakennetta.</p> <p>Maaseudun asutusta sekä matkailu- ja muita vapaa-ajan toimintoja on suunnattava mahdollisuuksien mukaan tukemaan maaseudun taajamia ja kyläverkostoa sekä infrastruktuurin hyväksikäyttöä.</p> <p>Varattava riittävät alueet jalankulun ja pyöräilyn verkostojen varten sekä edistettävä verkostojen jatkuvuutta.</p> <p>Haitalliset ja terveysriskejä aiheuttavat toiminnot ja vaikutuksille herkäät toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle toisistaan. Esim. suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset ja vaarallisten aineiden kuljetusreitit.</p> <p>Otettava huomioon alueen maa- ja kallio-perän soveltuvuus suunniteltuun käyttöön. Pilaantuneen maa-alueen puhdistustarve on selvitettävä ennen ryhtymistä kaavan toteuttamistoimiin.</p> <p>Ehkäistävä melusta aiheutuvaa haittaa ja pyrittävä vähentämään jo olemassa olevia haittoja.</p> <p>Osoitettava jätteenkäsittelylaitoksille alu-</p>	<p>alueista vain Seinäjoen keskusta (Kyrkösjärven pato) on noussut esille. Turvetuotantovyöhykkeiden vesistövaikutusselvitys on myös palvellut tätä tavoitetta.</p> <p>Etelä-Pohjanmaan maakuntasuunnitelma esittää maakunnan väestötavoitteen, joka on nykyisen tason säilyttäminen (200 000 asukasta). Maakuntakaavan tietopohjassa on esitelty perusteellisesti Tilastokeskuksen väestökehitysarvioita.</p> <p>Maakuntakaavassa ei ole esitetty yhdyskuntarakenteen eheyttämistä erillisellä merkinnällä. Tavoite on kirjattu suunnittelumääräyksiin ja kaavaselostuksen yleistavoitteisiin.</p> <p>Maakuntakaavan merkinnät tukevat pääsääntöisesti olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta.</p> <p>Maakuntakaavassa on ainoastaan kaksi erillistä, keskustaajamien ydinalueiden välittömään läheisyyteen sijoituvaa, vähittäiskaupan suuryksikkömerkintää.</p> <p>Maakuntakaavassa loma-asutus tukee monin paikoin kehitettäviä kyliä. Joitakin erillisiä loma-asutuskohteita on sijoitettu matkailu- ja virkistysalueiden yhteyteen, samoin matkailun vetovoima-alueiden sekä virkistysalueiden ja -kohteiden yhteyteen. Myös maaseudun kehittämisen kohdealueet tukevat tavoitetta.</p> <p>Kaavaselostuksessa on esitetty tärkeimmät jalankulku- ja pyöräilyteiden tarpeet. Suunnittelumääräyksessä on kevyen liikenteen tarpeet otettu huomioon.</p> <p>Kaavaselostuksessa on lueteltu Seveso-direktiivin mukaiset vaaraa aiheuttavat teollisuuslaitokset. Erillinen vaarallisten aineiden kuljetusreitiselvitys palvelee tätä tavoitetta.</p> <p>Tavoitteet otetaan huomioon kaavaa toteutettaessa.</p> <p>Seinäjoen itäinen ohikulkutie tulee vähentämään merkittävästi kaupunkialueen melua. Melua on käsitelty tietopohjassa ja suunnittelun lähtökohdissa.</p> <p>Maakuntakaavassa osoitetaan jätteenkäsittelylaitok-</p>
--	---

<p>eet siten, että pääosin kaikki syntyvä jäte voidaan hyödyntää ja käsitellä valtakunnallisesti tai alueellisesti tarkoituksenmukaisesti.</p> <p>Turvattava terveellisen ja hyvänlaatuisen veden riittävä saanti. Otettava huomioon jätevesihaittojen ehkäisy.</p>	<p>sille kolme aluetta siten, että pääosin kaikki maakunnan alueella syntyvä jäte voidaan hyödyntää tai käsitellä tavoitteiden mukaisesti.</p> <p>Maakuntakaavaehdotuksessa esitetään pohjavesialueet, POSKI (Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen) –projektin mukaisesti. Myös pohjavesihuollon ja jätevesihuollon seudullisesti tai maakunnallisesti merkittävät yhteystarpeet on esitetty, jolloin esim. tehokkaat keskitetyt jätevedenpuhdistamot vähentävät haittoja. Suunnittelumääräykset turvaavat osaltaan pintavesien laadun, joka on tärkeää naapuriliittojen talousveden turvaamiseksi.</p>
<p>3. Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat</p> <p>a) Yleistavoitteet</p> <p>Kansallinen kulttuuri- ja rakennusperintö otetaan alueidenkäytössä huomioon ja edistetään kulttuuriympäristön säilymistä.</p> <p>Otetaan huomioon elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaat ja herkät alueet ja edistetään niiden monimuotoisuuden säilymistä.</p> <p>Edistetään suojelualueverkoston ja arvokaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävä hyödyntämistä virkistyskäytössä, matkailun tukialueina sekä niiden lähialueiden matkailun kehittämisessä suojelutavoitteita vaarantamatta.</p> <p>Edistetään luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä</p> <p>b) Erityistavoitteet</p> <p>Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuri- ja luonnonperinnön arvot säilytettävä.</p> <p>Otettava huomioon kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevat kansainvälisten sopimusten velvoitteet sekä valtioneuvoston</p>	<p>Maakuntakaavassa esitetään kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet osaluemerkinnällä, joka sisältää valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, rakennetun kulttuuriympäristön kohteita ja merkittävät tiedossa olevat esihistoriallisia kiinteitä muinaisjäännöksiä sisältävät alueet.</p> <p>Maakuntakaavassa ovat mukana Valtioneuvoston vahvistamat suojeluohjelmat sekä harjajensuojeluohjelma, Natura 2000 -verkostoon esitetyt alueet sekä seutukaavan ne suojelualueet, jotka eivät ole mukana Valtioneuvoston vahvistamissa suojelualueissa tai Natura-esityksessä.</p> <p>Maakuntakaavassa suojelualueverkosto, matkailun vetovoima-alueet sekä virkistys- ja matkailukohteet on esitetty toisiaan tukevinä verkostoina.</p> <p>Maakuntakaava pohjautuu pohjavesien suojelun ja kiviaineishuollon yhteensovittamiseen. Turvetuotantoa ohjataan vesistöaluekohtaisilla suunnittelumääräyksillä.</p> <p>Maakuntakaavassa on osoitettu merkittävät muinaisjäännökset, valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset arvokkaat kohteet ja kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet.</p>

<p>päätökset ja viranomaisten laatimat inventoinnit.</p> <p>Osoitettava valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriperintöalueet ja –kohteet</p> <p>Otettava huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet.</p> <p>Otettava huomioon vesi- ja rantaluonnon suojelun tai virkistyskäytön kannalta erityistä suojelua vaativat vesistöt.</p> <p>Luotava alueidenkäytölliset edellytykset ylikunnallisesti merkittävien virkistyskäytön reitistöjen ja verkostojen muodostamiselle.</p> <p>On tuettava matkailukeskusten ja –alueiden verkottumista sekä vapaa-ajan käytön vyöhykkeiden kehittämistä niin, että muodostuu toimivia palvelukokonaisuuksia.</p> <p>Ensisijaisesti on kehitettävä olemassa olevia matkailukeskuksia ja –alueita sekä matkailualueita tulee eheyttää</p> <p>Rantaan tukeutuva loma-asutus on mitoitettava siten, että turvataan riittävän yhtenäiset vapaa-alueet, luontoarvoltaan arvokkaiden ranta-alueiden säilyminen sekä loma-asutuksen viihtyisyys.</p> <p>Otettava huomioon käyttökelpoiset kiviainesvarat sekä niiden kulutus ja kulu-tustarve pitkällä aikavälillä.</p> <p>Otettava huomioon pohja- ja pintavesien suojelutarve ja käyttötarpeet.</p> <p>Otettava huomioon turvetuotantoon sovel-</p>	<p>Kts. edellä</p> <p>Natura-alueet ja luonnonsuojelu- ja suojelualueet on merkitty maakuntakaavaan omina merkintöinään. Laaja-alaisimmat virkistysalueet on esitetty aluevarauksina.</p> <p>Maakuntakaavassa on osoitettu tähän kategoriaan kuuluvia erityissuojelua vaativia vesistöjä.</p> <p>Maakuntakaavassa on osoitettu tähän kategoriaan kuuluvia reitistöjä ja verkostoja; ohjeelliset runko- ja moottorikelkkailun runkoreitit.</p> <p>Tätä tavoitetta on tuettu erityisesti matkailun veto-voima-aluemerkinnällä, joka sisältää monipuolisia ja erilaisia palvelukokonaisuuksia.</p> <p>Matkailun vetovoima-alueet keskittyvät jo olemassa olevien keskuksien yhteyteen, joita pyritään eheyttämään verkostoitumalla, jolloin kaikki eivät tarjoa kaikkia mahdollista.</p> <p>Kylien yhteydessä on tarkasteltu tätä teemaa koskien mitoitusta ja luonnon ja maiseman antamia lähtökoh-tia. Samalla loma-asutus tukee kylien elinvoimaisuut-ta ja eheyttä. Maakunnan vahvistetuissa ja vahvista-mattomissa rantayleis-, yleis- ja ranta-asemakaavoissa tämän teeman tavoitteet on jo käsi-telty.</p> <p>Maakunnallisesti merkittävät kalliokiviainesten otta-misalueet on osoitettu maakuntakaavassa. Poski-projektin yhteydessä on määritelty tarkemmin otta-misalueet, eri kiviainesluokat ja niiden määrät. Ny-kykulutustasolla aineiden riittävyys on laskennallises-ti 102 vuotta (mukana vain alueet, jotka sijaitsevat5 km:n etäisyydellä pääteistä)</p> <p>Pohjavesialueet on esitetty ja niitä koskevassa suun-nittelumääräyksessä suojelu- ja käyttötarpeet otettu huomioon. Suunnittelumääräykset turvaavat osaltaan pintavesien laadun, joka on tärkeää naapuriliittojen talousveden turvaamiseksi.</p> <p>Erillisselvityksissä / GTK on määritelty turvetuotan-</p>
---	--

<p>tuvat suot ja sovitettava yhteen tuotanto- ja suojelutarpeet</p> <p>Hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita ei tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön eikä hyviä ja laajoja metsätalousalueita pirstoa muulla maankäytöllä.</p> <p>4. Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto</p> <p>a) Yleistavoitteet</p> <p>Liikennejärjestelmiä suunnitellaan ja kehitetään kokonaisuuksina, jotka käsittävät eri liikennemuodot ja palvelevat sekä asutusta että elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä.</p> <p>Erityistä huomiota kiinnitetään liikenne- ja kuljetustarpeen vähentämiseen sekä liikenneturvallisuuden ja ympäristöystävällisten liikennemuotojen käyttöedellytysten parantamiseen.</p> <p>Kehitetään ensisijaisesti olemassa olevia pääliikenneyhteyksiä ja –verkostoja.</p> <p>Turvataan energiahuollon valtakunnalliset tarpeet ja edistetään uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia.</p> <p>b) Erityistavoitteet</p> <p>Turvataan olemassa olevien valtakunnallisesti merkittävien ratojen, maanteiden ja vesiväylien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet</p> <p>Suunnittelussa on säilytettävä mahdollisuus toteuttaa valtakunnallisesti merkittäviä oikaisu- ja muita väyliä.</p> <p>Edistettävä eri liikennemuotojen yhteistyötä ja joukkoliikennettä.</p> <p>Varattava riittävät alueet solmupisteinä</p>	<p>toon soveltuvat suot. Tuotanto ja suojelutarpeet on sovitettu yhteen siten, etteivät alueet ole päällekkäisiä / suunnittelumääräyksen I periaate.</p> <p>Maaseudun kehittämisen kohdealueiden suunnittelumääräyksissä tätä tavoitetta tuetaan ja samoin kuntakeskusten eheyttämismääräyksessä.</p> <p>Liikennejärjestelmä on esitetty monipuolisena ja kaavassa on osoitettu huomattava määrä liikenteen kehittämisperiaatemarkintöjä. Suunnittelumääräyksissä ja kaavaselostuksessa tuetaan järjestelmän asutusta ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä palvelevaa luonnetta. Seinäjoen seudun liikennejärjestelmäselvityksessä (SESELI) on selvitetty liikennejärjestelmän kokonaisuuksia.</p> <p>Tavoitteita edistetään osoittamalla toimintoja pääteiden varsille. Joukkoliikenteen toimivuuteen ja matkakäyttäjien muodostumisen edistämiseen sekä liikenneturvallisuuteen on kiinnitetty huomiota erilliselviytyksessä.</p> <p>Priorisointi on tehty työn kuluessa ko. merkintöjen yhteydessä.</p> <p>Valtakunnalliset energiahuollon tarpeet on turvattu voimajohto- ja voimajohtojen varausmerkinnöillä. Suunnittelumääräyksissä ja kaavaselostuksessa on edistetty uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia.</p> <p>Maakuntakaavassa on osoitettu ratojen osalta monipuoliset kehittämisperiaatemarkinnat. Maanteiden osalta kehittämisotetta on esitetty merkinnöillä ja suunnittelumääräyksillä.</p> <p>Teiden osalta on osoitettu oikaisuja ja valtakunnallisesti merkittävä nopean radan yhteytenä Helsinki-Tampere-Seinäjoki-Oulu –ratakäytävä.</p> <p>Matkakäyttäjillä / suunnittelumääräys ja kaavaselostus on edistetty tavoitetta. Pilottityönä on tehty joukkoliikenneselvitys.</p> <p>Maakuntakaavamerkintä matkakeskus / julkisen lii-</p>
---	---

<p>toimivien tavaraliikenneterminaalien ja henkilöliikenteen matkakeskusten toimintaa ja kehittämistä varten.</p>	<p>kenteen vaihtopaikkamerkinnot toteuttavat tavoitetta. Näitä koskevana selvityksinä on laadittu joukkoliikenteen strategia, terminaalit, laatuikäytävän pilottityö ja em. joukkoliikennetyö.</p>
<p>Lentoasemien ympäristön maankäytössä tulee ottaa huomioon erityisesti lentoasemien korkeusvaatimukset ja lentomelua aiheuttavat rajoitukset</p>	<p>Tavoitteet on otettu huomioon lentoasemamerkinnot suunnitelmääräyksessä.</p>
<p>Alueidenkäytössä on turvattava lentoliikenteen nykyisten varalaskupaikkojen ja lennonvarmistusjärjestelmien kehittämismahdollisuudet sekä sotilasilmailun tarpeet.</p>	<p>Nämä on otettu huomioon ko. merkintöjen määrässä ja sijoittelussa (olemassa olevat) ja merkinnän suunnitelmääräyksessä.</p>
<p>Turvattava valtakunnallisesti merkittävien viestintäjärjestelmien tarpeet hyödyntämällä rakenteiden yhteiskäyttöä ja edistämällä maankäytön tehokkuutta.</p>	<p>Ohjeelliset tietoliikenneverkko-yhteydet on osoitettu maakuntakaavakartalla kaikkiin kuntakeskuksiin. Tarkemman suunnitelman mukaa yhteydet on osoitettu myös jokaiseen merkittävään kylään. Yhteiskäyttö ja verkottuminen on oleellisenä tavoitteena.</p>
<p>Otettava huomioon valtakunnallisesti merkittävät voimajohtojen linjaukset siten, että niiden toteuttamismahdollisuudet säilyvät. Suunnittelussa on otettava huomioon sekä tarpeelliset uudet linjaukset että vanhojen verkostojen parantamisten ja laajentamisten tarpeet</p>	<p>Valtakunnalliset energiahuollon tarpeet on turvattu voimajohto- ja voimajohtojen varausmerkinnoilla.</p>
<p>Energiaverkkoja suunniteltaessa on otettava huomioon erityisesti asutus, arvokkaat luonto- ja kulttuurikohteet ja maiseman erityispiirteet.</p>	<p>Siellä missä energiaverkot kulkevat ko. alueilla on vastaavissa suunnitelmääräyksissä määritelty suunnitteluperiaatteet.</p>

6.3 Maakuntakaavan suhde naapuriliittojen maakuntakaavoitukseen

Naapuriliittojen kanssa on neuvoteltu ja annettujen lausuntojen muodossa on tehty yhteensovittamistyötä. Jonkin verran vaikeaa on kuitenkin ollut niiden naapuriliittojen ottaa kantaa, jotka ovat vasta aloittelemassa omaa maakuntakaavoitustyötä. Maakuntarajat ylittävien merkintöjen osalta on päädytty siihen, että niitä ei esitetä. Kaikki merkinnät päättyvät maakuntarajaan.

6.4 Maakuntakaavan suhde Etelä-Pohjanmaan maakuntasuunnitelmaan 2020

Maakuntakaava vaikuttaa maakuntasuunnitelman päätavoitteiden toteuttamiseen välillisesti. Toteutuessaan kaava parantaa Etelä-Pohjanmaan imagoa, ja sillä on myönteiset vaikutukset väestökehitykseen ja alueelliseen osaamis- ja innovaatiojärjestelmään.

Maakuntakaava pyrkii toteuttamaan useita maakuntasuunnitelman teemakohtaisia tavoitteita. Elinvoimaisten seutukuntien ja kilpailukykyisen maakuntakeskuksen vuorovaikutusta, seutukuntien elinvoimaisuuden vahvistamista ja maakuntakeskuksen kehittämistä kilpailukykyisenä osaamis- ja

toimintakeskuksena sekä vetovoimaisena asuinympäristönä on tarkasteltu maakuntakaavaehdotuksen kokonaisvaikutusten yhteydessä.

Elinkeinojen kehittämiseen liittyvät maakunnan keskeiset teollisuuden kehittämisen kohdealueet, teollisuusaluevaraukset, maaseudun kehittämisen kohdealueet ja kulttuurimaisemat. Maaseutuelinkeinot ja perinteinen nauha-asutus ovat kytkennässä kulttuurimaisemien säilymiseen. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuurimaisema-alueet ja rakennettu kulttuuriympäristö toteuttavat kulttuurin teemakohtaisia tavoitteita.

Liikenneverkoston osalta kaavaehdotus toteuttaa maakuntasuunnitelman kehittämistavoitteita. Kaavassa on esitetty jonkin verran liikenteen sujuvuutta ja liikenneturvallisuutta parantavia uusia teitä ja linjauksia sekä ohjeellisia tielinjauksia. Myös tieliikenneyhteyksien kehittämistarpeet ja Vaasan radan sähköistämistarve sekä junaliikenteen muut kehittämistarpeet ovat mukana. Toteutessaan kaavassa esitettävät asiat parantavat joukkoliikenteen kehittämistä erityisesti Teuvan–Seinäjoen–Härmien kehittämisvyöhykkeellä.

Erityissuojelua vaativat vesistöt, Natura-verkosto, matkailun vetovoima-alueet ja kehitettävät kylät ovat ympäristön tilaa parantavia kaavan varauksia. Myöskin vesihuolto- ja siirtoviemärintarpeet parantavat ympäristön tilaa.

6.5 Maakuntakaavan suhde Etelä-Pohjanmaan maakuntaohjelmaan 2000–2006

Etelä-Pohjanmaan maakuntaohjelma 2000–2006 keskittyy maakunnan toiminnalliseen kehittämiseen. Koska myöskin maakuntaohjelma toteuttaa maakuntasuunnitelmaa, on maakuntakaavalla ja maakuntaohjelmalla läheinen vuorovaikutus.

Välittömästi maakuntaohjelman tavoitteita toteuttavat liikennettä koskevat kehittämisperiaatemerkinnot, teollisuuden kehittämisen kohdealueet, maaseudun kehittämisen kohdealueet, kulttuurimaisemat ja niihin liittyen maaseutuelinkeinot ja elintarviketoimiala. Matkailuun liittyvät kehittämisalueet ja -toimenpiteet, kuten matkailun vetovoima-alueet, virkistysalueet ja -kohteet, reitistöt, suojelualueet sekä kehitettävät kylät vahvistavat maakunnan vetovoimaa.

6.6 Maakuntakaavan suhde Länsi-Suomen ympäristöohjelmaan 2006

Länsi-Suomen ympäristöohjelman aikajänne on 2000–2006. Sitä on tarkoitus toteuttaa sekä kansallisin toimenpitein että EU:n rakennerahastojen ja erillisohjelmien rahoituksen avulla.

Ympäristötietoisuus ja -vastuullisuus on yleistavoite, joka on mukana jo maankäyttö- ja rakennuslain lähtökohdissa. Asutun elinympäristön, vesien tilan ja luonnon monimuotoisuuden keskeiset päämääräkokonaisuudet toteuttavat maakuntakaavan tavoitteita.

Maakuntakaavassa ovat jokilaaksojen kulttuurimaisemat monipuolisesti esillä mm. kulttuurimaisema-alueina ja matkailun vetovoima-alueina. Maakuntakeskusta ja kuntakeskuksia on tarkasteltu palvelutason näkökulmasta.

Pintavesien osalta kaavassa esitetään erityissuojelua vaativat vesistöt. Pohjavesien osalta mukana ovat pohjavesialueet, joilla turvataan määrällisesti ja laadullisesti myös tulevien sukupolvien veden tarve.

Suojelualueet, Natura 2000 -verkosto ja näiden ulkopuoliset, jo seutukaavassa mukana olleet suojelualueet, suojelevat luontotyyppit ja eliölajit.

7 MAAKUNTAKAAVAN TOTEUTTAMINEN

7.1 Maakunnan suunnittelujärjestelmä toteuttajana

Maakunnan suunnittelujärjestelmä muodostuu kolmesta osiosta. Maakuntasuunnitelmassa määritellään maakunnan tavoiteltu kehitys ja kehittämislinjaukset 20–30 vuoden tähtäyksellä. Maakuntakaavalla linjataan maakunnan alueidenkäytölliset ratkaisut 10–20 vuoden tähtäyksellä. Maakuntaohjelma, joka muodostuu useista kehittämisen toimeenpanoa varten laadituista ohjelmista, laaditaan kunnallisvaalikausittain / rakennerahastokausittain.

Kaikkien kolmen maakunnan suunnittelujärjestelmään kuuluvan asiakirjan tulee olla keskenään yhteen sovitettuja, mutta ne tähtäävät ajallisesti asioiden pidempään tai lyhyempään toteutumiseen. Maakuntaohjelma on erityisesti toteuttamisohjelma, jota maakunnan liitto aluekehitysviranomaisena suunnittelee, yhteen sovittaa ja toteuttaa. Maakunnan liiton tehtäviin kuuluu niin kansallinen aluekehityspolitiikka kuin EU:n rakennepolitiikkakin sekä maakunnan kansanvaltaisen kannan määrittely valtion alueellisiin toimenpiteisiin.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakuntakaavan toteutuminen tapahtuu maakuntaohjelmien toteutumisen ohella erityisesti siten, että viranomaisia velvoitetaan edistämään maakuntakaavan toteuttamista omassa työssään.

Maakuntakaavan toteuttaminen 10–20 lähivuoden aikana edellyttää niin kunnilta, maakunnalta ja valtiolta kuin myöskin yrityksiltä, palveluiden tuottajilta, kansalaisilta ja ns. kolmannelta sektorilta määrätietoisia toimenpiteitä, yhteistyötä ja panostusta oman maakunnan kehittämisen hyväksi. Maakuntakaava omalta osaltaan luo puitteita lähinnä Etelä-Pohjanmaan yritysten ja asukkaiden toimivan, turvallisen, sosiaalisesti ja taloudellisesti kilpailukykyisen sekä viihtyisän toimintaympäristön kehittämiseksi. Rahallisesti maakunnan kehittämispanostukset tulevat vuosittain olemaan yksistään infrastruktuuriin kymmeniä miljoonia euroja vuodessa. Muiden toimintojen, kuten osaaaminen, tutkimus, tuotekehitys yms. edistämiseen käytetään tulevaisuudessa yhä suurempia rahamääriä. Näillä panostuksilla turvataan Etelä-Pohjanmaan menestyminen ja kilpailukykyisyys.

7.2 Kilpailukykyinen maakuntakeskus, elinvoimaiset seutukunnat ja kunnat verkottuvat yhteistyöhön

Etelä-Pohjanmaan liitto on alueensa aluekehitysviranomainen. Siten maakuntakaavan viranomaisvaikutus koskee myös liittoa (MRL 32 §). Aluekehityslain (1135/1993) mukaisesti liiton on mm. yhteen sovitettava eri aluehallintoviranomaisille kuuluvat aluekehitystoimenpiteet.

Etelä-Pohjanmaan maakunnan yhteistyöryhmässä, yhteistyöryhmän sihteeristössä ja hankejaostossa on katsottava, että rahoitettava hanke edistää maakuntakaavan toteutumista ja hanke ei saa vaikeuttaa kaavan toteuttamista. Tämä koskee myös eri aluehallintoviranomaisten tekemiä hankepäätöksiä.

7.3 Alue- ja yhdyskuntarakenteen eheyttäminen

Yhdyskunta- ja palvelurakenne toteutuu kaikkien toimijoiden yhteistyönä. Maakuntakaavassa on esitetty yhdyskuntarakenne, jossa kuntakeskukset korostuvat ja kyläverkosto osoittaa alueen säilyvän asuttuna. Rakenne ei ole haja-asutusta suosiva, vaan hajautettua tiivistymistä edellyttävä. Maakuntakaava on prosessina ollut luomassa ikään kuin aiesopimusta, johon toimijat, niin kunnat kuin muutkin viranomaiset ja asukkaat ovat sitoutuneet. Maakuntakaava esittää sellaisen ympäristön, yhdyskuntarakenteen ja verkostot, joiden avulla maakunnassa voidaan tehdä työtä, toimia ja asua.

7.4 Kulttuuriympäristö ja –maisema

Kulttuurimaisema ja -ympäristö, siten kuin se on maakuntakaavassa esitetty, toteutuu ja säilyy ja myös kehittyy osana muuta toimintaa, maisemaa viljellään ja rakennettu kulttuuriympäristö on käytössä, joko asuttavana tai muilla elämän aloilla.

Etelä-Pohjanmaan kulttuuriympäristöohjelma on tekeillä eri toimijoiden yhteistyönä Länsi-Suomen Ympäristökeskuksen hallinnoimana. Kulttuuriympäristöohjelman on tarkoitus toteuttaa maakuntakaavan ao. teemaa: tiedon lisääminen rakennusperinnön tilasta ja hoito- ja rahoitusmahdollisuuksista omistajille (niin kunnille kuin yksityisillekin) sekä tulevaisuudessa tarvittavien investointien selvittäminen ja hankkeiden luominen.

7.5 Luonnonympäristö ja virkistys

Reitistöjen, viheryhteystarpeiden sekä virkistysalueiden ja -kohteiden ja venesatamien osalta pääasiallinen toteutusvastuu on kunnilla. Toteuttajina voivat olla myös Kyrönjoen, Lapuanjoen ja Ähtävänjoen neuvottelukunnat ja virkistysalueyhdistykset. Liikunta- ja urheilujärjestöt ja -seurat ovat yhdessä kylien kanssa myös potentiaalisia toteuttajatahoja. Länsi-Suomen ympäristökeskus on mukana reitistöjen, virkistysalueiden sekä virkistys- ja matkailukohteiden suunnittelussa. Merenkulkulaitos toteuttaa ja ylläpitää veneväylät.

Kaivosalueet toteutuvat kaivosalan yritysten kautta. Maa-ainesten ja kalliokiviainesten ottamisalueiden osalta pääasialliset toteuttajat ovat kaupungin- ja kunnanhallitukset sekä tieliikelaitoksen Vaasan palveluyksikkö ja muu maa-ainesalan yritystoiminta. Maa-ainesesiintymät ovat arvokkaita sekä taloudellisen käytön että suojelun kannalta. Tämä voi johtaa vaikeisiin ristiriitilanteisiin yhtäältä kiviaines- ja pohjavesivarojen käyttötarpeiden ja toisaalta suojelutarpeiden välillä. Näiden ongelmien välttämiseksi ja ratkaisemiseksi toteuttamiskeinoksi tarvitaan maakunnallisen suunnittelun ohella kuntakohtaista maa-aines- ja pohjavesivarojen käytön suunnittelua.

Turvetuotantovyöhykkeiden toteuttajina (turvetuotanto) ovat yritystoiminta ja maanomistajat. Länsi-Suomen ympäristökeskus on mukana toteutuksessa turvetuotantoalueiden vaikutusten arvioinnin kautta.

Etelä-Pohjanmaan vesihuollosta vastaavat kunnat ja vesiyhtymät. Kaikki pohjavesialueilla toimijat vastaavat omalta osaltaan pohjavesien puhtaan pysymisestä. Pohjavesien erityissuojelutarve on huomioitava kaikissa pohjavesialueen toiminnoissa sekä päätettäessä uusista pohjavesialueille sijoittuvista toiminnoista. Pohjavesialueiden maakunnalliset tavoitteet toteutuvat osin pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien ja maa-ainesten oton yleissuunnitelmien kautta (ks. yllä). Pohjavesialueille sijoittuvia toimintoja rajoittavia pohjavesien suojelua koskevia säädöksiä on ympäristönsuojelulaissa (8 § pohjavesien pilaamiskielto) ja Vesilaissa (1 luku 18 § pohjavesien muuttamiskielto sekä 9 luku 8 §) sekä maa-ainesten ottoa säätelevässä maa-aineslaissa.

Luonnonsuojelualueiden, Natura 2000 -verkoston, luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeän alueen ja erityissuojelua vaativan vesistön ensisijaisena toteuttajana on Länsi-Suomen ympäristökeskus. Muina toteuttajatahoina ovat kunnat sekä Kyrönjoen, Lapuanjoen ja Ähtävänjoen neuvottelukunnat ja virkistysalueyhdistykset sekä Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus. Toteuttamiskeinoina voivat olla mm. alueiden lunastaminen valtiolle suojelutarkoituksiin ja vesien tilaa parantavat hankkeet.

Matkailun vetovoima-alueiden osalta ensi sijainen toteuttajataho on kunnat. Myös Länsi-Suomen ympäristökeskus on mukana toteutuksessa kulttuurimaisemien, rakennetun kulttuuriympäristön ja luonnonsuojelualueiden sekä Natura 2000 -verkoston osalta.

7.6 Yhteysverkkojen toimivuus

Uusien teiden, risteysjärjestelyjen ja kehittämis- sekä parantamistoimenpiteiden toteuttajana toimii Vaasan tiepiiri. Toteuttamisnopeus ja -järjestys määräytyy hyvin pitkälle valtion budjetissa osoitettujen määrärahojen kehityksestä. Edunvalvonnalla voidaan vaikuttaa valtakunnan tasolla suurten hankkeiden toteutusjärjestykseen.

Rahoitus tapahtuu osittain EU:n rahoitustuella ohjelmakauden loppuun 2006 asti, jonka jälkeen rahoitustuki mahdollisesti pienenee. Valtion budjettivaroista tapahtuu suurten hankkeiden pääasiallinen rahoitus, mutta EU-rahoitus on merkittävää pienemmissä hankkeissa, joissa muut rahoittajat ovat kunnat ja valtio. Jos hankkeelle saadaan erityisrahoitusta esim. työllisyysvaroista, niin hanke voi toteutua aiottua nopeamminkin. Käyttämättömiä hankerahoja on mahdollista siirtää ja toteuttaa esim. tiehankkeita, koska suunnitelmat ovat pitkälle vietyjä ja valmiita ja odottavat vain rahoituksen järjestymistä.

Kaavakarttaan on tieliikenteen parantamistarpeen osalta merkitty vain merkittävimmät kohteet. Muut kohteet käsitellään ja toteutetaan alue- ja hankeohjelmissa, vaikka niitä ei ole huomioitu erillisillä merkinnöillä maakuntakaavassa.

Vesihuollon (vesijohtovesi, viemäriverkosto) osalta toimijoita ovat kunnat, vesihuoltolaitokset ja Länsi-Suomen ympäristökeskus. Länsi-Suomen ympäristökeskus osallistuu suunnittelutyöhön ja koordinoi hankkeita niin, että saadaan aikaiseksi kokonaisedullisia verkostoja. Ympäristökeskus myös rahoittaa ja toteuttaa hankkeita.

Jätehuollon toimijoina ovat kunnat ja perustetut jätehuollon osakeyhtiöt, jotka vastaavat rakentamisesta ja toiminnan kehittämisestä. Länsi-Suomen ympäristökeskus osallistuu jätehuollon kehittämistyöhön ja on mukana myös valvontaviranomaisena.

Energianhuollon kehittämisestä vastaa kantaverkon osalta Fingrid Oyj ja alueverkon osalta paikalliset osakeyhtiöt. Paikalliset sähköyhtiöt, joilla on omia voimalaitoksiaan ja valtakunnantason voimalaitokset vastaavat pääosin sähköenergiantuotannosta. Kunnalliset energialaitokset tuottavat pääosin lämpöenergiaa. Kotimaisilla ja uusiutuvilla energiavaroilla toteutettavilla laitoksilla on yhä enemmän kysyntää ja ne yleistynevät. Tähän toimintaansa kunnat saavat merkittäviä avustuksia esim. TE-keskukselta.

Rata- ja lentoliikenne

Ratahallintokeskus hoitaa rautatieliikenteen toteuttamisen koko valtakunnan alueella keskitetysti. Varat toteuttamiseen osoitetaan budjettivarojen kautta. Rengonharju-Säätiö on saanut vuosittain avustusta valtion budjettivaroista perustoimintaansa. Tämän avustuksen ja kunnallisen / yksityisen rahoituksen avulla säätiö on kehittämässä ja laajentamassa Seinäjoen lentoasemaa ja sen toimintaa. Pitkällä tähtäyksellä Ilmailulaitos ottanee lentoaseman hoitoonsa ja vastaa osaltaan sen kehittämisestä.

Tietoliikenne

Tietoliikenteen verkkojen toteuttaminen on hyvin pitkälle projektitoimintaa, jossa kunnat ja elinkeinoelämä ovat toimijoina. Aikatauluun vaikuttanee oleellisesti tukieurojen saanti.

8 MAAKUNTAKAAVAN SEURANTA

8.1 Seurannan mittareista

Etelä-Pohjanmaan liitolla on Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan laatimisvastuu ja myös velvoite seurata kaavan toteutumista ja antaa ohjeita kaavan tulkitsemiseksi. Käytännössä seuranta ja ohjeiden antaminen tapahtuu antamalla lausuntoja sekä osallistumalla eri viranomaistahojen neuvotteluihin. Strategisessa maakuntasuunnitelmassa on pitempi aikatahtäys eli 20–30 vuotta, kuin maakuntakaavassa, jonka alueidenkäytölliset ratkaisut tähtäävät 10–20 vuoden päähän. Maakuntasuunnitelma laaditaan kerran valtuustokaudessa samoin kuin sitä toteuttava maakuntaohjelma. Maakuntakaavan ajantasaisuus tulee myös tarkistettavaksi tavoitteiden mukaan kerran valtuustokaudessa.

Kun maakuntakaava nähdään keskeisenä kaavoitusjärjestelmän osana, on sen toteutumisen seuranta järjestettävissä muun kuntien kaavoituksen seurannan osana ympäristöhallinnossa. Maankäyttö- ja rakennusasetus määrittelee 2 §:ssä Alueiden käytön seurannan toimijoiksi ympäristökeskuksen ja maakunnan liiton. ”Alueellinen ympäristökeskus edistää ja ohjaa alueiden käytön ja rakennetun ympäristön tilan ja kehityksen seurannan järjestämistä toimialueellaan sekä osaltaan huolehtii tarpeellisen seurannan järjestämisestä. Maakunnan liiton tulee huolehtia maakunnan suunnittelun edellyttämästä alueiden käytön, alue- ja yhdyskuntarakenteen, rakennetun ympäristön sekä kulttuuri- että luonnonympäristön tilan ja kehityksen seurannasta alueellaan.”

Jos halutaan luoda erillinen seurantajärjestelmä muiden kuin kaavallisen toteutuman osalta, on tehtävä erillisselvitys ja sovittava tärkeimmistä seurattavista mittareista.

Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmä (YKR) ja elinympäristön seurantajärjestelmä (ELYSE) tulevat muodostamaan osan ympäristöhallinnon alueidenkäytön seurantaan ja tuottavat molemmat tietoa rakennetusta ympäristöstä, YKR yleispiirteisempää tietoa yhdyskuntarakenteen muutoksista ja ELYSE yksityiskohtaisempaa elinympäristöön painottuvaa tietoa.

Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmässä (YKR; Suomen ympäristö 344, Ympäristöministeriö) ehdotetaan yleistiedon hankkimisen seuranta-analyyseiksi seuraavia kokonaisuuksia:

- 1) työssäkäyntialueiden ja kaupunkiseutujen koon ja alueellisten ulottuvuuksien tutkiminen
  - taajamoituminen / kaupungistuminen Suomessa. Väestömuutokset eri kokoluokan taajamissa ja haja-asutusalueella
  - suurimmat työssäkäyntialueet Suomessa
  - kuntarajoihin perustuva tarkastelu
  - karttasarja 30 suurimmasta työssäkäyntialueesta ja 34 kaupunkiseudusta ulkorajoihin
- 2) yhdyskuntarakenteen peruspiirteet
  - kaupunkiseudun alueellinen muutos
  - taaja- ja haja-asutuksen yleispiirteet työssäkäyntialueella
  - työssäkäyntialueen ja kaupunkiseudun maankäyttö ja alueellinen muutos osa-aluejaon mukaan

Projisoituina seuranta-analyyseinä yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmä ehdottaa käytettäväksi :

- 1) yhdyskuntarakenteen peruselementtejä
  - rakennuskanta
  - työpaikkarakenne
  - asutus- ja väestörakenne

2) yhdyskuntarakenteen erityisteemoja

- etäisyys, saavutettavuus ja liikkuminen yhdyskuntarakenteessa
- yhdyskuntarakenteen hajautuminen / eheytyminen
- sosioekonomiset analyysit
- infrastruktuurin hyväksikäyttö
- yhdyskuntarakenne ja luonnonalueet

Vaikka YKR:n pitäisi antaa enemmän tietoa maakuntakaavoituksen tasolle, tuntuu osa sen analyysikohteista sopivan huonosti kuvaamaan Etelä-Pohjanmaan aluetta. Monet analyysit keskittyvät kaupunkiseutujen ongelmiin. Seuranta-analyyseistä eniten tietoa maakunnan olosuhteista antavat ilmeisesti yhdyskuntarakenteen erityisteemat ja peruselementtejä kuvaavat aineistot.

”Elinympäristön seurantajärjestelmän (ELYSE) kehittämisen” työryhmä esittää loppuraportissaan joukon mittareita, joita voidaan käyttää seurannan suorittamisessa. (Loppuraporttiluonnos huhtikuu 2001, Ympäristöministeriö)

Elinympäristön kuvausmallissa käsitellään 12 eri teemaa: väestö, maankäyttö ja yhdyskuntarakenne, rakennukset, kaupunkikuva ja rakennettu kulttuuriympäristö, asuminen, palvelut, luonnonympäristö ja maisema, viher- ja virkistysalueet, liikenne, yhdyskuntateknikka ja energia, ympäristöhäiriöt ja sosiaalinen ympäristö. Kuhunkin teemaan on ehdotettu erilaisia indikaattoreita, joilla voidaan määrällisesti ja laadullisesti mitata elinympäristön ominaisuuksia. ELYSE tarkastelee asioita enemmän ihmisen ja asukkaan näkökulmasta ja lienee suunniteltu kuntakaavoituksen ja -suunnittelun tarpeisiin. Kuitenkin useat sen mitattavista asioista antaisivat YKR:ää enemmän tietoa myös maakuntakaavoitukselle.

Esimerkiksi ”väestön” kohdalla on elinympäristön laatutavoitteena tasapainoinen väestökehitys ja väestörakenne. Tarkasteltavina tekijöinä on väestön lukumäärä, väestön rakenne ja muuttoliike. Elinympäristöindikaattoreina käytettäisiin seuraavia: asukasluvu, ikärakenne, perhetyyppijakauma, asutokuntien koko, nettomuutto ja muuttajien ikärakenne.

Esimerkiksi ”palveluiden kohdalla” elinympäristön laatutavoitteiksi on asetettu palvelujen hyvä saatavuus ja saavutettavuus eri väestöryhmille, keskustapalvelujen ja asuinalueiden lähipalvelujen monipuolisuus sekä vähittäiskaupan suuryksiköiden sijainti, joka tukee yhdyskuntarakennetta. Tarkasteltavina tekijöinä ovat lähipalvelut, keskustojen ja alakeskusten palvelut sekä vähittäiskaupan suuryksiköt.

8.2 Kilpailukykyinen maakuntakeskus, elinvoimaiset seutukunnat ja kunnat verkottuvat yhteistyöhön

Ensimmäisen teemakokonaisuuden seuranta sisällytetään muiden teemojen toteutumisen seurantaan. Työpaikkojen ja palveluiden lukumäärät ja alueellinen jakaantuminen samoin kuin yhdyskuntarakennetta ja liikennettä kuvaavat tunnusluvut sopivat jäljempänä esitettävällä tavalla muiden teemojen sekä myöskin tämän pääteeman toteutumisen seurannan järjestämiseen.

Ensimmäisen teeman kohdalla on esitelty mm. maakunnan kehittämisen kohdealueet (kaupunki-kehittämisen ja maaseudun kehittämisaalueet, teollisuuden kehittämisen kohdealueet).

Merkinnähän eivät ole varsinaisia aluevarauksia eivätkä sisällä mitoitusta, mutta niiden toteutumisen seurannassa voidaan käyttää määrällisiä ja kuvaavia tunnuslukuja.

Maakuntakaavaan on seurannan mahdollistamiseksi liitettävä kuitenkin alkutilanteen laskennallinen perusta mm. teollisuusrakentamisen, vähittäiskaupan kerrosalamäärän, kylien palveluiden tms. sekä peltopinta-alojen suhteen.

8.3 Alue- ja yhdyskuntarakenteen eheyttäminen

Tämän teeman kohdalla voidaan seurannan järjestämisessä käyttää mm. yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän (YKR) esittämiä erityisteemoja ”etäisyys, saavutettavuus ja liikkuminen yhdyskuntarakenteessa” sekä ”yhdyskuntarakenteen hajautuminen / eheytyminen”. Lisäksi yhdyskuntarakenteen peruselementtejä rakennuskanta, työpaikkarakenne sekä asutus- ja väestörakenne voidaan käyttää seurantatarkasteluissa.

ELSYSE-järjestelmästä löytyy tämän teeman seurantaan mm. seuraavia kokonaisuuksia:

Toisessa kohdassa ”maankäyttö ja yhdyskuntarakenne” esitetään elinympäristön laatutavoitteiksi toimiva ja taloudellinen maankäyttö ja yhdyskuntarakenne, ekologisesti kestävä ja eheä yhdyskuntarakenne, olemassa olevan rakenteen hyväksikäyttö ja liikennetarpeen vähentäminen. Tekijöitä, joita tarkastellaan tämän teeman kohdalla ovat: väestötiheys, rakentamistehokkuus, täydennysrakentaminen, maankäyttöjakauma, alueen omavaraisuusaste ja toimintojen kokonaissaavutettavuus. Elinympäristöindikaattoreina tässä teemassa olisivat: asukkaita / maapinta-ala, aluetehokkuus, keskimääräinen tonttitehokkuus, ”kannattavan joukkoliikenteen alue”, vuoden aikana taajama-alueille rakennetut, maankäyttöjakauma, rakennettu / rakentamaton ala, palvelujen, työpaikkojen ja virkistysalueiden kokonaisomavaraisuusindeksi ja kokonaissaavutettavuusindeksi.

”Palveluiden kohdalla” elinympäristön laatutavoitteiksi on asetettu palvelujen hyvä saatavuus ja saavutettavuus eri väestöryhmille, keskustapalvelujen ja asuinalueiden lähipalvelujen monipuolisuus sekä vähittäiskaupan suuryksiköiden sijainti, joka tukee yhdyskuntarakennetta. Tarkasteltavina tekijöinä ovat lähipalvelut, keskustojen ja alakeskusten palvelut sekä vähittäiskaupan suuryksiköt.

Vähittäiskaupan suuryksiköitä kuvaavina elinympäristöindikaattoreina ELYSE esittää päivittäistavarakaupan suuryksiköiden lukumäärän, pinta-alan ja pinta-alan / asukas, muun vähittäiskaupan suuryksiköiden vastaavat tunnusluvut sekä vertailun päivittäistavarakaupan ja muun vähittäistavarakaupan suuryksiköiden sijainnista taajama-alueella / haja-asutusalueella. Keskustojen ja alakeskustojen palvelua voidaan vertailla eri tunnusluvuilla, jos maakuntakaavassa esitetään täydellinen palveluverkosto. Lähipalvelujen vertailu kuitenkin on selvästi alemmantasoisien kunnallisen suunnittelun asia.

8.4 Eteläpohjalainen kulttuuriympäristö ja -maisema

Sopivia seurantamittareita tähän teemaan löytyy mm. ELYSESTÄ kohdasta 3 ”Rakennukset, kaupunkikuva ja rakennettu kulttuuriympäristö”. Elinympäristön laatutavoitteissa on monia kohtia, jotka ovat yhteneviä tämän teeman sisällön ja tavoitteiden kanssa: kaunis, omaleimainen, ajallisesti kerroksellinen ja mittakaavaltaan ihmisläheinen ympäristö, rakennetun ympäristön vaaliminen ja olemassa olevan rakennuskannan hyväksikäyttö, kulttuuriarvojen ja rakennetun kulttuuriympäristön säilyttäminen ja vaaliminen, kaupunki- ja maisemakuvaan soveltuva rakentaminen sekä vielä kestävä ja ekologinen rakentaminen.

Kulttuurimaiseman säilyttämiseen kiinnitetään huomiota myös luonnonympäristön kohdalla, koska maisema-käsitteen rajanveto luonnon ja kulttuurin välille ei ole aina yksiselitteistä. Tarkasteltavina tekijöinä tämän teeman kannalta voisivat olla rakennuskanta, korjausrakentaminen, rakennusten purkaminen, rakennetun kulttuuriympäristön kohteet, vanhat rakennukset ja muinaisjäännöskohdet.

Osa aiheeseen kuuluvista indikaattoreista on olemassa, osaan tarvitaan runsaasti uutta tutkimustietoa. Elinympäristöindikaattoreiksi esitetään ensinnäkin rakennusten määrä, kerrosala, kerrosluku, käyttötarkoitus, ikä ja rakennusmateriaalit. Lisäksi voidaan käyttää mm. korjausrakentamisen kustannuksia, ammattirakentajien korjausrakentamisen työtunteja, vanhojen rakennusten korjaamista,

purettujen rakennusten ikää ja ominaisuuksia, rakennetun kulttuuriympäristön kohteiden kulttuurihistoriallista arvoa, määrää, pinta-alaa, tyyppiä, ikää sekä arvokkaiksi luokiteltujen rakennusten määriä ja suojeltujen rakennusten määriä, vanhojen rakennusten määriä sekä tutkittujen muinaisjäännösten määrää, ikää, tyyppiä ja pinta-alaa.

8.5 Luonnonympäristö ja virkistys

YKR:n yhdyskuntarakenteen erityisteemoista esim. yhdyskuntarakenne ja luonnonalueet sopivat tämän teeman seurantaan.

ELYSE esittää luonnonympäristöön ja maisemaan sekä viher- ja virkistysalueisiin liittyviä tavoitteita ja indikaattoreita, jotka ovat myös käyttökelpoisia tämän teeman toteutumisen seurannassa.

Luonnonympäristö ja maisema -kohdassa on elinympäristön laatutavoitteina esitetty: luonnonympäristön ja maiseman vaaliminen sekä arvokkaiden luontoalueiden säilyttäminen, kulttuuriarvojen ja kulttuurimaiseman säilyttäminen ja vaaliminen, luonnon monimuotoisuus ja luonnonalueiden yhtenäisyys sekä luonnon moninaiskäyttö. Tarkasteltavina tekijöinä on luonnonympäristöjen määrä, rantojen käyttö. arvokkaat luontokohteet ja arvokkaat kulttuurimaisemakohteet.

Elinympäristöindikaattoreita tähän liittyen ovat mm. kasvullinen tai päällystämätön maapinta-ala, rantaviivan pituus / asukas, rakentamattoman rantaviivan osuus ja pituus / asukas, rantojen maankäyttökajakauma, lomarakennusten ja uusien lomarakennusten määrä, luonnonsuojelukohteiden määrä, pinta-ala ja tyyppi, arvokkaiden luontokohteiden, maisema-alueiden ja perinnemaisemien määrä, pinta-ala ja tyyppi.

Viher- ja virkistysalueille ELYSE esittää seuraavat laatutavoitteet: virkistysalueiden riittävyys ja hyvä saavutettavuus ja virkistysalueiden hyvä laatu. Tarkasteltavina tekijöinä ovat virkistysalueiden määrä, saavutettavuus ja jatkuvuus. Käytettävät elinympäristöindikaattorit voivat olla seuraavia: virkistysalueiden pinta-ala / asukas, ulkoilureittien pituus ja pituus / asukas, urheilukenttien pinta-ala ja pinta-ala / asukas, osuus virkistysalueista, jotka on liitetty yhteen viherkäytävillä.

8.6 Yhteysverkkojen toimivuus

Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän erityisteemojen avulla (etäisyys, saavutettavuus ja liikkuminen yhdyskuntarakenteessa; yhdyskuntarakenteen hajautuminen / eheytyminen; sosioekonomiset analyysit; infrastruktuurin hyväksikäyttö) voidaan seurata ”yhteysverkkojen toteutumista”.

Elinympäristöseurantajärjestelmän kohtien ”liikenne” ja ”yhdyskuntatekniikka ja energia” esittämien indikaattorien avulla voidaan seurata maakuntakaavan tämän teeman toteutumista. Myös kohta ”sosiaalinen ympäristö” antaa indikaattoreita yhteysverkkoteeman toteutumisen seurantaan.

ELYSE asettaa elinympäristön laatutavoitteiksi kohdassa ”liikenne” toimivan ja ympäristöystävällisen liikennejärjestelmän, eri väestöryhmien liikkumistarpeiden huomioimisen, joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen edellytysten parantamisen sekä liikenneturvallisuuden parantamisen. Tarkasteltavina tekijöinä ovat liikenneverkostot, liikennevälineet, liikenne ja liikenneturvallisuus.

Liikenneverkostojen indikaattoreina ovat tie- ja katuverkoston pituus, pituus / asukas ja pituus / pinta-ala sekä vastaavat luvut kevyen liikenteen verkoston ja kävelykatujen pituuden osalta. Liikennevälineiden indikaattoreina ovat mm. autojen lukumäärä, autottomien asuntokuntien osuus, osuus asukkaista, jotka säännöllisesti käyttävät autoa ja polkupyörien määrä. Liikenteen indikaattoreita ovat määrä liikennemuodoittain, henkilö- ja tavaraliikenteen määrä ja määrä / asukas, joukkoliikenteen määrä sekä joukkoliikenteen palvelutaso ja saavutettavuus. Liikenneturvallisuuden indikaattoreina ovat liikenneonnettomuuksien, kevyen liikenteen onnettomuuksien ja lasten liikenne-

onnettomuuksien määrä / 1000 asukasta, liikenneonnettomuuksissa kuolleet ja loukkaantuneet sekä ajoneuvoliikenteen keskimääräinen nopeus.

Kohdassa ”yhdyskuntatekniikka ja energia” asetetaan elinympäristön laatutavoitteiksi toimivan ja ympäristöystävällisen energia-, vesi- ja jätehuollon sekä luonnonvarojen säästeliään käytön. Tarkasteltavina tekijöinä ovat veden kulutus ja vesi- ja viemäriverkostot, jätehuolto sekä energiankulutus ja kaukolämpöverkko. Näihin liittyvät indikaattorit kuvaavat määriä suhteutettuina asukaslukuun.

Kohdassa ”sosiaalinen ympäristö” elinympäristön seurantaprojekti asettaa laatutavoitteiksi sosiaalisesti toimivan, tasapainoisen ja tasa-arvoisen elinympäristön, eri väestöryhmien (kuten lasten, vanhusten ja vammaisten) tarpeiden huomioimisen, henkisen hyvinvoinnin, paikallisidentiteetin ja yhteisöllisyyden edistämisen sekä hyvät osallistumis-, vaikuttamis- ja toimintamahdollisuudet.

Nämä pehmeämpiä arvoja sisältävät laatutavoitteet kuuluvat myös maakuntasuunnitelman ja -kaavan tulevaisuuden visioon. Tarkasteltavina tekijöinä ovat mm. sosioekonomiset ja hyvinvointitekijät, paikallisidentiteetti, yhteisöllisyys, osallistuminen, paikalliset toimintamahdollisuudet sekä sosiaalinen turvallisuus. Paikallisidentiteetin ilmenemisen indikaattoreiksi ehdotetaan mm. keskimääräistä asuinaikaa alueella, alueen sisällä tai koulupiirin alueella tapahtuvia muuttoa, lähtömuuttajien osuutta väestöstä ja vuokra-asuntojen asukasvaihtuvuutta. Osallistumista jne. voidaan mitata äänestysprosentilla vaaleissa tai kahviloiden lukumäärällä ja taas sosiaalista turvallisuutta mm. rikosten määrällä.

LIITE I

Maa-ainesten ottamisalueet

Kunta	Maa-ainesalue	Massamäärä murs- ke/sora/hiekka (1000m ³)	Laskennallinen riittä- vyys kunnassa (vuosia)	
Alahärmä	1 Kalmoolakso			
	2 Kotkankalliot	0/0/1200	33	
Alajärvi	3 Höykkijärvi	0/0/500	7	
Evijärvi	4 Ketunpesänkangas (Lappajärvi)	0/30/270	13	
Ilmajoki	5 Osapuntari	50/250/400	8	
Jalasjärvi	6 Sikavuori	10/40/200	4	
Kauhajoki	7 Kankalonselkä			
	8 Kotämäki			
	9 Kotämäki			
	10 Pukinmäki			
	11 Puskanmäki			
	12 Paukonmäki			
	13 Valkama			
	14 Vähä-Nummikangas			
	15 Vöyrinkangas	150/1550/59900	576	
	Kauhava	16 Härkäkallio		
		17 Nevanperä		
		18 Susivuori		
		19 Välineva	0/50/2850	48
	Kurikka	20 Kariluoma	0/0/500	6
	Lappajärvi	21 Ketunpesänkangas (Evijärvi)		
22 Multämäki		0/50/270	11	
Lapua	23 Kumpusalo	0/0/100	1	
Nurmo	24 Kettukangas			
	25 Kuorasluoma			
	26 Loueskangas (Peräseinäjoki)			
	27 Potila	20/130/560	10	
Peräseinäjoki	28 Korpisalo			
	39 Loueskangas (Nurmo)			
	30 Raatoneva	10/90/580	24	
Soini	31 Kiuaslampi			
	32 Kokkoneva			
	33 Kotineva			
	34 Linnanharju			
	35 Märjänkangas (Ähtäri)	10/190/830	51	
Vimpeli	36 Hietakangas	0/0/700	27	
Ähtäri	37 Hoikkakangas			
	38 Iso Märjä			
	39 Märjänkangas (Soini)			
	40 Niittylampi			
	41 Pihlasharjunneva			
	42 Pienilampi	20/290/1630	37	
	43 Sakarinkyttö			
Yhteensä	43	270/2670/70490	52	

LIITE II**Kalliokiviaineksen ottamisalueet**

Kunta	Kalliokiviaineksenottamisalue
Alahärmä	1 Mustikkakalliot
	2 Pökkelönkalliot
Alajärvi	3 Kotakangas (liuskekilouhimo)
	4 Kuupauskallio
	5 Lintuharju
	6 Niemikangas
	7 Pahankangas
Alavus	8 Aholankallio
	9 Harakkamäki
	10 Harvanmännikönkalliot
	11 Kalliohaudanmaa
	12 Matolamminkalliot
	13 Ouranmäki
	14 Pukkivuori
	15 Ravinmäki
	16 Ruhelanvuoret
	17 Sarvikallio
Evijärvi	18 Evijärvenkangas
	19 Mönki
Ilmajoki	20 Raatokalliot
	21 Välimäki
Isojoki	22 Houkoonsaari
	23 Naulakangas
	24 Somerokallio
Jalasjärvi	25 Kivelänkallio
	26 Korppuneva
	27 Kärmesharju
Kauhajoki	28 Paskonkallio
Kauhava	29 Kramsunkallio
	30 Perkiönkallio
Kortesjärvi	31 Soidinkallio
	32 Soidinkallio-Välikorpi
Kurikka	33 Uuramenkallio
Lapua	34 Jouttivuori
	35 Kookinkallio
	36 Lepoonkallio
Nurmo	37 Murhavuori
Peräseinäjoki	38 Hautaluoma
	39 Koivukalliot
	40 Mäkelä
	41 Routakallionmäki (Nurmo)
Seinäjoki	42 Sikakangas
	43 Eskonkallio
Soini	44 Pannukangas
	45 Ukonmäki
	46 Kallioharju
Teuva	47 Kauppilanharju
	48 Knökkämäki
	49 Kangaspuro
Töysä	50 Kettukallio
	51 Koivuneva (Ähtäri)
	52 Kotasaarenmäki
	53 Kuohunkorpi
	54 Murtomäenkallio
	55 Nälkäkallio
	56 Palokallio
	57 Pitkäneva
	58 Raivionkallio
Vimpeli	59 Linnanharju
	60 Neerbacka
Ylistaro	51 Koivukangas
	62 Piinooksenkallio
Ähtäri	63 Kumpulamminvuori
	64 Pirunvuori

LIITE III Pohjavesialueet

<p>Alahärmä:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ekokangas 2. Finndalen 3. Gunnarskangas 4. Haarakangas 5. Haaruskangas 6. Kainuunkangas 7. Kirkonkylä 8. Makkarus 9. Murheeton 10. Mustaisnevan kangas 11. Puisaari 12. Pöyhösen kangas I 13. Pöyhösen kangas II 14. Rävholstet 15. Saunakangas 16. Sudenportti 	<p>Alajärvi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Autiokangas 2. Hirvikangas 3. Hyöritingin harju 4. Kamppilan harju 5. Kortekangas 6. Langhedinkangas 7. Menkijärvi 8. Moukarin harju 9. Padonkangas 10. Patami 11. Porasharju II 12. Porasharju III 13. Poutakangas 14. Purna-Ahonkangas 15. Pyhävuori 16. Ristiharju 17. Rävärummunkangas 18. Saukonkylä 	<p>Alavus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hauta-ahonkangas 2. Housunkylä 3. Lepistönkangas 4. Läntisranta 5. Pyylampi 6. Ritolankangas 7. Tastulanmäki 	<p>Evijärvi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Heitinkangas I 2. Hietakangas 3. Järvinen 4. Kotikangas 5. Mönki 6. Talapakankangas 7. Timosen harju 8. Tuuliniemi
<p>Ilmajoki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jäppi 2. Koskenkorva 3. Riihineva 4. Salonmäki I 5. Salonmäki II 6. Tervahamina 7. Visaharju 	<p>Isojoki</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Harjunmäki 2. Hurttakangas 3. Järvimäki I 4. Järvimäki II 5. Jätinmäki 6. Karhukangas II c 7. Kaskelankangas I 8. Kaskelankangas II 9. Korpipellonmäki 10. Kortesmäki 11. Kärjenkoski I 12. Kärjenkoski II 	<p>Isojoki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 13. Lakiakangas 14. Paattikangas 15. Penttilänkangas 16. Pitkäkoski 17. Rimpikangas I 18. Rimpikangas II 19. Ristikangas I 20. Ristikangas II 21. Riitakangas 22. Sarvikangas I 23. Sarvikangas II 24. Vesijärvi 	<p>Jalasjärvi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kihlakunnankangas 2. Koskue 3. Lähteenmäki 4. Mujankangas 5. Mustakangas 6. Venesmäen kallio
<p>Jurva:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Haapalankangas 2. Hietikko 3. Kilttilänkangas 4. Koppelonmäki 5. Lintuharju I 6. Lintuharju II 7. Luokankangas 8. Porokangas I 9. Porokangas II 10. Puustellinkangas 11. Rauhakangas 12. Riihiluomankangas 13. Tainuskylä 14. Tervasmäki 	<p>Karijoki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Iso-Kakkori 2. Isomäki 3. Kankaanmäki 4. Karhukangas II c 5. Kärmesharju 	<p>Kauhajoki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Eenokinneva 2. Fyrykallio 3. Harrinkangas I 4. Harrinkangas II 5. Heikinkangas 6. Hiukkakangas 7. Hyypänmäki 8. Iso Nummikangas I 9. Iso Nummikangas II 10. Iso Nummikangas III 11. Iso Tiiliharju 12. Järvikangas I 13. Järvikangas II 14. Järvikangas III 15. Järvikangas IV 16. Karhukangas I 17. Karhukangas II a 18. Karhukangas II b 19. Karhukangas II c 20. Karhukangas III 	<p>Kauhajoki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 21. Katinkangas 22. Kauhajärvi 23. Keltämäki 24. Kivistönkangas 25. Koivuniemi 26. Korkiakangas I 27. Korkiakangas II 28. Kuutinkylä 29. Lumikangas I 30. Lumikangas II 31. Luovankylä 32. Nummikangas 33. Pahalähde 34. Pitkämönkangas 35. Pohjois-Lauha 36. Rytineva 37. Toivakanmäki 38. Vennämäki I 39. Vennämäki II

<p>Kauhava:</p> <ol style="list-style-type: none"> Huhmarinkangas Lummukkakangas I LummukkakangasII Nahkala I Nahkala II Nokua Ohraluoma Ojutkangas Pahkakangas Pelkkikangas Sorvarinkangas 	<p>Kortesjärvi:</p> <ol style="list-style-type: none"> Hietakangas Myllykangas Änttikangas 	<p>Kuortane:</p> <ol style="list-style-type: none"> Hietalankangas Kylmäkonto Lahdenkangas Lappakangas I Lappakangas II Patterinmäki 	<p>Kurikka:</p> <ol style="list-style-type: none"> Iso Pättikangas Järvimäki Kuusistonloukko Kylävuori Meskaisvuori Myllykylä Niileskallio Pitkämänkangas Pitkämönkangas Puolanmäki Säntti Tervasmäki Toivakanmäki Venesmäenkalio
<p>Lappajärvi:</p> <ol style="list-style-type: none"> Ala-Lammi Heitinkangas I Heitinkangas II Matinharju Moisio Lintukangas Kärnäsaari Käyriäisjärvi Tarvolanniemi Västaränki 	<p>Lapua:</p> <ol style="list-style-type: none"> Hirvikangas Isomäki Lappakangas Ojutkangas Pelkkikangas Pihlajasalo Pitkämäki Saarenkangas 	<p>Lehtimäki:</p> <ol style="list-style-type: none"> Multavaaru Länsikylä Patami Valkealampi I Valkealampi II Valkeiskangas I Valkeiskangas II 	<p>Nurmo:</p> <ol style="list-style-type: none"> Kohtakangas Sikaharju
<p>Peräseinäjoki:</p> <ol style="list-style-type: none"> Kankaanpää Korteskylä I Korteskylä II Pyssykangas 	<p>Seinäjoki:</p> <p>-</p>	<p>Soini:</p> <ol style="list-style-type: none"> Arpaistenkangas I Hankasenkangas I Hankasenkangas II Hautakylä Ilveslamminkangas Korpiniitynkangas Korpisenjärvi Kolu Kurkiharju Laasala Lamminharju ja Kaih I Lamminharju ja Kaih II Lautakangas Lintuharju Peuraharju Puntala Teeriperä Vuorinen 	<p>Teuva:</p> <ol style="list-style-type: none"> Horonpää Horonkylä Kankaankorpi Kankaanmäki Koppelonmäki Loukaja Viiatti Itäneva Jussinmäki Pappilankangas Parra Porakallio I Porakallio II Tervaskangas
<p>Töysä:</p> <ol style="list-style-type: none"> Hakojärvi Housunkylä Kettukangas Kuivakangas Liesjärvi Lieskangas Läntisranta Valkealampi Ukkokangas Vuorijärvi I Vuorijärvi II 	<p>Vimpeli:</p> <ol style="list-style-type: none"> Harju Kaakkurinkangas Kivikangas Porasharju I Sääksjärvi 	<p>Ylihärmä:</p> <ol style="list-style-type: none"> Ekokangas Saunakangas Pöyhösenkangas I Pöyhösenkangas II Pöyhösenkangas III 	<p>Ylistaro:</p> <ol style="list-style-type: none"> Järviranta Koivulakso Kokkokangas Lamminkangas Liipantönkkä Troihari Visaharju II
<p>Ähtäri:</p> <ol style="list-style-type: none"> Arpaistenkangas I Arpaistenkangas II Kuivistonkangas Könninkangas 	<p>Ähtäri:</p> <ol style="list-style-type: none"> Liesjärvi Nousurilahti Nääsinsalmi Peränne I Peränne II 	<p>Ähtäri:</p> <ol style="list-style-type: none"> Peuraharju Rämälä Sileäkangas Torakkakangas I 	<p>Ähtäri:</p> <ol style="list-style-type: none"> Torakkakangas II Virkaperä Vuorinen II Ähtärinranta

LIITE IV

1(2)

Maakunnallisesti merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön kohteita

Härmänmaa

-Isontalon raitti, Alahärmä (sis. Lapuanjoen kulttuurimaisemaan RKY 1993)	Pelkolan Kyläraitti ja asutus , Kauhava	-Lapuan osuusmeijeri, Lapua
-Voltin asema Alahärmä	-Antilan talo, Lapua	-Lakaluoman mylly, Lapua
-Mattilan silta Alahärmä	-Siirilän asuntoalue, Lapua (sis. RKY 1993 Tuomiokirkon ympäristöön)	-Kurjenkylän asutusryhmä, Ylihärmä
-Ruumisvaunuhuone Alahärmä	-Siirilän koulukeskus, Lapua	-Seppälä, Ylihärmä
-Talvihauta Alahärmä	-Maanviljelyslyseo, Ala-asteen koulu, Puukoulu	-Harjunkylän taloryhmä, Ylihärmä (RKY 1993)
-Alahärmän pappila Alahärmä (sis.kirkon ympäristöön RKY 1993)	-Lankilankosken mylly, Lapua	-Kankaankylän ja Alahellan raittiasutus, Ylihärmä; Talkkarin talo, Kankaan talo, Keski-Talkkarin talo, Kotiseutumuseo, Liinamaan talot
-Jokitoiska Alahärmä	-Mäki-Erkkilän talo ja pihapiiri, Lapua	-Keski-Liinamaa (Jokiranta) , Ylihärmä; Yli-Liinamaa (Liinamaa), Liinamaan silta, Herrala (Orrenmaa II), Latvala (Uusi-Pöyhönen)
-Passin raitti, Kauhava	-Setälän talon pihapiiri, Lapua	-Leinosen huvila (Murtoäki) , Ylihärmä
-Kauhavan kirkko, Kauhava	-Keron talo ja pihapiiri, Lapua	-Leinosen synnyinkoti (Jaakkola) , Ylihärmä
-Kulttuurikolmio, Kauhava	-Honkimäen talo ja pihapiiri, Lapua	-Taidetalo "ent. kunnantalo", Ylihärmä
-Kauhavan työväentalo, Kauhavan nuorisoseurantalo, lisäksi Järvenpään kotitalo	-Toijanniemen koulu, Lapua	-Kiistola "Suojeluskuntatalo", Ylihärmä
-Lainamakasiini (Kosolanmäki) , Kauhava	-Sinnemäen talo ja pihapiiri, Lapua	
-Varpulan taloryhmä, Kauhava (RKY 1993)	-Lapuan kaupungintalo, Lapua	
-Kauhavan asema-alue, Kauhava	-Lahden talo, Lapua	
-Pelkolan Kyläraitti ja asutus , Kauhava	-Alajoen talo, Lapua (sis. RKY 1993 Tuomiokirkon ympäristöön)	
	-Lapuan nuorisotalo, Lapua	

Järviseuutu

-Eero Nelimarkan huvila, pihatupa ja sauna, Alajärvi	-Sauna-Ahon talot ja kyläraitti, Evijärvi RKY 1993	-Leppälänna - Ahlberg päärakennus, Korteesjärvi
-Nelimarkkamuseo, Alajärvi	-Kivijärven talot, Evijärvi RKY 1993	-Halkosaaren alue,Lappajärvi
-Nelimarkka-akatemia, Alajärvi	-Kultalahden asuinrakennus, Evijärvi	-Karvalan raitti,Lappajärvi
-Autionimen talopari, Autioniemi, Alajärvi	-Mäen eli Haapalan asuinrakennus, Evijärvi	-Uusi-Mäkelän pihapiiri, Säeksjärven kulttuurimaisema, Vimpeli
-Menkijärven sotilastie, Alajärvi RKY 1993	-Pitkäjärven kyläraitti, Korteesjärvi	-Tuomalän kyläasutus , Vimpeli
-Alajärven niittytupa, Alajärvi RKY 1993	-Harjunmäen pienasutus, Korteesjärvi	-Vanha osuuskauppa, Vimpeli
-Lassilan taloryhmä, Evijärvi RKY 1993	-Tuomaalan talo, Korteesjärvi RKY 1993	-Suksitehdasmuseon- pesäpallomuseon alue, Vimpeli
-Vanha Pietarsaarentie, Evijärvi	-Välimäen talot, Korteesjärvi	
-Järviseuudun museo eli Väinöntalo, Evijärvi RKY 1993	-Kirkonkylän koulu, Korteesjärvi	

Kuusiokunnat

-Lampimäki ja Lamminmäki, Alavus	-Museo, Lehtimäki	-Pahkamäen vanha asutus, Soini
-Härkösen taloryhmä, Alavus	-Aho	-Ponneranta, Töysä
-Röyskön talo, Alavus	-Ala-Mattinen Lehtimäki	-Paavolan talo, Töysä
-Tepon talo, Alavus	-Kirkonkylän nuorisoseura Lehtimäki	-Kallenmäki, Töysä
-Kurikan kiinteistö, Alavus	-Isolehto Lehtimäki	-Tuurin koulun ympäristö, Töysä; Tuurin koulu, Kukkomaen talo, Puntasen talot
-Pänkälän talo, Alavus	-Kirkonkylän koulu Lehtimäki	-Mursulan (Palomäen) talo, Töysä
-Särkikosken mylly, Töysänjoki, Alavus	-Rasinmäen asutus Lehtimäki: Vähä-Rintala, Ritala, Uusi-Alatalo	-Kunnantalo, pitäjämäkasiini, vanha pappila, Töysä
-Heikkilänkoski, Taipalus, Alavus	-Suokönmäen asutus Lehtimäki; Ala-Suokko, Pihlajamäki, Autio, Suokko, Yrjänänmäki, Tikkamäki, Ukonmäki, Puumala/Hyökki (valtakunnallisella alueella), RKY 1993) siirretty VM:ksi	-Tohniin äijän kivi, Töysä
-Martinkosken mylly ja saha, Pahajoki, Alavus	-Keskiälän nuorisoseura Lehtimäki	-Kellomäen talo, Ähtäri
-Pukkulanmäki, Alavus	-Röponen, Livonkylä Lehtimäki	-Ähtäriin asema, Ähtäri
-Mursulan talot, Alavus	-Pekoniemi Lehtimäki	-Jaakkola, Ähtäri
-Pihlaa, muistojen kappeli, Alavus	-Keski-Sunin talo Lehtimäki	-Suihko
-Mäyrin koulu, Kuortane	-Vahtialan talon pihapiiri, Soini	-Hämeenniemi, Ähtäri
-Sarvikkaan silta, Kuortane	-Soinin pappila, Soini	-Matinaho, Ähtäri
-Löyän nuorisoseurantalo, Kuortane	-Lottala, Soini	-Ohraniemi
-Klemetti-museo, Kuortane		-Rämälän kylä, Ähtäri
-Kuortaneen talomuseo, Kuortane		
-Märijärvi, Kuortane; Syrjälä, Märijärvi, Kansakoulu, Näykki, Uusitupa, Järvinen, Järvelä		
-Peltosen (Peltokankaan) talo; Alvar Aallon syntymäkotii, Kuortane (ns.Punaisen kirjan kohde),		

Seinänaapurit

-Perälän mäkitupa, Ilmajoki	-Luopajärven osuusmeijeri, Jalasjärvi	-Peräseinäjoen kirkko Peräseinäjoki
-E-P:n opisto, Ilmajoki	-Jokipiin keskusta, Jalasjärvi	-Myllyniemenmäen talot, Kossilan mylly, myllärin talo Peräseinäjoki
-Kiikkala (Ala-Kiikkala) , Ilmajoki	-Jokipiin Pellavan tehdasalue, Jalasjärvi	-Vanha keskussairaala, Seinäjoki
-Liinanniemi (v. Yli-Kauppila) , Ilmajoki	-Keskikylän nuorisoseura, Jalasjärvi	-Pumppuasema Seinäjoki
Väli-Kauppila (Seppälä) , Ilmajoki	-Vanha Kankaantie, Kurikka	-Marttilan puukoulu Seinäjoki
-Ala-Kauppila, Ilmajoki	-Kurikan lakkitehtaan alue; Kurikka (Panttilassa RKY 1993=> valtak	-Vesitorni Seinäjoki
-Wanha (Pappila) , Ilmajoki	-Juho Luhtalan talo(om. R.Ala-Mieto) , Luhtalan talo, Latva-Koiviston pihapiiri, Panttilan talot	-Joupin kylä Seinäjoki (RKY 1993, muuttunut)
-Toimela (Engman) , Ilmajoki	-Hakolan talo / Kurikkala, Kurikka	-Maakuntasäätiön talo (ent. suojelus-kuntatalo) Seinäjoki
-Ala-Hannuksela, Ilmajoki	-Louko om J.Sandelin, Nurmo	-Vanha teatteri Seinäjoki
-Peurala (Huvila, P.kartano) , Ilmajoki	-Mäki-Teppo, Nurmo	-Marjatan,Ainon- ja Annikonsolan asutusalue Seinäjoki
-Ratalahti (Akkalan pysäkki) , Ilmajoki	-Toivola, Nurmo	-Ent. Kirkonkylän osuuskauppa (Osula) , Ylistaro
-Laurila (Lahti) , Ilmajoki	-Nurmon pappila, Nurmo	-Ent. Ylistaron osuusmeijeri, Ylistaro
-Maurio (Tömmud) , Ilmajoki	-Latva-Kalistaja, Nurmo	-Ent. Säästö pankki (om. Ylistaron kunta) , Ylistaro
-Fossila (Yli-Fossila) , Ilmajoki	-Saartenoja, Nurmo	-Herttualan koulu, Ylistaro
-Herralan vanha koulu, Ilmajoki	-Lagerstedtin kartano, Nurmo	-Torkon talo, Ylistaro
-Museorakennukset, Ilmajoki	-Lakki-Sussunmäki, asutusalue, Nurmo	-Tapanin nuorisoseura, Ylistaro
-Peltola, Ilmajoki	-Kuitulan torppa, Nurmo	
-Huhta-Kahma, Ilmajoki	-Koliinin alue	
-Lottakanttiini, Koskenkorva, Ilmajoki	-Jyläskoski, Nurmo	
-Koskenkorvan meijeri, Ilmajoki	-Peräseinäjoen pappila, Peräseinäjoki	
-Kohtamäen talo, Jalasjärvi		
-Koivikko, Jalasjärvi		
-Museoalue, Jalasjärvi		

Suupohja

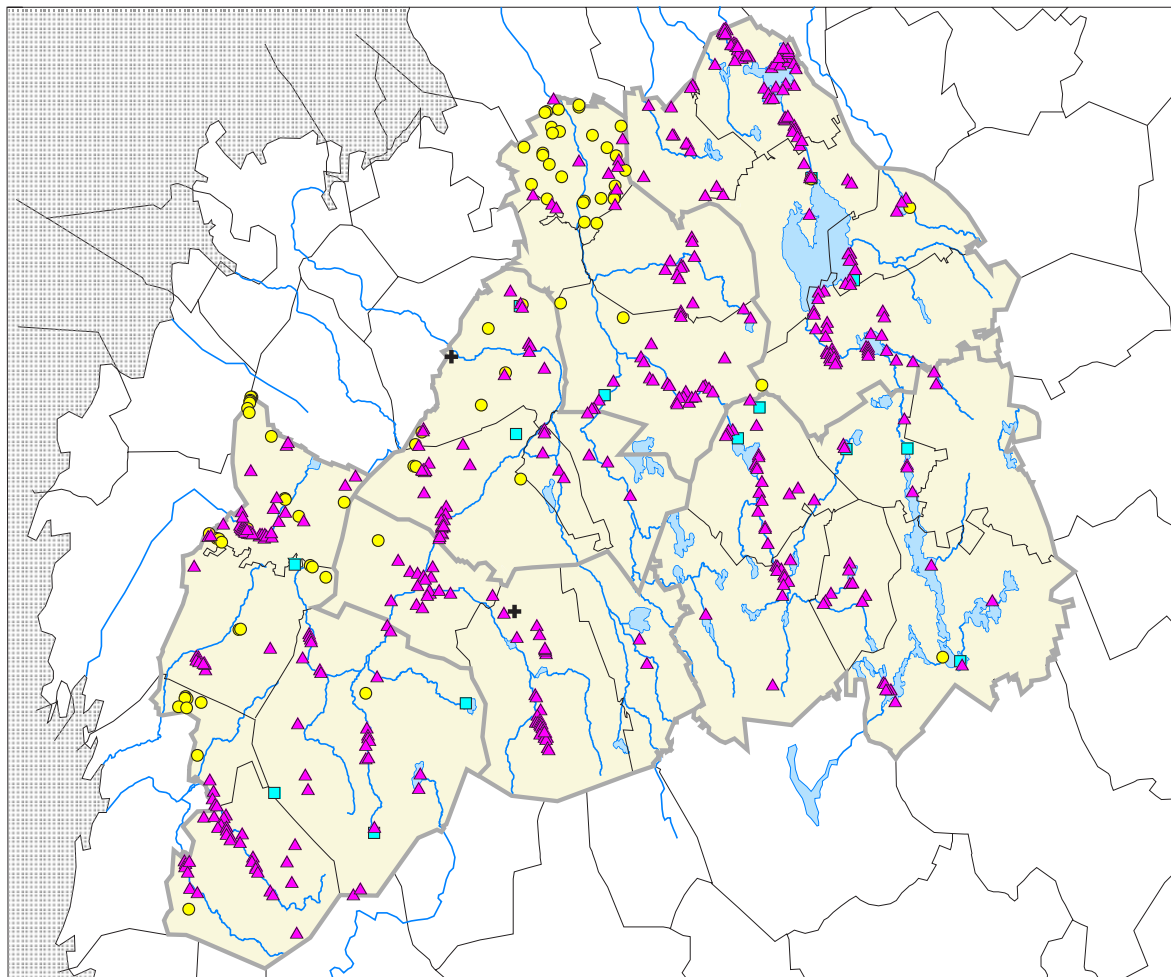
-Herralan talo, livarin kylä, Isojoki	-Meijeri, Jurva	-Kyrönkankaan kesätie, Kauhajoki (RKY 1993)
-Koppelokorven talo, Koppelonkylä, Isojoki (RKY 1993 Isojokilaakson kulttuurimaisema)	-Koskiniemen talo, Jurva (RKY 1993)	-Päntäneen osuusmeijeri, Kauhajoki
-Polvenkylän raitti, Isojoki (RKY 1993 sis. Polvenkylän kulttuurimaisemaan)	-Järvenpään koulun ympäristö, Jurva	-Latva-Komsin rakennusryhmä, Teuva (RKY 1993)
-Sakarín pihapiiri, Polvenkylä, Isojoki RKY 1993 sis. Polvenkylän kulttuurimaisemaan	-Mäntylän maatilamatkailutila, Närviöjoki, Jurva	-Latva-Komsin talo, Komsin talo (Juha Rintakosken syytinkitupa), Komsin tuulimylly, Auralan talo, Luhtalan talo, Nurmelan talo
-Kiviniemen pihapiiri, Polvenkylä, Isojoki RKY 1993 sis. Polvenkylän kulttuurimaisemaan	-Prosin talo, Karijoki	-Laulajan talo ja suutupa, Teuva (RKY 1993, Kauppilan kylä)
-Möykyn kivisilta,Heikkilänjoki, Isojoki	-Nuorisoseurantalo, Karijoki	-Ranta-Muotio Aulis, Teuva (RKY 1993, Kauppilan kylä)
-Piikkilän talo, Isojoki	-Hyypän osuusmeijeri, Kauhajoki	-Vanhan kirkon rauniot ja uusi kirkko(RKY 1993)
-Isojoen vanhan pappilan pihapiiri, Isojoki (RKY 1993)	-Mattilan talonpoikaistalo, Aronkylä, Kauhajoki (RKY 1993)	
-Kangastie Kirkkoharjulla, Jurva	-Ikkelän taloryhmä pienen joen ympärillä, Aronkylä, Kauhajoki (RKY 1993)	
	-Toikka-Toivakka taloryhmä, Harjankylä, Kauhajoki	
	-Havusen talo, Aronkylä, Kauhajoki	

LIITE V

Esihistoriallisten kiinteiden muinaisjäännösten (I-III -luokan muinaisjäännökset) kohdealueet

Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava

Esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset

- ▲ Esihistoriallinen asuinpaikka
- Röykkiö, kivistä tai kivistä ja maasta rakennettu
- Linnavuori, jätulintarha, ryssänuuni, jätinkirkko, riimuja, seitäkivi, kivikautinen hauta ym
- ✚ Rautakautinen, maanalainen kalmisto

10 0 10 20km

13.12.2001/EPL

Pohjakartta © Maanmittauslaitos

Lähde: Esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset
Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla 1998